

Bajáki Rita
Csáky Éva Franciska írásai

Pázmány Irodalmi Műhely
Lelkiségtörténeti források

Az MTA–PPKE Barokk Irodalom és Lelkiség Kutatócsoport
sorozata

Sorozatszerkesztő
Szelestei N. László

A sorozatban megjelent:

1. Szent Bernát világosvölgyi apátúrnak Az jó életnek módjáról való könyve (Ebeczky Sándor fordítása, 1612); 2013
2. Loyolai Szent Ignác, Lelkigyakorlatok (Magyar fordítás 1663-ból); 2013
3. Magyar bencések prédikációi a 17–18. század fordulójáról; 2014
4. Szent Anna tisztelete Magyarországon a barokk korban; 2015
5. Barokk kori prédikációk és népénekek Szent Márton püspökről; 2016
6. Makó Pál költői munkái; 2018
7. Csáky Éva Franciska írásai; 2019

Bajáki Rita

Csáky Éva Franciska írásai

MTA–PPKE Barokk Irodalom és Lelkiség Kutatócsoport
Budapest, 2019

Lektorálta
Bogár Judit
Szelestei N. László
Szvorényi Róbert

Készült
Az MTA–PPKE Barokk Irodalom és Lelkiség Kutatócsoportban

A borítón elől:

Részlet Csáky Éva Franciska *Az szent Klára szerzetében élő szerzetes szűzök előjáróinak, avagy abbatiszáinak tiszteke szerént való rendtartások* című művéből

Hátul:

Részlet Tarnóczy István *Mennybe vezérő kalauz* című művének címlapjáról
(Nagyszombat, 1675)

ISBN 978-963-308-350-5

ISSN 2064-0250

© Bajáki Rita 2019

© MTA–PPKE Barokk Irodalom és Lelkiség Kutatócsoport
Kiadványaink internetes elérhetősége: <https://btk.ppke.hu/tudomanyos-kozelet/kutatasok/mta-ppke-barokk-irodalom-es-lelkiseg-kutato-csoport/kiadvanyaink>

Felelős kiadó: P. Vásárhelyi Judit
Tördelte: Bajáki Rita, Báthory Orsolya
A sorozat címlapterve: Szentés Éva
Nyomdai mukák: Séd Nyomda Kft.
Ügyvezető igazgató: Dránovits István
www.sednyomda.hu

|| *Tartalom*

Előszó.....	7
Csáky Éva Franciska kéziratban fennmaradt írásai.....	9
Rendtartás.....	25
Imakönyv.....	79
Nepomuki Szent János élete.....	139
Szent Pascalis élete.....	159
Paduai Szent Antal élete.....	186
Assisi Szent Klára élete.....	220
Szent Ágnes élete.....	257
Cseh Szent Ágnes élete.....	264
Szent Klára szerzetében lévő más két szűzrűl.....	267
Magyarázatok.....	269

|| Előszó

A *Pázmány Irodalmi Műhely – Lelkiségtörténeti Források* sorozat hetedik darabját tartja kezében az olvasó. A korábbi hat kötethez jól illeszkedik ez a soron következő kiadás, hiszen ezúttal is a lelkiségtörténet körébe tartozó, kéziratos források alapján készült szövegkiadásról van szó.

Ebben a kötetben egy 17–18. század fordulóján élt szerzetes, egy klarissza apátnő, Csáky Éva Franciska írói működését mutatjuk be a kizárólag saját kezével leírt, ma ismert és elérhető valamennyi munkájának szövegkiadása révén. Csáky Éva Franciska igazán különleges, sokoldalú személy lehetett, a kolostori élet számos területén töltött be meghatározó szerepet, s működését látva egyértelmű, mind a világi dolgok irányításában, mind a spirituális feladatok ellátásában kiemelkedőt alkotott.

Csáky irányításával működött a pozsonyi rendház, (amely a több évszázados megpróbáltatást és üldözést szenvedő klarisszák megmaradt házai közül az egyik volt), az ő vezetésével költöztek át innen néhányan Budára a 18. század elején, s majd az ő közbenjárásának köszönhetően volt sikeres a pesti kolostor alapítása is. A tehetséges, jó szervezőkészséggel megáldott apátnő kéziratban fennmaradt, s most közölt írásai azonban működésének nem ezt az oldalát mutatják be. Nem személyes jellegű lejegyzések, netán eseménytörténet kibogozására alkalmas visszaemlékezések ezek, s még azt sem mondhatjuk, hogy konkrét történelmi pillanathoz köthető dokumentumok volnának. Az ezúttal közreadandó szövegek ugyanis a kolostorban lakók lelki életéhez kapcsolódnak, imádságokat, szentéletrajzokat, a szerzetesközösség mindennapjainak, illetve ünnepeinek rendjét mutatják be, amelyeknek lényege nem az esetiben, hanem az állandóban rejlik. E kiadásnak pedig éppen ez a legfőbb célja, hogy a Csáky Éva Franciska által lejegyzett írásokban fellelhető állandóságot a mai ember számára is közvetítse.

A kötet összeállítása során sokan segítettek, támogattak, akiknek hálás vagyok.

Elsőként Puskely Máriának tartozom köszönettel nem csupán a témáért, de azért a sok szeretetért is, amit tőle kaptam.

Köszönöm az Egri Főegyházmegyei Könyvtár, az ELTE Egyetemi Könyvtár és az Esztergomi Simor Könyvtár munkatársainak a kéziratok elérésében nyújtott segítségüket.

Köszönöm a pécsi régi magyarosoknak, hogy a Csütörtökeste-sorozatban náluk beszélhettem először Csákyról.

Köszönöm kollégáimnak, akik meghallgattak, bátorítottak és tanácsokat adtak, amikor arra szükségem volt.

Köszönöm közvetlen munkatársaimnak, az MTA–PPKE Barokk Irodalom és Lelkiség Kutatócsoport tagjainak az állandó baráti és szakmai támogatást.

Köszönöm a kötet lektorainak, Bogár Juditnak és Szvorényi Róbertnek a türelmet és az alapos lektori munkát, Báthory Orsolyának a tördelés során nyújtott nélkülözhetetlen segítséget.

Szelestei N. Lászlónak a lektori munkája mellett külön köszönöm, hogy néhány ünnepnapot magunk mögött hagyva mindig szeretettel bátorított.

Bajáki Rita

|| Csáky Éva Franciska kéziratban fennmaradt írásai

Csáky rendtartásának, imakönyvének, szentéletrajz-fordításainak olvasása közben a Szent Klára szerzetében élők regulájában található ajtóra vonatkozó szabály juthat az eszünkbe. Ez is, ahogy minden más regula, meghatározza a szerzetesek életét, számos előírást, útmutatást tartalmaz, s többek között arról is rendelkezik, hogy a nővéreknek zárt ajtók mögött, a világiaktól elzárva, „rekesz alatt” kell élniük. Az 1627-ben magyarra fordított regula kéziratában¹ olvashatjuk a következőt: „ő magok is, a szüzek, mind akkor s mind pedig egyébkor amennyire lehet, magokat szorgalmasan megóvják, hogy a világi emberektől, avagy külső személyektől meg ne láttassanak.”² Ennek érdekében a regula előírta, hogy egy magasan lévő ajtón létra segítségével lehessen csak a kolostorba az arra engedélyt kapott személyeknek bejutni, de a regula egy másik előírása értelmében szükség esetére a klostrom egy alkalmas hátsó részén egy alsó ajtónak is kell lennie, amelyet erős vas lakatokkal szüntelenül lezárva kell tartani, sőt az ajtónak kívülről kővel berakva kell lennie, hogy azt az illetéktelenek valamiképpen ki ne nyithassák. Ha azonban mégis úgy alakult, hogy erre az ajtóra szükség volt, a kőfalat el lehetett bontani, ideiglenesen az ajtót megnyitni, de később gondosan vissza kellett mindent rendezni, az ajtót bezárni, a kőfalat visszaépíteni.

A magyar nyelvű regulafordítás kiegészíti az eredeti regula egy-két előírását, így például ezen erős kőfallal védendő alsó ajtóval kapcsolatban is tesz egy módosítást, mely szerint legyen egy kisebb ajtó is ezen az alsó nagy ajtón, mégpedig azért, hogy ha a szükség kívánja, e kisebb ajtónak köszönhetően a nagykaput „a külső személyek beeresztésére ne kellessék mindenkor egészen felnyitni”.³

Ez az alsó kis ajtó jutott eszünkbe tehát ennek a kiadványnak létrehozásakor, ugyanis ez a kötet, amely Csáky Éva Franciska, egykori klarissza apátnő kézíratainak szövegközlését tartalmazza, hasonlóképpen vezet be minket a háromszáz évvel ezelőtti kolostor falai mögé, mint ahogyan az a bizonyos alsó ajtó tette azt annak idején a külső személyekkel. Beenged a falak mögé, s bár nem láthatunk mindent, mégis fölsejlik előttünk egy ismeretlen világ, a szerzetesek külvilágtól elzárt közössége, s a kéziratok, így szándékaink szerint e kötet lapjai is, visszavezetnek minket

¹ Közli SCHWARCZ Katalin, „Mert ihon jönn asszonyotok és kezében új szoknyák”: *Források a klarissza rend magyarországi történetéből*, Szeged, Sigillum 2000 Bt, 2003 (Metem Könyvek, 39).

² *Uo.*, 71. (Az idézeteket modernizált helyesírással közlöm.)

³ *Uo.*, 83.

oda és abba az időbe, ahol és amikor azok szavait eredetileg papírra vetették. A kéziratok mesélnék, csak észre kell venni, s máris látjuk, hogyan s mit olvastak, mibe öltöztek, hogyan telt egy napjuk, milyen konfliktusaik voltak, hogyan akartak élni, mit kellett meggondolni a szerzetbe lépéskor, milyen példaképeik voltak, hogyan örültek, ünnepeltek, gyászoltak. Erre az időutazásra hívjuk a kötet olvasóit.

Mielőtt azonban átadnánk a szót, lássuk röviden, ki is volt Csáky Éva Franciska. Nem sokat tudunk róla, annyi azonban bizonyos, hogy a 17. századi magyarországi katolikus arisztokrácia egyik vezető családjából származott. Édesapja, Csáky István, egykori országbíró, kétszeres özvegység után harmadszor is megnősült, s húsznál több gyermeke született, köztük későbbi érsekek⁴ és apácák is. Franciska 1662-ben született édesapja első házasságából, s abban az időben nem rendkívüliként, hétévesen került a pozsonyi apácákhoz. 1678. február 17-én tett fogadalmat,⁵ később ő maga lett az apátnő a pozsonyi rendházban. Tehetségét, jelentőségét mutatja az is, hogy működése révén az addigi három klarissza kolostor száma még kettővel gyarapodott, ugyanis a 17. század elején két rendház volt, Pozsonyban és Nagyszombatban, 1649-ben a zágrábit alapították újra, majd Csáky vezetésével 1714-től Budán működtek, s szintén az ő közreműködésének köszönhetően alapították a pesti rendházat mintegy 15 évvel később. 1729-ben halt meg.

Jelen kiadás célja tehát, hogy Csáky Éva Franciska ma ismert és elérhető kézirateit nyomtatásban közreadja. Ezzel kötetünket szinte magától értetődő módon tehetjük azon forráskiadások mellé, amelyek a ferences rend írásos emlékeit adják ki,⁶ elsősorban pedig Schwarcz Katalin kutatásaihoz kapcsolódunk, mégpedig ahhoz a 2002-ben megjelent szövegkiadásához, amely a klarissza rend történetéből tartalmaz forrásokat,⁷ így a IV. Orbán pápa által megerősített regula 1627-ben készített fordításának kéziratát, a Csáky Éva Franciska által lejegyzett rendtartást, valamint Kósa Jenő által magyarra fordított rendtörténetet.

De nemcsak rendtörténeti dokumentumok közreadóihoz tudunk csatlakozni, ugyanolyan szervesen illeszkedik ez a szöveggözlés a klarissza apácák írói működését vizsgáló kutatásokhoz is. Többen foglalkoztak a 18. század elején működő,

⁴ Csáky Miklós (1692–1757) esztergomi érsek, Csáky Imre (1672–1732) kalocsai érsek.

⁵ SCHWARCZ, *Források...*, i. m., 217.

⁶ A Várnai Jakab és Hidász Ferenc által szerkesztett, *Ferences Források* című sorozatról van szó, amelynek ezidáig hat kötete jelent meg.

⁷ Schwarcz, *Források...*, i. m.

komoly irodalmi munkásságot az utókorra hagyó klarisszákkal,⁸ így például Frauhammer Krisztina munkájából⁹ megismerhetjük a nagyszombati, illetve pozsonyi klarisszák történetét, aki megállapítja, hogy „a 18. század elejére komoly fordítói és írói műhely formálódott a rend két kolostorában. Ennek előfeltétele az írás-olvasás magas szintű elsajátítása, valamint nyelvek ismerete volt, amelynek birtokában voltak az alkotó lelkületű apácák.”¹⁰ Így volt ez a pozsonyi rendházban is, ahol Csáky Éva Franciska hétévesen megkezdte szerzetesi működését. Életét Schwarcz Katalin kutatásaiból ismerhetjük meg elsősorban, irodalmi tevékenységének bemutatása azonban említések, bibliográfiákban való szereplés szintjén marad.

A szövegközlés sorrendjét tehát egyfajta belső logika határozta meg, így elsőként a *Rendtartás* szövegét olvashatjuk, amely az abbatissa, a kolostor vezetőjének feladatait tartalmazza, a kereteket, a körülményeket mutatja meg, a kolostor működésébe vezet el minket. Mivel az abbatissa a kolostor valamennyi tagjáért tartozik felelősséggel, így a kolostor működéséről, a mindennapok rendjéről, annak valamennyi tagjáról szerezhetünk ismereteket, a nővérek tisztségeiről, napirendjükéről. Az öltözködésre vonatkozó rendeletek révén még a viseletüket is könnyen magunk elé képzelhetjük, mikor milyen alkalommal mibe öltöztek. Ha ennél a példánál maradunk, az imádságos könyvből kiderül, hogy milyen imádságot kellett mondani az egyes ruhadarabok magukra öltése során, tehát ha a kéziratokat együtt értelmezzük, még többet is kapunk, mintha csak láthatnánk őket, hiszen azáltal, hogy az imádságaikat is ismerjük, a legtöbbet tudjuk meg róluk. A harmadik műfajú kötet, amit Csáky Éva Franciska kézírásában ismerünk, szentek élettörténetét tartalmazza. Ezek a szövegek pedig arról árulkodnak, milyen élet az, ami példaeértékű számukra itt a földön.

Csáky Éva Franciska feltehetőleg sokat írt, hiszen már az sem kevés, amiről tudunk,¹¹ nemcsak másolt, de maga is alkotott és fordított is, ahogyan azt a szövegközlésünk illusztrálja. Nem valószínű, hogy írói működése kimerült volna

⁸ Lásd Lauf Judit, Kovács Eszter, Knapp Éva, Bán Izabella vonatkozó kutatásait.

⁹ FRAUHAMMER Krisztina, *A Makula nélkül való tükör magyarországi hatástörténete: Utószó = ÚJFALUSI Judit, Makula nélkül való tükör Melly Az üdvözítő Jesus Krisztusnak, és Szent Szüléinek életét, úgy keserves kinszenvedését, és halálát adgya elé, Melly Superiorok Engedelmeibül, Szűz Szent Klára Szerzetében lévő Ujjfalusi Judith által*, Nagyszombat, 1712, kiad. FRAUHAMMER Krisztina, Bp., Pytheas, [facsimile kiadás], 2015, 3–31.

¹⁰ FRAUHAMMER, *i. m.*, 11.

¹¹ Schwarcz Katalin sorolta föl tételesen, milyen műveket ismert Csákytól. SCHWARCZ Katalin, *A klarissza apácák könyvkultúrája a XVIII. században*, Szeged, Scriptum Kft, 1994.

annyiban, amennyi szöveget ismerünk tőle. Kötetünk összeállítása során is került elő korábban ismeretlen kézirat, így minden remény megvan arra, hogy még továbbiakra bukkanjunk. Nem lehet pontosan tudni valamennyi kéziratának keletkezési idejét, de nem is törekedtünk arra, hogy a források közreadása a lejegyzés időrendjének feleljen meg, sokkal inkább arra, hogy egy belső logika szerint következzenek, vagyis a mindennapok felől haladunk az örök érvényű felé.

Ennek megfelelően ejtünk néhány szót a következőkben a művekről, és az azokat tartalmazó kéziratok kötetekről.

A Rendtartás

A mű címe a kéziratban Csáky Éva Franciska kézírásával:

A Szent Klára szerzetében élő szerzetes szűzek elöljáróinak, avagy abbatisszáinak tisztek szerént való rendtartások.

A jelen kötetben elsőként szereplő mű az apátnő (abbatissza) feladatait leíró, mintegy a regulát kiegészítő kalauz, egy rendtartás, amely az Egri Főegyházmegyei Könyvtár állományát gazdagítja. Akár a cím részének is tekinthetjük azt a sortávolság megtöréséből, valamint a tinta megváltozott színéből is nyilvánvalóan későbbi, de Csákytól való kiegészítést, amely a cím és az első sor között olvasható: *Rövid oktatások*, s valóban, ez a szöveg oktatás és rendtartás egyaránt.

Oktatás, hiszen tanít, milyen az ideális előjáró, rendtartás, mivel számos konkrét helyzet leírását is tartalmazza, amivel a hétköznapi életben előforduló mindennapos problémákra ad megoldást, részint pedig kvázi szertartáskönyv, amelyben bizonyos ünnepek, közösségi alkalmak liturgiája és az ezeken elmondandó szövegek találhatóak.

A *Rendtartás* bevezetőjeként tekinthető tanítás – elsősorban Rodericus Alfonsus gondolataira támaszkodva, de Cicero, Szent Bernát, Szent Pál és mások tekintélyét is beépítve az érvelésbe – azt fejtegeti, hogy mit jelent egy szerzetesközösség vezetőjének lenni, ez a felelősség mivel jár, hiszen nagyrészt az előjárók tevékenységétől, példamutatásától, erényekben gazdag életétől függ a szerzetesközösség tökéletessége. Az erények gyakorlása mellett még megbúvik egy gondolat, ez pedig a fejedelemséggel való párhuzam. Több alkalommal is analógiaként szerepel a fejedelem, például hogy az ő kegyessége az egész birodalom ékessége, és amely nemzet a kegyes fejedelem ellen lázadzik, megérdemli, hogy kegyetlen és elviselhetetlen uralkodója legyen. Hasonlóképpen, az előjárók is kegyességükről könnyebben tudnak számot adni, mint a kegyetlenségükről, minthogy Isten is kegyes.

A bevezető rövid tanításokat az abbatissza, illetve a közösség életét szabályozó előírások követik. Ezen rövidebb hosszabb szabályok indirekt módon mutatják be a közösség életét, a szabályok körülményeiből, mint apró mozaikokból kirakhatunk élethelyzeteket. Egyetlen példa, ha szabályozni kell, hogy az asztalnál ki hogyan perlekedik, akkor bizonyára előfordult szóváltás. Szabályok vonatkoznak a betegek ellátására, a misék rendjére, a kisegítő személyzet alkalmazására (lehetőleg özvegy-asszony legyen), a nagyheti szertartás pedig olyan részletességgel tárul elénk, mintha magunk is ott lennénk. A harmadik, s egyben leghosszabb rész a kapitulum rendtartások, a szerzetesi gyűlések mintegy forgatókönyvei az év különböző alkalmainak megfelelően.

Ha kezünkbe vesszük a kéziratot, annak tartalma néhány további gondolatot is eszünkbe juttathat.

A kézirat Egerben, a Főegyházmezei Könyvtárban található, amely több, eltérő időpontban lejegyzett hasonló munka egybekötésének eredménye, mondhatjuk, egy tematikus kötet, amely a klarissza abbatissza teendőire koncentrálna. Összesen 131 levélből áll, de csak 128 rectoig találunk ceruzával levélszámozást, tehát a kézirat végén található három számozatlan, témájában a korábbiakhoz kapcsolódó levéllel újraköthették a kötetet. Az egyes művek mind külön kéz munkái, összesen négy kézírás található benne. A kötet rendje tehát a következő (a ceruzás számozás szerint):

1r–81r Csáky Éva Franciska kézírásával lejegyzett rendtartás, címe tehát:

A Szent Klára szerzetében élő szerzetes szűzek elöljáróinak, avagy abbatisszáinak tisztekek szerént való rendtartások.

E rendtartás szövege egészen különös módon a 81 recto lap utolsó sorában szakad meg úgy, hogy ennek a lapnak versója üresen maradt, mintha tényleg a mondat közepén hagyta volna abba Csáky az írást, nem pedig elveszett volna vagy lappangna valahol a folytatás.

82r–83v üres lapok; Csáky szövegének papírájától eltérő anyagú papírlapok ezek.

84r lapon mintha a Csáky-féle szöveg kapitulum rendtartást tartalmazó részének egy másolata kezdődne egy második kéztől, de csak a címlapot találjuk, amely tanúsága szerint 1754-ben készült, s ami még lényeges, a Csáknál nem egyező módon szerepel:

Szűz szent Klára Rendén lévő szerzetes Apáca Szűzek Tiszteletes Fejedelem Asszonyának esztendő által téendő Kapitulumnak, és Tanétásinak módja, s' Formája. Melyek Egyben szedettek, és leirattattak, az említett Tiszteletes, Becsüendő Mater Abbatisszának kényességére 1754dik Esztendőben.

A 84v üres.

85r–91r-ig tart egy harmadik kéz által írt részlet a Csáky-féle rendtartásból, szó szerinti másolás [Csáky, 55r–62r-ig tartó rész] *Kapitulumi Rendtartások* címmel. Ezúttal a másoló bekeretezte a lapokat, és szintén a recto oldalon marad abba a szöveg, de még három lapon (91v–92v) kitöltésre várva folytatódik a keretezés.

A 93r laptól mintha a 84r folytatása lenne, egyértelműen a második kéz munkája. A harmadik kéz közbeékelődése azonban korántsem kötési hiba, éppen ellenkezőleg, ugyanis a 93r lapon kezdődő szöveg pontosan ott folytatódik a Csáky-féle rendtartás szövege szerint, ahol a harmadik kéz abbahagyta, vagyis a 63v tetejétől. Végül a számozatlan három levélen olyan teendők felsorolását találjuk egy képzetlenebbnek tűnő negyedik kéztől, amiket akkor kell megtenni, ha valamelyik nővér meghal.

Nekünk, a szövegközlés koncepciója miatt, ezek közül az első kéz, Csáky Éva Franciska munkája a fontos, hiszen az általa leírt *Rendtartást* közöljük. A többi munka jelentősége abban áll, hogy az átfedések, egyezések, eltérések néhány következtetés levonását teszik lehetővé.

A két címlap különbözősége megengedi azt a feltételezést, hogy nem ugyanabból a forrásból másolták őket, noha meglehetősen sok egyezést találunk. Az 1754-es másoló a Csáky-féle rendtartás második felét írta le, amely (vagyis a Csáky-féle) csonkasága miatt a Szentháromság vasárnapjáig tart csak, az 1754-es verzióban azonban megtaláljuk egész évre vonatkozóan a kapitulum rendtartásokat, majd mintegy külön fejezetként szerepel ezután a novíciák fogadalomtételi szövegekönyve. Ez utóbbi szöveg jelenléte megerősítheti a különböző címlap, két munka hipotézisünket, ugyanis Csáky-nál szerepel egy új(?) rendtartás megírásának a terve, a novíciákkal kapcsolatban jegyzi meg: *illendő ceremóniával (amint a rendtartásokról írt könyvben meg leszen írva) öltöztesse fel őket a szerzetnek ruhájában*. Így talán nem tévedünk nagyot, ha azt is feltételezzük, hogy a Csáky-féle *Rendtartás* szertartásokra vonatkozó részeit, mint például a kapitulum rendtartásokat akár már maga Csáky külön is lejegyezte, s kiegészítette például a novíciák szertartásával. A többszöri ismételt másolást igazolja a kódex végén található számozatlan lapokon lévő negyedik kéz munkája is, amely bár nem szó szerinti átvétel, de minden bizonnyal a Csákyéval rokon forrásból készült másolat. Valószínű, hogy ezek a kéziratban meglévő szertartásokönyv funkciójú kéziratok idővel elhasználódtak, nehezebben olvashatókká lettek, mindenesetre az az egri kódexből bizonyos, hogy kifejezetten szertartásokönyvként funkcionálva másolták újra (és újra) az éppen aktuális *Tiszteletes, Becsülendő Mater Abbatisszának kényebségére*.

Az Imakönyv

Ebben a kéziratban, amelyet valójában azért nevezünk imakönyvnek, mert az irodalomtörténeti hagyományban már így rögzült, noha a kézikönyv megfelelőbb kifejezés lehetne, imádságokat, szertartásleírásokat, lelkigyakorlat-leírást találhatunk. Befoglaló kéziratot jelenleg az Esztergomi Simor Könyvtárban található. Az imakönyv lejegyzője Csáky Éva Franciska, amit – a kézírás jellegzetességein kívül – a lejegyzett szöveg előtti kvázi címlapon, egy idegen kéz által rögzített megjegyzésből tudhatunk:

Venerabilis matris Franciscæ Csáki Natae Comitissæ Ordinis S. Matris Claræ Conventus Posoniensis Sanctimonialium Clarissarum quondam Abbatissæ Manuale propria manu scriptum.

Az imakönyvet őrző kézirat 120mm magas, 110mm széles, kézzel írt, 183 számozott levélből áll. Kötése alapján akár nyomtatvány is lehetne, de nem az, a bekötött üres lapokra kézzel írták a szövegeket. A kötés nem eredeti, ugyanakkor az újrakötést követően is gyakran használhatták, mivel a fekete műbőr mára erősen megkopott.

Az imakönyv írásképből következik, hogy nem nyomtatvány szedéséhez készült munkapéldányról van szó, a másolás célja az ebből a kéziratból való vallásgyakorlás, imádkozás. Az egyszerű, mindenféle díszítéstől mentes írásképe említésre érdemes jellegzetességei a másolás körülményeiről árulkodnak, a tinta változó színe, illetve a másoló kézírásának fáradtsága és frissessége egyaránt hosszú, több ütemű munkára utal.

A kézirat, hasonlóan az egrai kötethez, több kéz munkáját tartalmazza, öt különböző kézírást lehet megállapítani. Az első kéz az imakönyv első lapján szerepel, ahová bejegyezte, hogy amit az olvasó a kezében tart, az Csáky Franciska saját kézzel írt könyve. A második kéz, (ez Csákyé), írta le az imákat, amelyek az utólagos, ceruzás levélszámozás szerint a 2r–168r lapokon találhatóak. Az ezt követő harmadik kéz által a 168v–171v lapokon található imabokor stílusa és tartalma is eltér a Csáky-féle szövegektől. A 172r–182v lapok üresek. Az utolsó számozott levél, a 183. E levél magasságban és szélességben is egy-egy centiméterrel kisebb, mint az azt megelőzőek, két lapján két kéz írása található. Ennek szövege egyezést mutat az imakönyv 6r lapjával.

Az imakönyv olvasása, az abban található imák, szertartások megismerése révén mintha közelebb kerülnénk a szerzetesek világához. Sőt, nemcsak a szerzetesekhez, hanem az egyes szerzeteshez. Azáltal, hogy tudjuk mit mondtak, mikor mire

gondoltak, az imakönyv egyik alapmotívuma ugyanis a hétköznapi dolgokról az istenire való asszociálás (a *Rendtartás*ban szintén előforduló devóciós gyakorlat ez), mintha jobban kitárulna előttünk az a bizonyos ajtó. Nemcsak közösségüknek, de egyéni áhitatuknak is részesévé válhatunk.

Szentek életrajzai

A ma ismert Csáky által leírt szentéletrajzok a *Szentek élete* címen nyilvántartott kéziratban található, amit a Budapesti Egyetemi Könyvtár Kézirat- és Ritkaságtára őriz. A cím azonban nem más, mint a gerincen található később rögzített téma-megjelölés, hiszen a kötet kizárólag szentek életét tartalmazza, és egy kivétellel valamennyi Csáky munkája. A kötet a restaurálásnak köszönhetően látszólag egységes, de a nem időrendben következő szövegek, a kivétel, ami egy Szent Anna életrajz,¹² valamint az üresen maradt levelek azt igazolják, hogy az életrajzokat nem egy üres, erre a célra szánt füzetbe másolta be Csáky, hanem a már leírt szövegeket utóbb kötötték egybe, s állt össze a jelen formájában ismert kézirat.

A szövegek egyértelműen fordítás eredményeként születtek, ezekről a címük is árulkodik. A forrásazonosítás pedig magyarázatot adhat arra, hogy az egyes életrajzok szerkezete, felépítése vajon miért tér el egymástól.

Először azonban lássuk, milyen munkákról van szó, a kézirat tartalma a ceruzás lapszámozás¹³ alapján a következő:

1–46 *Nepomucenus szent János, Prága városának fővebbik Templomában szent Vidnél lévő kanonok Pap Úrnak Szentséges élete és Martíromsága, mely sokféle bizonyos írásokból egyben szedve elsőben Deák nyelven, az Egyházi Fejedelmek engedelméből, azután Német Nyelvre bocsátatott és Németből Magyarra fordítatott ezen Szent tiszteletinek öregbítésére. Anno 1701.*

47–126 *Szent Anna asszonyának, az Isten Fia nagyanyjának szentséges élete, régi írásokból summába foglaltatott, anno M. DCCXI.*¹⁴

127–189 *Szent Pácalis élete [címlap hiányzik], 1694.*

190–196 üres lapok

¹² *Szent Anna asszonyának, az Isten Fia nagyanyjának szentséges élete, régi írásokból summába foglaltatott, anno M. DCCXI.* = *Szent Anna tisztelete Magyarországon a barokk korban*, kiad. bev. SZELESTEI N. László, Bp., MTA–PPKE Barokk Irodalom és Lelkiség Kutatócsoport, 2015 (Pázmány Irodalmi Műhely, Lelkiségtörténeti források, 4), 31–65.

¹³ Az eredeti ceruzás számozás levélszámozás volt, később módosították lapszámozásra.

¹⁴ Mivel ezt a művet nem Csáky jegyezte le, a továbbiakban nem tartozik a témánkhoz.

197–265 *Páduai Diücsöséges Szent Antalnak élete, és Csudatételei, mely a Szent Ferenc Szerzetének Krónikájából először Olaszul Németre és az után Német nyelvrül Magyarra fordítatott. Anno 1704.*

266–270 üres lapok

271–366 *Szűz Szent Klára Anyánk Szentséges élete, mely a mi Szent Szerzetünk Krónikájából vétetvén Németül Magyarra fordítatott.*

366–382 *Szent Klára anyánk egy testvérücsének, Szent Ágnes szűznek szentséges élete*

382–388 *Egy csehországai király leányának élete, ki Szent Klára szerzetbeli szoror volt, és ez is Ágnesnek hivattatott*

388–390 *Szent Klára szerzetében lévő más két szűzrül*

Ha megvizsgáljuk az egyes életrajzokat, azonnal szembeötlök néhány megjegyzésre érdemes gondolat, az első és talán legnyilvánvalóbb, hogy Nepomuki Szent János kivételével valamennyi szent a ferences rendhez – akár a női, akár a férfi ágához – tartozik. Ahogy majd látni fogjuk, az ő élettörténetét nem ferences, hanem jezsuita forrásból fordította Csáky, így ez lesz a magyarázata annak a másik szembeötlő különbségnek, hogy az ő róla szóló rész szerkezete, felépítése markánsan eltér a többitől. Míg Nepomuki életrajza hét megközelítőleg azonos terjedelmű részből áll, amelyek mind számozott, önálló alcímmel rendelkeznek, addig a többi életrajz többnyire összefüggő szöveg, és csak az egyes szentek halála utáni csodák szerepelnek különálló, címmel ellátott fejezetben, Pascalis élettörténete esetében még azok sem. A szövegek további érdekessége, hogy a kötetbeli helyzetük árulkodik még néhány további körülményről. Nepomuki Szent János, Szent Pascalis és Szent Antal élete külön lapon, a recto oldalon kezdődik (értelemszerűen Pascalis esetében ezt nem állíthatjuk biztosan, de mivel nem Csáky kezétől származó szöveg után következik, jó eséllyel valószínűsíthetjük) és függetlenül attól, hogy hány sor kerül az utolsó lapra, esetükben külön lapon is fejeződik be. A férfi szentek történetei önálló elbeszélések, valamennyi esetében Csákytól való dátumot is találunk. A női szentekről szóló írások mintha egy egységet képeznének, a Szent Klára életéről készült fordítással kezdődik, a többiekkel kapcsolatos történetek pedig folyamatosan követik egymást, többször ugyanazon a lapon kezdődik a következő szent élete, mint amelyiken az előzőé befejeződött. Nem egyszer utalást is találunk az újabb történet elején az előzőre, így az együvé tartozást nemcsak a tinta, a papír sugallja, hanem az életrajzok laza egymásba kapcsolódása is.

Az életrajzok forrásai

Nepomucenus szent János, Prága városának fővebbik Templomában szent Vidnél lévő kanonok Pap Úrnak Szentséges élete és Martíromsága, mely sokféle bizonyos írásokból egyben szedtetvén elsőbbsen Deák nyelven, az Egyházi Fejedelmek engedelméből, azután Német Nyelvre bocsáttatott és Németből Magyarra fordítatott ezen Szent tiszteletinek öregbítésére. Anno 1701.

Lássuk tehát a Nepomuki Szent Jánosról szóló szöveg forrását. Csáky megírja a címben, hogy „elsőbbsen Deák nyelven, az Egyházi Fejedelmek engedelméből, azután Német Nyelvre bocsáttatott és Németből Magyarra fordítatott”. Szerencsés módon sikerült azonosítani mind a német változatot, és az annak forrásaként szolgáló latin nyelvű kiadást is.

A német nyelvű kiadás egy 1686-ban, Prágában, Gerzabek¹⁵ nyomdájában megjelent, szerző feltüntetése nélküli munka, melynek címe: *Das Leben deß seeligen Joannis von Nepomuk [...]*.¹⁶ A mintegy 104 lapnyi terjedelmű 12rét nyomtatvány két részből áll. Az első, terjedelmesebb rész tartalmazza 1–97 lapokon a szent életrajzát alcímek segítségével szakaszolt hét fejezetben, a második, jóval rövidebb rész néhány olyan imádságot közöl, amelyet – a nyomtatvány szerint – az emberek Nepomuki Szent János sírjára akasztottak. A kiadvány e két részen kívül mást nem tartalmaz.

A *Das Leben deß seeligen Joannis von Nepomuk* forrása, amire Csáky is utal az általa leírt címben, egy latin nyelven megjelent, nagyszabású, tízkötetes cseh történelmi munka negyedik kötetében található, amelynek címe: *Miscellanea Historica Regni Bohemiae: Hagiographicus, Seu Bohemia Sancta [...]*,¹⁷ és amelynek szerzője a jezsuita Bohuslaus Balbinus,¹⁸ s amely nyomtatvány a német nyelvűhöz hasonlóan

¹⁵ Különböző névformája van: Jerábeck, Jan Karel, illetve Gerzabek, Johann Karl, latinosan: Gerzabek, Johannes Carolus.

¹⁶ Teljes címe: *Das Leben deß seeligen Joannis von Nepomuk, der Prägerischen Haupt-Kirchen bey S. Veit Thumb Herrns, und bey aller heiligen ob dem Präger Schloß Dechantens: eines sonderbahren Patrons und Beschützers der Ehr: auß unterschiedlichen gedruckten und geschriebenen Denckschreiben und Geschichten zusammen getragen, und mit Bewilligung der Geistl. Obrigkeit auß der Lateinischen, in die Böheimische, jetzt aber zu grösserer Ehr deß Seel, in die Teutsche versetzt, Zu Prag, bey Jo. Carl Gerzabek, 1686.*

¹⁷ BALBINUS, Bohuslaus, *Miscellanea Historica Regni Bohemiae: Hagiographicus, Seu Bohemia Sancta, Continens Sanctos Et Beatos Bohemiae, Moraviae, Silesiae, Lusatiae, Tam eos, Qui Publicis Fastis, Aut Ipso Immemorabilis Temporis Decursu In Censum Divorum Venerunt; Quam eos, Qui Licet Hoc Titulo Careant, Aut Morte Ob Christi Fidem Fortiter Tolerata, Aut Innocentia Vitae In Antiquitate Claruerunt, Aut a Scriptoribus Idoneis Virtutum & Sanctimoniae Merito Commendantur. Decadis I. Liber IV.*, Pragae, Typis Georgij Czernoch, An. 1682.

¹⁸ Balbín, Bohuslav (1621–1688). Nepomuki Szent János magyarországi kultuszához, Balbinus művének egyéb magyar vonatkozásaihoz, versek közlésével, lásd: AJKAY Alinka, „Ob Szent János,

szintén Prágában jelent meg, 1682-ben. Ez a negyedik kötet tehát a cseh boldogok és szentek életrajzait tartalmazza, ennek megfelelően Nepomuki Szent János életét is. Balbinus az életrajz előtt hoz egy rövid előszót, amelyben vázolja a történelmi helyzetet, szól Vencel király kegyetlenkedéseiről, így érzékelhető, milyen körülmények vezettek Nepomuki Szent János mártíromságához, illetve néhány filológiai jellegű megjegyzést is tesz. A német verzió ezt a bevezetőt ugyan elhagyja, de az életrajz egészét híven követi, éppúgy, mint a magyar verzió a németet, a szövegfeldépítés megőrzésén, a fejezetcímek párhuzamosságán túl,¹⁹ még az olyan spontán jellegű kiszólások is, amelyek a magyarban akár Csáky leleményei is lehetnének,

én héjános...”: A magyarországi Nepomuki Szent János-tisztelet forrásairól = Lelkiség és irodalom: Tanulmányok Szelestei N. László tiszteletére, szerk. BAJÁKI Rita, BÁTHORY Orsolya, BOGÁR Judit, DÉRI Eszter, KÓNYA Franciska, MACZÁK Ibolya, SZÁDOCZKI Vera, Bp., MTA–PPKE Barokk Irodalom és Lelkiség Kutatócsoport, 2017 (Pázmány Irodalmi Műhely, Lelkiség-történeti tanulmányok, 17), 2017, 17–34.

¹⁹ Első része, Szent Nepomucenus Jánosnak nevelkedéséről, ájtatosságáról és tanulásáról

Caput I. Natiuitas, educatio, et prima Pietatis, ac literarum studia B. Joannis Nepomuceni. (95.)

Das erste Kapitel. Von der Geburt, Zucht, Andacht und Lernen des Seeligen Jobannis Nepomuceni (1.)

Második része, Szent János szerzetessé létééről, a lelkek üdvösségéhez való szorgalmatosságáról és némely méltóságos tiszteiről

Caput II. B. Joannis Sacerdotium, cura animarum, tum caetera munia, et honores. (96.)

Das andere Kapitel. Von des Seeligen Joannis Geistligkeit, Eyyffer und Sorg der Seelen, auch andern Aemthern und Dignitäten. (9.)

Harmadik része, Mi módon kényszerítette Venceslaus király Szent Jánost, hogy az királyné gyónását kimondaná

Caput III. B. Joannes ad prodendam Reginae Confessionem a Caesare nequicquam sollicitatur. (98.)

Das dritte Kapitel. Wie der Seelige Joannes die Beicht der Königin zu offenbahren vom Kayser gezwungen wird. (20.)

Negyedik része, Szent János állhatatosságáról a kínok szenvedésében és halála előtt való utolsó cselekedetiről

Caput IV. B. Jobannis fortitudo, et constantia in tormentis; extremaque ejus ante mortem gesta. (100.)

Das vierte Kapitel. Von der Beständigkeit in Marter und Pein des Seeligen Joannis, wie auch von dessen letzten Thaten. (28.)

Ötödik része, Szent János haláláról, temetéséről és azon közben történt csudákról

Caput V. Beati Joannis Nepomucensis mors, funeris celebritas; utrumque pluribus miraculis consignatum. (102.)

Das fünfte Kapitel. Von des Seeligen Jobannis Todt, Begräbnuss, und darbey geschebenen Wunderverzeichen. (36.)

Hatodik része, Az tiszteletről s ájtatosságról, mellyel Szent János Nepomucenus mint igaz mártír tiszteltetett

Caput VI. De veneratione, et cultu, qui velut Beato, et Martyri Joanni Nepomuceno ab omni memoria tribuitur. (104)

Sad sechste Kapitel. Von der Ehr und Andacht, die Joanni von Nepomuk, als einem Seeligen Martyrer jederzeit erwiesen worden. (49.)

Hetedik része, Az csudákról, melyek Szent János koporsójánál történtek

Caput VII. Mira quaedam ad B. Joannis Tumulum patrata, et beneficia coelestia omnis generis. (107.)

Das siebende Kapitel. Von etwelchen wunderbahrlichen Geschichten, die sich bey dem Grab des Seeligen Joannis zugetragen, und von unterschiedlich erhaltenen Gnaden. (63.)

mint például „és hogy rövid szóval megmondjam” megtalálhatók mind a latinban, „Parvum de se”, és így a németben is, „mit wenigen zusagen”,²⁰ s ha nem írta volna oda Csáky, hogy németből fordította, akár azt is vélelmezhetnénk, hogy forrása közvetlenül a jezsuita történetíró munkája volt, azonban bizonyos eltérések, másképpen értések a német szövegben megjelennek, amelyek a magyarban is visszaköszönnek, így bizonyos, hogy Csáky a *Das Leben deß seeligen Joannis von Nepomuk* (1686) című munkából fordított.

Páduai Diücsöséges Szent Antalnak élete, és Csudatételei, mely a Szent Ferenc Szerzetének Krónikájából először Olaszból Németre és az után Német nyelhrül Magyarra fordítatott. Anno 1704.

Szűz Szent Klára Anyánk Szentséges élete, mely a mi Szent Szerzetünk Krónikájából vétetvén Németbül Magyarra fordítatott.

Szent Klára anyánk egy testvéröccsének, Szent Ágnes szűznek szentséges élete

Egy csehországi király leányának élete, ki Szent Klára szerzetbeli szoror volt, és ez is Ágnesnek hívattatott

Szent Klára szerzetében lévő más két szűzrül

Az itt felsorolt címekből a forrásra vonatkozóan Szent Antal esetében azt lehet tudni tehát, hogy 1704 előtt jelent meg, illetve hogy olasz nyelvről fordították németre. Szent Klaráé szintén németből készült fordítás. A forráskeresés végül arra az eredményre vezetett, hogy valamennyi itt felsorolt szöveg egyetlen munkára vezethető vissza, amely egyaránt tartalmazza Szent Antal, Szent Klára, az ő húga, Szent Ágnes, valamint a cseh király lánya Ágnes és a további két szűz életrajzát is, ráadásként a női szentekről szóló írások – hasonlóképpen a magyarhoz – egymás után következnek. Ez a mű pedig nem más, mint Marcus Lisboa eredetileg portugálul megírt, majd több nyelvre, köztük spanyolra, de olaszra, majd abból németre is lefordított műve, amelynek címe: *Der Cronicken Der drey Eingesetzten Orden Deß Heiligen Seraphischen Vatters Francisci*. Mi most Lisboa munkájának két olyan kiadásáról teszünk említést, amelyek mindegyike tartalmazza az általunk tárgyalt szentéletrajzokat. Az egyik az 1604-ben, az impresszum szerint Contanz am Bodensee-ben, Nikolaus Kalt nyomdájában kiadott nyomtatvány. Ennek címlapja tudatja, hogy ezt a művet először portugálul adta ki Marcus Lisboa, majd olaszra fordította Horatius Diola, s abból készített német fordítást Karl Kürtzen, és ezt a szöveget tartalmazza tehát ez az 1604-es kiadás. A másik, ehhez nagyon hasonló

²⁰ BALBINUS, *i. m.*, 98; *Das Leben...*, 21.

újrakiadás, amely ugyanúgy tartalmazza a szóban forgó szentek életrajzát, az 1693-ban, Prágában, Nikolaus Hampel nyomdájában három kötetben megjelent mű, melynek címlapján viszont csak annyi szerepel, hogy ez egy jobbitott, átdolgozott kiadás, a korábbi fordításokról nem találunk említést. A két nyomtatvány szerkezete között alapvető különbség, hogy a korábbi, mint egy kolligátum, minden könyvet külön címlappal szerepeltet, noha folyamatos lapszámozással, a későbbi, hagyományos módon hozza egymást követően a fejezeteket, amelyeknek mondat-szerű címei lényegében pár szavas összefoglalásai az adott résznek.

Annak megállapításához, hogy egész pontosan melyik kiadásából dolgozott Csáky, kiadástörténeti kutatásra lenne szükség, ugyanis több alkalommal, más-más helyen, hol egy kötetben, hol több kötetben, tartalmának különféle válogatásaként is megjelent Lisboa ezen című munkája, különféle nyelveken. Pontosán megállapítani, hogy melyik kiadás lehetett az alapja a Csáky-féle fordításnak, további mikrofilológiai vizsgáldást igényel, az mindenesetre beszédes, hogy az 1604-es kiadás címlapja említi a korábbi fordításokat.

A forráskeresés eredményéhez hozzátartozik az is, hogy Bernard Sannig (1638–1704) ferences teológus által készült egy másik életrajgyűjtemény, melynek címe *Der Cronicken der drey Orden dess heiligen Francisci Seraphici, Welchen vebessert und abermahl zum Druck gebracht P. Bernardus Sannig de Nissa Silesiorum*. Ez a Prágában megjelent összesen hat könyvből álló munka megjobbítottnak mondott második kötete²¹ szintén tartalmazza a most tárgyalt szentek életrajzait, Szent Antalét, illetve a női szentekét egyaránt, amelyek vonatkozásában elmondhatjuk, nagyon sok hasonlóságot mutatnak Lisboa munkájával.

Áttekintésnek, illetve a későbbi vizsgáldásokhoz segítségül következik egy táblázat, amely tartalmazza az egyes szentek életrajzának lapszámait Lisboa, illetve Sannig kiadásaiban.

²¹ SANNIG, Bernard, *Der Cronicken der drey Orden dess heiligen Francisci Seraphici, Welchen vebessert und abermahl zum Druck gebracht P. Bernardus Sannig de Nissa Silesiorum*, II, Prága, Nicolaus Hampel, 1691. Sannig műve hat könyvből áll, és nemcsak hat kötetben, de három kötetben is megjelent Nikolaus Hampel nyomdájában. Az első kötetben található az első két könyv: *Der Cronicken der drey Orden dess heiligen Francisci Seraphici I. und II. Theil, Welchen vebessert und abermahl zum Druck gebracht P. Bernardus Sannig de Nissa Silesiorum*, Prága, Nicolaus Hampel, 1691. Sajnos ebben a változatban a II. könyvet nem sikerült megtekinteni, mert a digitalizálás során csak az első könyvet rögzítették. A III–IV. könyv hasonló adatokkal jelent meg, de egy évvel korábban: *Der Cronicken Der drey Orden deß Heiligen Francisci Seraphici. III. und IV. Theil, Welchen verbesserter abermahl zu Druck gebracht P. Bernardus Sannig De Nissa Silesiorum*, Prága, Nicolaus Hampel, 1690; míg az V. VI. könyvek megjelenése 1689-re tehető, de alighanem ezúttal is kiadástörténeti mélyfúrásokra lenne szükség, mert míg az eddigiek címlapján szerepelt az „abermahl” kifejezés, ezúttal a következőt láthatjuk: *Der Cronicken Der drey Orden deß Heiligen Francisci Seraphici. V. und VI. Theil, Welche verfasset und beschrieben P. Bernardus Sannig*, Prága, Nicolaus Hampel, 1689.

	Lisboa, 1604. ²²	Lisboa, 1693. ²³	Sannig, 1686. ²⁴
Szent Antal	63–138	46–100	22–51
Szent Klára	332–424	243–308	102–148
Szent Ágnes	425–436	309–317	148–152
Cseh Szent Ágnes	436–439	317–332	152–
Két szűz	439–440	332–333	–156

Lisboa 1693-as kiadványában a Cseh Szent Ágnes életrajza eltér a többtől, a magyar az 1604-est követi, igaz néhány csodaelbeszélés sorrendjét megcserélve.

Összességében azt mondhatjuk, a magyar nyelvű fordítások legszorosabb kapcsolatot Lisboa *Der Cronicken Der drey Eingesetzten Orden Deß Heiligen Seraphischen Vatters Francisci* című, 1604-ben megjelent művével mutatnak, s az egyezések szöveg szerint is olyan mértékűek, amely alapján mondhatjuk, hogy Csáky forrása Lisboa munkája volt.

Szent Pascalis élete, 1694.

Ez az életrajz, ahogyan a felsorolásból is kitűnik, harmadikként szerepel a *Szentelek élete* nevezetű kódexben, de valamiért, talán a címlap hiánya miatt, mint ismeretlen szerző írása került be Schwarcz bibliográfiájába.²⁵ Az íráskép alapján azonban úgy gondoltuk, ez is Csáky kézírása. Feltételezésünk megerősítéséért Haader Leának tartozunk köszönettel, aki megállapította, hogy a kézirat szövegének lejegyzése kétséget kizáróan Csáky munkája.²⁶

Pascalis életrajzának forráskeresését illetően mintha nehezebb helyzetben lennénk, hiszen a kézirat ezúttal csonka, hiányzik az eleje, ennek megfelelően a cím nem áll rendelkezésünkre. Egyébiránt mivel Pascalis még gyermek a már meglévő első lapon, így feltehetőleg egy-két levélnyi lehet a hiány. A forrás megtalálásához

²² LISBOA, Marcos, *Der Cronicken der Eingesetzten Orden des Heyligen Vatters Francisci der ander Theyl*, Constanz am Bodensse, Nikolaus Kalt, 1604.

²³ LISBOA, Marcos, *Anderer Theil Der Cronicken Der drey Eingesetzten Orden Deß Heiligen Seraphischen Vatters Francisci Darinnen das Leben, Wandel, Todt, und Wunderzeichen seiner heiligen Discipel Gesellen begriffen*, Prága, 1693

²⁴ SANNIG, *i. m.*, 21. jegyzetben.

²⁵ SCHWARCZ, *A klarissza apácák könyvkultúrája...*, *i. m.*, 75. tétel.

²⁶ HAADER Lea, *Csáky Éva Franciska és Szent Paszkál életrajza = Lelkiség és irodalom: Tanulmányok Szelestei N. László tiszteletére*, szerk. BAJÁKI Rita, BÁTHORY Orsolya, BOGÁR Judit, DÉRI Eszter, KÖNYA Franciska, MACZÁK Ibolya, SZÁDOCZKI Vera, Bp., MTA–PPKE Barokk Irodalom és Lelkiség Kutatócsoport, 2017 (Pázmány Irodalmi Műhely, Lelkiségtörténeti tanulmányok, 17), 2017, 172–177.

támpont a kézirat lezárásának időpontja, ami az életrajz végén található: „*Anno 1694. Die 16. Maii. Végeződött ez az írás [...]*”²⁷ Sajnos a restaurálás során levágták a kézirat alsó részét, így nem olvasható a lejegyzés körülményére utaló megjegyzés. A forráskeresés során az első lépés Lisboa művének²⁸ áttekintése volt, amely nem járt sikerrel, s a további találatok sem hoztak olyan eredményt, amelyről biztosan állíthatnánk, hogy a közvetlen forrása lehetett Csáky fordításának. A további vizsgálódások kiindulópontja lehet azonban az a néhány mű, amely Baylóni Szent Pascalis életéről szól 1694 előtt. 1690-ben avatta szentté Pascalist VIII. Sándor pápa, Kapisztrán Szent Jánossal együtt, aminek kapcsán megjelent egy nyomtatvány,²⁹ amelyben a Csáky-fordítás kapcsán további lehetséges forrásokat találunk, pontosabban négyet.³⁰ Ezek között szerepel egy ismerős, egy német nyelvű, amelynek szerzője Bernard Sannig, és a mű címe: *Der Cronicken der drey Orden dess heiligen Francisci Seraphici, Welchen vebessert und abermahl zum Druck gebracht P. Bernardus Sannig de Nissa Silesiorum*. Ezúttal azonban a hatodik kötetéről van szó,³¹ amelyben a 24–31-ig oldalon található Pascalis-életrajz. Ez nem a közvetlen forrás, de nagyon sok átfedés található Csáky fordításával, így ebben a fejezetben mindenképpen indokolt, hogy említést tegyünk róla.

Ismeretlen Csáky-kézirat

Az Negyven Napi Bőjtire való Episztolák és Evangéliumok

Jelen kötet összeállítása során derült ki, hogy van egy kódex, amely Csehországban található, s amelyről nagyon kevés információt sikerült kideríteni, de azt bizonyosan, hogy tartalmaz egy olyan Csáky-kéziratot, amelyet korábban nem ismertünk.

²⁷ Szent Paszkál ünnepnapja május 17.

²⁸ LISBOA, *i. m.*, I-III, 1693.

²⁹ KIRCHHUEBER, Barnabas, *Kurzer Begriff des Leben Der Zweey Neu-heilig-Gesprochenen Franciscaner Als heiligen Johannis von Kapistran und Paschalis Baylon, aus unterschiedlichen beglaubten Geschicht-Schreibern in das Teutsche verfasst*, München, 1691, [425]–[614]. (A kezdő és a véglapokon hiányoznak a lapszámok.)

³⁰ KIRCHHUEBER, *i. m.*, 428, a következőket adta meg: ARTA, Christobal de, *Vita, virtù, e miraculi del B. Pasquale Baylon*, Róma, 1672. MONASTERIUS, Arturus, *Martyrologium Franciscanum, in quo Sancti, Beati, alijque serui Dei, Martyres, Pontifices, Confessores, ac Virgines, qui tum vitæ sanctitate, tum miraculorum gloria [...]*, Venciis, Mutinae, 1679, 58. Május 17-énél megemlíti.

Latin nyelvű életrajz: MARIANUS, Oselar, *Gloriosus Franciscus redivivus sive Chronica observantiae strictioris, reparatae, reductae, ac reformatae [...]*, Ingolstadii, 1625, 563–586.

³¹ Sannig esetében tévesen a IV. könyvet adta meg Kirchhueber.

Jézus Mária Szent József. Az Negyven Napi Bőjtre való Episztolák és Evangéliumok. Hamvaszó Szerdától fogva. Alba Vasárnapig.

Ezt a munkát teljes terjedelmében sajnos egyelőre nem sikerült megszerezni, ezért jelen szövegkiadásban nem szerepel. Ami tudható róla, hogy terjedelme 198 lap. A részletek alapján a kézírás egyértelműen Csákyé. Ezt támasztja alá a végén található másik kéz bejegyzése is:

„+. 1.6.9.6. *Esztendőben. Írta ezt az Evangéliumos könyvet Tiszteletes Szörör Éva Franciska Csáky. Kiért méltán mindenik Olvasó legalább az egy Hét alatt, egy Miatyánkat és Üdvözlétet elmondhat, hálaadásul hogy attól az régi Írás olvasásától megmentett bennünket ő kegyelme.*”

E bejegyzés alapján joggal feltételezhetjük, hogy nem önálló alkotásról, esetleg fordításról, hanem egy régebbi szöveg újra leírásáról, másolásról lehet szó.³²

A szövegközlésről

A szövegeket – sok gondolkodás után – az úgynevezett hangzókív átírásban adjuk közre. A helyesírást tehát úgy modernizáltuk, hogy a ma is honos latin szavakat magyar helyesírással írtuk át, viszont a magánhangzókat, a népnyelvi alakokat megőriztük. A kéziratokban található ceruzás levél-, illetve lapszámozást a visszakereshetőség érdekében szögletes zárójelben közöljük. Ugyancsak szögletes zárójelben található néhány alcím, amellyel a könnyebb olvashatóság kedvéért tagoltuk a szöveget, noha az eredetiben nem szerepel. A szövegközlést magyarázatokkal egészítettük ki, időnként lapalji jegyzetekben, itt elsősorban szövegkritikai megjegyzések találhatók, illetve a kötet végén, ahol az idegen szavak mellett a rövid latin szövegrészeket magyarul is közreadjuk.

Tettük mindezeket azért, mert kimondott célunk, hogy az irodalomtörténészek szakmai érdeklődésén túl a nagyközönség kíváncsiságát is kielégítsük.

³² Erre a ma Csehországban található eddig teljesen ismeretlen Csáky szövegre Kovács Eszter hívta fel a figyelmemet, amiért ezúton is köszönetet mondok.

*Az szent Klára szerzetében élő szerzetes
szüzek előjáróinak, avagy abbatisszáinak
tiszték szerént való rendtartások*

Rövid oktatások

Az szerzeteseknek előjárója jól vegye eszében, mely nagy dolog bízattott őreája, és mely nagy terhek tétettek az ő vállaira, mivelhogy nem áll a szerzet a házaknak és templomoknak kőfalaiban, hanem a szerzetes személyeknek gyülekezetiben, melyek hogy szentek és tökéletesek lehessenek, nagy részént az előjárók rendelkezéséről, igazgatásáról és jó példaadásáról függ. Meggondolják azért az előjárók, hogy az utolsó ítéletnek napján nem arról leszen számadások az igaz Bíró előtt, ki minémű hasznos, jó munkás, jó énekes szerzetes személyeket gyűjtött a klostromban, hanem inkább mint tanította és vezérlette azokat a lelki életre, a világnak megutálására, az isteni szeretetre és minden tökéletességre. Úgy igyekezék azért minden [1v] előjáró az őalatta valóknak lelkekre gondot viselni, hogy azoknak lelkekkel együtt a maga lelkét is el ne veszítse.

Legyen magaviseelésében alázatos és csendes. Parancsolatjában mértékletes, az büntetésekben könyörületes. Rendelésiben okos, az fenyítéknek megtartásában kemény, mivelhogy Cicero mondása szerént nagy ereje vagyon a közönséges társaságban a fenyítéknek, mert ha a fenyítéssel az engedelmisség meg nem tartatik, elvész az egész birodalom avagy szerzet. Ezt bizonyítja Silvarius, mondván, sem az égen, sem a földön semmi meg nem állhat engedelmisség törvénye nélkül, soha pedig az előjáró semmivel inkább az ő alattavalóit az engedelmisségben inkább meg nem tarthatja, mint az maga alázatosságának jó példájával és a szónak csendesen való rendelkezésével. Azt mondja Rodericius Alfonsus, hogy soha az alázatos ember nem mond másnak rendetlen ígét, mert mindeneket megbecsül. Légy azért, úgy mond, alázatos, és az megtanít [2r] téged minden kegyességre és emberségre. Innét leszen, hogy mindenektől szerettetvén, mindenek repülve sietnek a kegyes és okos előjárónak parancsolatit teljesíteni.

Ellenben a felfuvalkodott kevély előjárónak minden szólási, parancsolati megutálást és romlást hoznak a szerzetes atyafiakban, azt követvén, amit látnak, tudniillik a kevélységet. Mínekelőtte azért a kemény fenyítéknek ostorához nyúlna az előjáró, elébb a kegyelemnek lépes vesszőcskéjével mintegy megfogván az alatta

valóknak szíveket és akaratjokat azon légyen, hogy a kegyes és édes igék által édesdeden inkább s nagy lelki könnyűséggel vonhassa az engedelmességnek útjára, mintsem kényszerítéssel az ő alattavalóit, mert a bölcsnek mondása szerint a bölcs ember az ő szavában kedvessé teszi magát, és az kedves igékkel minden gyűlölködéseket megenyhít. Ugyanis a szóból látszik meg, kinek minémű elméje légyen. Szelíd és okos igékkel szóljon azért az előjáró az ő alattavalóinak, hogy Rodriquez [2v] mondása szerint, az alattavalók is egymás között azont követhessék. Kinek-kinek természetéhez kell a szót formálni, és elsőben mindent jó szóval próbálni, mert a lelki életnek mesteri közül egy szent atya így oktatja az előjárókat: ha, úgy mond, néked valaki dérrrel-dúrral és kevélyen parancsolna, kétség nélkül felindulnál azon, gondold meg azért, hogy akinek te parancsolsz, az is csak ember, mint te, és szintén úgy megindulhat azon, mint te, felindulván pedig mi következik abból, ha nem a szívnek megkeményülése, panaszolkodás, pártütés és az alattok valókkal való visszavonyás, mely netalántán nem következett volna, ha a parancsolat jó szóval tétetett volna. Sőt, Rodericius így tanítja a szerzetes előjárókat: Ha, úgy mond, valami fogatkozásban esett légyen valamelyik a szerzetes atyafiak közül, és azt az előjárónak lelki szeretetből tudtára adják, hogy megjobbításék, semmikép-[3r]pen meg nem engedtetik az előjárónak, hogy a másik megtudja, ki jelentette meg néki, és nem is szabad azt megnevezni, hogy az atyafiak között valami szív fájdalom és egymás ellen való gyanóság s idegenség ne következék.

Továbbá azt szokta vala mondani egy szent remete, hogy a fejedelem kegyessége az egész birodalom ékessége és méltó igazsága az Istennek, hogy amely nemzet vagy szerzet a szelíd s kegyes fejedelem uralkodását nem szenvedhette s megvetette, zúgolódván annak kegyessége ellen, tehát kegyetlen és elviselhetetlen természetű fejedelmekkel ostoroztassék.

Minden előjáró megemlékezzék Szent Bernárdnak ím ez mondásárul, hogy tudniillik, noha az előjárók mind kegyességekrül s mind kegyetlenségekrül igen megrostáltatnak az Isten igaz ítélőszéke előtt, mindazonáltal mégis könnyebb lészen az kegyességrül számot adniok, mintsem a kegyetlenségrül, az Isten maga is csupa kegyesség lévén.

[3v] Mindazonáltal az hol a kegyes igéknek és gyakorta való megfenyítésnek nincsen használatja, olyankor a regulának tanítása szerint inkább kemény büntetésekkel, mintsem sok szóval lásson a jobbításhoz, de olyan módon, hogy minden, aki dorgáltatik és büntettetik, megismerhesse azt, hogy az ő előjárója nem bosszúból és haragtul indított, hanem egyedül tisztinek igazságosan akarván megfelelni, az ő lelki javát és jobbulását kereste.

Ne hallassék, úgy mond Szent Bernárd, a szerzetesek és főképpen az előjárók szájából darabos és szitkos szókkal való mardozó igék, még felháborodásoknak idején is, mert az ő szájokban minden csúfoló és darabos igék káromlásnak mondatnak, mivelhogy szerzetesek, és netalántán azt kezdik mondani az alattavalók: a mi előjáróink is ezent cselekeszik? És ez nagyobb romlást hoz az egész szerzetre, mintsem jobbulást annak, aki rendetlen szókkal dorgáltatván megbüntetődött, mivelhogy [4r] akkor az olyan előjáró egyik vétkéért büntetvén a másikra, úgymint a darabos és illetlen dagályos szókra tanítja maga gonosz példájával.

Jaj annak az előjárónak, Szent Machárius mondása szerint, aki, mint a farizeusokról mondotta Krisztus, nehéz terheket raknak mások vállaira, magok pedig egy ujjal sem illetik azt, és ellenben nagy lelki oktatásokat téznek beszéddel, cselekedettel pedig távol járnak a tökéletes életnek ösvényitül, kire nézve az ő alattavalóknak kezdik ím ezt mondani: amit a ti előjáróitok tanítanak, megfogadjátok és cselekedjétek, de az ő cselekedeteket és példájokat ne kövessétek. Sőt, inkább arra igyekezzenek az előjárók, hogy Szent Pállal mondhassák: Mindeneknek mindene lettem, hogy mindeneket üdvözítenék, és a Krisztus Jézus szerelmére hoznék. Halálom órájára jutván pedig örömmel mondhassák a Krisztus szavai szerint: Ímé, én szent Atyám, én édes Istenem, akiket nékem adtál, senkit azok közül el nem vesztettem, azért makula nélkül visszaadván néked őket, [4v]békességben elaluszom és megnyugszom.

Kezdetnek a rendtartások

Mihelyen az abbatisszaválasztás meglészen, és Te Deum laudamusszal felkésérik az új abbatisszát az kórusban, legottan a feszület előtt térdre esvén ájtatos könyörgéssel kérjen malasztot Istentül, hogy az ő tisztinek igaz lelkiismeret szerint való véghezvitelére megsegíttessék. Annak utána egy kis lelki tanulságot ad eleiben az provinciális, melynek elvégezése után mind az regulát s mind az klastrom kulcsait kezében adják. Ő lévén azért már mint Isten képe és Szent Klára anyánk helytartója s mind pedig az alatta valóknak édesanyjok, gondviselőjök, asszonyok s egyszemind szolgálójok. Teljes tehetséggel igyekezzék megfelelni titulusainak, megtartván az alázatosság mellett mind külsők s mind belsők előtt az ő tisztinek autoritását, [5r] nem magát, hanem tisztit becsültetvén mint Isten képebeli személy, azonban az reguláknak erősen való megtartásában légyen igazán Szent Klára anyánk helytartója. Kegyes gondviseléssel és szorgalmatossággal pedig édesanyja, szeretvén mindnyájokat személyválogatás nélkül, és minden szükségekben szolgálván mint mindnyájoknak szolgálója, igyekezzék mindenek természetéhez

magát alkalmaztatni, mely noha nehéz mesterség, mivel, Tertullianus mondása szerént, ha a szolga jól szolgált urának, mindeneknek eleget tett, de az fejedelmek mindeneknek eleget nem tehetnek, mindazonáltal az Isten erejének segítségével mindeneket megtehet, mert Sidonius mondása szerént, nagy gondja vagyon Istennek az fejedelmekre.

Megkonfirmáltatván már az abbatissza, egy sellyes székből ültetik, kihez tartoznak mindnyájan a szüzek járulni és kezét megcsókolni, szerencsétlétvén az új tiszthez. Annak utána, midőn a voxolással való tisztek megválasztatnak, úgymint a priorissza [5v] és a diszkréták, tehát a közönséges tisztek választásán akár jelen legyenek az páterek a provinciálissal együtt, s akár pedig csak az abbatisszára és diszkrétákra hagyattassanak a tisztválasztások, de az abbatissza minden módon arra igyekezzék, hogy igaz lelkiismeret szerént rendeltessenek a tisztek, nem promoteálván senkit csak barátságból, sem bosszúállásból senkit le nem tévén tisztiből. Olyanokat rendeljen minden tisztekre, akik Isten szerént alkalmasok, habár szintén nemigen üdősök volnának is. Ellenben, ha az üdösebbek az ő tisztekben jól el nem jártak volna, elsőben azokat megfenyítse, és ha tovább is alkalmatlanok volnának, tisztékiből letegye, hogy a sok alkalmatlan tisztviselők miatt a tiszteknek szokott rendtartási meg ne romoljanak. De sőt, látván a többi, hogy az alkalmatlan tisztviselő megfosztatik tisztitől, annál szorgalmasan igyekezzenek jól eljárni tisztekben. Mindazonáltal arra igyekezzék az abbatissza és a diszkréták, hogy [6r] minden tisztekben olyan elsőt rendeljenek, aki ne szintén ifjú rendben legyen.

Az is erősen tilalmaztatik, hogy a mátereken és diszkrétákon kívül, kik úgysis benn ülnek a diszkrétóriumban a tisztválasztások idején, ezeken kívül senkit meg ne kérdezzenek az előjárók, ki minémű tisztben akarna lenni, hogy ki-ki az ő tisztit nem maga kedvére s választására, hanem az előjáróktól eleikben rendeltetett engedelmesség szerént vegyék fel. Hanem ha valamelyik betegsége avagy más bizonyos okokra nézve alkalmatlannak esmerné magát a néki adatott tisztre, olyankor a tisztek táblájának kiolvasása után csendesen és alázatosan jelentse meg az abbatisszának az ő elégtelen voltát, kérvén, hogy attúl a tisztitől megszabadíttassék, melyet meg is tegyen az abbatissza, ha úgy látja jobbnak lenni. De ha csak valami túrhetetlenségből vagy büszkeségből akarná tisztit feladni, avagy fel sem venni, alávalónak tartván azon neki rendeltetett tisztet, tehát ezt az abbatissza jól megvizsgálván adja tudtára a provinciálisnak és a diszkrétáknak, kiknek, ha tetszik, annál inkább is hagyják meg az olyan személyt a tisztben az [6v] ő akaratjának nagyobb megökléséért, avagy éppen minden tiszt nélkül hagyattassék a tisztekben való válogatásának büntetéséért. Senkit pedig az előjárók üdőnek előtte

tisztekkel ne kínáljanak és ne biztassanak, mert ez nagy vétek, midőn effélék által másoknak szívfájdalma, megvetése, amannak pedig magában való elhittsége következik, és sok gonosz származik. Midőn pedig a tisztek választatnak igaz régi rendtartás szerént, mindenkor elsőben a legifjabbik diszkrétátul kérdezik, kit tartana erre vagy amarra a tisztre alkalmasnak, és ő megnevezvén egyet, azután a többi is mind rend szerént megmondják ahhoz tetszéseket. Utólszor a priorissza és abbatissza szólunk, melyek akit neveznek, gyakrabban azon telik a tisztt, mivel a diszkrétáknak sem illik az ő előjáróikkal ellenkezni.

Négy örökös diszkrétánál avagy máternél többen soha ne legyenek. Az négy választott diszkréták pedig minden három esztendőben az abbatisszaságnak tiszttel [7r] együtt változzanak, hogy az irigység és egymásra való törésnek alkalmatossága ezzel eltávoztassék. Egyéb közönséges tisztekben is hasznos gyakorta változást tenni, főképpen a mesterekben és külső tisztekben, hogy ilyen módon senki a tisztekhez ne ragaszkodhassék, tudván, hogy csak ideig rendeltetett az őnékiek az engedelmisség szerént. Aki pedig az ő tiszttit túrheterlenségéből reszignálná, felvetvén az kulcsokat, ezt az abbatissza büntesse a konstitúciónak parancsolatja szerént, hogyha ez vizitáció kívül történék.

Midőn pedig vizitáció után az abbatissza az első kapitulumot tartja, ezt szokta mondani az konventben:

Édes szerelmes anyáim és nénéim, noha esmérem méltatlan voltomat erre a tisztre, de mivelhogy Isten rendeléséből és a kegyelmetek akaratjából erre választattam, kérem kegyelmeteket, légyen békességes velem, s légyen hozzám minden lelki testi szükségében teljes bizodalommal. Én is minden személyválogatás nélkül kívánok kegyelmeteknek mindenben szívem szerént szolgálni.

Annak utána ím, ezt mondja:

Mivel pedig [7v] priorissza anyám is kegyelmetek akaratjából előjárónak választott, őkegyelméhez is légyen kegyelmetek engedelmisséggel s megbecsüléssel. Tudom, őkegyelme is viszontag minden szeretettel s kegyességgel lészen kegyelmetekhez.

Ezeket mondván elolvassa a tisztek tábláját maga az abbatissza, és minden tiszttnek elsőjét inti, hogy szorgalmatosan és igaz lelkiismeret szerént eljárjon tiszttben, és mindenik tiszttnek kiolvasása után ezt mondja: Cselekedje kegyelmed avagy kegyelmetek Atyának, Fiúnak és Szentlélek Istennek nevében, kire az konvent mindannyiszor Ament felel.

Elvégeződván a tisztek táblája, szól az mátereknek és diszkrétáknak, főképpen a priorisszának, mondván: Édes Priorissza Anyám, mivel én sok dolgaim miatt mindenkor mindenütt jelen nem lehetek, azért kegyelmedet kérem, légyen

mindenütt vigyázó és szorgalmatos, főképpen a kórusban és az közönséges munkára, [8r] s ha valaki engedetlenkedvén kegyelmednek engedni nem akarna, azt megdorgálja, s ha megérdemli, meg is büntesse.

Kegyelmeteket is, tiszteletes máterek és diszkréták, kérem Isten kedvéért, légyen kegyelmetek jó tanácsadásával mindenekben, amint lehet, segítségemre, kiért én is hálaadással akarok lennem kegyelmetekhez.

Ebben az első kapitulumban semmi kemény avagy dorgáló szókat ne mondjon az abbatissza, annyival inkább tisztinek hatalmával magát ne hárittassa, hanem amikor minnek ideje lészen, akkor szóljon arról, az kapitulumot pedig így fejezze be:

Hogy pedig az előszámlált tiszteket felvévén abban kegyelmetek szorgalmatosan eljárni igyekezzék, parancsolom kegyelmeteknek a szent engedelmességnek erejére, ki-ki kérjen Istentől segítséget az ő tisztéhez, s úgy viselje azt, hogy halála óráján s azután is érdemét vehesse az Istentől.

Elvégeződvén a kapitulum, ugyanazon helyen minden tisztviselőknak adja meg az kulcsokat. [8v] Annak utána az abbatissza, noha mindenütt mindenekre szorgalmatos vigyázással légyen, mindazonáltal azt meg ne engedje, hogy reggel és későn este, s akármilyen egyéb üdőben is csak akármilyen elmúlható dologgal őhozzá fussanak, felháborítsák és búsítsák, amint erről a konstitúcióban is tilalom vagyom, hanem az priorissza igazítsa el, ha mi oly állapot lészen, mely az ő hatalmával is véghez mehet.

És noha az abbatissza is, ha ereje s egészsége engedi, tartozik, amennyire lehet, mind az isteni szolgálatokon s mind a szerzetes rendtartásokon jelen lenni, leginkább arra igyekeztvén, hogy az ő alattvalói a lelki dolgokban inkább, mintsem egyéb munkákban tegyenek nagy előmenetelt, mindazonáltal a klastrom belső rendtartásának igazgatása, főképpen a kórusi és refektórium rendtartásokra való vigyázás inkább a priorissza kötelessége, hogysen az abbatisszáé, mivel az abbatisszának mind a jószágok dolgában, mind a cselédek [9r] igazgatásában s mind a külső személyekkel a szerzet dolgában való foglalatossági oly sokak és fáradságosak, hogy azok miatt lehetetlen volna a belső rendtartásokra is foglalatosság nélkül vigyázni.

Az mi ideje marad pedig a gondoktól és foglalatosságoktól, azt töltse ájtatos imádságokban és lelki foglalatosságokban, mind magáért s mind az alatta valókért könyörögvén az Istennek, és azon légyen, hogy gyakrabban láttassék az ő alattvalóktól az imádságban s lelki dolgokban foglalatosságot, mintsem a külső személyekkel a világi dolgokban szorgalmatoskodni, a szent evangéliumnak tanítása szerint: keressétek először az Isten országát, és a többi is hozzáadatnak néktek.

Valamit az abbatissza az forgósok, kapusok és egyéb tisztviselők által elvégezhet, azt mind bízva reájok, ő maga csak igen múlthatatlan szükség okokból

és bizonyos érdemes személyektől szükségképpen hívatván menjen a szólóhelyekre, az ő autoritásának nagyobb megtartásáért ne is [9v] engedje, hogy őtet a cselédek akármi kis állapotért szólóhelyre harangozzák, hanem ami dolgok leszen, bízzák azt a forgósokra.

Sok cselédet az abbatissza ne tartson, főképpen házas személyeket, kiknek feleségekre, gyermekekre nézve több fizetés kívántatnék. Megelégedjék egy becsületes özvegy öregasszonnyal, főképpen, ha gyermeki nem volnának, egy szolgálóleánnyal és egy inassal, kik jó erkölcsűeknek bizonyíttatnak. Ezeknek ételek, italok a szerzettől legyen, de vagy oly formán, hogy azt ne az konventben főzzék, hanem magok a cselédek, avagyis ami az konventtől megmarad, abból adassék a szolgálónak és inasnak. Az egy öregasszonynak legyen bizonyos prevendája mint sáfárnének. Esztendőnként való fizetését pedig aszerént rendeljék okos emberek tanácsával, amint kitelhetik a konventtől, és az ő szolgálata is érdemli.

Minden esztendőben négyszer, úgymint az négy kántorban tartozik az abbatissza [10r] számot adni az egész konvent előtt mindazokról, amit bevett a jószágokból avagy alamizsnákból, s mind, amit kiadott s elköltött.

Egy bizonyos könyvben mindenkor felíratassék, valamit a jószágokból hoznak, mind baromfiakat s mind egyéb províziót, hogy következendőben is kitessék, mikor mit, és mennyit hoztanak az jószágokból. Hasonlóképpen felírják azt is, ki minémű alamizsnát, pénzt avagy mást adott a szerzetnek, akár éltében s akár holta után, kiért mindenkor hálaadó imádságokat tegyenek a szerzetnek patrónusiért.

Az abbatissza az ő tisztinek autoritását annyira megtartsa, hogy valamiben a szent regulák és rendelések néki adják az hatalmat, azt másnak semmiképpen ne engedje. Úgyhogy noha minden szuperiornak tartozik engedelmességgel, és senki sem az szerzetben, sem professzióra venni nem szabad a szuperior engedelme nélkül, sem tiszteket választani, avagy változtatni az ő híre nélkül, mindazonáltal minden más egyéb állapotokban, s főképpen [10v] a jószágokat illető dolgokban élhet az abbatissza csak a maga eszével s akaratával, kivévén, ha valamely jószágot vagy egyéb jó summát érő állapotot eladni vagy zálogosítani akarna. Ezt mindenkor nemcsak a szuperiornak, de a máterek és diszkrétáknak is tudokra adja, s az ő akaratjokból cselekedje. Másképpen egy szuperiornál többet ne szenvedjen, se ne engedje, hogy egyebektől az ő tisztie emendáltassék, és az ő konventje valami új rendelésekkel és dorgálásokkal még a szuperioroktól is vizitációnak ideje kívül háborgattassék. Sem az ő alattavalóinak semmiképpen el ne szenvedje, hogy valamely magok között történt dolgokat, vagy valami kevés ellenkezésekért való szatiszfakciókat a szuperiortól kívánják, és annak kijelentsék, hanem minden történhető állapotokat az abbatisszának adják eleiben, ki lelkiismeret és igazság

szerént minden személyválogatás nélkül tegyen [11r] szatiszfakciót és eligazítást mindenkben, az öregeket megdorgálván illendő mód szerént, az ifjakat pedig megbüntetvén, mivelhogy az üdősök tartoznak jó példaadással, az ifjak pedig megbecsüléssel. Mindazonáltal mind a büntetésben s mind a dorgálásban illendő módot tartson az abbatissza, az személyeknek idejekhez és tisztekhez képest nem valami dagályos és bosszontó szókkal, hanem csendes és istenes beszédekkel csendesítvén a felháborodtakat. Mivelhogy amidőn Szent Bernárd a nehéz és csúfoló igéket káromlásnak mondja, ugyanottan a szitkos és nem illendő szókat szentségtörésnek tartja a szerzetesek és főképpen az előjárók szájából hallatni, melyekből rettenetes ragados gonosz példák következnek, és akik szatiszfakciót kerestek volna, lelkeknek nagyobb sérelmével és keserűségével mennek el az előjáróktól. Ismét következik, hogy annak utána az előjárókhöz nem bízván avagy őtet is minden fogatkozásokban magokhoz hasonlóan tartván megvetik, és avagy magok tesznek rendkívül való szatiszfakciót magok[11v]nak, avagy a tilalom ellen a szuperiorokat kezdik azzal háborgatni, s titkon is azoknak megjelenteni magok alkalmatlanságát, mely az abbatisszának nem kicsiny becstelenségére lészen, mivelhogy ha ő istenesen eligazította volna a dolgot, és nagyobb megkeserítésre nem adott volna okot az ő alattavalójának, az szuperior azért fel nem háborított volna.

Holott pedig az előjáró igazságosan eleget tett volna, és mégis azzal bé nem érvén az alatta való, a szuperiorral merné közleni a dolgot, az ilyent magával a szuperiorral büntettesse meg az abbatissza.

Midőn pedig valaki az ő felháborodását avagy panaszát az abbatissza eleiben viszi, mind a két pörös együtt lévén semmiképpen el ne szenvedje az abbatissza, hogy azt az ő személye előtt rendetlen kiáltozással jelentsék, avagy egymást illetlen szókkal illessék az abbatissza jelenlétében, mivel az ilyen állapot magának is az előjárónak becstelenségére esik, nem lévén tekintet sem az ő szemé[12r]lyére, sem lakóhelyére, melyet közönséges helynek tartani nem illik. Jelentse azért ki-ki amit akar csendesen, és magát meggyőzvéen szóljon mértékletesen, mert ha a panasznak idején is többíti felebarátja ellen való vétkét szitkozódással vagy egyéb illetlen szókkal, tehát nem tartozik az előjáró szatiszfakciót annak tenni, aki az ő füle hallatára is elégséges szatiszfakciót tett magának, sőt a régi előjárók dupla büntetéssel szokták volt az ilyeneket magok elől elbocsátani.

Hogy pedig nagyobb megbecsüléssel és félelemmel viseltessenek a szüzek az ő előjárójokhoz, szükséges, hogy az abbatissza ne tegye magát közönségessé, mert noha minden szerzetes szokásokban és rendekben tartozik közönséges életet viselni a többivel, de magaviselésében és némely bizonyos illendő állapotokban meg kell

esmértetni, hogy a többinek előjárója legyen, nemcsak tiszttel, de erkölccsel is. Szükség nélkül fel s alá nem járván, az ifjakkal beszédben nem állván, új híreket nem beszélvén, magát haszontalanságokban nem foglalván, [12v] szobájában egyebeket gyűjtvén azzal rágalmazásra okot ne adjon. Egyszóval csak olyankor láttassa magát házán kívül, és olyankor szóljon az ifjabb személyekkel, amikor az ő tiszti szerént szükségesnek ítéli.

Midőn pedig két egymással ellenkezők kívánnak az előjárótól elégtételt, tehát megesmértesse vélek az abbatissza, miben álljon az igazság szerént való elégtétel avagy szatiszfakció. Abban tudniillik, hogy akár ifjak, akár öregek legyenek, de ha egyaránt vétettek nyelvekkel vagy más módon egymás ellen, egyaránt is büntetődjenek. Ha pedig egyik fel nem venné a büntetést, mivel üdösebb volna a másíknál, tehát az abbatissza a másikat se büntesse, mert az nem volna igazság szerént, hogy az egyik, bár ifjabb volna is, mind a nehéz és ártalmas nyelvek által elégségesen és talán néha sérelmesen is megbüntetődvén az abbatisszátul is büntetést vegyen, a másik pedig teljességgel büntetés nélkül maradjon, hanem ha az ifjab[13r]biknak nyelvedése meghaladta volna a másikat, akkor az abbatissza több büntetést adjon az ifjabbnak, az öregnek pedig kevesbet. Mely nagy lelki haszon következék pedig az ilyen igazságos büntetésbűl, meg fogják tapasztalni az előjárók, mivelhogy avagy sajnálni sem fogják az alattavalók felvenni a büntetést érdemek szerént az előjáróktul, látván, hogy személyválogatás nélkül igazságosan cselekeszik, avagy pedig nem könnyen futnak az abbatisszára akármí kis állapotért szatiszfakciót avagy elégtételt kérni, látván, hogy az igaz elégtételt mindkettőnek megadja, vagy pedig inkább megtartóztatják magokat a versengésektul a büntetésnek félelméért, és inkábbis megtanulják az ő háborúságokat békével túrni és Istennek ajánlani, őreá hagyván az elégtételt, mert ugyanis mibűl gyűjtsön magának a szerzetes ember érdemet, és mit hagyjon az Istenre, ha minden legkisebb alkalmatlanságokért evilágon kíván magának elégtételt adatni.

[13v] Arra szoktassa azért az abbatissza az ő alattavalóit, hogy midőn bosszúsággal illetnek, azt békességes tűréssel elhallgassák semmit nem felevén, és midőn semmit nem felelt, akkor bízvást jelentheti bántódását az előjárónak, ki is tartozik őtet megsegíteni és érette eleget tenni, mivelhogy őmagáért meg nem felelt, csak az ő előjárójára hagyván azt.

Bátorságos legyen pedig az előjáró minden igazságos büntetésekben, nem is vigyázzván vagy félvén attul, hogy ennek vagy amannak kedvetlenségében esik, inkább kívánnván Istentul szerettetni, mintsem az emberektul. Mert bizonyára, ha az előjáró mindeneknek kedvezni akar, annál inkább meg nem nyeri, amit akar, hogy mindenek kedvében lehessen, és lelkét is elveszti; ellenben pedig az okossággal és

szelídséggel járó fenytéknek ostorát bár mindenikkel egyaránt közölje is, noha elsőben súlyosnak láttatik az alatta valóknak, de végre megesmervén, hogy az ő előljárójok nem bosszúságtúl, [14r] hanem a jó lelkiismerettől viseltetik mindenikkel egyaránt, és igazság szerént tévén, szeretni és dicsérni kezdik magok is őtet, és így lelkét is megtartván mind magának s mind alattavalóinak, mind Isten s mind emberek előtt való kedvessége megmarad.

Ha pedig történnék, hogy valamely szűz az őnéki méltán feladatott büntetést bé nem teljesítené, annak az abbatissza dupla büntetést adjon, és ha másodszor is bé nem akarná teljesíteni, tartozik az abbatissza a szuperiornak büntetése alá adni azt a személyt, kitől úgy megbüntettessék, hogy abból mindenek megismerhessék, mely nagy büntetést érdemel a vakmerő engedetlenségnek vétke, holott a konstitúciónak rendelése szerént fenytékházban való rekesztés ennek az ő igaz büntetése.

Tudni kell pedig azt is, hogy nemcsak a verekedést, de a taszigálást is igen tilalmazzák a szerzetes személyeknek minden statútumok, mivelhogy minden, aki kétszer, háromszor haragból mást megdöföl vagy taszigál, bizonyos jele, hogy nagy hajlandósága vagyon a verekedésre is, melynek hogy az [14v] előljárók eleit vehessék, szokások volt a régi előljáróknak szintén úgy megbüntetni azt, aki mást haragból megtaszigált, mint szintén aki verekedett, csupáncsak abban tévén különbséget, hogy bé nem rekesztették, de ugyan vélumját és skapulárját elvették, sőt annak is, aki csak fenyegette is veréssel szerzetes társát, vélumját elvették, mennyivel inkább, ha megtaszigálta, skapulár nélkül is hagyták. Aki pedig mást csak egyszer megcsapott volna is, szintén úgy bézárták, ha csak két-három óráig is, és vélumjától s skapulárjától megfosztották, a gyóntóatyát azonnal elhívták, valamint ha derekas verekedést tett volna, mivelhogy csak az egy ütessel is exkommunikációban ejtette magát, melyből valameddig ki nem oldoztatott, nem volt szabad szólani az olyan személyhez. Ezt azért minden jó lelkiismeretű előljárók megtartsák, hogy annál nagyobb legyen a félelem, mentül [15r] súlyosbak a büntetések efféle vétkekért, melyek bizonyára nagy lelki veszedelmekben is ejtik a szerzetes személyeket, ha eleit nem veszik.

Mi módon és mi okból szabad az előljárónak magáért megbüntetni másokat?

Az előljáró avagy abbatissza igen megtanulja a békességes tűrést, mivelhogy őrea mindenek vigyáztván, véghetetlen sok alkalmatosságok adatnak őnéki a békességes szenvedésre, főképpen, ha erősen és igazán hozzálát a szerzetes reguláknak megtartásához. Valamit azért illendőképpen szenvedhet, tűrje békességgel, és az önnönmagán esett bosszúságokért semmiképpen az ő alattavalóit meg ne büntesse,

Istenre bízván a bosszúállást. Jóllehet a priorissza köteles arra, hogy ha az abbatisszával valamely szűz mód nélkül bánt volna, és azt meg nem büntetné, maga a priorissza büntesse, ha az abbatissza megengedi. De hogy valamely szűz oly állapotban ellenkezik az abbatisszával, mely a közönséges szerzetes rendtartás [15v]sokat illeti, midőn tudniillik dorgáltatik valamely szerzetlenségéért, és ő azon felindulván előjáróját bosszúságokkal illeti, főképpen visszafelélekkel, akkor az abbatissza valamint akarja, úgy büntetheti, hogy amaz is megtanulja, mely illetlen, sőt tilalmas legyen az előjárókkal való versengés és ellenek való tusakodás, főképpen, ha okosan és istenesen lett a dorgálás, melyet nem felpattanással, hanem aláztossággal tartozott volna felvenni az ő előjárójától. Midőn pedig valamely szűz az ő előjárójára való neheztelésből, melyre méltó oka sem adatott, valamely tiszteletet, melyet a refektóriumban vagy a kórusban tartoznék tenni az ő előjárójának, elmulatná, és szánt szándékkal meg nem tenné, ezért is tartozik megbüntetni, nem úgy, mint magáért, hanem az ő tisztinek megvetéséért, hogy minden alatta valók megtanulják, mely nagy megbecsüléssel tartoznak lenni az ő [16r] előjáróikhoz, mely az Isten képében tétetett őeleikben.

Így inti pedig Szent Ágoston az előjárókat. Ha, úgy mond, egyszer vagy kétszer megdorgálta és meg is büntette az előjáró az ő alattavalóját, és amaz mégis meg nem jobbulna, hagyja az Istenre, és könyörögjön érte, és akármit műveljen, annak utána ne törődjék rajta az előjáró, mivel ami őrajta állott, megtette. Fedje meg közönségesen a vétkeket, tisztelje a véneket, dorgálja az ifjakat. Vigasztalja a szomorúakat, segítse, akik hozzá folyamodnak, és ha mások erkölcsi nem egyeznek az övével, szenvedje békességgel, mert ha istenesen, barátságosan és jó példaadással akar élni az előjáró mások között, szükség sokat szenvedni, mert mindennek az ő példájára vigyáznak.

Bizonyos vétkekért minémű penitenciák legyenek

Az vétkekért való büntetések mind az világiak s mind a szerzetesek között két okból [16v] rendeltettek. Egyik az, hogy legalább a büntetéstől való félelem tartóztasson meg mindeneket a vétkektől, melyek még az szerzetekben is mód nélkül eláradnának, ha a büntetések nem volnának. Második, hogy evilágon való büntetések által elkerülhessék a másvilágnak rettenetes súlyos büntetését, mert valamely vétek ezen a világon megbüntetődt, azt az irgalmas Isten a másvilágon meg nem bünteti. Ilyen módon szokták azért a szerzetekben büntetni a vétkeket.

Az kik az kórust, mely Isten házának mondatik, és a refektóriumot, mely a közönséges rendtartásoknak helye, meg nem becsülnék, ottan tréfás nevetéseket

indítván, avagy az imádságban vagy az Isten igéje hallgatásában akadályt tenne, és főképpen, ha veszekedést és botránkozást indítana, büntesse őtet az abbatissza az Oltáriszentségnek meg nem becsüléséért öt Miatyánkot avagy búcsús imádságot mondatván véle az asztal előtt. [17r] Nyelvének vétkéért pedig fatartással büntesse, sőt, ha a nyelveskedés felettébb való lett volna, diszciplínát is adhat hozzá.

Az hír hordásáért, melyből sok visszavonyások szoktak következni, elől a skapulárjára kék foltot kössenek, és azt megkövesse, akire hírt hordott. Szorgalmatosan is felkeresse az abbatissza azt a személyt, aki által lett a hírhordás, mert ha azok közül egyet-kettőt jól megbüntet, a többi is megfélemlenek.

Az hamis mondásért vagy hazug hírköltésért hamut csókoljanak, és fát tartsanak szájokban, hasonlóképpen a szilenciumnak megszegéséért is fatartás rendeltesék.

De ha éjszakai szilencium megszegése lészen, és az gyakran történnék, földön ülésel büntessék.

Az isteni szolgálatoknak elmúlásáért is, ha gyakorta engedelem nélkül történik, az üdösebb apáca búcsús imádságot mondjon, ha pedig ifjú, az földön üljön.

[17v] Az ki bizonyos ok és engedelem nélkül éjszaka az dormitóriumból kima radna, lábcsókolással büntessék.

Az ki az ő eljárójával avagy mesterével szemben szállana, midőn dorgáltatik, vélumját elvegyék, és fát is tartson.

Az ki engedelem nélkül valamely levelet kiadna, vagy bevévén felszakasztana, ezt először az abbatissza megdorgálja, és ha többször is abban tanáltatik, földön ülésel büntesse, de ha valami illetlen avagy felebarátja kisebbségével járó írást tett volna, mely az egész szerzetnek is becstelenségére szokott válni, ennek az abbatissza vélumját elvegye, írását nyakára kösse, és kezén diszciplínát vegyen. Sőt, ha abból az ő írásából felettébb való dolgok és nagy zűrzavarok, vagy az egész szerzetet illető botránkoztatások következtek volna, és az olyan írások az abbatissza kezéhez jutnának, gyűjtse össze a diszkrétákat, és előlhíván [18r] a vétkest, mindenek hallatára olvastassa el azt a rendetlen írást a vétkesnek nagyobb megszegyenüléséért, hanem ha magát igen megalázná, akkor kegyesben bánhatik véle az abbatissza.

Az kik összeháborodván egymást szidnák vagy átkoznák, melyek még a világiaknál is méltó volna büntetésre, ezek nemcsak fatartással büntetődjenek, hanem a szitokért diszciplínát vegyenek, az átokért pedig vélumjok elvétessék, mert ez rettenetes állapot a Szentírás szavaként, hogy tudniillik semmi átkos és szitkos bé nem mennek az Isten országában.

Az kik egymással megbékélni nem akarnának haragot tartván, azokat az előjáró tiltsa el az Oltáriszentségnek vételétől mindaddig, valamég magokat meg nem esmerik. Szorgalmatos is legyen abban az abbatissza, hogy az ilyeneket egymással erővel is megbékéltesse, hogy egyik a másikat megkövesse, a haragtartást semmiképpen el nem szenvedvén az ő alattavalóinak.

Az több büntetéseket úgy rendelje az [18v] abbatissza, amint az vétkeknek kisebb vagy nagyobb voltához képest ítéli jobbnak lenni.

A klauzúrás helyekről és egyéb szőlőhelyekről és ajtónyitásról

Rávigyázzon az abbatissza, hogy soha az ajtók és kapu kulcsai, melyek az abbatisszánál szoktak állani, éjszakának idején a kapusnál ne maradjanak, hanem mihelyt bészárattatnak az ajtó és kapu, legottan a kulcsok az abbatisszához vitessenek. Légyen pedig az abbatisszának egy olyan kulcsa is, mellyel minden szobákat és cellákat megnyithasson, és mindenekre jobban vigyázhasson, főképpen a külső tisztviselőkre. Tudni kell pedig azt, hogyha alkalmas látóablakjok vagyon, az ajtónyitás igen ritkán történjék, csak a nagy rendi fejedelmi személyeket és kiváltképpen a szerzetnek nagy patrónusit becsülvén meg avval, kiknek udvarlására maga is az [19r] előjáró, ha mikor egészsége engedi, mindenkor elmenjen, és nékik becsületet tégyen. Midőn pedig maga jelen nem lehetne az ajtónál, mindenkor valamely öreg mátert küldjön maga személyében, úgy, hogy valahányszor valakinek ajtót nyitnak oly okkal, hogy ott maradván beszéljenek (noha ez igen ritkán történjék), mindenkor ottan valamely máter avagy diszkréta jelen legyen.

Soha senkinek nem szabad az előjárónak híre nélkül a szőlőhelyekre menni, tudni kell pedig az előjárónak, kitül hívattatik a szőlőhelyekre az ő alattavalója. Mivelhogy akármi közrendnek és idegennek nem szabad a látóablakra menni, hanem ha néha ritkán valamely érdemes személynek tekintetiért megengedné az abbatissza, de közönségesen csak a forgónál beszéljenek az idegenek és közrendek.

Az kiknek pedig meg lészen engedtetve az látóablakra menni, ha nem volna atyafi, tehát béborított orcával légyen, és különben fel se merje magát földni, [19v] hanem ha arra mindenkor az abbatisszától lészen engedelmé.

Kiváltképpen való nagy gondja légyen arra az előjárónak, hogy senkinek ne engedjen hosszú üdőt tölteni a külső személyekkel való beszélgetésben, mellyel magok is a külsők sokszor igen meg szokták ítélni a szerzeteseket, bár atyafi vagy édesatyja s anyja légyen is, mivel a sok beszédből sokszor sok lelki károk szoktak következni, az isteni szolgálatoknak és rendtartásoknak elmúlatása, a drága üdőknek hiában való eltöltése, az imádságnak hátramaradása, a többinek gonosz példaadása

és botránkozása, az elmének világhoz való ragaszkodása és több számtalan gonosz. Félre kell azért itten tenni a szerzetesnek minden világi udvariasságot, mert ha a világi meg meri mondani, hogy már nem késheik, mivel ennél vagy amannál dolga vagon, erre vagy amarra a foglalatosságra bizonyos órát rendelt, annál [20r] inkább illendő, hogy a szerzetes is bizvást meg merje mondani, alázatos megkövetéssel, hogy tovább a szólóhelyen nem múlathat, mivel az ő szerzetes kötelességének órája vagy ideje elérkezett, avagy tovább nem engedtetett meg néki a szólás, és így elmenvén az ő szerzetes hivataljára, bizonyára nemhogy gorombának ítéltetnék a külső személytől, de megdicsértetik, és jó példát vévén az egész szerzetről, jó vélekedésben vagon.

Mi módon fogadtassanak bé a szerzetben kívánczó személyek

Elsőben az abbatissza tartozik a szuperiornak tudtára adni a békívánczó személynek mind erkölcsét, értékét és nemzetét, és ha a szuperior megengedi, tehát az abbatissza adja tudtára a diszkrétáknak, annak utána hívassák a leányzót az ajtóra, és ottan a máterek, diszkréták jól meglássák és végére menjenek, nincs-e valami bizonyos nyavalyája vagy gáncsa, ki miatt alkalmatlan volna [20v] a szerzetes hivatalra. Van-é igaz kedve a szerzetre, nincsen-é valamely férfhoz hit szerint való kötelessége, vagon-é egyebektől is erkölcséről jó bizonyság, hajlandó-é a lelki dolgokra és főképpen az engedelmességre. Nincsen-é tűrhetetlen természete, van-é jó elméje a tanulásra, és midőn mindezekben lehet felőle jó reménység, tehát az abbatissza ugyanottan az ajtónál letérdepeltetvén őtet, kéresse meg véle a szerzetet, melyet a priorissza tartozik térden állva véle mondani. Annak utána megint jól megexaminálják, nehéz dolgokat adván eleiben a szerzet súlyárúl, és megmondják néki, hogy az ő erkölcsének nagyobb megpróbálásáért esztendeig reá nem adják a szerzet ruháját, hanem ha valami nagyrendű személy volna, tehát annak elégséges légyen fél esztendeig világi ruhában jární, kivált ha nagy kívánsága volna a szerzet ruhájára.

[21r] De mindegyiknek s mind a másíknak megmondják azt, hogy bizonyossá tétetnek, ha szinte felöltözések után tanáltatnának is valami oly fogyatkozásban avagy oly nyavalyában, melyet eltitkolt volna, kiadják a szerzetből. Beszéljenek azonban nékik lelki vigasztalásra való dolgokat is, hogy teljességgel meg ne rettenjenek. Annak utána szedjenek voxot reá, és ha a konventnek nagyobb része reá voxolt, fogadják bé őtet a szerzetben, de akkor csak minden ceremónia nélkül, és adja őtet az abbatissza egy jó lelkiismeretű mester kezében, aki az világi ruhákban járó szüzek mellé rendeltetett. Ezek az konventben ne lakjanak, hanem

egy bizonyos ház rendeltetvén nékik, mesterekkel együtt ottan lakjanak, és ottan egyenek, de a misét az konventtel együtt hallgassák, ha nem lehetne az ő számokra külön mise. Ezek szorgalmatosan taníttassanak minden szerzeteshez illendő tudományokra, de főképpen a lelki dolgokra, és midőn eltölt volna esztendő [21v] avagy fél esztendő a szerzetben való béállásoknak, és ha mind erkölcsökre s mind értékekre nézve érdemesek volnának a szerzetre, tehát rendeljen az abbatissza az szuperior hírével egy bizonyos napot, melyen ötet szokott, illendő ceremóniával (amint a rendtartásokról írt könyvben meg lészen írva) öltöztessék fel ötet a szerzetnek ruhájában, és azon napon álljon bé a próbaesztendőben, ha elérte volna a tizenöt esztendőt, és akkor adassék az novíciamester keze alá esztendeig. Az abbatissza maga tartozik az új szerzetest a novíciamesterhez vinni és beajánlani, kérvén, hogy szorgalmatos gondja légyen az új novíciára.

Ezeknek a novíciáknak minden kántorban, úgymint esztendő alatt négyszer, tartozik az abbatissza vizitációt tartani aszerént, amint az kapitulumtartó könyvben meg vagyon írva.

Ha pedig gyermeket vennének bé [22r] a szerzetben, azt is esztendő alatt fel ne öltöztesse az abbatissza a szerzetes ruhában, hanem adja azon mester gondviselése alá, akire lészenek bizattatva a világi ruhában járó szüzek, hogy ilyenformán mind a nagy leányok s mind a gyermekek erkölcsi jobban megpróbáltatván, ha nem lesznek alkalmasok a szerzetre, őket bizvástab kiadhassák.

Midőn pedig a novícia közelítene az ő szent professziójához, és már az utolsó vizitációja is megtartatott volna, hívja elő ötet az abbatissza csak magánosan, és kegyes beszédekkel kérdezkedjék tőle, nincsen-é elméjében valamely nehéz gondolat az reguláknak és statútumoknak megtartása iránt. Szíve szerént megmarad-é a szerzetben, ha pedig kedve nem volna, ne titkolja, mivel senki ötet lelkének veszedelmével erővel megtartani nem kívánja, és ha igaz kedvét látná az abbatissza, erősítse ötet szép lelki intésekkel. Ha pedig nem volna kedve, és azt novíciesztendeje alatt is megtapasztalták volna benne, tehát bocsássák [22v] ki a szerzetből, visszaadván néki, valamit bévitt volt a szerzetben, akár pénzt, s akármi egyéb öltözet vagy klenódium lett volna is. Ha pedig megmarad a szerzetben, tehát az ő bévitt javait fordítsa az abbatissza a szerzet szükségére avagy épületire.

Professziója előtt egy hónappal szokták a novíciát megexamináltatni az dioecesanus érsek engedelmével. Az mely pap urat ő rendel, azzal examináltassák, de úgy, hogy ottan sem konfesszárius, sem más valaki jelen ne legyen, csak egyedül, aki examinálja, hogy annál nagyobb bátorsággal kimondhassa a novícia az ő akaratját.

Midőn a szerzetben nevelkedett oly gyermeket vesznek próbaesztendőre, melyen már próbaesztendeje előtt rajta volna a szerzetes ruha, tehát annak az ő

bészentelésén nem mondanak pszalmuszokat, hanem csak letérdeltetvén az ablak előtt, midőn a páter elvégzi az orá[23r]ciókat, tehát Veni Creatort kezdenek, azalatt megkommunikálják a novícia, mellette az abbatissza és a mestere, Confiteort mondván, annak utána a páter gyűrűt ad az ujjában, koronát tézsen a fejére, a szüzek pedig ezen responzóriumot éneklük: Regnum mundi etc., azt elvégezvén orációkat mond az páter, litániát is énekelnek a szüzek, azután Benedicamust mondanak.

Az ceremónia alatt, meddig az ablak előtt térdepel a menyasszony, jobb kezében adja az abbatissza az égő gyertyát, bal kezében pedig a feszületet, nincsen béborítkozva a menyasszony, elébb adja a páter kezében a gyűrűt, fejére a koronát, és azután kommunikáltatja. A Benedicamus után felviszik a kórusban, jobb kéz felől az abbatissza, és bal kézre a mestere járván mellette, leborul a menyasszony a kereszt alatt, csak három Miatyánkig, azután az abbatissza jelt ad néki, felkelvén a borulásból mesterével a házban mégyen, de csak ugyanazon mesteréhez, aki volt gyermekkorában, azután viszik a novíciamesterhez.

[23v] Ha pedig a szerzetben bémenetelekor valamely gyermeknek minden bészentelése és ceremóniája meglett volna, tehát csak ilyen módon vegye őtet az abbatissza a novíciáságra, hogy tudniillik ha azon az napon, melyen novíciává teszik, kapitulum vagyon, tehát az abbatissza csakugyan ottan a kapitulumban kérésse meg véle a novíciáságot, amint szokták azt kérni, és annak utána rövid feleletet adván néki, az abbatissza tegye a koronát fejére, és adja a gyűrűt az ujjában, és így menjen el nagymisére. Szokás szerint az oltár előtt térdepeljen, és ebéden, vacsorán az első asztalnál üljön. Este bészentelje az abbatissza.

Hogyha pedig nem volna azon napon kapitulum, tehát csak mikor ebédre harangoznak, akkor a refektóriumban egy sellyes székbén ülven az abbatissza, előhívja a menyasszonyt, és ottan kéri, hogy felvegyék novíciáságra. Kinek a koronát feltévén az abbatissza és meggyűrűzven őtet, mindjárt bé[24r]csenget, elkezdvén a De profundist, és így vétetik novíciáságra. NB. mondja meg, ki lesz mestere, az abbatissza.¹

Az mely novícia professziót akar tenni, tehát professziója estén ha kolláció lészen, palástban üljön a menyasszony az asztalnál, de ha vacsorát esznek, nem ül palástban.

Az mely nap pedig professziót tézsen, kismise után palástban, borítóban kapitulumban menvén, akkor harmadszor kéri professzióját. Az abbatissza pedig megmagyarázza néki a négy fogadásoknak értelmét. Ezen a napon ha innep nem

¹ Ez a mondat pótlólagos megjegyzés Csákytól.

volna, megtarthatja az abbatissza rövideden a kapitulumot, de ha innepnap volna, csak összeharangozza az apácákat, és azt mondja: Dominus det nobis suam pacem. A konvent Ament felel, és mindjárt eleiben térdeplik a novícia, megkérvén professzióját.

Ha akkor közönségesen mindnyájan kommunikáltak volna, tehát a kapitulumban bé nem borítkoznak. Csak az egy menyasszony légyen béborítva, a konventnek pedig teljességgel megengedtetik a borító, úgyhogy kapitulumtól fogva bé nem borítkoznak.

[24v] Mikor a professziótételre mise után az ablak eleiben térdeplik a menyasszony, tehát jobb kezében nyitva tartsa a regulát, bal kezében pedig a feszületet, és a templomban elvégeződvén a Te Deum laudamus, üljön az abbatissza egy sellyes székben, a menyasszony térdepeljék eleiben, összetévén kezeit, kit stólával összekössön az abbatissza, és a regulát előtte nyitva tartsa. Az mestere mellette jobb kéz felől térdepeljen a kordát tartván, mindjárt elkezdí a fogadást nagy fennszóval a menyasszony, kit midőn elvégez, azt mondja néki az abbatissza: Én is a mindenható Istennek részérül, ha ezeket megtartod, ígérem néked az örök boldogságot. Erre a szüzek Ament felelnek. És mindjárt litániát kezdenek énekelni, azalatt az abbatissza reáköti az kordát. Midőn pedig elvégeződik [25r] a litánia, az ablakhoz térdepeltetik, Veni Creatort kezdenek. Az abbatissza jobb felől s a mestere bal kéz felől térdepelvén mellette Confiteort mondanak, és Domine non sum digna. Azután a páter a fejére teszi a vélumot, de az abbatissza segít hozzá, azután a gyűrüt adják ujjában. Annak utána pedig megkommunikáltják, és a koronát a fejére teszi, de ha akarja a páter, elsőben teszi fel a koronát, s azután kommunikáltja. Annak utána helyére térdeplik, akkor jobb kezében adják a feszületet és bal kezében a gyertyát. A szüzek éneklík Ipsi sum desponsata etc. Benedicamus után az abbatissza letérdeplik az ablak ellenében, és a páter néki ajánlja az új professzát.

Azután felviszik az kórusban, és a feszület előtt leborul, amint szoktak. De ha valaki kívánná látni a menyasszonyt, mindjárt ottan az ablakon szabad légyen látni felborítva, aminthogy azután is harmadnapig valaki látni kívánja, felborítva láthatja az abbatissza [25v] engedelmével.

N. B. Midőn az asztalnál veszik noviciaságra az szüzet, tehát akkor csak azt feleli néki az abbatissza, hogy igenis felvették a próbaesztendőre, mely miben álljon, azután való kapitulumban fogja néki megmondani. Amint úgy is tégyen, mihelyen elsőben kapitulumot fog tartani, és ugyanakkor mesterét is újobban megnevezze néki, és a mesternek is szóljon a kapitulumban, néki ajánlván az új novíciát etc.

Az abbatisszáknak kórusi, asztali és egyéb különféle üdőkben való rendtartásokról minden regulanapokra és legfőbb innepekre az abbatissza szokott officiatríx lenni, de csak mind a maga székében végezi, hanem vecsernyére és matutinumra az oltár előtt kezdik el, és az orációkat is ott mondják,² de a ka[26r]pitulumot csak a maga székében. Ha pedig az abbatissza nem mondhatna papságot, tehát a priorissza mondja, és akkor az első és második karmestereket illeti az kántorság.

Minden énekes matutinumra az utolsó lekiót az abbatissza éneklí, és akkor a lámpást mesterkéz alatt való ifjú tartja az abbatisszának.

[Ünnepnapok rendtartása]

Eszteudót által hatszor szoktak palástban, borítóban ülni az asztalnál, úgymint Gyertyaszenteudó Boldogasszony napján, böjt első vasárnap, nagycsötörtökön, nagy pénteken, Mindszenteudok napján és advent első vasárnap. Noha az advent első vasárnap nem regulanap, és arra nézve az abbatissza nem is hordozza azon napon maga a levest, de a több feljebb megírt innepeken és minden regulanapokon maga hordozza úgy, hogy amikor palástban ülnek, az abbatissza is palástban, borítóban hordozza a levest, ha pedig csak borítkozva, palást nélkül ülnek, az abbatissza is borítkozva [26v] hordozza a levest palást nélkül.

Karácsony napja noha regulanap, mindazáltal borítva csak addig ülnek, míg az abbatissza elhordozza a levest, azután felborítkoznak, palástban sem ülnek.

Ez szerént nagyon húsvét és pünkösud napján is.

Nagyböjt első vasárnap palástban ülnek, amint feljebb meg van írva.

Második böjt vasárnap pedig borítóban ülnek.

Harmadik vasárnap sem palástban, sem borítóban.

Böjtközép vasárnap szabadságot adnak ebédre.

Virágvasárnap, minthogy nem gyónnak, borítva sem ülnek.

Adventben első vasárnap palástban ülnek.

Második vasárnap borítóban.

Harmadik vasárnap nem ülnek borítóban.

² Csáky kézírásával megjegyzés a lap alján: NB. Advent első szombatn nem mond kulpát az abbatissza a kapitulumban.

Másik kéz folytatja: Levest sem hordoz.

Minden regulanapokon az abbatissza [27r] kulpát mond a kapitulumban, ha szinte a konventnek vétket engedne is, midőn valamely szűznek napja volna az öregek közül, akiért vétket kellene engedni.

Nagyböjtben ritkán engedjen vétket az abbatissza a kapitulumban, ha nincs napja valamely apácának.

Nagypénteken az abbatissza mondja a papságot az asztalnál is, és ő maga is az földön ül, vagy ha nem lehetne, kis székecskén, és mindnyájan földön ülven hallgassák az olvasást, de ne hordozzanak sem ételt, sem italt, azután jelt adjon az abbatissza a csörgetéssel vagy egy kolompozással, és az olvasó elolvassván a táblát, keljenek fel, s processzióval menjenek az kórusban, de a Misererét csak a refektóriumban mondják el.

Ezen a napon az abbatissza elkezdi a De profundist, minek előtte az földre üljenek, utána Christus factust mondnak, és az orációt az abbatissza: Absolve. Azt elvégezvén egy Miatyánkig fejet hajtnak, és azután a földre ülnek.

Az olvasó pedig fenn állva olvas, az asztalhoz [27v] felkelvén pedig Christus factust kezd az abbatissza, és azután Misererét, ki után Gloria Patrit nem mondnak, hanem egy Miatyánkig fejet hajtnak, és úgy csendesen processzióval felindulnak.

Nagykedden. Ezen a napon tartatik a közönséges követés, melyen az abbatissza is tartozik jelen lenni, mindazonáltal le nem térdepel, se vélumot le nem veszi, nem is ő kezdi el a követést, hanem a priorissza. A kulpának elvégzése után megmondja az abbatissza, ki fogja az három első lamentációt énekelni.

Nagyszerdán az abbatissza tartja az kapitulumot, kire háromszor kolompoz. Az priorissza mondja az egész konvent helyett az kulpát, de az abbatissza is kulpát mond. Ezen napon ebédre olvassák a táblát, egyébaránt az egész nagyböjtben pénteken estére szoktak táblát olvasni, melyre az abbatissza nem csenget, hanem egy kolompolással jelt ad.

[28r] Ezen a napon, úgyszintén nagycsötörtökön s nagypénteken is nappal lévén a matutinum, annak elvégzése után alámennek Misererével a kápolnában, de Christus factust nem mondnak, hanem befordulnak az oltárhoz, és azalatt az abbatissza orációt mond. Respice quaesumus etc, azután megadja az áldomást, Nos cum prole etc. Búcsús imádságot mondnak, és azután mindjárt kollációra harangoznak. Ezen kollációra az olvasó elmondja az Ave Mariát, a Benedicitét is, kire az abbatissza adja a Benedictiót, mivel ezen a napon úgy, mint nagyszerdán, vecsernyétől fogva maga officiatrice az abbatissza.

Kolláció után csak a refektóriumban mondják a Misererét, de utána Gloria Patrit nem mondnak, sem orációt, csak fejet hajtnak egy Pater nosterig, és azután elmennek, aki hová akar menni. De megérted, hogy erre a kollációra szokás szerént bécsenget az abbatissza, és felkelvén is elmondja a Benedictust, azután elkezd a Misererét.

Nagycsötörtökön. Ezen a napon a primára három fertályra [28v] harangoznak másodikat, elmondják egymás után a nonát is. Nyolc órakor három haranggal misét harangoznak, ez napon nincsen olvasott mise, Gloria in excelsis után elhagyják a harangokat és orgonát nagyszombatig. Passió nincsen, mise után felnyitják az ablakot, és a páter Pange linguát kezd, melyet az szüzek végeznek el, azután mindnyájan kommunikálni mennek.

Annak utána mindjárt vecsernyére csengetnek, kinek elvégezése után palástban, borítóban ebédre mennek, tizenegyedfél óráig ülnek asztalnál, De profundist mond az abbatissza, de Gloria Patrit nem mondnak, hanem orációt, Absolve. Azután Christus factust csak félig, annak utána egy Pater nosterig fejet hajtván leülnek asztalhoz, az abbatissza hordozza a levest.

Felkelvén az asztaltól, csörget az abbatissza, és Christus factust kezd, azután Misererét, de nem mennek ki processzióval, hanem a Miserere után orációt mond az abbatissza, Respice. De oráció után egyszer sem mondják, Qui tecum, hanem csak [29r] hallgatva fejet hajtnak, azután csendesen processzióval felmennek a kórusban, de csak főhajtás nélkül a székekben mennek, nem is énekelnek, hanem csak búcsús imádságot mondnak, ki után nem kolompol az abbatissza, csak felkelnek s elmennek.

Az lábmosásról. Délután egy órakor csörgetnek háromszor, mindnyájan a refektóriumban mennek palástban, borítóban, kalapódia nélkül, hogy csendesebben járhasanak. Midőn már mind összegyülekeztek, háromszor kolompozván az abbatissza, kimennek Misererével, az üdősbik konyhás apáca hordozván keresztet előttök.

Felmenvén az kórusban, az abbatissza kinn marad az két öreg konyhás apácával, kiket alázatosságbul térden állva tartozik kérni, hogy segéljenek néki a lábmosáshoz. Legottan felövedzi magát, de a vélumot fel nem vetvén, mihelyen pedig elkezdik énekelni Mandatum novum etc, mindjárt bémegy az abbatissza, maga [29v] vivén az medencében vizet, és a két öreg konyhás kétfelől mellette. Az abbatissza mindenik szűz előtt térdre esvén lábokat megmossa, a legifjabb apácán kezdvén el, annak utána maga előtt lévő köténnyel megtörölje lábokat, és azokra

keresztet vetvén, megcsókolja mindeniknek lábait. Annak utána felkelvén, fejet hajtson annak, akinek lábát megmosta, amaz is viszont tiszteletet tévén az ő előjárójának. Tizenketten legyenek, akiknek lábokat mossák, a tizenkét apostolok tiszteletire.

Ezen a napon délután három óra tájban az abbatissza két diszkrétát térden állva tartozik kérni, hogy neki segítsenek keresztet hordozni, de változnak minden esztendőben a diszkréták, úgyhogy akik ez esztendőben segítettek az abbatisszának, azok ne segítsenek az jövő esztendőben, hanem más két diszkrétát kérjen.

Négy óraker csengetnek az kereszt[30r]hordozásra kétszer, mindnyájan a refektóriumban mennek, de az abbatissza a két diszkrétával kint marad. A priorissza bémenvén háromszor kolompoz, és elkezd a Misererét, kiindulnak processzióval. Az abbatissza pedig mind az diszkrétákkal együtt vélum nélkül legyenek, és bal vállára vegye a nagy keresztet, kinek felső részét az üdős bik diszkrétá, végét pedig az ifjabbik segítse vinni. Útjában ötször térdeplik le az abbatissza a kereszttel a Krisztus öt keserves eséseknél emlékeztetire. Az két gyermek elől járván a kereszt kötelét hordozzák, a konvent pedig palástban, borítóban, kalapódia nélkül lassú lépésekkel a kereszt után indul. Az kórusban jutván letési a keresztet az oltár talpánál, és mellette leborul mind maga s mind a diszkréták és két gyermek. De az abbatissza alázatosságból bal kéz felől borul, ezalatt a priorissza elkezd a kompletát, és midőn a Confitteort elvégzik, felkelnek a borulásból, [30v] és elsőben az abbatissza megcsókolja a keresztet. Azután a többi is, akik segítettek a kereszt hordozáshoz, és ugyanottan ki-ki maga fejére teszi a vélumot, és a palástot magokra vévén a kompletára többi közé állanak.

Öt óraker matutinumra csengetnek háromszor, mindenestül olyan rendtartással végézik, mint nagyszerdán.

Kollációkor ezen a napon nem csenget az abbatissza, hanem csak lassú kolompolással jelt ad az olvasásra. Ave Mariát sem mond az olvasó, sem Benedicitét, azért mihelyt elkezd énekelni az Anselmust az olvasó, mindjárt elhordják a kollációt. Ez nagypénteken is így tartatik.

Kolláció után a priorissza lévén officiatrice, ő kezdi el a Christus factus és a Misererét.

Nagypénteken az abbatissza lészen cantrix a legüdüsebb máterrel, [31r] és mivelhogy nagypénteken egész éjszaka páronként szoktak a szüzek borulni a Krisztus kereszt mellett ájtatos imádságokkal, tehát az abbatissza éjszaka avagy reggel felé a legkisebbik gyermekkel boruljon, bal kéz felől a borulás után megcsókolják a keresztet, és egymásnak fejet hajtának.

Nagycsötörtöktől fogva nagyszombatig, valamíg az Alleluját el nem éneklik, mindnyájan béborítkozva és palástban járjanak, egymáshoz nem szólván egy szót is szükség nélkül.

Az abbatissza szokta nagypénteken elkezdni énekszóval (avagy kit ő rendel az öregek közül) ím, ez antifónát: *Crucem tuam adoramus Domine.*

Este kolláció után, mikor elvégzik a Misererét, eloltják a gyertyákat a refektóriumban, az egy abbatisszánál vagyon egy kisdéd lámpásban gyertya, és disziplína lészen, azalatt Misererét, *Christus factus* és *Salve Reginát* mondván, melyekre az [31v] abbatissza szokta mondani az orációkat.

Virágvasárnap este, midőn második asztal felkél, áldomásra harangoznak, kire mindnyájan palástban mennek, gyertyát a kórusban nem gyújtják, hanem a kórus előtt ég a gyertya, a másodikat is megharangozzák, azután kétszer kolompozván az abbatissza, mindnyájan főhajtással kimennek, de Misererét nem mondják, hanem csak csendes ájtatos elmélkedésekkel megkerülik az ambitusokat annak emlékeztire, mi módon az ártatlan Krisztus virágvasárnap a pompás processzió után egész nap prédikálván senkitől bé nem fogadtatott a papi fejedelmektől való félelem miatt, hanem éhen-szomjan kellett Betániában, Szent Márta kastélyában bétérni, az hol egy kis vacsorát adtanak néki. Ennek emlékeztire azért, midőn a csendes processzió visszamegyen a kórusban, az abba[32r]tissza megadja a *Benedictiót*, és azután egy búcsús imádságot mondván.³

Ezen a napon sem szilenciumot nem harangoznak, sem a dormitóriumot este bé nem zárják.

Nagyszombaton. Reggel hat órán mind egymás után elmondják az órásokat, és nyolc órakor csergetnek a nagymisére. Midőn azért minden ceremóniáknak elvégezése után az énekes mise végén az utolsó orációt elvégzi a páter, [32v] mindjárt az abbatissza elkezd az *vesperást* úgy, mint az Alleluját, de az orációt a páter mondja. Ite *Missa est* után *Regina coelit* énekelnek.

³ Az itt következő bekezdést áthúzta Csáky, minthogy az abban leírt cselekmények már nem aktuálisak, a kitörölt részt álló, a megjegyzést dőlt betűvel közöljük:

„Alámennek az halottak kápolnájában, az holott is az oltáron némely tálcákban sült halak, figék s egynéhány kalácsok lévén, azzal a sekrestyések kínálják az odagyült szüzeket. Pohárokban sert és bort is hordoznak, és akiknek kell, térden állva esznek-isznak, akinek pedig ez az együgyű ájtatosság nem tetszenék is, ugyancsak jelen kell lenni imádkozván, habár nem vendégeskedik is. Ezt szokták nevezni Szent Márta asszony vendégségének, melytől senki meg nem betegszik.”
„Ez a *Szent Márta vendégség már elbogyatik.*”

Tizenegy órakor harangoznak ebédre, De profundist mondnak szokás szerint, a karmester mondja a papságot. Felkelvén az asztaltúl Vespere autem Sabbati, ezt mondják, Salve Reginát térden állva mondják, táblát olvasnak. Az Gratiason nem énekelnek az kórusban, hanem csak búcsús imádságot mondnak.

Estve kolláció után csak a refektóriumban mondják a Misererét, és az áldomást is ott adják meg Nos cum prole etc.

Szilenciumot nem harangoznak.

Húsvét napján megint az abbatissza az officatrix.

Minden héten egyszer, úgymint pénteken, úgy minden gyónónapokon is, az abbatissza tartsa az kapitulumot, de ritkán hallgasson kulpát az konventnek, hanem böjtben és adventben, legalább minden két [33r] hétben egyszer kulpát mondjanak, ha az abbatissza akarja, és ha mit akarna mondani a szüzeknek intésekre és fenytésekre, azt az kapitulumokban mondja meg, de nem magát hánytató⁴ kevély szókkal, hanem istenes intéssel s rövid szóval végezze a dorgálást, amint illik szólanani olyan szerzetes konventnek gyülekezeti előtt.

De regulanapokra és egyéb nagy fesztumokra nem illik, hogy a kapitulumban dorgáltassanak a szüzek, más üdőre hagyván azt.

Az közönséges munkáiról

Noha a priorisszát illeti, hogy a közönséges munkára szorgalmasan béigazítsa a szüzeket, mindazonáltal az abbatisszának is nagy gondja legyen arra, hogy nemcsak a szüzeket gyűjtse egyben a munkára, de amennyire lehet, maga is köztök jelen lenni igyekezzék ez alább megírt mód szerint, mivelhogy a regulának rendelése szerint húsvét után albavasárnapotól fogva Kisasszony napjáig minden köznapokon az második asztalnak felkelése után [33v] alválnak, avagy aki azt nem akarná, csendes elmélkedésnek ideje szokott lenni, ameddig az tizenkettőt megüti. Ez pedig, minthogy sokszor alkalmatlanul esik, olykor csak egy fertály óráig sem tartván ez a csendes üdő, és az is egészségtelenségére szokott válni embernek, hogyha étel után mindjárt álomnak adná magát. Hogy azért ez a rendelés mind egészségének megtartására, s mind a lelki életnek megtanulására alkalmatosabb lehessen, tehát ennek utána ilyen módot kell abban tartani. Hogy tudniillik, mindenik szűznek legyen egy folyó óra az ő cellájában, és midőn az második asztal felkelése után harangszóval jel adatik a csendességre, legottan ki-ki fordítsa meg az ő óráját, és

⁴ magát felhánytorgató, dicsekvő

olvasson ájtatos könyvet egy óráig, de ha bizonyos okból a második asztal későbbben találna felkelni, tehát akkor csak három fertályig olvassanak. Az öregek azt olvashatják, amit akarnak, de az [34r] ifjaknak, novíciáknak és gyermekeknek az ő mesterek adja elejekben, mit kellessék nékiek olvasniok. Ezen óra alatt mindnyájan oly nagy csendességben legyenek, hogy külső emberekhez se menjenek szóló helyekre, s magok között is sohult egy fennszóval való szó se hallassék, sem pedig kopogásokkal való járások ne legyenek. Ki-ki figyelmetesen arra adván elméjét, amit olvas, hogy annak idejében nemcsak előbeszélhesse másnak, amit olvasott, de magának is lelki épületet és megvilágosítást vehessen abból.

Ezen óra alatt pedig az abbatissza, avagy más, akit arra fog rendelni, szorgalmatosan és csendesen meglátogassák azokat, akik olvasnak, bénézván cellájokban, de senkihez nem szólván (de az öregeket nem tartozik nézni), és ha valamelyiket a szüzek közül más munkában, és nem olvasásban találná az előjáró, tehát elsőben megfenyítse, és ha másodszor is úgy találná, az könyvet nyakára kötvén büntesse.

Kitelvén pedig az csendességnek órája, [34v] közönséges munkára harangoznak, az hová is szorgalmatosan bégýülekezzenek, és ha szabadság lészen a szólásra, Kempis könyvéből⁵ egy keveset olvasván, annak utána szokás szerint szabadság adatik a szólásra.

Akkor azért senki meg ne merje próbálni, hogy azontúl haszontalan beszédekre adja magát, hanem ki-ki köteles legyen arra, hogy legalább egy óráig arrúl beszélgessen, amit olvasott, egyik a másiknak lelki vigasztalást adván, és egyik a másikat oktátván. Ha ki pedig erre magát reászoktatni nem akarná, vagy az olvasást elmúlná, semmit elő nem tudván abból beszélni, tehát az abbatissza büntesse, ha ifjú lészen, nyakára kötvén a könyvet, avagy az egész közönséges munka alatt megtiltván néki a szólást, vagy más módon is, amint néki jobbnak látszik, büntesse, hogy ilyen módon a lelki dolgokhoz erővel is reászoktassa. Az kik pedig szép istenes beszélgetésekben [35r] eltöltötték volna az egy órát, azután más egyéb tisztességes dolgokrúl is beszélgethetnek. De meg kell azt érteni, hogy nemcsak az ifjakat büntesse az abbatissza a felül megmondott vétségért, hanem az üdösbeket is igen megdorgálja, mivelhogy az ifjak is az ő példájokra vigyázván azt követik, amit az üdösbektől látnak.

Meglátják pedig, mely nagy lelki haszon következik ebből a kevés lelki gyakorlatosságból, mivel azt, amivégre jöttek a szerzetben, úgymint a lelki életnek tudományát (ki nélkül senki jó szerzetes nem lehet) megtanulják a könyvekből,

⁵ Kempis Tamás *Krisztus követése* című könyvről van szó. Magyarul megjelent: *Kempis Tamásnak Krisztus követéséről négy könyvei, melyeket magyarra fordított Pázmány Péter esztergami érsek*, Bécs, 1624.

annak előbeszélésével pedig elszokódnak minden emberszólástól, rágalmazásoktól, egyéb ártalmas beszédektől, és végtére oly édessé válik nekik a Krisztusról beszélgetni, hogy az egy óra is rövidnek láttatván netalántán az egész üdőt is oly gyönyörűséges beszédekben kezdik eltölteni, melyben az angyalok is gyönyörködni fognak. Ő magok pedig a szüzek lelkekben megvilágosítatnak, [35v] mennyei malasztokkal meggazdagítatnak, és az ő szerelmes jegyeseknek kimondhatatlan nagy kedvet találnak. Nem lévén őreájok oly panasza, amint egy szent életű szerzetesnek szép ifjú képében az szerelmetes Jézus megjelenvén, sírva azon panaszkodik vala, hogy az emberek mindenekről megemlékeznek, minden jó barátjukról vég nélkül beszélgetnek, csak egyedül ő róla mindenek elfelejtkeznek, s egy szót sem szólanak, holott a széles világnak minden java őtőle származik, s mégis, mint ha nem is őtőle adatnának, nem őnéki, hanem az embereknek tulajdonítatnak, az ő jótéteményéről pedig nagy hálaadatlanul mindenek hallgatnak. Bizonyára keserves és méltó panasza ez az édes Jézusnak. Illik azért főképpen nekünk, szerzeteseknek, hogy a mi lelki jegyesünk isteni szívét örvendeztessük ő róla szólván és gondolkodván szüntelenül, amint erre maga kérte volt [36r] Senensis Szent Catharinát, mondván: Leányom, gondolkodjál mindenkor énrólam, és én is gondolkodom terólad.

Oh, bezzeg szerencsés léssen, midőn az isteni Felség terólad is gondolkodni fog, mert ilyen módon sem éltedben, sem holtod után nem léssen szükséged, hogy az emberek gondoljanak veled!

Mindennap szabadság van a közönséges munka alatt a szólásra, csak pénteken nincsen, de ha ebéden szabadság lett volna, tehát a közönséges munkán is vagyon. Mikor pedig nincsen szabadság, akkor Kempisből nem olvasnak.

De böjtben és adventben nincsen szabadság, hanem csak kedden délelőtt és csötörtökön délután.

[36v] Minden közönséges munkán a templomhoz és az abbatisszának tartoznak munkálódni a szüzek, hanem ha valaki bizonyos okból megkérné az abbatisszától, hogy maga számára valamely munkát tehessen.

Minden közönséges munka alatt, ha az abbatissza jelen vagyon, maga tartozik az Placebót elmondani, ki után három orációt mond. Úgymint Quaesumus Domine etc, azért az apácáért, akiért mondja a Placebót, azért szokták pedig esztendeig mondani, aki legutólszor holt meg közülök. Második oráció: Deus veniae largitor. Az harmadik: Fidelium etc. De mikor az abbatissza jelen nem létében a priorissza, avagy az is jelen nem lehetvén az első betegmester mondja a Placebót, ezek csak egy orációt mondanak, tudniillik Quaesumus Domine etc.

Mikor mosó vagyon, és sem a priorissza, sem az első karmester jelen nem volna, tehát az ottan lévő legüdösebb apáca mondja mind délelőtt a három Misererét, s mind délután a Placebót.

Mikor sem az abbatissza, sem a priorissza jelen nem volnának az áldomáson, tehát a Benedictiót nem a karmester, hanem az abbatisszaságviselt apáca, avagy [37r] a legüdösebb máter adja meg. Ha pedig egyik sem volna jelen a máterek közül, akkor az első karmester adja meg a Benedictiót.

Minden héten egyszer, úgymint csötörtökön, megengedtesék az közönséges munka, mivelhogy minden szerzetekben bizonyos üdők vannak rendeltetve mind az ájtatosságra, mind a tisztességes mulatságra, hogy netalántán a megukatkozás által mind a lelki dolgokra való serénység meglássúdjék, s mind pedig a gyarló test is egészségben megbontakozzék. Annak okáért húsvéttúl fogva Kisasszonynapig minden csötörtökön szabad legyen délután a szüzeknek vagy a kertben, vagy más alkalmas mulatóhelyre menni, az hol is vecsernyeharangig mulathatnak. Ettől pedig magát az ájtatosság színe alatt is senki magát ki ne vonja, habár mulatni nem akarna is, legalább jelen legyen a többi között, és akár imádkozzék ottan, s akár beszélgesen, de ki ne maradjon bizonyos ok és engedelem nélkül. Ha pedig csötörtökön vagy gyónónap, [37v] vagy pedig igen jeles innep esnék, tehát kedden legyen szabadságok a mulatságra.

Abbatissza napja estin nincsen közönséges munka, szilenciumot sem harangoznak, a dormitóriumot bé nem zárják, az áldomást mindjárt vacsora után megadják, és minden mulatság megengedtetik az szüzeknek az abbatissza napján.

Áldozó előtt való vasárnap megengedheti kapitulumban az abbatissza a palástot, ha meleg üdő volna, ha pedig akarja az abbatissza, csak áldozó estin engedi meg, de megmondja, hogy nonára áldozó napján magokra vegyék a palástot.

Az nyári orvoslásról

Áldozó hetitül fogva megengedheti az abbatissza, hogy a szüzek orvossággal éljenek, de tovább az infirmáriában ne legyenek, hanem az öregek két hétig, és az ifjabb rendűek érvágásoktól fogva három napig, de ha orvossággal élne, egy hétig, avagy amég [38r] orvoslását elvégezi, lehet a betegházban, de az, ki harmadnap múlva kimegyen is az betegházból, mindazáltal egy hétig a kórusban járás és éjszakai felkelés és minden dolgozás megengedtetik⁶ neki, csak a refektóriumban és a közönséges munkán legyen jelen. Mindazonáltal, aki betegesebb volna, és szük-

⁶ elengedtetik

séges volna néki valamely nyavalyája miatt tovább is a nyugalom, az olyannal irgalmasan engedelmet tehet az abbatissza, mivelhogy a regulának parancsolata szerint tartozik a betegekre szorgalmatos gondot viselni.

És amidőn valaki az szüzek közül fekvőbeteg volna, azt az abbatissza mint kegyes anya mindennap meglátogassa s vigasztalja, és minden szükségét szorgalmatosan megszolgáltassa, és ha halálra való volna, lelkére nagy gondja legyen, és a szentségeket néki feladassa, s mindennap valakit az szüzek közül rendeljen, aki az beteg előtt ájtatos könyvből vigasztalására valót olvasson.

[*Bizonyos szentek napjára való rendtartások*]

[38v] Corporis Christi estitül fogva mind az egész oktávig az nappali matutinum után adják meg az áldomást a kórusban. Utolsó asztalhoz este nem olvasnak, szilenciumot egész héten nem harangoznak. Az oktáván pedig a refektóriumban adják meg az áldomást, de annak utána is mulathatnak ezen a napon az refektóriumban.

Ez oktáva alatt vasárnap este Gratiason fennállva mondják a Salve Reginát, noha matutinum után vagyon.

Szent Margit szűz napján, midőn a szent relikvia kitétetik az oltárra, tehát az első vesperásra, midőn elkezdik, az abbatissza a szent relikviát maga viszi ki az kórusból, minden máterek és diszkréták égő gyertyákkal késérik, legutol jár az abbatissza, és a templom forgóján vagy a páter provinciálisnak, vagy a konfesszáriusnak kiadja a szent relikviát, hogy a templomban az oltárra tétessék. Másodnapon megint, úgymint [39r] Szent Margit második vesperása után, Te Deum laudamus énekeltetik, és ha a világi emberek azalatt elvégzik a relikviacsókolást, tehát a páter megint visszaviszi, és az abbatisszának beadja a szent relikviát, melyet megint az egész diszkréták és máterek égő gyertyákkal felvisznek a kórusban. Este pedig áldomás harangja után, ha tetszik az abbatisszának, elmondhatja a Szent Margit litániáját, és annak utána az oltár talpára állván tartja kezében a szent relikviát, melyet az egész konvent megcsókolván, annak utána ugyan a szent relikviával együtt kifordul, és megadja a Benedictiót. Cuius festum colimus, ipsa Sancta Margarita etc; azután leteszi az oltárra a szent relikviát, és megszenteli az szüzeket, megint visszamegyen az oltárhoz, és egy búcsús imádságnak elmondása után hozzáviszik a szüzek az ő olvasókat, melyeket az abbatissza hozzáértet a szent relikviához.

Ezt a rendet tartják Szent Mária Magdolna napján is, az relikvia tiszteletiben.

[39v] Szent Anna asszony napján, mivel az klastrom és templom is Szent Anna asszony nevére szenteltetett, kiváltképpen való nagy szolemnitást tartsanak, valamint Szent Klára anyánk napján, és ha annak kápolnája vagy oltára leszen a klastromban, tehát ahhoz processziót is járjanak Szent Anna litániáját énekelvén.

Szent Lőrinc estin kezdődik az estvéli processzió Szent Klára anyánk oltárához, úgyhogy áldomás alatt egy öreg gyertya ég az oltár talpán a kórusban, és midőn megharangozzák a másodikat, kétszer kolompoz az abbatissza, és felkelvén a kórus közepire állván elkezd a Laudate Dominum de coelis etc, evvel kiindulnak, és a nagy égő gyertyát előtök viszi a sekrestyés. Szent Klára anyánk oltára talpán leteszi, ottan az abbatissza elkezd térden állva a Szent Klára litániáját, és az elvégeződvén, fennállva mondja: Ora pro nobis [40r] Beata Mater Clara. Utána az orációt is, és azután áldomást ad, Nos cum prole etc, és az szüzeket megszenteli. Búcsús imádságot mondnak.

Így járják három napig ezt a processziót, mely Szent Klára estin végeződik.

Szent Lőrinc napján Benedictio Spiritus Sancti etc. Szent Klára anyánk estin pedig Cuius festum etc. Szent Klára anyánk estin, ha nincs péntek, csak a rövid orációt mondják kapitulumban, de az abbatissza oly hosszan olvas, mint pénteken, kulpát is mond, de az konventnek vétket enged.

Nagyboldogasszony estin is, ha akarja az abbatissza, vétket engedhet kapitulumban, táblát olvasnak ebédre, de csak a leckéseket írják fel.

Az templom dedikációja napját oly nagy szolemnitással tartják, valamint az karácsony napját, mentül ékesebben lehet, úgy öltöztetik mind a templomban s mind az kórusban az oltárt. Estére ebédre szabadság van, kapitulumban vétket [40v] engednek, szilenciumot nem harangoznak, az asztalnál énekelnek.

Kisasszony napja noha nem regulanap, de akkor kezdődik a regulaböjt, táblát írnak, és másnap az dormitóriumot bészárják. Ezen az első héten a kapitulumot az abbatissza tartja, ha szintén hétfő leszen is, és a priorisszának meghagyja, hogy este szorgalmasan feltakarítsa⁷ a szüzeket az dormitóriumban. A pincéseknek, kapusoknak, betegmestereknek és forgósoknak is meghagyja, hogy ki-ki az ő dolgát úgy

⁷ Így szerepel a kéziratban.

végezze, hogy a dormitóriumból este ki ne maradjon, de ebben a kapitulumban az karmesternek semmit nem szól az abbatissza.

Szent Ferenc atyánk napját úgy tartsák, mint Szent Klára anyánk napját, szabadság is legyen az asztalnál, s ha lehet, jól is lakjanak.

Mindszentek napján kapitulumban [41r] meghagyja az abbatissza, hogy azon naptól fogva palástot vegyenek magokra a szüzek. Ez napon palástban, borítóban ülnek.

Halottak napján, vigília után processzióval az halottak kápolnájában mennek. Egy Misererét és egy De profundist mondnak, azután az abbatissza megszenteli a halottak sírját, annak utána orációt mond, Fidelium Deus Mementóval kimennek. Egy Pater nostert mondnak, kimennek, mindjárt olvasott kompleta lészen, bé nem borítkoznak, amint vigília alatt sem, mikor Placebót kezdnek, akkor vetik fel a borítót. Rekviem mise után Misererével az halottak kápolnájában mennek. Énekes Placebót és azután egy De profundist mondnak, annak utána Mementóval kimennek, búcsús imádságot mondnak. Kapitulumban mennek, maga tartja az abbatissza az kapitulumot, és meghagyja, hogy délig ájtatosságban foglalják magokat az szegény halottakért, délután pedig meglészen a közönséges munka. [41v] Vecsernye után megint alámennek palástban az halottak kápolnájában, csak olvasva mondván egy Placebót. Az abbatissza szenteli az halottakat. Az egész Placebóra való orációkat mind elmondja, azonkívül atyánkért, anyánkért és az elfelejtett halottakért is orációkat mondván Mementóval kimennek, és búcsús imádságot mondnak.

NB. Mindszentek napján igen röviden tartják az áldomást a kórusban, szilenciumot nem harangoznak, az dormitóriumot is bé nem zárják. Halottak napján ebédre diszpenzálnak. Mindszent naptól fogva adventig szabad húst enni. Advent előtt egy héttel gyakrabban diszpenzálnak, mert ezt a hetet farsangnak mondják, de a szilenciumot minden nap megharangozzák.

Minden új szerzetesnek a klastromban bėjövele után, mikor legelőször fog [42r] esni valamely apostol napja, tehát az abbatissza énekes mise alatt, mikor Úrmutatás után a páter éneklí a Pater nostert, tehát az abbatissza a Missaléra rakván a tizenkét apostolok neveit, hívja elő az új szerzetest, és a tizenkét apostol nevei közül egyiket vegye ki az könyvről, csak szerencsére, és amelyik apostolt veszi, az lészen az ő választott patrónusa és apostola, kihez teljes életében tartozik ájtatossággal lenni.

Ugyanezent cselekedje az abbatissa a Boldogasszony hét fesztumival is. Minden új szerzetesnek egyik fesztumát kell venni cédulából, valamint az apostolokat, és azt a Boldogságos Szűz innepét, melyet cédulában vészen valamelyik szűz, minden esztendőben igen megtisztelje.

Karácsony előtt öt nappal, úgymint Szent Tamás apostol napja után, utolsó asztal után közönséges követésre harangoznak, szintén olyan módon tartatik mint nagykedden, az abbatissa le nem térdepel, sem a vélumot le nem veszi.

[42v] Az hosszú farsangnak három utolsó napján mindennap diszpenzálnak, csak a refektóriumban adják meg az áldomást, szilenciumot nem harangoznak. Ezen utolsó farsang hetiben szokták pénteken engedni a konventnek a diszciplínát.

Az mi Szent Örzsébet királynénknak és fundátornénknak napja 29. Decembris, úgymint Cantuariai Szent Tamás napján esik. Ezt a napot, valamint a karácsony innepét oly nagy szolemnitással kell tartani, az szent relikviát ki kell tenni az oltárra, és Aprószentek napján, úgymint a Szent Királyné napja estin délben, tizenkét órakor három haranggal vigiliára harangoznak háromszor, énekes vigiliát mondnak az halottakért, mert ezt parancsolta a boldog királyné, és azt is, hogy az ő napján rekviem misét is énekel[43r]jenek a közönséges halottakért, annak utána pedig az karácsonyi harmadik misét énekeljék, mentül pompásabban lehet.

Azt is parancsolta ez az áldott királyné, hogy az ő napján szegényeket vendégljünk, mely eddig eszerént tartatott a pozsonyi konventben, hogy Diószegrűl vagy egy ökröt, vagy két tehenet hoztak és öt bárányt, három szalonnát, mind annyi káposztát főztek, amennyi lehetett. Tehénhúsleves is, ehhez a főzéshez a kórusapácák is segíteni szoktak, és adnak a sáfár vagy vincellér kezében négy vagy öt forintot, melyet két pénzenként kiosszon a szegények közé, és legalább nyolc akó bort, s egy-egy kenyeret minden koldusnak, senkit üresen el nem bocsátván. Ezen a napon az apácák is, ha ki jóakarójának vagy atyafiának akarna küldeni káposztát, mindennek megengedtéssék. Az pátereknek is ezen az napon, ha az egész isteni szolgálatokat magok éneklük templomunkban, szoktak ebédre [43v] küldeni pókát, tyúkot, ludat, bárányt, húsrá harmadfél forintot. Ötven pár kenyérral egy akó bort, valami kevés fűszerszámot is, de hogyha az isteni szolgálatokat nem egészen magok éneklük, sokkal kevesebbet adnak nekik ebédre.

Ezt a rendtartást mindazonáltal az pozsonyi konventben meg lehetett tartani, de a budai új konvent csak úgy tarthatja, amint engedi az üdő és a kevés pusztá jószágnak jövedelme, mindazáltal a szegények vendéglését ugyan el ne mulassák, amennyire lehet.

Tartozzanak Paulai Szent Ferenc napját is szintén oly nagy innepléssel megtisztelni, valamint Szent Ferenc atyánk napját gyónással és kommunikálással, ha valami sátoros innep nem gátlaná, és tizenhárom napig az egész konvent mise alatt tizenhárom Pater nostert mondjon, és tizenhárom misék szolgáltassanak, ha egymás után való napokon nem lehetne is, de eszten[44r]dőt által kiteljék a tizenhárom mise. Napján pedig tizenhárom koldusnak alamizsnában három-három pénzt adjanak. Mivel ennek a nagy szentnek érdeme által csudálatos segítségét mutatta Isten a mi budai fundációnk dolgában, melynek a sok ellenkezések és akadályok miatt éppen el kellett volna múlni, ha ez a nagy szent csudálatos segítségét nem mutatta volna.

Nepomucenus Szent János napját is úgy tiszteljük, mint szoktuk Szent Flórián napját, de ha lehet, gyónással és kommunikálással, ha pedig magunk nem gyónhatnánk, öt koldus áldozzék helyettünk, mindeniknek egy-egy garas alamizsnát adván.

Szent Eligius püspököt is, hogy az ő érdeme által Isten rendeljen költséget nemcsak klastromunk épületire, de azután is mindenkori táplálásunkra, tartozunk tisztelni szintén úgy, mint Szent Nepomucenus napját, és ezeknek az három nagy szenteknek meddig oltárok nem lehet, bár csak képei legyenek a kórusban, az hol [44v] őket mindnyájan tisztelhessek.

Az mi szent királynénk és fundátorunk tiszteletét esztendő által háromszor újítsák. Először 14. július, mely Szent Margit napja után való nap esik. Másodszor Szent Örsébet napján, 19. novembris. Ezeken a napokon kitétessék relikviája a szent királynénak, és egy óra rendeltessék, melyben mindnyájan bégyülekezvén mondjanak ennek a szentnek tiszteletire harminc Pater nostert, annyi Ave Mariát, és az halottakért egy Palecebót egy búcsús imádsággal. Harmadszor maga halála napját úgy tartsák, amint feljebb meg vagyon írva.

[Az asztalnál]

Az asztalnál közönségesen tovább ne üljenek három fertálynál, mikor nem diszpenzálnak, midőn pedig diszpenzálnak, vagy vendégek s menyasszonyok vannak, akkor egy óráig ülhetnek. Ki-ki pedig maga rendi szerént üljön, és aki későn menne bé, elsőben az [45r] abbatisszának mondja meg, hol volt, és annak utána rendi kívül

üljön az asztalnál, amint az konstitúció tanítja. Ne engedje az abbatissza, hogy az ő apácái az asztalnál ülven egyik asztaltúl a másikhoz általkiáltozzanak, mert ez nem illendő, ki-ki beszéljen az őmellette ülő társával csendesen, amint szerzetesekhez illik. Ha pedig az asztal felett történetből valamelyik veszekedést indítana, tehát ha ifjú léssen, költse fel őtet az abbatissza az asztaltúl, és tartasson fát véle, vagy ültesse a földre, ha öreg léssen pedig, dorgálja meg mindenek hallatára, mert aki sokak hallatára adta a botránkozást, méltó, hogy sokak hallatára szenvedje a dorgálást is.

Mihelyen felcsengetnek, azontúl megcsendesedjenek a fennszóval való beszéd-től, és az abbatissza az asztalon álló feszületet csak maga és a priorissza s egy öreg máterrel csókoltassa meg, de ha tetszik az abbatisszának, megcsókolhatják az első asztalnál ülő több máterek is. [45v] Midőn az abbatissza nem mehet az asztalhoz, tehát akkor a priorissza csengessen be, s ha az sem volna jelen, aki üdösebb máter, az csengessen be, s az asztalt is az tartsa. Senki engedelem nélkül az asztaltúl fel ne keljen, annyival inkább az asztalt el ne mülassa kenyérgoldulásnak büntetése alatt, mivel efféle aprólékos szerzetes rendtartásoknak könnyen való elmúlatásával lassanként igen alább szállanak, és végtére teljességgel elromolnak minden üdvösséges rendtartások. Ha azért az abbatissza a kicsiny fogyatkozásoknak kiirtásában keményen nem viseli magát, az nagyobbakban is engedetlenek lesznek őnéki az ő alattvalói.

[Az engedelemkérés]

Főképpen pedig vigyázó legyen arra az abbatissza, hogy semmit engedelem nélkül az ő apácái ne cselekedjenek, még a lelki dolgokban is, úgymint böjtöt, testi sanyargatást, bizonyos hetekig tartó imádságokat, gyónást, kommunikálást, hogy [46r] pedig annál bizodalmasbak lehessenek őhözájá az engedelemkéreseken, tehát az abbatissza igen kegyesen hallgassa meg őket, nem rivogatással, haraggal szólván őnékiek. Ha szinte nem akarna is valamely testi sanyargatásra vagy egyéb állapotra valakinek engedelmet adni, mindazáltal lelki vigasztalással bocsássa, megmagyarázván néki, mi okra nézve nem látja alkalmasnak lenni megengedni kívánságát, aminthogy főképpen az ifjaknak, az kik egyébképpen is sok egyéb dolgokban és tanulságokban fáradnak, nem tanácsos gyakorta való böjtöléssel avagy egyéb testsanyargatással magát alkalmatlanná tenni a közönséges jóra. Noha olykor, igen ritkán, és annak igaz módszabással lenni, meglehet, szükséges is, lévén, hogy a szerzetes ember tudós legyen a testi sanyargatásokban, de sokkal inkább a

nyelvnek megzabolázásában és a bosszúságoknak békességgel való szenvedésében, mely sokkal feljebb való kedves cselekedet Isten előtt, mintsem ha ember az ő testét vérfolytáig marconglaná.

[46v] Az abbatissza azért kinek-kinek erejéhez és egészségéhez képest tegye az engedelmet, és ha az engedelemkérés más egyéb dolgokban lenne is, jól megvizsgált lelkiismerettel tegyen engedelmet. Jó szóval tilalmazván, ami nem illendő, mert netalántán ha az előljáró gyakorta rendetlen felháborodással szólana az engedelemkérőnek, amaz is felháborodván magában, annak utána engedelmet sem kérvén, csak titkon is megtenné, amit akarna, melyről az abbatissza lenne számadó az Isten előtt.

A pénztartásról

A konvent pénze mindenkor a nótáriánál álljon, de az abbatisszának is legyen kulcsa hozzá, hogy az egyik a másik híre nélkül az pénzhez ne nyúlhasson. Hasonlóképpen a jószáglevelek is a nótáriánál szoktak állani, de a klenódiumok a sekrestyésnél. Senkinek az abbatissza ne engedjen magánál pénzt tartani, hanem akinek alamizna küldetnék, kérjen en[47r]gedelmet az abbatisszától annak elköltésére, amennyit el akarna költeni abból. A többit pedig vagy az abbatissza, vagy a nótária kezénél hagyja, hogy néki eltegyék szükségére.

Cellájok és öltözetek olyan legyen, hogy azokból minden megismerhesse, hogy szegénységet fogadtak. Az egy oltáron cellájokban, ha az abbatisszának tetszik, lehet színes festékekkel írott kép, de az kőfalakon csak alávaló fekete nyomtatott képek legyenek, de munkájokhoz és ruhájokhoz való ládákat cellájokban szabadon tarthatnak, úgy asztalt és széket is. De mindezek ne cifrák, színesek, hanem alávalók legyenek, és akinek atyafiatul vagy jóakaróitul valamely cifra vagy drága portéka küldetnék, azt adja (ha arra való lészen) vagy a templom, vagy a klastrom közönséges házainak ékesítésére.

Az miséről

Minden nap két mise szokott lenni, egyik olvasott, másik énekes. Az olvasott [47v] misék köznapokon az abbatisszáké szoktak lenni, úgyhogy a sekrestyés tartozik minden nap megkérdezni az abbatisszától, micsoda intencióra akarja mondatni a misét. Semiduplexre is megkérdezik, rekviem legyen-e az énekes mise, vagy az officiumról. Tudni kell pedig, hogy az énekes mise mindenkor az konventé az abbatissza intenciója szerint. Az vasárnapi misék magoké az pátereké, ha pedig

hétközben innep esik, azon misék a sekrestyéseké, az kiért akarja offerálni az első sekrestyés, vagy aki hetes a sekrestyénél.

Midőn pedig valamely szoror meghal, hetednapig mindennap azon halottért mondják a misét. Hetednapja kitelvén, harminc napig minden héten egy mise van érette, kitelvén pedig a harminc nap is, valameddig esztendeje vagy első anniverzáríumja nem leszen, mindaddig minden hónapban [48r] egy mise szolgáltatassék érette. Hetednapján, harmincadján és anniverzáríumján pedig minden szororérít énekes mise szokott lenni.

Szorgalmatos gondja is legyen arra az előljáróknak, hogy minden üdőkben az szegény halottakat misékkal segítsék.

Mikor az abbatissza az négy kántorban fel akarja olvastatni a számadást az konvent előtt, maga harangozzon, amint szokott harangozni kapitulumra, csak tizenháromszor kondítson, de elsőben ebédkor az konventben kimondja, hogy számadás leszen, melyen mindnyájan tartozzanak jelen lenni. Az egész számadást az első, vagy ha attúl nem lehetne, a második nótária olvassa. Annak elolvasása után szabadságot adnak a szólásra.

Valami az konventet vagy annak javát illető állapot leszen, semmit az abbatissza ne merészljen csak maga hatalmával [48v] cselekedni, hanem mindenkor mindenekeleikben adjon a mátereknek és diszkrétáknak, netalántán ha valamely dolog nem jól esnék, ne tulajdonítsassék az abbatissza gondatlanságának, mintha nem akart volna mások tanácsával élni. Mindenkor tudokra legyen azért az diszkrétáknak, ha az abbatissza valamely jószágot vagy klenódiumot vagy akármi egyéb portékát el akarna adni vagy zálogosítani a konvent szükségére. Hogy pedig kinek-kinek az ő rendihez és tisztihez képest illendő becsületek megadassék és tartassék, tehát az máterek hívatassanak mátereknek, és nem nénéknek, az több szororok pedig egyik a másikat néjének nevezze szerzetes szokás szerint. Az abbatissza is nagyobb tekintettel tartozik lenni az máterekre és diszkrétákra, mintsem a közönséges szüzekre. Úgyhogy ha a szükség kívánja, étel[49r]bűl is azokra nagyobb gondot viseljen, és azoknak szóló leveleket fel ne szakassza az ő nagyobb megbecsülésekért, sőt az szólóhelyeken is (ha az abbatissza jobbnak ítéli) hallgatók nélkül lehetnek a máterek és diszkréták. De a több szüzek soha hallgatók nélkül külső személyekkel ne szóljanak az ő nagyobb magok megtartóztatásokért és becsületekért.

Maga pedig az abbatissza soha el ne szenvedje, hogy őneki valamely apáca hallgatója legyen. Szükség nélkül mellette megállván és szavait hallgatván, mivel nem is illendő, hogy az abbatissza rendelését, végezését és szorgalmatos szükséges beszéd-

jét olyanok vizsgálják s hallgassák, akiknek ahhoz nemcsak semmi közök, de ugyan tudni is nem illendő s nem szabad.

Az abbatisszaságnak reszignálásáról

Minden kész klastromokban, az hol egész konvent lakozik, csak három esztendeig tart az abbatisszaság, mely három esz[49v]tendőnek midőn végezeti közelget, készitse össze számadását az abbatissza, és minden számadó könyveket kiadván a provinciálisnak, ugyanőelőtte az gyónóházban adjon számot mindenekről.

Midőn pedig a vizitáció előtt béküldetik az intimatoria, mihelyen azt felolvassák a konventben, mindjárt nincsen már semmi hatalma az abbatisszának az ő tisztiben, s ez az oka, hogy tovább kapitulumot sem tart, sőt ha akkor valamelyik szűz penitenciát érdemlene is, nem volna szabad megbüntetni a provinciális híre s engedelme nélkül. Az mely nap bégyün a provinciális vagy vizitátor, és a refektóriumban leül, legottan az abbatissza reszignálja az ő tisztit, és mind az kulcsokat, pecsétet az regulával együtt térden állva kezében adja a vizitatornak, de nem szükség, hogy szóljon.

Az vizitátor pedig, noha elveszi [50r] ugyan tőle, de az kulcsokat megint visszaadja addig néki, meddig más abbatissza választatik, amiatt is tartozik mindaddig az konventre gondot viselni, valameddig az új abbatissza ki nem olvastatik. De minekutána tisztibül megszabadul is, légyen mindenben segítségére az új abbatisszának, tanítván őtet mind az jószágok igazgatására s mind a szerzetes rendtartásoknak jó formájára. Amaz is viszont nagy megbecsüléssel legyen az abbatisszaságviselt máterhez mindenben (ha szükség úgy hozná), jó tanácsával éljen.

Az halálra váltakról

Az abbatissza tartozik szorgalmatos vigyázással lenni, hogy a halálra való betegek egyházi szentségek nélkül ki ne múljanak e világbul. Mikor szent kenetet adnak nekik, a Septem psalmust mondják Gloria Patrivál. Midőn pedig éppen nekiválik, ha a konfesszárius jelen nem volna, az abbatissza el ne távozzék, [50v] gyakorta szentelje, Jézus, Máriát kiáltson, szájára, homlokára keresztet formáljon, és szép lelki vigasztaló beszédekkel erősítse az ő utolsó harcolásában. Az kapitulumharanggal pedig kilencet kondítsanak, az kilenc karbéli angyalok tiszteletire. Akkor a szüzek összegyűljenek, és ájtatos imádságokkal segítsék az halálra váltat, elkezdvén a zsolozsmában való psalmusokat, Beati immaculati etc, mellyeket ha addig el nem mondhatnának, míg a lélek kiszakad a betegbul. Mivel ez néha hirtelen esik, tehát

csak egyik szoror magában mondja el a pszalmuszokat, az abbatissza pedig mindjárt kezdje: Subvenite Sancti Dei.

Valameddig öltöztetik az halottat, mindaddig Misereréket és De profundist mondanak. Az abbatissza mondja az orációkat, és az főre valóját is az abbatissza csinálja fel [51r] a halottnak, ha nem irtózik tőle, de ha irtóznék, legalább csak a vélumot tegye maga az halottnak fejére.

Midőn már az felső kápolnában leteszik a testet, Placebót mondnak, de nem duplikálják. Az abbatissza Magnificat alatt megszenteli az halottat, és füstöli, de nem jár körös-körül, csak egy álló helyében marad. Orációt maga mond az abbatissza.

Azon legyen az abbatissza, hogy az első diszciplínát a holttestnél a betegházban végeztesse el. Ha oly üdőben volna, hogy abban kiváltképpen való akadály nem esnék, és mivelhogy hét diszciplínával tartoznak, melyet is a refektóriumban szoktak végezni, ezekre mind az abbatissza mondjon orációkat.

Az abbatissza szokta rendelni, hová és mikor temessék az halottat. Temetés után megint egy Misererét és De profundist mondnak, oráció, Quaesumus Domine, az abbatissza mondja, és azután Mementóval kimennek.

Az mely nap temetés vagyon, mindjárt asztal után megadják az áldomást, [51v] szilenciumot sem harangoznak, az asztalnál is szabadság vagyon.

Mikor pedig meghal a szoror, tehát az abbatissza asztal felett mikor fel akar csengetni, azt mondja a konventben: Szerelmes anyáim és nénéim, ajánlom kegyelmetek szent imádságiban ennek a mi édes nénénknek, N. N. lelkét, kinek temetése, etc. mondja meg, mikor léssen.

Hetednapra és harmincadjára duplex vigília és Placebo vagyon, a vigília tizenkét óraker. A Placebo vecsernye után vagyon, úgyszintén első anniverzárimumjára is miséekkel együtt. Mind a vigíliára s mind Placebóra palástot vesznek, ha téli üdő vagyon, de nyárban nem vesznek. Az orációkat mindenkor az abbatissza mondja.

Harminc napig minden nap Misererét és De profundist mondnak az halottért vecsernye után.

[52r] *Az O sapientiákról*

Az abbatissza O sapientiáján este, ha mód van benne, jó kollációt tartnak, figét, mondolát, sült halat, salátát és vajas kalácsot adnak. Énekelnek, muzsikálnak, és az áldomást mindjárt megadják, de az kórusban szilenciumot nem harangoznak. Csak három O-ra adnak szabadságot, úgymint az abbatissza, priorissza és a legidősebb

máter O Sapientíájára, de már a kettőre, úgymint a priorissza és a máter O Sapientíáján tartnak áldomást, szilenciumot is harangoznak.

Midőn az abbatissza apostola vagyon is, énekelnek az asztalnál, muzsikálnak is, jó ebédet adnak, és ha az abbatissza akarja, az áldomást is mindjárt asztal után megadhatja, de szilenciumot harangoznak.

Mikor az abbatissza a kórusban vagyon, és el akarja hagyatni az harangokat, kezével adjon jelt, kollációkor pedig, mikor az olvasást el akarja hagyatni, pohárral kétszer nagyon megüti az asztalt. [52v] Asztalszedésre pedig az ujjával kétszer kolompozzon az asztalon.

Hasonlóképpen, mikor az elmékedést elvégezik, áldomáskor, tenyerével egyet csap az abbatissza a széken. Mikor pedig áldomásra harangoztat, akkor szintén úgy kétszer kolompozzon ujjával, valamint mikor az áldomást meg akarja adni.

Egész esztendő által hétszer tartozzanak matutinumot énekelni, mikor ahhoz való könyvek lészen. Tudniillik: húsvét, karácsony és pünkösöd napján, Szent Ferenc atyánk és Szent Klára anyánk napján, Nagyboldogasszony és Mindszentek napján. Primát, vesperást és kompletoriumot minden fesztumokra, secundus és primus claususokra, és más, kiváltképpen való szent patrónusok napján megénekeljék.

[53r] *Estvéli benedikciók*

Karácsony három innepein: Qui natus est de Maria Virgine, dignetur nos benedicere. De ha az abbatissza akarja, Szent István napjára ez a benedikció lehet: Cuius festum colimus, ipse Sanctus Stephanus intercedat pro nobis ad Dominum.

Szent János napján is azt adják, de a szentet nevezi belé, egyéb fesztumokra is szolgál ez a benedikció.

Aprószentek napján: Quorum festum colimus, ipsi sanctorum Innocentium intercedant pro nobis ad Dominum.

Királyné Asszony napján: Cuius festum etc. ipsa Beata Elisabeth etc.

Nagyszerdán: Nos cum prole pia, benedicat Virgo Maria.

Nagycsötörtökön: Sanguinis Jesu Christi aspersio, sit nobis salus et protectio.

[53v] Nagypénteken: Per signum crucis de inimicis nostris, libera nos Deus noster.

Nagyszombaton: Nos cum prole etc.

Vasárnapokra: Protectione perpetua, benedicat nos, Trinitas Sancta.

Nagyböjten: Gloriosa passio crucifixi, perducat nos ad gaudia paradisi.

Péntek napokon: Per signum crucis etc.

Szent Anna napján: Tu nos sancta Anna pia, benedic cum prole Virgo Maria.

Újesztendő és a Jézus neve napján: Jesus sponsus amabilis, sit nobis propitius clemens et placabilis.

Angyalok napján: Jesus rex angelorum, perducet nos ad regna polorum.

[54r] Mindszente napján: Jesu Sancte Sanctorum, duc nos ad regna polorum.

Némely vasárnapokra: Dexter a Dei Patris, defendat nos ab omnibus malis.

Salus et benedictio veniat nobis ab omnipotenti Deo. In bonis operibus confortet nos omnipotens Deus.

Boldogasszony napján: Qui natus es de Maria Virgine etc., avagy Nos cum prole etc.

Szent Péter, Szent Pál napján: Quorum festum colimus, ipsi sanctorum apostolorum Petri et Pauli intercedant pro nobis ad Dominum.

Némely napokra: Per suam sanctam passionem, det nobis Dominus suam, gratiam et benedictionem. Amen.

[54v] Pünkösöd estin s napján: Spiritus Sancti gratia illuminet sensus et corda nostra.

Szent Lőrinc napján: Spiritus Sancti gratia.

Szent Klára anyánk estin és napján: Cuius festum colimus, ipsa Sancta Mater Clara intercedat pro nobis ad Dominum.

[55r] *Kapitulumi rendtartások*

Elsőben kétszer kolompoz az abbatissza, és azután fennállva mondja: Dominus det nobis suam pacem.

Konvent Ament felel.

Abbatissza leül, a többi is.

Minden pénteken és regulanapokra ezt olvassa az abbatissza:

Szerelmes anyáim és néném, ajánlom kegyesen az kegyelmetek ájtatos imádságiban a keresztény anyaszentegyháznak mint kétféle rendnek állapotját, úgymint az egyházi és világi rendnek állapotját. Az egyházi rendnek állapotjában legyen kegyesen ajánlva a mi szentséges pápa atyánk s mind az kardinálok [55v] és püspökök és mind az egész anyaszentegyháznak lelkipásztorsága. Azonképpen ajánlom a mi Szent Ferenc atyánk szerzetinek háromféle rendit. Viszontag a mi tisztelendő páter provinciális atyánkat, tisztelendő gvardián atyánkat az ő konventjével, a tisztelendő konfessor atyánkat és mind az egész szerzetnek atyáit és atyafiait.

Ajánlom hasonlatosképpen a mi konventünket is, hogy a mindenható Isten vegye és távoztassa el mitőlünk fejenként mindazokat, valami az ő szent

istenségének akarata ellen és a mi lelkünk üdvössége ellen volna. Továbbá ajánlom a gráci, bécsi, pozsonyi, [56r] nagyszombati és zágrábi tiszteletes anyánkat az ő konventekkel egyetemben, és minden egyházi rendeket, amint ki-ki mind az ő fogadása szerint való rendiben köteles az Istennek, hogy a mindenható Isten adja mindeneknek az ő szent malasztját, melynek ereje által az ő fogadásokat ő szent Felségének tisztességére és lelkeknek üdvösségére bételjesíthessék.

Viszontag a világi rendnek állapotjában légyen kegyesen ajánlva Császár Urunk őfelsége, és mind a keresztény fejedelmek és urak, kiváltképpen pedig ennek az tartománynak fejedelme, mind az egész hozzátartozandó tanácsival és híveivel egyetemben, hogy az mindenható Isten áldja meg őket mindenben igaz tanáccsal és birodalommal, mely légyen ő szent Felségének dicséretire, országunk oltalmára és a szegényeknek, árváknak és nyomorultaknak vigasztalásokra.

Ajánlom viszontag a városbéli tiszteletes tanácsot és az egész községet és mindazokat, akik minékünk jót avagy gonoszt kívánnak szóval avagy cselekedettel, s mindazokat is, az kik a mi imádságunkat kívánják.

Legyenek ajánlva megint minden megkeseredett szívek és mindazok, akik akármi késértetekben, betegségekben, rabságokban és különb-különféle nyavalyákban fáradnak és törődnek, hogy a felséges Isten, amint szintén kinek-kinek szük[57r]ségét és nyavalyáját tudja, azonképpen vigasztalja meg őket az ő véghetetlen nagy irgalmasságának malasztja szerint.

Ajánlom továbbá azokat is, akik halálos bűnökben hevernek, avagy a hitetlenségnek setétségében tévelyegnek, hogy az kegyelmes Isten világosítsa meg szíveket, hogy esmerhessék meg az ő teremőjüket, hogy az ő vakságok avagy kemény szívek miatt ne kellessék mindörökké ő szent Felségétől elválniok az örök veszedelemre.

Végezetre az halottak rendinek állapotjában nagy kegyesen, mind az megholt keresztény híveknek lelkeket s mindazokat, akik a mi szent egyházunknak fundálói és kezdői voltak, és mindazokat, kik ahhoz az ő lelkekért [57v] esztendőnként való alamizsnákat rendeltenek és adtanak, és mindazokért, kik a mi szent egyházunkban temetkezvén fekszenek, és mind a mi szerzetünkbelieket, azokat is, kik a mi konventünkéből megholtanak, kiváltképpen a legutolsókat, úgymint szerelmes nénéinknek lelkeket, N. N., ezeknek és minden megholt híveknek lelkekért és mindennémű szükséges dolgokért, melyekért tartozunk imádkozni, mondjuk el a mi közönséges imádságunkat: Ad te levavi oculos etc.

Novíciáknak és gyermekeknek ezt mondj kulpájok után:

Mondjatok a Krisztus kínszenvedéséért egy Pater nostert, Szűz [58r] Máriának mellette való bánatjáért és keserőségéért egy Ave Mariát, az halottakért egy Requiemet.

A vétkeketek megengedtem etc.

Magános kulpára:

Mondj a Krisztus öt mélységes szent sebeinek tiszteletire öt Pater nostert, a keresztény anyaszentegyháznak felmagasztalásáért egy Salve Reginát. Érsek urunkért is egyet, provinciális atyánkért egyet, és a purgatóriumban lévő lelkekért egy De profundist, azon kívül is egy De profundist.

Azokért is a lelkekért, akiket most felolvastak, egy-egy De profundist. Tudom, megtanít a mesteretek benneteket, miként imádkozzatok N. tisztességére.

[58v] Meglássátok, alázatos, istenfélő, jó, szófogadó leányok legyetek, amire a mesteretek oktat és tanít benneteket, abban szorgalmasan eljárjatok. Mindenütt szép lassúsággal legyetek, menjetek el, imádkozzatok miérettünk is.

Azután a konvent kulpát mond.

Abbatissza:

Mondjon kegyelmetek a Krisztus kínszenvedéséért egy Pater nostert, Szűz Máriának mellette való bánatjáért és keserőségéért egy Ave Mariát, az halottakért egy Requiemet.

Szerelmes anyáim és néném, kérem és intem kegyelmeteket a mi szent regulánknak, konstitúciónknak és négy fogadásunknak megtartására, melyet az Úr [59r] Istennek fogadtunk, és mellyel ő Szent Felségének hitünk szerint kötöttük magunkat viszontag az isteni és atyafíú szeretetre, mely nélkül bizonynyal semmiképpen nem üdvözülhetünk. Továbbá intem kegyelmeteket az isteni szolgálatra és minden szerzetes rendtartásra, nagy jó szeretetre, békességre, egyességre és mindegyikre, amivel az Úr Istennek kedvét tudjuk tanálni.

Szerelmes anyáim és néném, ma nincsen szabadság a szólásra, hanem kegyelmetek mindenütt szép lassúsággal, egyességgel, békességgel és szeretettel legyen egymáshoz, és mind az isteni szolgálatokban s mind a szerzetes rendtartásokban szorgalmas legyen.

Szerelmes anyáim és néném, kegyelmetek készüljön a szent gyónás[59v]hoz, és minek előtte a szent gyónáshoz, kommunikáláshoz járuljon, annak előtte egyik a

másikat megkövesse, egyik a másiknak szíve szerént megbocsásson, úgy veszi a szent gyónásnak is oldozatját és a szent kommunikálásnak is gyümölcsét.

Konfesszor atyám és én, méltatlan megengedtük kegyelmeteknek az Oltáriszentséghez való járulást, kegyelmetek el ne feledkezzék szent imádságiban rólam, én is az én méltatlan imádságimban megemlékezem kegyelmetekről.

Ha vétket enged, mondja:

Kegyelmeteknek az vétkét megengedtem, mondjon kegyelmetek a Krisztus öt mélységes Szent Sebeinek tiszteletire öt Pater nostert, a keresztyény Anyaszentegyháznak felma[60r]gasztalásáért egy Salve Reginát, érsek urunkért is egyet, provinciális atyánkért egyet, és a purgatóriumban lévő lelkekért egy De profundist, azon kívül is egy De profundist.

Azokért is a lelkekért, akiket most felolvastak, egy-egy De profundist.

Ennek a dücsöséges szent N. tiszteletére egy Pater nostert, nyerjen nekünk is olyan buzgóságos szeretetet, amint ő vallott a Krisztushoz.

Adiutorium nostrum in nomine Domini

Konvent: Qui fecit coelum et terram.

Kimennek a kapitulumból.

Mikor közönséges időben tart kapitulumot az Abbatissza:

Dominus det nobis suam pacem.

Konvent felel: Amen.

[60v] Szerelmes anyáim és néném, ajánlom kegyesen az kegyelmetek ájtatos imádságiban az közönséges anyaszentegyháznak kétféle rendinek állapotját, az eleveneket és megholtakat. Ezekért azért és mindazokért, amelyekért imádkozni tartozunk, mondjuk el a mi közönséges imádságunkat.

A gyermekek kulpájára úgy felel az abbatissza, amint feljebb megíratott.

Mikor a közönséges kulpa után leül az konvent, mondja az abbatissza:

Mondjon kegyelmetek a Krisztus kinszenvedéséért egy Pater nostert, Szűz Máriának mellette való bánatjáért és keserűségéért egy Ave Mariát, az halottakért egy Requiemet.

Szerelmes anyáim és néném, [61r] ma s holnap szabadságot adok kegyelmeteknek a szólásra, midőn közönséges dologra harangoznak, vecsernyére való harangig, azután mindenütt szép lassúsággal, egyességgel, békességgel és szeretettel legyen kegyelmetek egymáshoz.

Ha vétket nem enged, mondja: Mondja el kegyelmetek Isten áldomásával szokott kulpáját.

Ha pedig vétket enged, mondja, amint feljebb meg van írva: Kegyelmeteknek a vétket megengedtem, etc.

Regulanapokra ezt a kulpát mondja az abbatissza térden állva:

Szerelmes anyáim és néném, mondom szívem szerént az én vétkeket az mindenható Istennek, Szűz Máriának, az ő szeplőtelen szerelmes Szent [61v] Anyjának, és mind a mennyországbeli dücsőséges seregeknek és mindeneknek, nékem szerelmes anyáimnak és nénémnek, kiváltképpen az isteni szolgálatban és minden szerzetes rendtartásokban való én nagy elhenyélésemről, az én nagy vesztegségtörésemről reggel és későn este, és valahol valamit szólottam volna felebarátomnak szereteti ellen, akár egyházi, akár világi személyekre, elevenekre avagy megholtakra. Kérem azért az Istennek szent kedvéért kegyelmeteket, hogy senki ebből gonosz példát ne vegyen, melyben én gonoszul cselekedtem, és mindezek felett mondom megint az én vétkeket, az én hirtelen való nagy indulatimról, tudat-[62r]lanságomról és mód nélkül való dolgaimról, melyekkel én gyakorta kegyelmeteket szívében megszorítottam és megterheltem, és ha midőn valamelyiket különben megbántottam, hogysen mint tisztetemhez illett volna, és ha valamelyiket elhagytam kegyelmetek lelki üdvösségére, avagy testi szükségére való gondviséletlenségemből, kérem az Istennek kedvéért kegyelmeteket, szerelmes anyáim és néném, hogy megbocsásson nékem, és imádkozzék értem, hogy ő szent Felsége is megbocsásson nékem, és azután Istennek segítségéből meg akarom életemet jobbitani, és mindennemű fogyatkozásimról penitenciát kérek az Istennek kedvéért.

Itt leborul, meddig a priorissza feladja a penitenciát.

[62v] *Az karácsonyi kapitulumnak rendi*

Először háromszor kolompol.

Dominus det nobis suam pacem.

Azután szokás szerént fele gyermekek és novíciák kulpájára, annak után mondja:

Mondjatok az édes ártatlan született Jézusnak tisztességére három Gloria in excelsis versével, orációjával együtt, azon kívül három Salve Reginát és egy De profundist.

Tudom, édes leányim, megtanít a mesteretek benneteket, mint viseljétek magatokat ezekben a szent napokban. Azon legyetek, hogy mentül nagyobb ájtatos-

sággal tiszteljétek az ártatlan született Jézust, hálákat adván néki, hogy érettünk, bűnösökért az emberi [63r] testet felvette, s oly kisdéd korában érettünk szenvedett hideget és megvetést, kinek nem is volt egyéb helye, hanem egy romlott istállóban született, hideg jászolban tétetett. Kövessétek tik is az édes Jézust alázatosságban, s imádkozzatok az egész kereszténységért s a mi konventünkért is. Meglássátok, alázatos, istenfélő, jó, szófogadó leányok legyetek, amire a mesteretek oktat és tanít benneteket, abban szorgalmasan eljárjatok, mindenütt szép lassúsággal legyetek, menjetek el, imádkozzatok miérettünk is.

Annak utána a konvent mond kulpát, kire az abbatisza úgy felel, mint egyéb péntek napokon. Azután elmondja szokott kulpáját, azután mindjárt ezt mondja leülve:

[63v] Szerelmes anyáim és néném, elmélkedjék kegyelmetek az Istennek az emberi nemzethez való nagy szeretetiről, melytől viseltetvén az égből leszállott, és a Szűz Máriának tiszta véreből emberi testet vévén magára ez világra született oly csikorgó dérbén, a hideg kősziklán fekvén sírva kéredzett édesanyjának ölben. Kinek gyenge orcácskáján könnyhullatási megfagyván, azon első órában is, melyben született, már szenved érettünk. Az édes Szűz Mária és Szent József örömről is elmélkedjék kegyelmetek, mely nagy mennyei édességgel és örömmel bétölt az ő tiszta szívek, midőn látnák az ő teremtőjüket, ki az ő gondviselések alá adta vala magát. Ne legyünk azért mi is hálá[datlanok]⁸ [64r] az Istennek az ő nagy jótéteményéért, kövessük őtet alázatosságban, szeretetben és békességes tűrésben, bocsássunk meg az ő szeretetiért minden ellenünk vétetteknek, hogy ő is megbocsásson minékünk, és születetni méltóztassék a mi szívünkben.

Édes szerelmes anyáim és néném, kívánok kegyelmeteknek az kegyelmes, malasztal teljes, újonnan született királytól békességes, örvendetes, egészséges, malasztal teljes, szerencsés újesztendőket és minden jót, valami a kegyelmetek lelkének és szívének vigasztalására lehet. Adja ő szent Felsege, édes, szerelmes anyáim és néném, hogy az előttünk lévő újesztendőt több jóval s kevesebb bűnnel mulathassuk, minden hozzánk tartozandóinkkal együtt. Három [64v] psalteriumot mondtam kegyelmetekért. Ajánlom azonban kegyelmetek szent imádságiban az egész keresztény anyaszentegyházat, a szentséges római pápát, a felséges római császárt, érsek és palatinus urunkat, minden jótévőinkkel együtt. Ím, priorissza anyám elmondja kegyelmetek helyett a kulpát.

⁸ Valószínű, másolási hiba, mivel új lap kezdődik, a lapozás miatt lemaradt a szó vége.

Itt a priorissza kulpát mond, az konvent pedig térden állva tartják kezekben a vélumjokat.

Az abbatissza felel a priorissza kulpájára:

A mindenható Isten bocsássa meg minden bűneinket, és oltsa el az ő szenteséges irgalmasságának mélységes tengerében. Mondjon kegyelmetek az édes ártatlan Jézusnak [65r] tiszteletüre három Gloria in excelsis versével és kollektájával együtt, azonkívül három Salve Reginát, egy De profundist. Az konyhás nénéim mondjanak három Pater nostert a három Gloria in excelsis helyett.

Adiutorium nostrum in nomine Domini.

Mikor az konvent kimegyen a refektóriumból, tehát az abbatissza és a priorissza vélumlevéve és térden állva kövessék meg egymást ugyanottan a refektóriumban.

Újesztendő estig már több kapitulum nem leszen, azért az hétközben esett kapitulum imádságát a refektóriumban akkor szokták elmondani, vagy Szent István, vagy Szent János napján, amikor ebédre becsengetnek. Az abbatissza mondja a papságot.

[65v] Újesztendőre való tanulság

Szerelmes anyáim és nénéim, elmékedjék kegyelmetek az édes Jézusnak hozzánk való nagy szeretetiről, ki még csak nyolc napja gyermek lévén, vérét önti érettünk, noha nem volna köteles a törvénynek megtartására, mint ura s legfőbb szerzője a törvénynek, de ezt is a mi példánkra cselekedte, hogy minket tanítana az igaz engedelmességre.

Mivel pedig már az újesztendő elkezdődik, mink is az ó emberből kivetkőzvéen új emberben öltözünk, megújítván életünket az jóságos cselekedetekben, úgy serénkedvén az isteni szolgálatokban, mintha csak ma kezdenénk először az Istennek szolgálni, hogy mikor az örökkévaló esztendőkre [66r] jutunk, színrűl színre láthassuk az Istent az ő dücsőségében.

Három szent királyok napjára

Szerelmes anyáim és nénéim, elmékedjék kegyelmetek a három szent királyok buzgó szeretetekrűl, és nagy erős hitekrűl, kik pogányok lévén is hittek a csillag jelenésének, s azontúl hosszú, nehéz útra indulván ajándékokat vittek a született mennyei Királynak, offerálván néki aranyat, tömjént és mirrhát, mellyel vallották bizony istenségét és emberségét. Az boldogságos Szűznek nagy örömrűl is elmél-

kedjük kegyelmetek, mely nagy szívbéli vigasztalására esett, midőn látná, hogy így tiszteltetnék az ő szerelmes Szent Fia ez idegen országbéli népektől, kit az ő rokonsági és hazája lakosi meg nem esmertek.

[66v] Mutassunk azért mink is háromféle ajándékot az új kisedd királynak, a tömjén helyett ájtatos imádságot, a mirrháért töredelmes könnyhullatásokat, az aranyért a mi szívünket és szeretetünket offeráljuk fel az édes Jézusnak.

Dominica in Excelso Throno

Szerelmes anyáim és nénéim, elmélkedjék kegyelmetek az édes Szűz Máriának nagy bánatárul, midőn az ő édes fiát tizenkét esztendő korában eltévesztette vala, kit nem a szomszédok és rokonságok között tanált meg, hanem a templomban.

Mink is bűneinkkel gyakran elvesztjük az édes Jézust, mindazáltal meg ne szűnjünk keresni, valameddig az igaz penitenciatartás által meg nem találjuk, meg[67r]találván pedig mindenkor örömben lehetünk, mint Szent Deicolla apátúr vala, kit soha senki szomorún nem látván azt az okát adta: mert, úgy mond, az én Jézusomat senki tőlem el nem veheti, annak okáért mindenkor új örömben vagyok, tudván, hogy abban helyeztettem szeretetemet, akitől engem még a halál sem szakaszthat el. Kérjünk azért malasztot az Istentől, hogy mi is eszerént megtalálhassuk és szívünkben meg is tarthassuk az igaz lelki örömet.

Gyertyaszentelő Boldogasszonyra

Szerelmes anyáim és nénéim, elmélkedjék kegyelmetek az édes Szűz Máriának nagy alázatosságárul, ki nem lévén köteles a megtisztulásnak törvényére, mert tiszta és szeplőtelen volt mind testében s mind lelkében, mindazonáltal szülése után negyven [67v] napra felvitte az ő Szent Fiát a templomban, és a szegények szokása szerént egy pár galambot mutatott be áldozatul.

Mely nagy öröme volt akkor a vén Simeonnak, midőn kezében tartaná az ő teremtetőjét, a világ megváltóját, kire nézve már az halált is kívánván édes könnyhullatásokkal azt mondotta: Most bocsátod el, Uram, a te szolgádat békességben a te igéd szerént, mert látták az én szemeim a te Üdvözítődöt. Tisztelje kegyelmetek, mentül nagyobb ájtatossággal lehet, az Istennek anyját, és akinek Isten malasztot adott az éneklésre, szívesen énekeljen az holnapi processzióban.

Ezt a processziót halkán szokták énekelni, s hamarabb járni, mert rövidek az antifónák.

[68r] *Szent Balázs püspöke napján*

Szerelmes anyáim és nénéim, kegyelmetek tudja, hogy minden jó cselédes ember esztendőnként bé szokta szegődtetni az ő házi cselédjét, úgy szintén mi is igyekezzünk újonnan beszélődnünk a boldogságos Szűz Mária szolgálatjára, megkövetvén ő szent asszonyságát az elmúlt esztendőkbéli fogyatkozásunkért.

Mutassuk bé magunkat az Isten anyjának buzgó ájtatossággal, hogy halálunk óráján irgalmas kezei alá vegye lelkünket. ost azért ezen kapitulumból processzióval menjen ki kegyelmetek az kórusban, és mondjunk a processzió alatt három himnuszt, úgymint Quem terrát, O Gloriosát és egy Ave maris stellát.

Azután ki-ki végezze szokott ájtatosságát az három oltároknál a kórusban.

[68v] *Újlesztendő után való vasárnap*

Szerelmes anyáim és nénéim, elmékedjék kegyelmetek az holnapi szent evangéliumról, miként az édes Jézus születése után csakhamar üldöztetik s kergettetik Heródestül idegen ország[ban]. Minémű nagy keserűsége volt az édes Szűz Máriának és Szent Józsefnek, hogy éjszakának idején téli üdőben az ő Szent Fiával Egyiptomban kellett bujdozni a kegyetlen Heródes dühössége előtt, hét egész esztendeig lakván az idegen bálványimádó nemzetségek között. Ottan sokat szenvedvén a mi szeretetünkért, jusson azért eszünkben, hogy mi is az ő szeretetiért elhagytuk atyánkat, anyánkat, atyánkfiait, laktunk földeit, és adtuk magunkat erre a szerzetes életnek szarándokságára, [69r] melyben úgy leszünk kedvesek az ő szent szemei előtt, ha békességgel tűrjük az alkalmatlanságokat, nyereségnek tartván Szent Pál apostol szavai szerint, ha mit szenvedhetünk az Istennek szeretetiért.

Vízkereszt után második vasárnap

Szerelmes anyáim és nénéim, elmékedjék kegyelmetek az holnapi szent evangéliumról, miképpen a mi édes üdvözítőnk a kánai-galielai mennyegzőre hívatatván az ő szent anyjával együtt, ottan a vizet borrá változtatta, és ez volt első csudatétele a Krisztusnak, melyről elmékedvén Szent Bernárd nagy csudálkozással azt mondja: Meddig vagy, Uram, mintha nem volnál, s mintha magaddal sem bírnál, kerülöd az embereket, ki az mindenható Isten erejének bölcsessége vagy. Mert úgymond azon Szent Bernárd, hogy az Isten fia [69v] egész harminc esztendő koráig fáradságban, prédikálásban s alávaló munkákban töltötte idejét, s csudatételekben pedig csak három esztendőt töltött, azzal akarván bennünket tanítani,

hogy mindenkor készebbek legyünk alázatos cselekedetekben foglalatoskodni, mintsem olyanokban, amelyekért az emberektől dicséretet várhatnánk.

Vízkereszt után harmadik vasárnap

Szerelmes anyáim és néném, elmélkedjék kegyelmetek az holnapi szent evangéliumról, miképpen a mi édes Üdvözítőnk egy poklost meggyógyítván, azután midőn a százados is könyörgött volna szolgája gyógyulásáért, maga akara elmenni annak gyógyítására, de látván nagy hitit a [70r] századosnak, azt mondá: Menj el, és a te hited szerint légyen tenéked. Mely kedves légyen pedig Isten előtt az igaz hittel való könyörgés, maga megjelentette ezt Szent Melchitdisnek, mondván: Bizonyosan higgyed, hogy én téged holtod után magamhoz veszek, és hogy soha egy atya sem osztotta fel annyira örökségét, mint én minden javamat s magamat is néked adom. Minden ember, valaki ezt állhatatosan hiszi, üdvözülni. Szent Gertrudisnak pedig azt mondotta, hogy valaki hiszi azt, hogy az Isten őtet megsegítheti, s meg is segíti minden dolgokban, tehát általszegezi szeretettel az ő isteni szívét, és oly erőszakot tész az ő isteni kegyességén, hogyha szinte halasztja is ideig, amit tőle kérnek, de meg nem tarthatja, hanem megadja, azért az erős hitért, mellyel tőle kéretett azon dolog.

[70v] Vízkereszt után negyedik vasárnap

Szerelmes anyáim és néném, elmélkedjék kegyelmetek az holnapi szent evangéliumról, miképpen az édes Jézus a tengeri szélvész között elaludt vala az hajóban, melyen megrettenvén a tanítványok fölköltötték őtet, kiknek monda: Kicsinyhitűek, miért ijedtetek meg? Innét szép tanúságot vehetünk magunknak, holott sokszor, mikor elnyomattatunk a világi nyomorúságok habjaitól, külső-belső szorongatásoktól, úgy láttatik, mintha a mi édes Üdvözítőnk elaludt volna. Mindazáltal felszerkenik a mi segítségünkre, mikor azt vélnénk, hogy majd éppen elmerül a mi szívünknek hajócskája. Sőt, Kempis Tamás tanítása szerint sokszor akkor vagyunk legközelebb [71r] hozzánk, mikor azt gondolnánk, hogy éppen elhagyattatunk tőle. Nem kell azért megijednünk, hanem szüntelen kiáltunk hozzá, mondván a tanítványokkal: Uram, elveszünk, ha nem segítesz. És kétség nélkül vagyunk minket megsegíteni.

Vízkereszt után ötödik vasárnap

Szerelmes anyáim és nénéim, kegyelmetek elmélkedjék az holnapi szent evangéliumról, miképpen a tiszta búza közé konkolyt hintett az ellenséges ember. Ezt a példabeszédet lelki értelem szerént így magyarázzák a szent doktorok, hogy a tiszta búza jelenti a mi jóságos cselekedetünket, melyeket a mi szívünknek földében vetettünk. Azonban a gonosz lélek eljövén konkolyt hint köziben, hogy megvesztesse a mi tiszta gabonánkat, az harag, gyűlölség, irigység s egyéb gonosz cselekedetek által. [71v] Amint ugyanis szokása az Istennek azt megengedni, hogy a jó búza között, úgymint az igazak között konkolyok is, úgymint ellenkező személyek nevelkedjenek, azok által akarván érdemet készíteni az őtet szeretőknek. Midőn pedig az aratásnak, úgy az ítéletnek napja elgyün, akkor elválasztatik a konkoly a tiszta búza körül, és kinek-kinek érdeme szerént az ő jutalma megadatik az Úr Istentől.

Vízkereszt után hatodik vasárnap

Szerelmes anyáim és nénéim, elmélkedjék kegyelmetek azon példabeszédről, melyet Krisztus mondott a mustármagról. Ki noha minden magvaknál kisebb, de midőn felnevelkedik, nagyobb minden füveknél. Hasonlítják [72r] a szent doktorok az igaz alázatosságot az mustármaghoz, ki minden jóságos cselekedetek között legkisebbnek látszik ugyan, mindazáltal oly nagyra nevelkedik, hogy minden jóságos cselekedetek anyjának és királynéjának nevezetik. Senki békességes tűrő nem lehet, ha előbb alázatos nem leszen, mert a tűrhetetlenség a kevélységből származik. Ha azért alázatosak leszünk, minden üdvösséges malasztokat megnyerhetünk az Istentől. N.B. Septuagesima etc.

Sexagesima vasárnap

Szerelmes anyáim és nénéim, elmélkedjék kegyelmetek az holnapi szent evangéliumról, mely a magvetőnek példáját adja előnkben, ki midőn vetné a magot, némely az útfélre esett, némely a kősziklára, némely a tövisek közé, némely pedig a jó földben. A mag [72v] az Isten ígéje, akik pedig az útfélre estek, azok, akik azt hallgatják, azután elgyün a gonosz lélek, kiveszi az ígét az ő szivekből, hogy híven ne üdvözljenek. Arra igyekezzünk azért, hogy az Isten ígétét figyelmesen hallgassuk, mert azt mondja Aranyszájú Szent János, hogy valaki örömet hallgatja az Isten ígétét, jele, hogy jól vagy az ő lelkének dolga. Kérjük azért a mi édes Üdvö-

zítőnket, gerjessze fel szívűnket az ő szent igéje hallására, hogy azt mint jó magot szívűnkben elvetvén jó gyümölcsöket teremthessűnk az örök életre.

Quinquagesima vasárnap

Szerelmes anyáim és néném, elmélkedjék kegyelmetek a holnapi szent evangéliumról, mi módon Krisztus a vakot [73r] meggyógyította, az ki nagy szóval kiált vala utána: Jézus, Dávid fia, könyörűlj rajtam! Kit az édes Jézus maga eleiben vitetvén, meggyógyítá őtet, Kérjűk mink is ezt a mennyei orvost, gyógyítsa meg lelki vakságűnk, hogy őtet igazán megesmerhessűk. Melyet megesmervén legottan hozzá ragaszkodűnk, és az ő szereteti által üdvösségre jutűnk.

N.B. Septuagesima vasárnap

Szerelmes anyáim és néném, az holnapi szent evangéliumban minket az mi édes üdvözítűnk az ő szűlűjének munkájára hív, az holott is szintén anyyi fizetést ád azoknak, akik tizenegy órán mentek a munkára, mint akik reggeltűl fogva estvélig fáradtak. Nem kell azért senkinek megszomorodni, ha talán későbben kezdett is munkálódni az [73v] Isten szűlűjében, csak serényen fáradjon, hogy fáradságűnk bérét elvehesse az Istentűl. Azonban az isteni szűlgálatokban az anyaszentegyház is emlékeztet bennűnk a mi első szűleinknek, Ádámnak és Évának esetirűl, kik a megtűltott fának kóstolásáért kiűzettettek a paradicsomnak gyűnyörűségébűl, s azon egy vétékkel az emberi nemzetet halál birtokában ejtették. Kire nézve az anyaszentegyház rendelésébűl ma elhagyattatik az örvendetes allelujaénekűl, hogy annál bánatosabb szívvel készűlhessűnk a Krisztus kűnszenvedésének következendű napjaihoz.

Bűjt első vasárnapra

Ez mai szent evangélium azt adja előnkben, miképpen késértette a [74r] pusztában a gonosz lélek az Istennek Szent Fiát, ugyanis akkor szokta a gonosz lélek késérteni leginkább az embert, amikor legbűzgűsűgűsban igyekezik a jóra. Szent Pál mondása szerént valakik, úgy mond, ájtatosan akarnak élni a Krisztus Jézusban, üldözést szenvednek, mindazonáltal erősen viselűk magűnk a pusztában, mert Krisztusnak is a gyűzedelem után szűlgáltak az angyalok a pusztában. Nékűnk is akkor örűlnek az angyalok, mikor igazi pentenciatartás által meggyűzzűk a kísérteteket. Immár a szent bűjt is elkezdűdvén, töltsűk ájtatosságban ezeket a

Krisztus keserves kinszenvedésére rendeltetett szent napokat. Kegyelmetek az isteni szolgálatokban és minden szerzetes rendtartásokban szorgalmasabb legyen, tudván, mire kötelez bennünket a mi szent regulánk.

[74v] *Böjt második vasárnap*

Szerelmes anyáim és néném, kegyelmetek elmélkedjék az holnapi szent evangéliumról, minémű példabeszédet mondott Krisztus a zsidóknak amaz cselédes emberről, ki midőn a mívesekhez küldötte volna szolgáit, megfogák azokat, némelyeket megvervén s némelyeket meg is ölvén közülük, végtére a maga fiát küldé hozzájuk, és azt is megölték. Ez példázza a hálaadatlan világot, kihez midőn elküldötte volna az ő prófétáit és tanítóit, kikre nem is volt méltó e világ, azokat megvetették, nyomorgatták és megölték. Végre az örök Atya Isten a maga egyetlen Szent Fiát küldte ez világra, hogy üdvözítene az embereket. [75r] De mely illetlenül bánt véle a világ, s mely gyalázatos halállal megöletett, méltó meggondolnunk. Azon légyünk azért, hogy mi is így hálaadatlanul ne bánjunk a mi édes Megváltónkkal. Megesmervén az ő véghetetlen jóvoltát, meg ne szűnjünk azért hálákat adni ő szent felségének.

Böjt harmadik vasárnap

Szerelmes anyáim és néném, elmélkedjék kegyelmetek az holnapi szent evangéliumról, miképpen a mi édes Üdvözítőnk kiüzte a néma ördögöt az emberből, és annak utána egy példabeszédet mondott, hogy tudniillik midőn a gonosz lélek eltávozik az embertől, ha azután megint visszatér hozzá, sokkal gonoszabbak lesznek annak az embernek utolsó dolgai az elsőknél. Erről elmélkedvén Arany-szájú Szent [75v] János azt mondja: Ne véts a bocsánat után. Ne sebhedj a gyógyulás után, meg ne rúdulj a malaszt után, mert nehezebb a gyógyulás a bocsánat után. Mink is azért midőn a szent gyónás által kitisztítjuk lelkünket a sátánt kiűzvé, úgy vigyázzunk magunkra, hogy azt megint ne kényszerítsük visszatérni, mert semmit nem használ ott a gyónás, ahol nincsen jobbulás.

Böjt negyedik vasárnap

Szerelmes anyáim és néném, elmélkedjék kegyelmetek az holnapi szent evangéliumról, miképpen Krisztus ötezer embert megelégitett öt árpakenyérrel és két halacskával. Innét a szerzetesek nagy vigasztalást vehetnek, látván az Istennek nagy

gondviselését, ki az kevés eledellel is szintén úgy megelégtí [76r] az ő híveit, mint szintén a világ az ő fiait a gazdag lakodalmokban. Ha azért megsegítette azokat, akik a pusztában mentek hallgatni az ő igéit, minket is, akik ebben a pusztában mint szent szerzetben fáradtunk az ő szerelméért, kétség el nem hárit bennünket semmi szükséginkben, amint Szent Dávid mondja a zsoltárban: Az Úr szorgalmatos felőlem, azért semmi híjával nem leszek.

Böjt ötödik vasárnap

Szerelmes anyáim és néném, elmélkedjék kegyelmetek, miképpen az édes Jézust ördögösnek mondták, és igazmondásáért meg akarták kövezni, mink is ne törődjünk azon, midőn szidalmaztatunk, vagy gonosz vélekedések vannak felőlünk, csak lelkiismeretünk ne vádoljon. Mert főképpen a Krisztus [76v] kererves kínszenvedésének napjai mindinkább közelgetvén, igyekezzék kegyelmetek a békességes tűrésre, ki-ki az ő külső vagy belső fájdalmat ajánlja az Istennek, kívánván szenvedni őérette, amint ő is szenvedett miérettünk.

Dominica judica

Szerelmes anyáim és néném, kegyelmetek elmélkedjék, miként már az édes Jézus kiteszi az ő kínszenvedésének veres zászlóját, hogy akik most az ő keserves kínszenvedésének idején véle együtt szenvednek, azok véle is örvendezzenek az ő dücsőséges feltámadásában. Azon legyünk, hogy az ördög fekete zászlója alá ne írassuk magunkat, hanem a jóságos cselekedetek által méltók lehessünk örvendezni a Krisztussal.

[77r] *Dominica palmarum*

Szerelmes anyáim és néném, kegyelmetek elmélkedjék az édes Jézusnak alázatosságáért, midőn Jeruzsálemben egy alázatos számaron bémenvén, noha nagy világi pompával és tisztelettel fogadtatott, Hozsannát kiáltván néki a gyermeki ártatlan sereg, mindazáltal tudván, mely változó légyen a világi tisztelet, nemhogy abban gyönyörködött volna, de inkább keservesen sírt. Nem is ment a királyok palotájában, hanem a templomban, ottan egész nap tanítván az embereket. Kövessük mi is alázatossággal az alázatos Jézust, és az holnapi processziót is járjuk nagy ájtatossággal. Akinek Isten malasztot adott az éneklésre, dicsérje buzgó szívvel az Istent.

Ezt a processziót későbbben szokták járni, és hamarabb énekelni, mert hosszúak az antifónák.

[77v] *Nagypéntekre való, melyet nagyszerdán szoktak mondani*

Szerelmes anyáim és néném, elmélkedjék kegyelmetek ezekben a szent napokban a Krisztusnak keserves kínszenvedéséről és gyalázatos haláláról, melyet a mi üdvösségünkért szenvedett. Oly kedves pedig Isten előtt, aki az ő kínszenvedéséről elmélkedik, hogy amint Szent Gertrudisnak maga jelentette, a szentmise áldozatján kívül semmi nincsen az Atya Isten színe előtt oly érdemes, semmi vétkeinket hamarabb el nem törli, mint a Krisztus kínjáról való elmélkedések. Azt mondja Albertus Magnus, hogy egy szívbéli emlékezet a Krisztus kínjáról érdemesebb Isten előtt, hogysesem aki esztendőig által vízzel, kenyérral böjtölne, avagy magát vérefogytáig ostorozná, vagy mindennap a Szent[78r] Dávid zsoltárát elmondaná. Azt írják egy ájtatos keresztény emberről, hogy midőn egykor nagy bánatos szívvel eljárta volna azokat a szent helyeket, melyeken Krisztus szenvedett, végre a Kálvária hegyére jutván el nem szenvedheté az ő szíve a nagy fájdalmat, monda azért keserves sírással: Ó, édes Jézusom, mivel fizessem meg neked mindazokat, amelyeket érettem szenvedtél? Láttam elébb azon helyeket, melyeken különbözőféle kínokat szenvedtél az én szeretetemért, de ezt a helyt, melyen megholtál, el nem szenvedheti az én szívem. És ezeket mondván az ő szíve kettérepedett a nagy fájdalomtól, feláldozván lelkét az ő teremtetőjének. Elmélkedjék azonban kegyelmetek az Oltáriszentségnek méltóságárául is, és el ne feledkezzék kegyelmetek a szegény purgatóriumbéli lelkekről is ezekben a szent napokban.

[78v] *Albavasárnap*

Szerelmes anyáim és néném, elmélkedjék kegyelmetek az holnapi szent evangéliumról, miképpen a tanítványok összegyülekeztek volt a zsidóktól való félelem miatt, az holott is megjelenvén nékik a mi édes Megváltónk, mondá: Békesség néktek! És megmutatá nékik kezeit s lábain való sebeket, melyet látván a tanítványok, kimondhatatlan nagy örömmel bétölt az ő szívek. Azért mink is, ha a világi veszedelmektől félünk, zárjuk bé szívünket a világi vigasztalások előtt, és bizonyára megjelenik Isten az ő vigasztalásának malasztjával, békességet hirdetvén a mi szívünkben, és úgy megbátorít kedves jelenlétével, hogy semmi világi szenvedésektől nem félvén, örömmel vesszük az Isten kezeiből mind a jókat s mind a gonoszokat.

[79r] *Húsvét után második vasárnap*

Szerelmes anyáim és nénéim, elmélkedjék kegyelmetek az holnapi szent evangéliumban való Krisztus tanításáról, ki magát nevezi jó pásztornak, aki lelkét adta az ő juhaiért, mely sokszor, mint az eltévelyedett juhocskák, a mi lelkünk is a bűnöknek pusztájában, a világi dolgoknak hívságában tévelyeg, eltávozván az Isten nyájai közül, de a jó pásztor, a Krisztus, nem szűnik az ő belső sugallása által keresni a mi bűnös lelkünket, valameddig vissza nem viszi az igaz akolba. Kérjük azért ezt a jó pásztert, őrizze meg a ragadozó farkastúl, úgymint a gonosz lélektől a mi lelkünket, akiért életét adta, hogy halálunk óráján is az igaz juhainak esmerhessen bennünket, és vigyen az örökkévaló gyönyörűségnek legeltetőhelyére.

[79v] *Húsvét után harmadik vasárnap*

Szerelmes anyáim és nénéim, az holnapi szent evangéliumban kiváltképpenváló kegyességgel vigasztalja Isten az ő híveit, midőn azt mondja: Bizony mondom néktek, sírtok ti most és szomorkodtok, a világ pedig örül, de a ti szomorúságtok öröme fordul, és a ti örömtöket senki el nem veheti tőletek. Nagy vigasztalásunkra lehet ez, főképpen nekünk, szerzeteseknek, kik látjuk, hogy a világiak kedvekre élvén vigadnak, mi pedig szomorúnak láttatunk ugyan, mindazonáltal midőn a világi gyönyörűségek elvégeződnek, akkor a világ fiai megszororodnak, mi pedig örülünk, mert a sanyarú élet után az örökkévaló örömet várjuk, mely soha mitőlünk el nem vétetik.

[80r] *Húsvét után negyedik vasárnap*

Szerelmes anyáim és nénéim, elmélkedjék kegyelmetek az holnapi szent evangéliumról, mely szépen vigasztalja Krisztus az ő tanítványait: Ha én, úgy mond, elmegyek az Atyához, elküldöm néktek a Vigasztalót. Innét megtanulhatni, hogy noha sokszor a világi szomorúságok és nagy nyomorúságok között úgy látszanék, mintha az Isten eltávozott volna tőlünk, mindazáltal nem hagyja az ő híveit sokáig szorongatni, hanem elküldi a vigasztaló Szentlelket, akinek jelenlétével megerősödik az emberi gyarlóság, és örömmel szenved a nyomorúságokat. Mi is azért úgy ragaszkodjunk nyomorúságinkban és szomorúságinkban az Istenhez, hogy elhagyván a világi vigasztalásokat, a lelki vigasztalásoktól is meg ne fosztassunk.

[80v] *Áldozó napjára*

Szerelmes anyáim és nénéim, kegyelmetek elmélkedjék a mi édes Üdvözítőnk dicsőséges mennyben meneteléről és a boldogságos Szűz Máriának nagy örömről, midőn látná az őtőle felvett emberi testet oly nagy dicsőséges pompával felmenni mennyországban. Kérjük ezt a dicsőséges mennyi királyt, hogy amely helyt minékünk az ő szent halálával és mennyben menetelével szerzett, abból a dicsőségből bűneink miatt ki ne maradjunk, hanem az ő dicsőséges színe látásával mindörökké örvendezhessünk.

Pünkösöd napjára

Szerelmes anyáim és nénéim, [81r] elmélkedjék kegyelmetek a Szentlélek Isten malaszttal teljes eljövételéről, mi módon Pünkösöd napján hajnalban tüzes nyelvek által, mint a sebesen fúvó szélnek zúgása a szent apostolokra szállott, bétöltvén őket minden mennyi malasztokkal. Mi is, mentül nagyobb buzgósággal lehet, hívjuk a Szentlélek Istent, hogy az ő hét ajándékival a mi szegény lelkünket meggazdagítsa. Imádkozzék kegyelmetek ezekben a szent napokban a szentséges római pápáért, felséges császárért, érsek urunkért s minden jótévőinkért. Az szegény purgatóriumban lévő lelkekről se feledkezzék kegyelmetek.

Szentháromság napján

Szerelmes anyáim és nénéim, elmélkedjék kegyelmetek, amennyire lehet. [...] ⁹

⁹ A kézirat megszakad.

*Venerabilis Matris Franciscæ Csáki Natae Comitissæ
Ordinis S. Matris Claræ Conventus Poseniensis
Sanctimonialium Clarissarum quondam Abbatisæ Manuale
propria manu scriptum*

[2r] *Reggeli imádságok kezdetnek*

Az mi Urunk Jézus Krisztusnak nevében kelek fel, ő áldjon, őrizzen, vezéreljen és az örök életre vigyen engemet. Légyen áldott a megoszolhatatlan Szentháromság most és mindenkoron és örökkön örökké. Amen.

Dücsőség Atyának

Atya, mindenható Isten, hálákat adok néked, hogy engem hasonlatosságodra semmiből teremtettél. Megváltó Fiú Isten, hálákat adok [2v] néked, hogy érettem emberré lettél, és szent véred hullásával megváltottál. Megszentelő Szentlélek Isten, hálákat adok néked, hogy engem a keresztény hitben részessé tettél, megvilágosítottál és megtartottál.

Teljes Szentháromság Isten, hálákat adok néked minden hozzám való kegyelmességédért. Amen.

Angelus Domini etc. Ave Maria.

Oh, én asszonyom, szentséges Szűz Mária, ma és mindennap és kimúlásom[3r]nak idején a te áldott hívséged és gondviselésed alá ajánlom magamat, testemet és lelkemet, minden reménységemet és vigasztalásomat, minden nyomorúságomat, nyavalyáimat. Életemet és életemnek végét reád bízom, hogy a te szentséges esedezésid és érdemid által nékem minden dolgaim a te akaratod és a te Szent Fiad akarata szerint vezéreltessenek és rendeltessenek.

Oh, dücsőséges Szűz Mária, Istennek Szent Anyja, minden elhagyattaknak és hozzád kiáltóknak vigasz[3v]talója, az által a nagy öröm által, mellyel örvendeztél, midőn értetted, hogy a mi Urunk Jézus harmadnapon szenvedhetetlenül halottai-ból feltámadott, légy vigasztalója az én lelkemnek azon az utolsó napon, midőn testtől-lelkestől feltámadandó és minden cselekedetimről számot adandó leszek. Méltóztassál engemet megsegíteni, hogy az örök kárhozatnak szentenciáját teál-

talad, oh, kegyes Szűzanya, elkerülhessem, és Istennek minden választottival az [4r] örökké való öröme bémehessek. Amen.

Üdvözlég, Istennek szent angyala, tekintetes fejedelem, én hív őrzőm és gondviselőm. Üdvözlég!

Örülök, hogy neked az Isten oly nagy méltóságot adott, és szent malasztjával megszentelt, melyben minek előtte megboldogulnál, állhatatosan megmaradtál. Hálákat adok a mindenható Istennek teveled tett jó téteményéért, neked pedig azért, hogy nékem hálaadatlan embernek ennyi esztendeig és [4v] sokképpen híven és kegyelmesen szolgálsz, és mind lelkemre, mind testemre gondot viselsz. Ma is neked ajánlom magamat, testemet és lelkemet, elmémet, értelmemet és akaratomat, kívánságimat és minden érzékenységimet, hogy engemet őrizz, vezérelj, tisztíts, világosíts és tökéletessé tégy úgy, hogy teáltalad minden jókkal bételvén Isten malasztjában halálom órájáig állhatatosan megmaradjak, és azután veled együtt ő szent felségét színrűl színre láthassam és örökkén áldhassam. Amen.

[5r] *Mikor a pösfőt*

Édes Jézusom, hála legyen neked, hogy a csillagoknál fényesebb s mindeneket látó szent szemeidet békötözték, szent orcádat pökdősték. Ezáltal kérlek Uram, kötözd bé az én szemeimet, hogy soha ne lássanak hívságot.

Mikor a pártát

Hálákat adok neked, szerelmes Jézusom, a hetvenkét tövisből álló koronádért s abban szenvedett nagy fájdalomidért. Ezáltal kérlek Uram, add meg nékem az meghervadhatatlan koronát.

[5v] *Mikor az Auflegert*

Hála legyen neked, szerelmes Jézusom, hogy a te édes személyedet Szent Veronika keszkenőjén hagytad. Ezáltal kérlek, nyomd szívemre, mint egy pecsétet, a te gyönyörűséges személyedet, hogy soha kívülötted mást ne szeressek.

Mikor az vélumot

Oh, édes Jézus, hála néked, hogy holtod után tiszta gyolcsban takartattál és eltemettettél. Temess el engem a te koporsódban, hogy meghalván ez világnak csak egyedül néked éljek. Amen.

[6r] Az szerzetes embernek egész öltözeti példázza a Krisztus csúf ruháját és az ő kinszenvédésének eszközit, kihez képest reggel és este – mikor tudniillik felöltözik és levetkőzik – ilyen ájtatos fohászkodásokat tehet.

Mikor a habitust magára veszi

Oh, isteni bölcsesség, hálákat adok néked, hogy érettem csúf köntösben öltöztettél. Ezáltal kérek, édes Jézusom, öltöztess fel engem halálom óráján a mennyei dücsőségnek mennyegzős köntösében. Amen.

Mikor az kordát

[6v] Hála légyen néked, én szerelmes Jézusom, hogy érettem kötelekkel kötöztettél, hurcoltattál, verettettél. Ezáltal kérek, szakaszd el a világhoz vonzó köteleimet, és kötözd szívemet szívedhez a te szerelmednek kötelével.

Mikor a skapulárt

Édességes Jézusom, hálákat adok néked, hogy megtörött szent válladon a kemény keresztfát felvitted Kálvária hegyére. Ezáltal kérek, hogy minden lelki-testi keresztviselésemben légy segítségül, hogy lehessen mindenkor veled felfeszítve a keresztre.

[7r] *Mikor a palástot*

Oh, nagy kegyelmű Jézus, hálákat adok néked, hogy Pilátustól véres palástban kimutattattál a népnek, és mindenektől halálra kárhoztattál. Ezáltal, édes Jézusom, kérek, add reám a tisztaságnak és szeretetnek palástját, és ne kárhoztass engem az utolsó ítéletnek napján, kiért dicsőret legyen néked mindörökké.

Mikor a kesztyűt

Oh, ártatlan Jézus, hálákat adok néked, hogy érettem Annás házánál vaskesztyűvel arcul csapdoztattál. Ez[7v]által tartóztasd meg az én kezeimet, hogy semmi ártalmas dologra ki ne nyújtassanak.

Ezek után mondd el a huszonzét órára való szentek imádságát a Lelki tegezből. Annak utána az egész patrónusid tisztességére egy Laudate Dominum omnest.

Lelki számvétel előtt napjában kétszer

Oh, örök mindenható felséges Isten, Uraknak Ura, királyok királya, minden jóknak kútfeje, hálákat adok Szent Felségednek, hogy engem képedre s hasonlatosságodra sem[8r]miből teremtettél, és Szent Fiad kínszenvedése és halála által megváltottál, az igaz hit zászlója alá méltatlan szolgálóddá fogadtál, hogy a Krisztus Jézusnak szent testével és vérével tápláltál, lelki és testi ajándékiddal szívemet magadhoz szelídítetted, akaromat szolgálodhoz édesítetted, tudatlanságomat mennyei tanításoddal világosítottad, mindezek felett pedig nemcsak bőséges malasztidat reám árasztottad, hanem méltatlan szolgálódat sok számtalan ezer[8v]féle veszedelmektől megoltalmaztad, melyekért, minthogy nincs mit adjak Szent Felségednek, ím, a mi Urunk Jézus Krisztusunknak érettünk szenvedett poharát, az boldogságos Szűz Máriának, a megdűcsöült vitézkedő anyaszentegyháznak érdemét viszem elődben az én két filléremmel, tudniillik lelkemmel és testemmel, szent nevednek tiszteletire és dűcsőségére áldozom, hogy mindörökké tied légyen. Amen.

[9r] Én Uram és én Istenem, alázatosan kérem Szent Felségedet, világosítsd meg a te fényességeddel az én setét elmémet, hogy láthassam és megismérhessem minden fogyatkozásimat s vétkeimet, melyekkel Szent Felségedet megbántottam. Kérlek azon is, édes Jézusom, hogy szívem keménységét a te szerelmednek tüzével úgy meglágyítsad, hogy megismert bűnceimet sirathassam, és azoknak bocsánatját megnyerhessem. Amen.

[9v] Én Uram és én Istenem, alázatosan kérem Szent Felségedet, világosítsd meg fényességeddel az én setét elmémet, hogy láthassam és megismérhessem minden fogyatkozásimat és vétkeimet, melyekkel Szent Felségedet ez mai napon

megbántottam. Kérem azon is Szent Felségedet, hogy szívem keménységét a te szerelmednek tüzével úgy meglágyítsad, hogy megismert bűneimet sirathassam, és azoknak bocsánatját megnyerhessem. Amen.¹

Itt helyheztesd magadat az Isten ítélőszéke eleiben, és vizsgáld [10r] meg lelkiümméretedet, mennyi sok gonoszságokkal bántottad édes Teremtődöt.

Lelki számvétel után imádság

Oh, én édes Jézusom, szégyenlem szívem szerént, hogy a te megszámlálhatatlan jótéteményidért ily hálaadatlan voltam. Szánom-bánom teljes szívemből, hogy Szent Felségedet s véghetetlen jóvoltodat fertelmes sok bűneimmel megbántottam, kit mindenek felett kellett volna szeretnem, és most immár mindenek felett szeretek, [10v] oh, minden jónak kútfeje, én Uram és én Istenem, mert te véghetetlen jó vagy, kinek akaratjával megmondhatatlanképpen ellenkezik az bűn, de kérlek, ne nézd az én esztelen hálaadatlanságomat és undok fertelmes vétkeimet, hanem a te Szent Fiadnak kinszenvedéséért és haláláért és a te véghetetlen nagy irgalmasságodért irgalmazz nékem bűnösnek, és bocsásd meg minden bűneimet. Amen.

Oh, én megváltó Istenem, erős szándékkal eltökélem magam[11r]ban, hogy ennek utána Szent Felségedet semmi bűnnel tudva meg nem bántom, azokat az helyeket és személyeket, foglalatosságokat elkerülöm, melyek botránkozást szereznek, és meg szoktak engem ejteni, de minthogy, Uram, ismerem gyarlóságomat és a gonoszra való hajlandóságomat, azért könyörgök néked, hogy a te keserves kínodért adjad szent malasztodat, mely megvastagítsa az én erőtlenségemet, és bételjesítse velem az én jó szándékomat, [10v] hogy soha többé bűneimre vissza ne térjek, hanem a te rendelésed szerént mindenekről igaz gyónást tévén bocsánatot nyerjek Szent Felségedtől. Amen.

Confiteor.

Estvéli imádságok

Áldott légyen a megoszolhatatlan Szentháromság Isten most és mindenkoron és véghetetlen örökkön örökké. Amen.

¹ Ez a szöveg szinte ugyanabban a formában megismétlődik a kéziratban is.

Istennek szentséges szüléje, Szűz Mária, a te szerelmes Szent [12r] Fiadnak, a mi Urunk Jézus Krisztusnak keserves kínszenvedésének érdeméért alázatosan kérlek, hogy ez éjjel ha nékem halálom történik, énrólam megemlékezzél. Oh, kegyes Szűz Mária, a te szent kezeidben ajánlom az én bűnös lelkemet és testemet.

Ti is, mennyei szent angyalok, könyörögjétek érettem, kiváltképpen te, én boldogságos szent angyalom, ki lelkemnek és testemnek őrizője vagy, igazgass engem, oktass és vezérelj, minden veszedelmet és [12v] ördögi incselkedést távoztass el tőlem, erősítsed gyarlóságomat, vezéreljed vakságomat, és úgy őrizd ez éjjel és életemnek minden napjaiban, hogy veled egyetemben a mennyei boldogságnak örököse legyek. Amen.

Néktek is ajánlom testemet és lelkemet, oh, Istennek minden szentjei, de kiváltképpen néktek, szerelmes patrónusim, N. N., kik már a világnak veszedelmes tengerén üdvösségesen által[13r]evezvén a mennyei hazának partjára boldogul jutottatok. Szóljatok éretem is, segítsetek érdemetekkel és könyörgéstelek most, és de kiváltképpen halálomnak óráján. Amen.

Mondj három Miatyánkot, annyi Üdvözetet, egy Credót és egy búcsús imádságot.

Azután egy Placebót és egy De Profundist, és midőn már levetkezel, mondd.

Lenyugszom, édes Jézusom, [13v] mert így tetszik neked, hogy alkalmasb legyek további szolgálatra. Édes Jézusom, valamennyiszer ez éjszakán lélegzetet veszek, mindannyiszor áldassál tőlem e földön, valamint téged mennyben áldanak a szent szeráfinok és kerubinok.

Oh, Jézus, áldott Istennek Szent Fia, tebenned hiszek, benned remélek. Édes Jézusom, téged mindenek felett szeretlek, néked nyugszom, néked vigyázok, néked élek s néked halok, szerelmes Jézusom. Amen.

[14r] *Midőn lefekszel*

Az én Uram Jézus Krisztusom nevében nyugszom le, ki az ő drágalatos szent vérével váltott meg engem, ő áldjon, őrizzen, és az örök életre vigyen bé engem.

Az ágyban fektedkor

Szent Isten, az én Jézusom a kemény keresztfa ágyán adja ki szent lelkét, én pedig vetett puha ágyban nyugtatom dög testemet. Oh, édes Jé[14r]zusom, mely sokaknak, nálamnál ezerszer szentebbnek kemény föld az ágya, amikor az én testemnek kemény a lágy párna. Az boldogságos Szűz Istenanya ölébe, az édes Jézus mélyseges szent sebeibe ajánlom lelkemet és testemet, legyen áldott az én szerelmem, Jézus, Mária, József. Amen.

Az zsolozsmamondás előtt

Az teremtő Atya Istennek [15r] dicsőségére, az Jézus Krisztusnak, mi édes megváltónknak tisztességére, az vigasztaló Szentléleknek dicsőítésére legyen ez az én mostani imádságomnak avagy officiumomnak elkezdése és végezése. Az teljes Szentháromság Isten szentelje, vezérelje, igazgassa ebben az én szívemet, jó igyekezetemet, hogy az Krisztus Jézusnak itt ez földön létében való imádsági által lehessen kedves áldozatul az Atya Isten [15v] szemei előtt, és az mennországbéli szent angyaloknak dicsőítésével egyezzen az én méltatlan imádságom. Az Boldog Szűznek emlékeztetire és az mennországbéli szenteknek tiszteletre, azonképpen az én ez mai napon való patrónusimnak is emlékeztetere. Az egész anyaszentegyház szükségéért, árvákért, özvegyekért, minden lelki, testi jóknak meg[16r]nyeréséért. Az Krisztus Jézus szent halálának emlékeztetire és az ő véghetetlen nagy jóvoltának hálaadására, melyekkel az egész világot ingyen való nagy kegyességéből megáldotta, kiváltképpen azokért is ajánlom ez méltatlan imádságomat, kiknek sok javait és alamizsnáit vettem én magam és az én szerzetem, mind elevenekért és megholtakért, és minden bűnösök [16v] megtéréséért, az Krisztus irgalmasságának megnyeréséért akarom és kívánom elmondani ezt az officiumot.

Engedje a teljes Szentháromság Isten, hogy mondhassam jól és tökéletesen tiszta szívvel, hogy az Jézus Krisztusnak érdeme által legyen kedves az Istennek szent szemei előtt. Amen.

Minden óráiütsére

Hiszek benned, Uram, bízom [17r] benned, szeretlek teljes szívemből és hozzád való szeretetemből. Szánom-bánom minden vétkeimet, szánd meg, édes Jézusom, lelkemet, hogy láthassam örök dicsőségedet. Amen.

Szent János Nepomucenushoz

Boldog Nepomucenus János, könyörögi érettünk.

Hogy minden gyalázzattúl megmenekdjünk.

Mindenható és nagy irgalmú [17v] Isten, engedd, kérünk, kegyelmesen, hogy akik Nepomucenus Szent János érdemiben bízunk, az ő hatalmas könyörgése által minden gyalázzattúl és mind ideig s mind örökkén tartó ezen s a más világon való szegényvallástúl, de főképpen amelynek veszedelmében most forgunk, a te kegyes irgalmasságod által megmenekdjünk a te szerelmes Szent Fiad, a mi Urunk Jézus [18r] Krisztusunknak érdeméért, ki minket a keresztfán lett gyalázatos halálával megváltott, és teveled, a Szentlélekkel, az elkeseredettek vigasztalójával együtt él és uralkodik egyenlő Istenségben most és mindörökkön örökké. Amen.

Három Pater noster, Ave Maria.

Az Jézus sebeihez köszöntés, melyre Szent Gertrudist maga a Krisztus tanította

[18v] Köszöntlek titeket Jézusnak drágalatos sebei, köszöntlek titeket a Fiú Isten bölcsességével, köszöntlek a Szentlélek Isten jóvoltából, ki tiálatok az emberi üdvösséget elvégezte. Tinéktek ajánlom magamat, tibennetek elrejem magamat, tibelétek merítem magamat, hogy tibennetek elkerüljek minden gonoszt.

Uram, Jézus, a te szentséges sebedért, melyeket szent testeden szenvedtél, irgalmazz énnékem [19r] és minden bűnösöknek, élőknek és e világból kimúltaknak, adj nekünk kegyelmet, bűneink bocsánatját és örök életet. Amen.

Üdvözlég, isteni nemességeknek gyöngye, üdvözlég, hervadhatatlan emberi méltóságnak virágja. Szerelmes Jézus, a te Istenségednek örvendezésével ez világ szeretetiből dicsírvén áldlak tégedet, és a te szíveden megnyitott szent sebedbe ajánlom magamat és minden atyámfiat, [19v] jóakaróimat és jótévőimet a szegény halottakkal együtt. Amen.

Munka előtt jó intézet

Ezt cselekszem az Istennek nagyobb dücsőségére, Jézus Mária tisztetire és lelkem üdvösségére. Atyának, Fiúnak, etc.

Veni Sancte Spiritus etc.

Az munka közben

Jelen az Isten, látja, mit gondolok, szólok és mívelek. [20r] Oh, Jézus, én szívemnek Istene, ezt én teéretted cselekeszem. Én Istenem és mindenem.

Mater Dei, memento mei.

Hála legyen neked, Uram, hogy teremtetted a boldog Szűz Máriát, és őtet mindenek felett Anyádnak választottad.

Salvete milies Jesus et Maria. Quid mihi o bone Jesus, quid mihi est in coelo, et a te quid volui super terram.

[20v] *Gyónás előtt való imádságok*

Oh, én szerelmes Atyám, irgalmasságnak Atyja és minden vigasztalásnak Istene. Ime, én lelkem ismérétnék vizsgálásához kezdek, noha rettegek és félek igen, mert megszámlálhatatlan sok vétkeim furdálnak, melyek nyilván vannak előtted. Ki Isten lévén mindeneket általlátsz, rejtkehelyekre behatsz, elfödözött titkokat kinyilatkoztatasz, szíveket és veséket vizsgálsz, [21r] kit semmi álnokság, csalárdság és emberi okosság meg nem csalhat. Kérlek azért, én szerelmes Atyám, világosíts meg engem szent malasztoddal, hogy azokat a gondolatokat, beszédeket és cselekedeteket, melyekkel szent irgalmasságot megbántottam, eszembe juttathassam és sirathassam, és azokról igaz gyónást tévén kegyelmedet megnyerhessem.

Most immár, oh, én lelkem, menj be a te szívednek titkos házába, [21v] ébreszd fel restségedet, vizsgálj meg lelkiismeretedet, és az Istennek ítélőszéki előtt ítéld meg magadat, hogy az utolsó kemény ítéletkor kárhozatra ne ítéltessél. Segíts meg engem ebben az órában, oh, én édes Jézusom, ki méltóztattál énérttem a magas szent keresztfán gyalázatos halált szenvedni. Te is, irgalmasságnak királynéja, bűnösök szószólója, oh, kegyes Szűz Mária, segélj meg [22] engem, esedezzel érettem. Te is, én őrző szent angyalom és szerelmes patrónusim, N. N., mutassátok bé az én szándékomat az én Uramnak, a ti királytoknak, a Krisztus Jézusnak, és nyerjete oly malasztot, mely énvelem ezt a gyónást tökéletesen véghez vigye Istennek nagyobb dűcsőségére és az én bűnös lelkemnek üdvösségére. Amen.

Oh, én Istenem, véghetetlen jóság, én tégedet szeretlek min[22v]denekfelett. Szeretlek téged teljes szívemből, lelkemből, minden erőmből, és erősen fogadom minden parancsolatidnak megtartását és magamnak szent akarathoz való formálását. De miért szeretlek így téged? Bizonyára azért, mert méltóbb vagy a szeretetre véghetetlenképpen, hogysesem mint én téged szeretlek a te megmérhetetlen teljes-

ségedért, megfoghatatlan hatalmadért, mélységes bölcsességedért, vég[23r]hetetlen szentségedért, jóvoltodért, kijelenthetetlen szépségedért, azaz te magadért. Oh, Atya, oh, Fiú, oh, Szentlélek, három személyben egy Isten, mindenek felett szeretlek téged, ki énnékem mindenem vagy. Amen.

Oh én édességes Jézusom, íme hozzád való szeretetemért erősen fogadom, hogy tégedet többször meg nem bánvlak, a bűnre való alkalmatosságokat elkerülöm, igazán meggyónom, [23v] és a penitenciát bételjesítem, mindent, amivel tartozom, megcselekszem, ha valaki engem valaha megbántott, mostan szívem szerént megbocsátok, magamat egészen és magammal együtt mindent, valamit szenvednem vagy cselekednem kellett, néked áldozom, és amint alázatosan vétkeimnek bocsánatját kérem, úgy reménylem, hogy a te drágalátos szent vérednek érdeme által, jó [24r] Jézus, megnyerem, amit kérek. A te malasztodnak segedelméből életemet megjobbítom, és holtomig a te szolgálatodban megmaradok.

Vedd bé gyónásomat, kegyelmes Uram, Jézus Krisztus, lelkem üdvösségének egyetlen egy reménysége, és adj nékem szívbeli töredelmességet és szemeimnek könnyhullatást, hogy éjjel-nappal sirathassam minden vétkeimet. Oh, jó Jézus, ki az keresztnak halálára adtad magadat, hogy a bűnösöket [24v] megváltanád, tekints énreám, nyomorult bűnösre, ki a te nagy nevedet segítségül hívom, és ne vigyázz annyira az én gonoszságaimra, hogy a te jóvoltodról elfeledkezzél, és ha szintén én vétkeztem is, melyért engem méltán elkárhoztathatnál, mindazonáltal te el nem vesztetted, ahonnét üdvözíteni szoktál, bocsáss meg azért nékem, ki én üdvözítóm vagy, és könyörülj az én bűnös lelkemen. Uram [25r] Jézus, téged óhajtlak, téged kereslek, téged kívánlak, mutasd meg nékem a te orcádat, és üdvözülök. Bocsásd ki annak okáért, kegyességes Uram Isten, a te tisztaságos szeplőtelen Szűz Anyádnak, Máriának és a te szentidnek érdemi által világosságodat az én lelkemre, mely nékem minden fogyatkozásimat voltaképpen megmutassa, az melyeket nékem meg kellessék gyónnom. Segítsen reá engem, [25v] és tanítson, hogy azokat teljes és töredelmes szívvel kimagyarázzam, ki élsz és uralkodol mindörökkön örökké. Amen.

Gyónás után

Uram, Jézus Krisztus, kérek alázatosan, legyen az én gyónásom a te boldogságos mindenkor Szűz Anyádnak, Máriának és minden szentidnek érdemi által kedves és kellemetes teelődted, és valami híjával voltam most [26r] és egyébkor töredelmeségemnek elégségében, gyónásomnak tiszta és ép voltában, teljesítsd bé azt a te

kegyes irgalmasságod szerint, és méltóztassál engem tökéletesben és bővebben megoldozni mennyégben, ki élsz és uralkodol mindörökkön örökké. Amen.

Úrmutatás alatt

Én Uram és én Istenem, végy el engem énmagamtól, és adj engem teljességgel tennenma[26v]gadnak, hogy én éppen tied legyek. Én Uram és én Istenem, vedd el és távoztasd el éntőlem mindazokat, amelyek engem tetőled elvonsznak, és akik akadályt tésznek az én tehozzád való menetelemben. Én Uram és én Istenem, adjad énnékem mindazokat, akik engem tehozzád visznek az örök életben. Amen.

[27r] Uram Jézus Krisztus, kérelek téged a te öt mélységes szent sebeidért, melyeket a magas szent keresztfán énérettem felvettél, hogy az te nagy jóvoltodból őrizd meg az én öt érzékenységimet, hogy igaz töredelmes penitenciatartás nélkül, az Oltáriszentség és az utolsó szent kenet nélkül ki ne múljak ez világból. Amen.

Te vagy én örömöm, oh, Jézusom,
te vagy én szerelmem, oh, Jézusom,
[27v] te vagy dücsőségem, oh, Jézusom,
te vagy fényességem, oh, Jézusom.

Szeretlek Jézusom, mert nagy jó vagy,
szeretlek Jézusom, mert Isten vagy,
szeretlek Jézusom, mert ékes vagy,
szeretlek, szeretlek, mert szeretet vagy.

Ez földön mindeneket megutálom,
midőn a Jézusról gondolkodom,
ha mindenektől bár megfosztatom,
elég ha a Jézust én megtartom.

Szerelmes Jézusom, oh, mely szép vagy,
oh, szerelmem, Jézus, mely kegyes vagy,
kérelek szerelmedért, engem [28r] ne hagyj,
színed látásában nékem részt adj. Amen.

*Boldogasszony templomban vitele napjára való imádság, melyet
az ember egyéb üdökében is mondhat, főképpen
újesztendő napján, avagy midőn a szerzetes megújítja az ő szent professzióját*

Oh, szent és öröktől fogva választott Szűz Mária, teljes szívem szerént köszöntlek téged ez mai napon, és [28v] mind a mennyei angyalok és megdűcsöült szentekkel együtt áldlak téged, szívem szerént örvendezek azon, hogy téged a felséges Isten legkedvesebb leányának választott. Emlékezzél, oh, Mária, mely szívesen váraoztál az napra, az melyen te az világi nyughatatlanságtól teljességgel elválasztatnál, és a szerzetes életnek csendességében csak Istenednek teljes szí[29r]-ved szerént szolgálhatnál. Emlékezzél meg róla, mely nagy örömmel szüleiddel Názaretből Jeruzsálemben mentél. Emlékezzél meg az buzgó szíves ájtatosságról, az kivel Istennek magadat felfofferáltad, lelkedet, testedet, szívedet és belső részeidet, elmédet és minden erődöt az isteni szolgálatra ajándékoztad, és mely kész gyorsasággal, minden emberi segítség nélkül az [29v] tizenöt fok garádicson felmentél az templomban. Emlékezzél meg oh, Mária, mely nagy jutalmat ada néked az Úr Isten abban az órában, megtöltvén téged oly nagy mennyei édességgel, hogy lelkedet, testedet és a te gyenge szívedet az nagy öröm csaknem elolvasztá. Mindezekre emlékeztetek téged, oh, Mária, és alázatosan kérlek, hogy az én Istenemtől nékem oly malasztot nyerj, [30r] hogy én magamat az Istennek teljes szívből felfofferálhassam, jóllehet hogy már sokszor felfofferáltam, de mindannyiszor visszaloptom magamat. Sokszor mondtam:

Édes Jézusom, néked ajándékozom szívemet, de senkinek kevesebb részt abban nem adtam, mint őneki, mert valami, ami Jézuson kívül szépnek vagy kedvesnek találtatik, annak mind helye volt az én szívemben, de az [30v] én Jézusomnak, akinek szívemet adtam, csak kívül kellett maradni. De már szívem szerént bánom ezt a cselekedetemet, és ez mai napon a te példád szerént minden tehetségemmel az én Jézusomnak akarom magamat offerálnom, de mivel ezt magamtól igazán nem tehetem, azért kérlek, oh, Mária, hogy én helyettem az én szegény szívemet felfofferáld az Istennek, hogy az ő szent szeretetivel felgerjessze, [31r] és malasztival bétöltse. Oh, ti, Jézus Krisztusnak áldott öreg szülei, Joachim és Anna, kérlek arra a szeretetre, mellyel a ti egyetlenegy szívetek vigasztalóját, az édes Szűz Máriát a mennyei Atyának felfofferáltátok, engemet is hasonlóképpen offerálatok fel, hogy én magamat soha többször vissza ne vehessem. Oh, szentséges Szentháromság, végy engemet kedves áldozatul, és kapcsolj oly erősen magad[31v]-hoz, hogy sem a gonosz lélek, sem a világ, sem a test soha tőled el ne szakaszthasson. Bocsásd meg nekem, oh, szerelmes Istenem, hogy az én szívemet annyi

sokszor ellopván az világnak adtam, de már azután valamég élek, csak tiéd akarok maradni, és semmi kísértet által tőled nem akarok elválni. Ezt engedjed nékem a te szerelmes szent fiadért, Jézusért és Mária, Joachim, Anna [32r] néked bémutatott kedves áldozatjáért. Amen.

Az szent exercitiumnak rövid summában foglaltatott egész rendiről

Egy héttel az exercitium előtt lassanként szoktasd el magadat az emberek közül, elmondván mindennap a Szentlélek Isten officiumját, hogy szent malasztjával elmédet megvilágosítsa. Harmadnappal pedig az exercitium előtt rendelj hét helyeket a magad ájtatossága szerént, a Krisztus hétszer való vérontásának emlékezetire, és látogasd meg azon hét helye[32v]ket, elmondván azokat az imádságokat, melyek a Mirrhaszedő könyvben vannak, és így a Krisztus szent vérenek fördőjében igen szépen mosogasd meg lelkedet a mennyei vőlegény eleiben.

Azután való nap megint hét oltárt látogass a boldog Szűz Mária [33r] hét fájdalminak emlékezetire, elmondván az ahhoz való imádságokat, kérjed a Boldog Szűzet, segítsen meg szent igyekezetedben.

Az exercitium előtt való nap szűnjél meg mindennémű külső foglalatosságtól, nemkülönben, mintha az Istennek ítélőszéki eleiben készülnél, és látogass meg három oltárt ájtatosságod szerént, mondván mindenik oltárnál egy Te Deum laudamust, a mindenszentek orációjával együtt. Kérjed [33v] az egész mennyei szenteket, hogy bűneid rútságíért meg ne utáljanak, hanem esedezzenek éretted az Isten színe előtt, hogy életedet megjobbíthassad.

Ilyen módon azért elkészítvén lelkedet a mennyei vőlegény eleiben, indulj el a Szentháromság Isten nevében, szerencsésen gondold meg, mely nagy öröm vagydon mostan mennyországban, mely nagy vigassággal áldják az Istent az tehoz[34r]zád mutatott gráciáért. Ellenben pedig, mely igen dül-fül, ordít a pokolbeli sereg, hogy téged jó szándékodtól el nem vonyhatnak. Te is azért, Krisztusnak jegyese, végy bátor szívet, és ne kedvetlenül, hanem víg szívvel kezdjed lelki utozásodat, mondjad szívedben az király prófétával: Si consistant adversum me castra, non timebit cor meum. És ismét mondjad: Aperite [34v] mihi portas justitiae et ingressus, in eas confitebor Domino.

Az exercitiumnak első órája éjjel tizenkét órán kezdetik, mivel az első órája a Napnak, mindazáltal már azelőtt való este mindjárt csendességre adjad magadat úgy, hogy áldomás után kijöven az kórusból menj az mater abbatisszához, és tőle áldást véven mindjárt kezd el a szilenciumot, senkivel szükség kívül nem szólván, az celládban vagy [35r] az kórusban ájtatos imádságok által ajánljad magadat és

következendő napjaidat a Jézus, Mária, Józsefnek és minden szent patrónusidnak, segítséget kérve jó szándékoknak üdvösségesen való véghezvitelére és életed megjobbítására. Azután valami egy fertály óráig olvass lelki hasznodra való könyvet, de legjobb leszen, ha a Krisztus kínszenvedéséről fogsz olvasni, hogy egész éjszaka elmédben maradván buzgóbban elmélkedhes[35v]sél azután arról, aminthogy ugyan éjszaka mindenkor csak a Krisztus keserves kínszenvedéséről légyen az elmélkedés. Elvégezvén azért rövid olvasásodat, ajánljad magadat a Krisztus sebeiben s a Boldog Szűz oltalmában és édes őrzőangyalod gondviselésében, mondj egy búcsús imádságot, feküdjél le a Jézus nevében, és egyesítsed alvásodat a Krisztusnak ez földön jártában való [36r] aluvásával. Gondold meg, mely kevés álmodat engedett az ő szent testének! Az is jusson eszedben, miképpen az szent angyalok mennyben minden álom nélkül szüntelenül dicsírik az Istent, kérjed azért őket és minden szent patrónusidat, főképpen az őrzőangyalodat, hogy amég te nyugszol, dicsírd addig helyted az Istent. Kérjed arra is szent angyalodat, őrizze meg első reggeli gondolatodat, hogy azt a sátán el ne lohassa. Ilyen formán azért elvégezvén egészen [36v] minden estvéli imádságodat s devóciódát, nyugodjál tizenkét óráig.

Tizenkét órán, midőn felköltnék, mindenkor a szokott felköltésre való elmélkedéseket vegyed elmédben, amint tovább meg lesznek írva. Úgy is gondolkodhatol, mintha az őrzőangyalod halottaidból felköltene az ítéletre, utadban pedig, míg az kórusban jutsz, gondold, mely hirtelenséggel fogsz vitetni angyalodtúl az ítéletre, kérjed őtet, hogy állítson [37r] jobb kézre. Az kórust tartsad Jozafát völgyének, és a kórusnak kétfelé oszlását látván jusson eszedben az angyali karoknak rendes seregi. Az matutinum alatt és egyéb isteni szolgálatok alatt is mindenkor a Krisztus kínszenvedésének valamely részét forgassad elmédben.

Matutinum után mondd el a Boldogasszony hórát és a Septem Psalmust, azután elmélkedjél egy óráig avagy félóráig, [37v] mondván az elmélkedés előtt hét Veni Sanctét malasztot kérve az elmélkedésre, és tégy intenciót, hogy nem az magad hasznáért, hanem csupán csak az Istennek nagyobb dücsőségére, az Isten Anyjának és a szenteknek legnagyobb örömökre kívánod végezni elmélkedésedet, abból jó gyümölcsöt hozván ki magadnak, feltéve erős szándékkal, hogy már ezután életedet megjobbítod.

Elmélkedjél azért, amint a pun[38r]ktmok lesznek, és abból azután hozz ki egy kiváltképpen való gyümölcsöt, amit ismersz magadnak legszükségesebbnek lenni, eltökélvén magadban, hogy azt megtartod, amit az elmélkedésben Isten malasztjából tanultál. Ez jószándék után vizsgál meg lelkiismeretedet, hogyha szántszándékkal az tétovázó gondolatokban nem maradtál-é, írd fel, és a jószándékot is

feljegyezzed, melyet feltettél magadban. Az[38v]után egy búcsús imádsággal fejezd be elmélkedésedet, hálát adván az Istennek mindennemű gráciáért, melyet hozzád mutatott az elmélkedésben, ajánljad tovább is magadat az őrzőangyalodnak, és ezt a rendet tartsad minden elmélkedés előtt és utána.

Ezek elvégződésén, feküdjél le, nem azért, hogy testedet kényeztetnéd, hanem hogy az kevés álom által több erőt vehess az isteni szolgálatokra.

[39r] Midőn reggel felköltenek, emeld fel gondolatodat, hálát adván az Istennek, hogy azon napot meg engedte érned, melyen őtet dicsírheted, felmagasztalhatod, üdvösségedért, magadért, felebarátodért könyöröghetsz. Gondold meg, mennyi ezer lélek ezen éjszaka pokolra vétetett, és ha azok visszatérhetnének, oh, mely igen dicsírnék az Istent. Szánd el azért magadban, hogy aznap minden bűntől magadat megőrizd, kívánván azon dicsíreteket helyrehoznod, [39v] ha lehetne, az kit az kárhozott lelkek elmúlatnak. Kérjed azon napra való szent patrónusidat, hogy ehhez téged segítsenek. Jusson eszedben az is, hogy néked is meg kell halnod, mindenektől el kell válnod, és az Isten ítélszéki előtt igen erős számat kellett adnod. Mondjad magadban: Non intres in iudicium cum famula tua Domine, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens. Ilyen üdvösséges gondolatokkal felkelvén öltözzél [40r] fel, elmélkedvén azalatt a szokott elmélkedést, melyet feljebb megtalálsz. Felöltözésed után tekintsd meg az evangéliumból való reggeli elmélkedést, mely arra az napra szolgál, és azt elmédben tartsad egész napestig.

Felöltözésed után, akár az kórusban s akár az exercitiumos házban menvén, minek előtte celládnak ajtaján ki akarsz lépni, mondjad: Laetatus sum in his que dicta sunt mihi in Domum Domini ibimus.

[40v] Egyébkor pedig, valahányszor az ajtón ki akarsz lépni, mindannyiszor szemeidet, homlokodat, ajakidat és szívedet a szent kereszttel megjegygezvén mondjad magadban: Averte oculos meos, ne videant vanitatem, in via tua vivifica me.

Bémenvén azért a kórusban vagy az exercitiumos házban, mindjárt köszöntséd mélységes alázatossággal az Oltáriszentséget, és azután a Boldog Szüzet ezen szókkal: Salve Maria, Mater gratiae, Mater misericordiae etc.

[41r] Ezeket elvégzévén mondd el térden állva, mentül ájtatosban lehet, az exercitium kezdetire való imádságot, mely így kezdetik: Oh, én igen édességes Jézusom.

Azután mondd el az reggeli imádságokat, zsolozsmákat és egyéb imádságokat, az kórusban maradván nyolcadfél óráig. Ajánljad misehallgatásodat azon napi intenciód szerint szent patrónusid tiszteletire, és azokért az halottakért, az kikért

azon napon [41v] szoktál imádkozni. Ugyan mindazt imádkozhatod mise alatt, amit egyébaránt szoktál imádkozni, elmondván a psalteriumnak első öt tábláját is.

Nyolcadfél órán menj ki az kórusból, egyesítsed utadat az Krisztus keserves utozásával, elmélkedvén, mi módon fogattatott meg a zsidóktól, és Annás házához kötözve hurcoltatott.

Az exercitiumos házban jutván szenteld meg az házat és ma[42r]gadat is. Napjában gyakorta edesítsed magadat ezekkel a szókkal: Inveni, quem diligit anima mea. És ismét: Beati, qui habitant in domo tua Domine, in saecula saeculorum laudabunt te. Avagy mondd: Ki ád nékem szárnyat, mint a galambnak, hogy elrepüljek, és megnyugodjam az én Jézusom szent sebeiben?

Azonban az első diszciplínát végezd el, mondván azalatt a szokott imádságokat háromszor.

[42v] Azután adj hálákat az Istennek, hogy néked üdőt, helyt és alkalmatosságot adott, hogy őtet kiváltképpen tisztelhetnéd, bűneidért penitenciát tarthatnál, magadnak, felebarátodnak malasztokat nyerhetnél, és mondj kilenc Pater nostert a szent angyalok tiszteletire, kiknek kiváltképpennvaló örömök vagyon a bűnösök penitenciatartásán.

Szent patrónusid tisztességére pedig mondj kifizülve [43r] nyolc Pater nostert, hálát adván Istennek, hogy őket a nyolc boldogságban részessé tette, azután készülj az második elmélkedéshez.

A nyolcat megütvén, elmélkedjél kilenc óráig a feljebb megírt mód szerént.

Kilenc órakor az kórusban mégy nonára. Egyesítsed utodat az Krisztus útjával, midőn megcsúfoltatván Heródestől, viszont Pilátushoz küldetett.

[43v] Az kórus ajtajához jutván jusson eszedben, miképpen Krisztus az templomból az árosokat kiverte, mondd azért magadban:

Ha az én Istenem el nem szenvedte az ő házában azokat, akik szükséges dolgokat árultak, mit téssen énvelem, ha lelkemet tétovázó, haszontalan gondolatokkal rútitom. Maradjatok itt kinn, minden hívságos gondolatok, mert most jutottam azon helyhez, melyben az angyalok és a [44r] mennyei szentek udvarolnak amaz nagy mennyei királynak, és őtet dűcsőítik.

Ha pedig nonára nem mégy, tehát a házban maradván olvass addig, míg ebédre harangoznak, hanem ha a nonát tíz órán mondanák, és nem kilenc órán, olyankor tíz óráig imádkozzál, és tíz órától fogva ebédig írhatz. Míkor az asztalhoz mégy, elmélkedjél utadban, miképpen Márta eleiben ment Krisztusnak, [44v] kérvén őtet, hogy nála szállana, melyet Jézus meg is tőn.

Míkor a refektóriumban jutsz, képezd magadnak, mintha Szent Márta kastélyában volnál, és a Krisztus tanítványival asztalnál ülnél. Mária Magdolnával ülj az

édes Jézus lábaihoz, hallgatván szorgalmasan az Isten ígését, melyet olvasnak az asztalhoz. Méltatlannak tartsad magadat arra az ededel[45r]re, mely elődben tétetett. Imádkozzál azokért, kik néked szolgálnak, és reád fáradnak, és egyél három tál étékből valami keveset a Szentháromság Isten tiszteletire, minden falatodat bizonyos szent intencióval intézvén az Isten tiszteletire. Néha félre is tégy a jobb falatokból, ajánlván valamely szegény purgatóriumban kínlódo lélekért.

Vedd eszedben, hogy valamikor ebédre vagy vacsorára bé[45v]mégy az refektóriumban, vond meg magadat valamely csendes és magános helyre mindaddig, míg az De profundisra nem csengetnek, és látván a szororoknak mindenfelől való szorgalmas össze gyűléseket s járásokat, elmékedjél az alatt arról az iszonyú szentenciáról, melyet Pilatus kiadott az ártatlan Krisztusra, megparancsolván az poroszlónak, hogy kihirdesse mindeneknek [46r] a Krisztusnak halálra kárhoztatását, melynek látására mindenfelől összetódultanak az számtalan népek, kiáltásokkal, zörgések, csattagások s nagy hahotálásokkal. Midőn hallod az csengetést, mintha a Krisztus kárhoztatására való harangokat hallanád, és a De profundis alatt, mintha Pilatus akkoron nagy fennszóval kiadná az szentenciát Krisztusra.

Az asztalnál ülven pedig [46v] szemléljed lelki szemekkel az Kálvárián megfeszítettett, fájdalokkal teljes, szegény mezítelen Jézust, gondold meg, mely keserves itallal és étellel tápláltatik kínjaiban, és rajta szánakodván azon légy, hogy te is ételedet és italodat könnyhullatásiddal egyesítsed, sírván a kereszt alatt az szomorú keseredett édes Szűz Máriával, Szent Jánossal és Mária Magdolnával.

[.r]² Tudnod kell, hogy az asztali elmékedések sokfélék, minden nap más elmékedésekben lehetsz foglalatos, amelyekhez nagyobb ájtatosságod leszen.

Felkelvén az asztaltól menj az kórusban, és ez utadban jusson eszedben az farizeus és publikánus. Állj meg azért az kórus ajtaja megett, és mondjad mellyedet vervén az publikánussal:

Uram, légy irgalmas, kegyelmes énnékem, igen nagy [.v] bűnösnek, mert nem vagyok méltó az égre vetnem szemeimet, bűneimnek nagy volta miatt.

Azután menj bé a kórusban, végezd el a gráciást és egyéb ájtatosságodat rövideden. Köszöntséd az Oltáriszentséget, és menj ki a kórusból.

Utadban elmékedjél, mi módon vitte Krisztus szent vállán a magas szent keresztfát Kálvária hegyére, jusson eszedben az ő megkeseredett Szent Anyja is.

[47r] Mikor azért bejutsz a házban, végezd el a második diszciplínát. Offeráld fel azt a Szentháromság Isten tisztességére, teljességgel néki ajándékozván azt úgy,

² A ceruzás levélszámozás készítője véletlenül kettőt lapozhatott, így ennek a levélnek nincs számozása.

hogy azért semmi jutalmat nem kívánsz, hanem hogy az Isten annak adja, akinek akarja, valamely kedves barátjának, mennyben vagy a földön vagy purgatóriumban, azáltal szeretetét hozzája mutatván. Mondd el azután az psalteriumnak keserves öt tábláját, ajándékozd azt teljes[47v]séggel az Isten Anyjának, semmi jutalmat azért nem kívánván, hanem csak gyermeki szeretetedet akarván azzal mutatni.

Azután vizsgálj meg lelkiismeretedet, mint töltötted el az fél napot, rövideden jegyezd fel, szánjad-bánjad vétkeidet, tökéld el magadban, hogy életedet megjobbított. Tizenkét órán essél térdre az feszület előtt, és a szent sebeket csókold meg. Köszönd [48r] meg szíves buzgósággal hálát adván az édes Jézusnak az keresztfán szenvedett haláláért. Mondd el ím ez imádságot: Tenebrae factae sunt etc. És azután az passiót térdén állva olvasd el. Azután kelj fel, s olvasd el a következő elmélkedésre való punktumokat, fordíts órát és elmélkedjél egy óráig, azt elvégezvén mondd el a psalteriumnak harmadik részét, hálákat adván Istennek, hogy [48v] az ő Szent Anyját oly nagy privilégiumokkal ajándékozta. Ajánljad atyádfiaiért, jóakaróidért, jótévőidért, és akik imádságidban ajánlották magokat, kérvén az édes Szűz Máriát, hogy őnékik Szent Fiátul malasztot nyerjen.

Ezek meglévén, ami üdőd marad vecsernyeharangig, írd vagy olvasd vagy ájtatos énekekkel dicsírd a Teremtőt.

[49r] Vecsernyeharangkor kimenvén az házból, mintha a szent asszonyokkal a Krisztus koporsójához mennél, szánakodjál a keserves anyának bánatján, mondván vigasztalására a *Salve Reginát*. Az kórusban jutván képezd magadban, mintha azon kertben volnál, melyben Krisztus eltemettetett, segíts te is lélek szerént a szent társaságnak az temetéshez, kérvén Istent, hogy midőn te is a földben tétettél, [49v] vigasztalja meg lelkedet, mint a limbusbéli szent atyákat. Mondd el a vesperást, és négy óráig maradj a kórusban. Azután kompléta léssen. Kompléta után kollációra vagy vacsorára mégy, elmélkedjél utadban, mi módon Krisztus Jeruzsálemben ment tanítványival a végvacsorára. Midőn a refektóriumban jutsz, gondold azt azon palotának lenni, melyben Krisztus a vég[50r]vacsorát megevé, a szororokat tartsad apostoloknak, és úgy hallgass az olvasásra, mintha Krisztust hallanád prédikállani. Elmélkedjél a lábmosásról és a szent Szakramentomnak nagy méltóságáról, adj hálákat mindazokért Istenednek, kelj fel az asztaltul, elmélkedjél a Krisztusnak sok rendbéli fáradságos utozásirul, és az házban jutván gondolkodj [50v]jál az ő szent életének valamely részéről. Azután végezd az harmadik diszciplínát az közönséges halottakért, mondván utána egy búcsús imádságot. Azután menj az kórusban, mondd el a szentolvasót, és imádkozzál szent patrónusid s az őrzőangyalod tiszteletire bizonyos imádságokat, és vizsgálj meg lelkiismeretedet. Kövesd meg fogyatkozásidról édes Istenedet, [51r] és adj hálákat az malasztokért,

helyheztesd magadat és minden cselekedetidet a Krisztus koporsójában. Ezek elvégeződvén, áldomás után menj az celládban, egy kevésé sétálgass, és elmélkedjél utolsó dolgaidról, azután jegyezd fel az egész napodnak folyását csak rövideden. Mondd el estvéli imádságodat, az Mindenszentek litániáját, és az elfelejtett halottakért egy Placebót. Feküdjél le [51v] a Jézus nevében, mintha az koporsóban feküdnél, kérjed Istent, hogy örvendetes feltámadást adjon neked az örök életre.

Az szent exercitium kezdetire való imádság

Oh, én igen édességes Jézusom, én édes megváltóm. Szerelmes magamnak választott jegyesem, oh, boldogságos Szűz Mária, irgalmasságnak szent anyja. Oh, Istennek minden megdűcsőült [52r] szentjei. Ímé, én legnagyobb bűnös előtökben jüttem az én szívemnek nagy töredelmességével, ezernyi ezerszer hálákat adván az én édességes Jézusomnak hozzám való nagy kegyelmességéért, hogy az én sok gonoszságomat elszenvedte ennyi ideig, és megjobbulásomat mindedig nagy kegyességgel várta, nem vetvén engem érdmem szerént az örök kárhozatra. Hálákat adok néked, oh, minden irgalmasságnak feneketlen tengere, ezért [52v] a te nagy jóvoltodért, hogy az én lelkem üdvösségére ezeket az áldott napokat rendelted. Örülj, vigadj, szegény bűnös lelkem! Ímé, nagy örömet hirdetek tenéked, mert a te szerelmesed béviszen téged az ő gyönyörűséges paradicsomának kertjében. Ímé azért, én édességes Jézusom, ebben az órában úgy ajánlom és offerálok néked szívemet, lelkemet, testemet, gondolatimat, cselekedetimet, lépésimet, tekin[53r]tetemet, minden mozdulásomat, lélegzetemet, fohászkodásimat, hogyha szinte a gonosz ellenség vagy az én gyarlóságom nekem akadályt tenne is jó igyekezetembe, gonosz, ártalmas, hívságos és ellenkező gondolatokat bocsátván elmémbe, de én a te színed előtt, teljes Szentháromság Isten, teelőtted, Irgalmasságnak Anyja, és minden megdűcsőült szentek, protestálok, hogy azok nem lesznek az én akaratomból, mert én nem hívságos dücsőségből kezdettem [53v] ehhez a kis devóciómhoz, se nem azért, hogy én tőled valami múlandó jót nyerjek, egészséget, hosszú életet vagy jó szerencsét, hanem csak tisztán a te szerelmedet, jóvoltodat, bűneim bocsánatját, életem megjobbítását és üdvösséges kimúlásomat kérem tőled, és ez feltett célja akaratomnak, hogy téged engeszteljelek, dicsírjelek, áldjalak, bűneimet sirathassam, és neked egy kis szolgálatot tehessek. Ezt pedig, ha tőlem lehetne, [54r] oly hozzád való buzgó szeretettel kívánnám végezni, az minémű égő szerelemmel téged a szeráfim angyalok mennységben dicsírnek. Azért téged kérlek, szerelmes megváltóm, és én édes asszonyom, szépséges Szűz Mária, boldogságos Szent Ferenc és Szent Klára anyám, segítsetek meg engem, hogy feltett szándéko-

mat úgy végezhessem, hogy azzal az Istennek s az ő szent anyjának kedves szolgálatot tehessek, bűneim bocsánatját nyerjem, ezután élete[54v]met megjobbít-hassam, és holtom után az örök boldogságot elnyerjem. Amen.

Elmélkedés előtt való imádság

Ímé, jelen vagyok, én Uram Istenem, mit akarsz, hogy cselekedjem? Kész az én szívem, kész az én szívem a te szent akaratodra, csak add tudtomra, mit parancsolsz. Parancsolj, amit akarsz, ki engem könyörgésre hívsz, örömmel eljövök, hogy veled, én Istenem, lelkemnek dolgairól beszélgessek. [55r] Szólj, Uram, mert hallja vigyázó szívvel a te szolgálód! De ki vagyok én, hogy a te szent színednek felsége előtt jelen légyek, és tégedet megszólítsalak, oh, én Uram Istenem? Por és hamu, rothadság és a földnek bogaracska, teelőtted csak semmi. Te az szentségnek tüköre vagy, én a hamisságnak, tökéletlenségnek szeméthelye. Te a bölcsességnek világa, én az ostobaságnak setétsége. Te a malasztoknak tengere, én a bű[55v]nöknek mélysége. Te minden jónak jósága vagy, én minden jóra elégtelen. Te minden állatoknak szeretetire méltó vagy, én méltó vagyok, hogy mindenektől utáltassam és gyűlöltessem bűneimnek mocska miatt, melyeknek terhével lenyomattatván leborulok a te isteni felségednek királyi trónusa előtt, és valamint állhatatosan, kételkedés nélkül téged jelen lenni hiszlek, úgy állhatatosan és buzgó szívvel imádlak, [56r] és hozzád való szeretetemből igen bánom, hogy bűneimmel megbántottalak. Légy irgalmas nékem, Uram Jézus Krisztus, én édes Uram Istenem, és bocsásd meg bűnös lelkemnek vétkeit, az ki reménységét csak a te irgalmasságodban helyeztetí. Nyújtsd a te szent malasztodat, melytől megsegítettvén végezhessem ájtatosan elmélkedésemet, melyet a te szent nevednek dicsőségére feláldozok az Jézus Krisztusnak, [56v] a Boldog Szűznek és minden szentek imádsági és érdeminek egyességében. Segítségül hívlak téged is, Szentlélek, egy igaz Isten, bocsásd reám mennyből világosságodat, mosd meg, ami mocskos, nedve-sítsd, ami száraz, melegítsd meg, ami hideg.

Hét Veni Sancte Spiritus.

Az Boldogságos Szűzhez

igen szép imádság, hogy bébocsásson a szent imádságnak virágos kertiben

[57r] Oh, boldogságos Szűz Mária, tehozzád folyamodom. Oh, szentséges Anya, téged kérek, hogy nyisd fel nékem a szent exercitiumnak üdvösséges ajtaját, bocsáss bé engem az én mennyei jegyesemhez. Nyisd meg nékem, angyalok

királynéja, paradicsomnak császárnéja, nyisd fel nékem, irgalmasságnak anyja, bűnösöknek szószólója, édes Jézusomnak Szent Anyja! Oh, én lelkem, itt maradj, és meg ne szűnjél [57v] a zörgetéstől, mert ez a szent kapu, ez az igaz út, mely a szent imádságnak virágos kertiben viszen.

Üdvözlégy, az én lelkemnek őriző szent angyala! Ti is hasonlóképpen, több szent angyalok, az kik jelen vagytok, nem titkolom előttetek, hogy én teljes szorgalmatossággal keresem az én Uram Jézusomat, megértettem, hogy a szent exercitiumnak és imádságnak virágos [58r] kertiben található meg őtet, ott lakik, és ez az ő nyugovóhelye. Azért kérlek titeket, én édes szerelmes atyámfia, dücsőséges szent angyalok, legyetek segítséggel nekem, hogy őtet feltalálhassam. Oh, én édes társom, édes angyalom, mindenknek felette leginkább téged kérlek, segíts meg engem, mert te vagy az én tutorom, őrizőm, gondviselőm és atyámfia, jöjj segítségemre nékem!

[58v] Édes szent angyalom, mert az egész ördögök ellen való viadalomra készülök, az Úr Isten csak néked adta azt a hatalmat, hogy reám vigyáznál, és teljességgel őrizeted alá vetett engem, annak okáért minden tehetséggel őrizz engem! Oh, én legszerelmesebb kedves atyámfia és társom, édes szép angyalom, ne hagyj el engem, oltalmaz, világosíts és minden ördögi incselke[59r]dést távoztass el tőlem! Légy táplálóm minden szükségemben, és éntőlem soha el ne távozzál! Mit cselekedjem, édes szent angyalom, nálad nélkül? Légy vigasztalóm ebben a számkivetésben, és a te segítségedet soha meg ne vonjad tőlem! Oh, én szent angyalom, az én Uram Jézus Krisztusom vegye kedvesen az te fáradságodat, melyet az én szegény lelkemmel cselekeszel ebben a siralomnak völgyében!

[59v] Adjon neked az Úr Jézus Krisztus örökkén való jutalmat, és öregbítse dücsőségedet érette. Édes szent angyalom, áldjon meg téged örökké az én gyönyörűséges Jézusom. Oh, mely szép vagy, én szerelmes társom és atyámfia, mely ékes és szép a te termeted, és minden gyönyörűséggel teljes a te ábrázatod! Oh, mely jó, mely kedves [60r] és kellemes nékem a te jelenléted! Eképpen viseljed magadat, én lelkem, és amint az Úr Isten megtanít, úgy köszöntsed mindenütt a te angyalodat! Amen.

Istennek szent angyala, én hív őrzőm, néked adott engem az Úr, hogy mindenkor őrizz, világosíts, vezérelj és viseld gondomat. Amen.

Jézus, Mária, József, legyetek velem, édes Szent Ferenc [60v] atyám és Szent Klára anyám, segítsetek engem, jűjjon el az én szerelmesem az ő szép virágos kertiben! Amen.

Tizenöt napi exercitiumra való patrónusok

Első napon válasszad patrónusodnak Szent Mihály arkangyalt, mind az kilenc karbéli angyalokkal, és Szent Alexiust, ki az ő jegyesét a Jézus szerelméért elhagyta. Ajánljad [61r] ezt a napot bűneid bocsánatáért, életed jobbításáért, üdvösséges kimúlásodért és azokért az purgatóriumban szenvedő lelkekért, az kik éltekben elégséges penitenciát bűnökért nem tartottak.

Második napra patrónusid az boldogságos Szűz Mária, Szent Anna, Szent Joachim, mind a szent pátriarkák és próféták. Ajánljad ezt a napot a keresztény anyaszentegyháznak felmagasztalásáért, békességért, országunkért és minden közön[61v]sleges jókért, és azokért a lelkekért, akik a békételenség és haragos természetek miatt szenvednek purgatóriumban.

Harmadik nap

Szent József, Szent János evangélista, az magad apostola is mind az több apostolokkal és evangélistákkal. Ajánljad ez napot szüleidért, atyádfiaidért, jótevőidért s valamely kedves emberedért, s azokért a lelkekért, akik az [62r] hálaadatlanság miatt szenvednek.

Negyed nap

Szent Ferenc és Szent Klára anyám, Alcantarai Szent Péter, Pádúai Szent Antal, mind az egész Szent Ferenc fiaival s leányival együtt és közönségesen a szent mártírok. Ajánljad a mai napot ezért az konventért, és mind az egész világon lévő szeráfim szerzetért, s azokért a lelkekért, akik az szabad akarat miatt szenvednek.

Ötödik nap

Szent Ignatius és Szent Xaverius, Szent Eligius. [62v] Mind a szent konfesszorokkal ajánljad ez napot az rabokért, betegekért, lelki-testi keserűségben lévőkéért, s azokért a lelkekért, akik az engedetlenség miatt szenvednek.

Hatod nap

Szent Mária Magdolna, Mária Egíptiaka, Mária M. de Pázi. Mind a szent remetékkel ajánljad ezt a napot az bűnösökért, pogányok, eretnekek megtéréséért, s azokért az lelkek[63r]ért, akik a dobzódás miatt szenvednek.

Hetedik nap

Szent Alojsius, Szent Borgia Ferenc, Szent Kazimirus, mind a szent szűzekkel s özvegyekkel. Ajánljad ezt a napot azokért, akik szüzességet fogadtanak, hogy azt makula nélkül veled együtt megtarthassák, és ajánljad valamely magános jótévedért s azokért a lelkekért, az kik a bujaság miatt szenvednek.

Nyolcad nap

Szent Ursula mind az társaságával, [63v] Szent Margit asszony, Szent Franciska. Ajánljad ezt a napot azokért, akik téged valaha teljes életedbe megbántottak s gonoszt tettek, s azokért is akiket magad megbántottál s botránkoztattál, és azokért a lelkekért, akik az tánc miatt és emberüldözésért³ szenvednek.

Kilenced nap

Szent Ágoston, Szent Nerius Filep, Szent Kozma, Demjén. Ajánljad ezt a napot az Istent szerető emberekért, s akik kívánják [64r] megnyerni az isteni szeretetnek malasztját, s azokért a lelkekért, az kik a hívságos szeretet miatt szenvednek.

Tized nap

Remete Szent Antal, Szent Jeronimus, Szent Rosa, Szent Itta asszony. Ajánljad a lelki, testi kísértetekben lévő emberekért és a lelkekért, akik az részegség miatt szenvednek.

Tizenegyedik nap

Páduai Szent Antal, Szent Bonaventura, Szent Bernardinus, Szent Domonkos. Ajánljad ezt a napot azokért, [64v] akik imádságodban ajánlották magokat, s azokért a lelkekért, akik a rágalmazás miatt szenvednek.

Tizenkettődik nap

Szent Imre herceg, Szent Hiláron, Szent Koléta szűz. Ajánljad ez napot valamely bizonyos intenciód szerént, s azokért a lelkekért, az kik a haszontalan üdömlátás miatt szenvednek.

³ „es ember üldözésért” – a kéziratban sorközi pótlás, későbbi kéz

Tizenharmadik nap

Szent Apollónia, Szent Borbála, Szent Ágnes szűz. Ajánljad [65r] ez napot a Szentlélek Isten hét ajándékának megnyeréséért, s azokért a lelkekért, akik az átok és szitok miatt szenvednek.

Tizennegyedik nap

Az édes őrző szent angyalod, Szent Terézia, Szent Gertrudis, Mechtildis. Ajánljad az közönséges halottakért e mai napot, főképpen azokért, akik ebből a konventből kiholtanak.

Tizenötödik nap

Az teljes Szentháromság [65v] Istennek ajánljad ez máj napodat, patrónádnak választván Szenai Szent Katarinát.

Alázatosan földre borulván mondd el hálaadásul a Te Deum laudamust, azután a Jézus litániáját, egy Misererét, adj hálákat az irgalmas Istennek az exercitiumban veled közlött szent malasztíért. Kövesd meg fogyatkozásidért, ajánljad ez napot a jóban való állhatatos megmaradásodért és az [66r] elfelejtett halottakért. Kommunikálás után újítsd meg szent professziódat, és legalább délig maradj meg az exercitiumban, azután kimehetsz, de lassan szoktasd magadat az emberek közé, hogy az nehezen nyert Isten malasztját hirtelen el ne veszessed.

Az exercitium alatt elmondd a Boldog Szűz szoltárát azokért a superiorokért, akik engedelmet adtak erre a szent gyakorlatosságra. Az Szent Dávid szoltárát pedig [66v] az halottakért, minden utolsó diszciplína is az halottakért légyen minden nap.

Midőn pedig nyolc nap múlva kitelik az exercitiumos könyvből való elmélkedés, vehetsz magadnak az hátra maradott hét napokra kedved szerént való elmélkedéseket. Legjobb lesz, ha az te akaratodnak Isten akaratjához való egyezésérül és a Jézus szerelmérül s kínszenvedésérül elmélkedel.

[67r] *Igen szép reggeli elmélkedések a szent evangéliumból*

Első nap

Reggel midőn felkelsz, gondold, mintha csak akkor teremtettél volna az földből formáltatván, még semmi jót nem tettél – ilyen új embernek képezvén magadat, örölködjél azon napot jól véghezvinni, s gyakorta emlékeztess magadat

semmiségedre, mondván ezen szókat: Por vagyok és porrá lészek, és neked, én Istenem, legkisebb teremtett állatod.

[67v] Másod nap

Képezd magadat amaz ifjúnak lenni, melyrűl a szent evangéliumban olvastatik, hogy egyetlenegy fia volt az anyjának, kinek halálán igen kesergett az anya, de Jézus megszávnán az özvegynek keserűségét, könnyörületességre indula, feltámasztá az ifjat, és megadá anyjának. Itt gondold meg, hogy te is bűneid által megholtál a téged szerető anyádnak, az anya[68r]szentegyháznak, mely őnéki nagy keserűséget szerzett. Szólj így azért magadban: Oh, Jézus, ébressz fel engem az bűnnek halálából, és adj vissza engem az érettem kesergő anyaszentegyháznak.

Harmad nap

Ma az Mária Magdolnával ülj az Krisztus lábaihoz, és figyelmetességgel hallgasd az ő prédikálását úgy, hogy attúl valami gonosz gondolatok el ne tévelyítsenek, [68v] gyakorta forgasd elmédben amaz mézzel folyó szókat: Megbocsáttattanak a te bűneid, menj el békével. Mondjad magadban: Oh, mely boldog lélek, aki szüntelen a Jézusnak lábainál ülvén hallhatja az ő édes tanítását! Oh, ha én is minden dolgoktól s világi haszontalanságoktól elválván csak Jézussal egyesülhetnék!

Negyed nap

Gondold, mintha azon ifjú [69r] volnál, az ki Jézustúl kérdezte: Mester, mit cselekedjem, hogy üdvözüljek? Jézus felele: Hagyd el mindenedet, és kövess engem! Kérjed azért Jézust, hogy téged is oktasson az üdvösséges útnak véghezvitelére, és egész napon, mintegy tudatlannak tartván magadat, gyakorta azt mondjad: Taníts meg engem, Uram, a te szent akaratodnak bételjesítésére!

[69v] Ötöd nap

Formáljad magadat az cananeai asszony személyében, az ki sokszor kiáltott Urunkra, mondván: Jézus, Dávidnak fia, könyörülj rajtam, mert leányom gyötörtetik a gonosz lélektűl! De Jézus nem ada mindjárt feleletet néki, akarván próbálni az ő állhatatosságát. Te se légy kicsinyhitű, ha imádságodban hamar meg nem hallgattatol, hanem állhatatosan kiálts: [70r] Jézus, Dávidnak fia, könyörülj rajtam, mert a világ, a test és az ördög ellenem vannak, segíts meg, hogy győzedelmet ne vegyenek rajtam!

Hatod nap

Ma formáld magadat amaz szegény kórbetegnek, az ki harmincnycel esztendeig az tó mellett feküdt, de nem vala embere, az ki a víznek felzavarása után őtet bébocsátaná, azért meg nem gyógyulhata. Jézus pedig meg[70v]gyógyítá őtet. Azért te is, aki az bűnökben sok üdőtől fogva betegen fekszel, kérjed a te őrzőangyalodat, hogy vigyen téged a Jézus öt sebeinek forrásához, hogy azokban bűneidből megtisztulhass.

Heted nap

Ma, mihelyt felserkensz, kiálts lelkedben amaz evangéliumi asszonnyal, mondván: Boldog az a méh, mely tégedet hordozott, és boldogok az [71r] emlők, melyeket emtettél! Ezeket gyakorta mondjad napközben, Máriát dicsírven, ki méltóvá lett az örök ígét méhében hordozni. Szerencsétlessed őtet, és kérjed, hogy halálod óráján el ne hagyjon.

Nyolcad nap

Mintha az tékozló fiú volnál, ki minekutána javait eltékozlotta volna, nagy nyomorúságra jutott, így szólván magában: Elmegyek az atyámhoz, [71v] és bocsánatot kérek tőle, hogy tégyen engem, mint egyet az ő béresi közül. Kit az atya nagy örömmel fogada, megcsókolván őtet. Így cselekeszik a mennyei Atya is, azért nagy bizodalommal mondjad: Oh Atyám, vétkeztem az ég ellen és teellened, nem vagyok méltó leányodnak hívattatni, most pedig engedj meg nékem, és könyörülj rajtam, én Uram, Istenem.

[72r] Kilenced nap

Gondoljad, mintha te volnál az eltévelyedett juhocska, kinek keresésére az édes Jézus ez nyomorúságnak völgyére jut, és most már megtalált, adj hálát nagy fáradságáért, kérjed őtet, hogy az ítélet napján állasson jobb kézre, a juhok közé, hogy hallhassad amaz drága szavait: Jüjjetek, én atyámnak áldotti, bírjátok az öröktől fogva [72v] néktek készítettett országot. Amen.

Éjszakai elmélkedések, mikor az matutinumra felköltnek

Elmélkedjél, mintha felette kegyes szókkal mondaná néked a te jegyesed: Siess, kelj fel, mert a te szívedben akarok menni. Nyisd meg nékem az ajtót, én húgom, jegyesem. Melyet hallván késedelem nélkül kelj fel, eszedben juttatván az Úrnak

[73r] ím ez mondását: Ha valaki felkél, és megnyitja az ajtót, bémegyek hozzá, és övéle vacsorálok, és ő énvelem.

Kedden

Mintha ím, ezt mondaná az Úr nagy haragosan, melyet szólott az apostoloknak, kik alusznak vala: Mit alusztok, keljetek fel! Vigyázzatok és imádkozzatok, hogy kísértetben ne esetek! Ezt hallván sietséggel kelj fel az imádságra.

[73v] Szerdán

Mintha ugyan látnád, hogy az Úr Isten reád haragos szemmel tekint, akarván téged büntetni sok gonoszágidért, hallván ím ez szavait Szent János látásának harmadik részében: Ha nem vigyázol, eljövök, mint egy lopó, és nem fogod tudni sem a napot sem az órát. Ezeken megrettenvén kelj fel, és szorgalmatos vigyázásban légy, hogy készen találtassál, midőn eljövend az Úr.

Csötörtökön

Mintha ugyan érzenéd szíved[74r]ben, mely szép kegyes szavaival serkent téged a mennyei jegyes, mondván: Surge propera! Kelj fel sietséggel, én kedvesem, én szépem, én galambom! Ezen kedves szókra, ha a kőnél keményebb szíved volna is, meg kellene olvadni, kelj fel azért, és jó kedvvel dicsírd a te jegyesedet.

Pénteken

Mintha füleiddel hallanád az Úrnak ím ez intését, kikkel a rest, aluvó embereket [74v] szokta serkenteni az Királyok 3. könyvének 19. részében. Kelj fel, úgymond, és egyél, mert még néked hosszú utad lészen. Itt vedd eszedben, mely igen messze vagy még az igaz tökéletességtől, s mely nagy utat kellessék még járnod, azért alázatos imádságod által készítsed és erősítsed magadat az hosszú útra.

Szombaton

Mintha hallanád haragos, [75r] kemény szavait Józsuének 7. r. Kelj fel, úgymond, mint fekszel arccal fordulván a földhöz? Ezt hallván nagy orcapirulással gondolkodjál méltatlanságodról, aki nem tudván megbecsülni lelkednek méltóságát, mint az oktan barom, mégis a földi dolgoknak kívánsági háborgatják elmédet. Indíts azért töredelmességet szívedben, kérjed az édes Jézust, ne távozzék el tőled gyarlóságodért.

[75v] Vasárnap

Jusson eszedben az angyalnak kiáltása és az iszonyú trombitának harsagása, mellyel az utolsó ítéletre felköltetnek az halottak, mondván: Keljete fel halottak, és jüjjetek az ítéletre! Emlékezzél meg viszontag az Úrnak ím ez szavairúl is: Kelj fel, aki aluszol! És megvilágosít téged a Krisztus, felelj meg azért [76r] gyorsassággal.

Paratum cor meum Deus. Azaz: Kész az én szívem, Istenem, kész az én szívem édes Krisztusom, és minden tagaim a te szolgálatodra és szent akaratodnak bételjesítésére. Íme az én szívemnek kész volta, mellyel magamat teljes életemben neked ajánlom. Kész vagyok a keserűségekre, kísértetekre, engedelmességre, kínokra, halálra. Kérlek, Uram [76v] Jézus Krisztus, vedd kezedben az én szívemet és lelkemet.

Estvéli elmélkedések

Igen szükségesnek látszik, hogy midőn az ájtatos szerzetes aludni mégyen, ájtatos gondolkodást vegyen szívében, követvén a szenteknek példáját, felfegyverkezvén a sátánnak minden mesterségi ellen, azért rendszerént apró tanulságokat kell vennünk minden[77r] nap előnkben, amint Krisztus ez földön jártában igen szép példákkal tanított bennünket, melynek gyakorlásából nagy lelki vigasztalásokat vehetünk magunknak.

Hétfőn

Midőn aludni mégy, elmélkedjél magadban, mintha a boldog Szűz Máriával és Szent Józseffel együtt az édes Jézus jászlocskája mellett nyugodnál, az ki a te üdvösségedért két [77v] oktalan állat között az jászolban akart születése után tétetni. Oh, azért vigyázz a kised Jézusra, és lelkedben rengessed az gyönyörű kisededet!

Kedden

Elmélkedjél, mi módon éjszakának idején az Boldog Szűz Szent Józseffel együtt az édes kis Jézussal Egyiptomban indultak nagy szegénységben az vad pogányság között, add azért [78r] te is útítársul magadat, és szolgálj a kised Jézusnak a szent Angyalokkal együtt.

Szerdán

Jusson eszedben, mi módon Krisztus negyven napot és éjet vigyázásban töltött éretted. Itt azért bátran nyugodjál, mert a Krisztus vigyázván melletted, semmi ellenségtől nem félhetsz.

Csötörtökön

Elmélkedjél, hogy az édes Jézus [78v] az Olajfáknak hegyén nemcsak vigyáz, hanem imádkozik és vérrel verejtékezik, te is azért mély álomnak magadat ne adjad, hanem a szomorú Jézussal szomorú fohászkodásokat bocsáss szívedből, együtt bánkódván övéle.

Pénteken

Elmélkedjél arról a keserves és szörnyű éjszakáról, melyen az ártatlan Jézus Kaifás házánál egész éjszaka iszonyúképpen kínoztatott. Szána[79r]kodjál rajta, és őrizd meg magadat ez éjszaka a hosszú álomtúl.

Szombaton

Itt már az koporsóban látván édes Jézusodat, el ne távozzál tőle, hanem az ő keseredett szent anyjával s a több szent asszonyokkal maradjon meg a te szíved a Jézus koporsója mellett.

Vasárnap

Elmélkedjél a Krisztus örvendetes feltámadásáról, és mi módon vigasztalta meg az ő [79v] szent anyját. Siess azért te is felkelni kevés álom után, hogy az három Máriákkal jó reggel a koporsóhoz mehess, és az ő feltámadásán lelkedben örven-dezhess.

Egész hétre való asztali elmélkedések

Hétfőn ebédkor

Elmélkedjél, miképpen a Krisztus kised korában gyönyörűségesen élt szent anyjának tisztaságos tejével. És [80r] viszont jusson eszedben, miképpen tizenkét esztendő korában eltévesztette vala őtet az ő szent anyja. Kérjed azért ezt az gyönyörűséges gyermeket, mivelhogy szent anyja ebédjéről elmaradott, méltóztassék a te vendéged lenni. Azért igyekezzél, hogy a legjobb s kedvesebb falatoddal ez napon őnéki gazdálkodjál.

Estvére

Elmélkedjél, miképpen Krisztus negyvennapos böjtölése után [80v] és az ördögnek meggyőzése után evett a pusztában, és az angyalok szolgáltak neki.

Kedden ebédkor

Elmélkedjél, mi módon amaz kánai-galileai menyegzőn az Krisztus szent anyja kérésére a vizet borrá változtatta. Kérjed ő szent felségét, hogy a te tunyaságodnak vizét is változtassa a szeretetnek kedves borává. Viszont jusson eszed[81r]ben, mi módon Krisztus Szent Mátéval nyájaskodott házában bémenvén, noha nyilvánvaló bűnös volna. Itt megszegyenülhetsz magadban, mivel oly sok javait vévén a te kegyes Uradnak, mégiscsak egyszer sem hittad bé igazán szívednek házában.

Este

Miképpen Krisztus Zakeus házában evett, ki az bűnösöknek fejedelmek vala, mindazáltal nagy buzgósággal kívánta [81v] látni a Krisztust, kit meg is nyert, kérjed te is, adjon oly buzgóságot szívedben, hogy mind éjjel-nappal kívánjad látni az ő gyönyörűséges orcáját.

Szerdán ebédkor

Elmélkedjél, miképpen az poklos Simon házában ebédlett a Krisztus, az hová Mária Magdolna érkezék, és könnyhullatásával mosogatta a Krisztus lábait, és hajszálaival töröl[82r]gette, jó illatú kenővel megkenvén, az hol te is leborulván a Jézus lábai előtt meg ne szűnjél addig sírni, valaméddig amaz kegyes szavait nem hallod, melyet mondott Mária Magdolnának: Megbocsáttattanak a te bűneid, menj el békével.

Este

Jusson eszedben a szamaritána asszony, kitűl az édes Jézus vizet kért, kérjed azért nagy buzgósággal a Krisztust, hogy [82v] az örök életnek vizével itasson téged. Elmélkedjél a Krisztus csudatételérűl is, midőn a pusztában öt árpakenyérrel megelégítette az ötezer embert, kik közül te lévén az egyik, kit az Krisztus e világnak pusztájából a szent szerzetnek házában méltóztatott hozni, az hol szüntelenül az ő szent igéjének kenyerével táplálja lelkedet.

[83r] Csötörtökön ebédkor

Miképpen Krisztus az ő tanítványival együtt az búza között járván és nem lévén mit enni, csak a búzának teljes kalászát szedegetik vala, itt szíved fájdmával

gondolkodjál arról, hogy semmit nem találhatsz szívedben olyat, mellyel az édes Jézust megvendéghelhetnéd, mivelhogy teljes vagy haszontalan kalászkodnak ürességével.

[83v] Este

Elmélkedjél a végvacsoráról, melyben az édes Jézus a maga szent testét és vérért rendelte nekünk eledelül, és tanítványinak lábokat megmosta. Kérjed Istent, adjon buzgó kívánságot a szent Szakramentom vételéhez.

Pénteken ebédkor

Elmélkedjél arról a keserves asztalról, melyet az Kálvária hegyén készítettek [84r] volt az édes Jézusnak, midőn az iszonyú keresztfára feszítették. Oh, mely keserves étellel és itallal tartották őtet, tudniillik ecettel és epével! Kérjed őtet, írja bé szívedben az ő keserves kínszenvedését, hogy soha arról el ne feledkezhessél.

Kollációkor

Elmélkedjél, miképpen Krisztust a keresztfáról levették, és szent anyja ölében tették, holott mennyi könnyhullatások [84v] kal siratta az ő szent fiát, kikkel együtt te is megmaradván, sirassad a te Megváltódat.

Szombaton ebédkor

Mínta a Boldogságos Szűzzel és Magdolnával Márta házánál ebédlenél, kérjed a Boldogságos Szüzet, részesítsen téged is az ő fájalmiban. Annak utána juttasd eszedben az limbusbeli szent atyák örömét a Krisztus feltámadásán.

[85r] Este

Elmélkedjél a dobzódó dúsgazdag lakodalmáról, mely mostan a pokolnak rettenetes kínjaiban szomjúhozik. Kérjed Istent, bocsássa meg néked, amit ételedben és italodban vétettél ő Szent Felsége ellen.

Vasárnap ebédkor

Az Krisztus dücsőséges feltámadása után megjelent az Emmauszban menő két tanít [85v] ványnak, és a kenyérnek szegésében magát megesmertette. Oh, mely buzgósággal kívánom én is az én Jézusomat megesmerni az Oltáriszentségnek egyesülése által.

Vacsorakor

Elmélkedjél az örök életnek dücsőségerül, melyben nem leszen sem éhség, sem szomjúság, hanem örökkén való megelegetés az Isten [86r] színe látásának édes íze, mely örökkén éreztetik.

Vedd eszedben, hogy minden asztal után, avagy mihent leülsz az asztalhoz, tiszteljed a boldogságos Szűznek tiszta fogantatását, ím ez rövid antifónával: *Haec est virga in qua nec nodus originalis etc.* Azután egy *De Profundis* az halottakért.

Az asztal jelenti az szent keresztfát,
az abrosz a lepedőt, melyben [86v] holta után a Krisztus teste takartatott,
a tányér a töviskoronát,
a kés jelenti a dárdát,
az kalán a spongyát,
az kenyér a Krisztus szent testét,
az bor az ő szent vérét,
az víz az ő szent oldalából kifolyó vizet,
az só az epét,
az pohár a Krisztus kínjának pohárát,
az láda, melyben az abrosz [87r] tétetik, jelenti az koporsót, melyben a Krisztus szent teste temettetett.

Az máter abbatissa jelenti a Krisztust,
az máter priorissát gondoljad lenni a Boldogságos Szűz képében,
és a több letelepedeteket a szent apostolok gyanánt tartsad.
Az kik szolgálnak pedig, mintha az angyalok szolgálnának.
Az olvasást oly figyelmetesen hallgassad, mintha a Krisztus prédikálását hallgatnád.

[87v] *Mi módon elmélkedhetik*

az ember buzgóság[sa]bban, midőn a Te Deum laudamus énekelteik

Elsőben, mikor az matutinumban énekelteik az utolsó lekción, eszemben jut Szent Ágoston doktor, meggondolván, mit érzett akkor szívében, lelkében, mikor Szent Ambrus püspöktől megkereszteltetvén ketten szerzették amaz angyali szép isteni dicséretet, a *Te Deum laudamus*. Ki fontolhatja meg elégségesen elméjével az ő [88r] szívének Istenhez való buzgó gerjedését, ki csak akkorban világosítottván meg, midőn Szent Ambrus püspökkel mondanák ezen isteni dicséretet. Nyitva látta

az egeket, és abban a Szentháromság Istent szemlélte, megtelvé az ő szíve mennyei édességgel.

Másodszor megesmerem, mely megbecsülhetetlen drága dolog légyen a szerzeteselet, melyben az Istent, mint a mennyei angyalok, éjjel-nappal ének- és muzsikaszókkal dicsírhetik.

[88v] Oh, mennyi fertelmes bűnökkel megbántatik Isten éjszakákon a külső személyektől, az midőn a szerzetesek viszont azon üdőben engesztelik és dicsírják a teremtő Istent.

Harmadszor meggondolom az angyaloknak szorgalmatosságokat, mely nagy buzgóssággal készülnek, hogy velünk együtt dicsíriék az Istent, és mink is azt ájtatosban végezhessek, amint erről szent história vagy a Rodriguez könyvében. Azért én is kérem az [89r] én édes angyalomat, hogy az én szűz társaim éneklését egyesítse az angyali énekléssel, és azzal együtt az én fohászkozásomat is offerálja fel a Szentháromság Istennek, esedezvé, hogy mindazok, akik mostan buzgó szívvel fogják az *Te Deum* laudamusszal dicsírni az Istent, az másvilágon is örökké dicsírhessek az angyalokkal.

Midőn immár elkezdik a *Te Deum* laudamust, és megindítják az orgonát, mintha szememmel [89v] látnám nyitva lenni az egeket, és abban örvendezni a szenteket, de meggondolom amellet az én számkivetett állapotomat is, ki még ennyi veszedelmek között csak távulról nézem az én örökös szép hazámat, és felfohászkozdván szívemben mondom:

Mely boldogok, Uram, akik a te házában laknak, örökkön örökké dicsírnek téged. Oh, mikor virrad fel nékem is amaz örökkévaló napnak fényessége, az mely után több éjszaká[90r]nak sötétsége nem következik?

Hallván pedig énekleni ím ez szókat: *Tibi omnes angeli.*

És ismét: *Sanctus sanctus.*

Akkor kiváltképpenvaló fohászkozásokkal gondolkodom arról a szüntelenül való dicsíretről, melyet a kerubin és szeráf angyalok fáradhatatlanul gyakorolnak, felgyulladván az isteni szeretetben, s egyszersmind megboldogíttván mindörökkén az Isten színének gyönyörűsége [90v] látásával. Eszemben jut itten Lucifer angyal is, ki is hasonlóképpen részesült vala az Isten színének boldog látásában, és dicsírte azon szókkal (*Sanctus*) az Istent, de az ő kevélységének vétkéért ördöggé változott, és mindörökké átkozza a teremtő Istent. Itt nagy rettegéssel bételvén azt akarnám, hogy soha az Istent meg ne bántottam volna. Sőt, ha lehetne, azt a dicsíretet kívánnám helyrehoznom, melyet az [91r] elkárhozott angyal elmúlta.

Midőn megint hallom ezen szókat: *Te gloriosus apostolorum.* Kórus: *Te prophetarum, etc; Te Martirum, etc; Te per orbem terrarum, etc.* És végtére azon

szókat: Tu rex gloriæ Christe. Akkor meleg fohászzkodásokkal bételvén, kiváltképpenvaló nagy örömet érzek szívemben, azért tudniillik, hogy énnékem oly hatalmas, oly felséges, oly jó Istenem vagyom, hogy őtet min[91v]den szentek szeretik és dicsírnek, hogy őtet mindenek Úrnak vallják, hogy oly hatalmas, akitül még az angyalok is rettegnek s félnek, és nincsen sem az égen, sem a földön, aki az ő akaratja ellen állhasson, és annak felette ő a dücsöségnek királya, s nem adhatja soha egy földi király is azt az dücsöséges és felséges jutalmat az ő híveinek, melyet ád az én Istenem az őtet szeretőknek.

[92r] Elgondolom az ő szépségét, kegyességét és minden tökéletességét, mellyel mindeneket felülhalad, és ez a nagyhatalmú felséges Isten, midőn ilyen volna, mit cselekedett az én szeretetemért, mert nem irtózott a Szűznek méhétül, amint énekeltek: Non horuisti virginis uterum. Hogy az ő emberré létével megnyissa nékem a mennyország kapuját: Aperuisti credentibus Regna Caelorum.

Itt igen sok matériák adatnak [92v] az elmélkedésre, melynek leírása lehetetlenség, csak az tudhatja, akinek szívét Isten felgerjeszti a titkos elmélkedésekre. Azért itten hálákat adok az én Jézusomnak, hogy a Boldogságos Szűzet anyjának választotta, és az ő tisztaságos méhétül nem irtózott az én szeretetemért. Viszont a Boldogságos Szűznek is köszönetet mondok, hogy az én Jézusomat méhében hordozta, s ez világra hozta. [93r] Midőn az Te Ergo énekeltek, teljeséggel el kell változnom, s csaknem megfogytokoznom gondolatimban, nem győzővén elégségesen álmélkodnom az isteni kegyességen.

Mind az egész feljebb megírt elmélkedések egy summában eszemben jutván, hogy ez a nagy, hatalmas, felséges Isten, kit az angyalok, emberek s minden földi állatok rettegnek, tisztelnek, félnek, dicsírnek, szeretnek, az, aki dücsöség királyának [93v] kiáltott. Nemcsak hogy a Szűznek méhétül nem irtózott, de az ő szent vérével váltott meg minket. Kire nézve nagy csudálkozásom miatt tovább nem mehetvén gondolatimmal, mélységes alázatossággal hálákat adok az én szerelmes Jézusomnak az ő keserves kínjáért, drága vérenek kiontásáért és szent haláláért. És azokat az én bűneimért bémutatom s feláldozom az örök [94r] Atya Istennek rövid fohászzkodásokkal, és azután valaméddig el nem végeződik a Te Deum, mindaddig az hálaadásban maradok meg, felajánlván magamat, szívemet, lelkemet s mindeneket, valamelyek az én szeretetemben vannak, és mintegy új szeretettel ragaszkodom az én Jézusomhoz. Nagy gyönyörűséget érezvén lelkemben, hogy nekem ily minden szeretetre, tiszteletre méltó jegyesem [94v] vagyom, és hogy ő énnékem az rövid kevés szenvedés után oly nagy jutalmat készített, és hogy engem oly állapotban teremtett, melyben üdvességemet remélhetem, és hogy én is az ő gyönyörűséges színelátásában részesülhetek, melynek kívánságát érezvén szívemben, mindjárt

utálatosak lesznek nekem a földiek, és lelkemben szemlélvén az Isten házának dücsőségét, [95r] azt mondom Szent Ignáccal, mely rút s megunt nékem a föld, mikor az égre tekintek.

Ez következő szent foglalatosság nemcsak nagybajtban, hanem minden időben is igen hasznos az igaz szerzetesnek, hogy ki-ki magát lassanként az jó erkölcsökhöz szoktassa, és a megszokott fogatkozásokat Isten kegyelméből elhagyhassa, és hogy ennek a drága üdőnek [95v] csak legkisebb részecskéjét is el ne vesztgesse, mert nincsen semmi megtéríthetetlen kár, mint a drága üdőnek haszontalan vesztegetése.

Azt mondja egy szent atya, hogy elvesztett üdőnek tartsad azt, melyben jót nem tettél, és nem Isten tiszteletére fordítottál. Bölcs Ecclesiasticus pedig így szól: Valamit a kezed cselekedhetik, szorgalmatosan cselekedjed, mert sem cselekedet, sem [96r] okosság, sem bölcsesség nem leszen pokolban, ahová te sietsz. Igen kedves dolgot cselekeszik Istennek, aki minden jócselekedeti között megemlékezik a szegény halottakról, és azokat tehetsége szerént segíti minden nap.

Egykor Szent Jeronimus érdeme által három halott támadott fel, kinek egyikéről azt írja Szent Cirillus, hogy mindenkor igen keserves sírásokban töltötte [96v] idejét, kitől midőn kérdené Cirillus, miért sírna oly igen, azt felelé: Ha tudnád, úgy mond, és próbáltad volna, amelyeket én próbáltam, te is velem együtt sírnál, mert oly rettenetes kínok vannak purgatóriumban, hogyha annak csak legkisebbik kínját is összevetnék a világnak mindennemű kínjaival s gyötrelmivel, mind semminek láttatnék amahhoz képest. Ne [97r] csudáld azért, ha sírok, sőt inkább azt csudáld, miért az emberek, kik tudják magokat halandóknak lenni, mégis oly nagy bátorságban élnek, nem félvén semmit, hogy azokra a kínokra jutnak, s nem is igyekeznek, hogy azokat elkerülhessék.

No tehát, szerzetes lélek, igyekezzél te azon, hogy a szent penitencia által eltávoztathasd magadtól a másvilági kínokat, [97v] s hogy attúl könnyebben megmenekedhessél, segítsed mostan, amíg üdőd vagy, a szegény halottakat, hogy amidőn te is közikben jutsz, ők is esedezzenek éretted a te kemény és igaz ítélőbírád előtt. Legelsőbben is a teljes Szentháromság Istent, a Boldogságos Szüzet és mind az egész mennyei szenteket kérjed, hogy segítsenek jó [98r] szándékoknak véghez vitelére.

Mindennap reggel, mikor az kórusban mégy, az szent Szakramentum üdvözlése után első imádságod légyen egy Gaude Dei Genitrix. Azzal örvendeztetvén teljes szívből a Boldogságos Szüzet, hogy ő is téged azon a napon szívedben, lelkedben örvendeztessen, főképpen pedig halálod óráján.

[98v] Első vasárnap

Tiszteljed a Szentháromság Istent mind az kilenc karbéli angyalokkal, Szent Mihály arkangyallal, mondd el ma a Szentháromságról való officiumot és kilenc Te Deum laudamust a kilenc karbéli angyalok tiszteletire, Szent Mihálynak a litániáját. Intenciód légyen ma délig: Az egész keresztény anyaszentegyház felmagasztalásáért.

[99r] Dél után pedig azokért a lelkekért, akik szenvednek purgatóriomban a hamis esküvés miatt, és evégre ma ne esküdjél, bizonyt sem mondván semmi okból. Mindennap háromszor végy számot lelked isméréstül, reggel, délben és este. Kétszer elmékedjél, ha lehet, ha pedig nem lehet, este el ne mulasd.

Hétfőn

Az szent pátriárkákat, pófé[99v]tákat és Szent János evangélistát tiszteljed a több szent evangélistákkal együtt. Mondj ma a szent patrónusok tiszteletire tíz Pater nostert és Ave Mariát, annyiszor földet csókolván. Ma semmi rágalmozó szót ne szólj, ajánljad bűneid bocsánatjáért, életed jobbításáért. Dél után pedig azokért a lelkekért, kik az rágalmozás miatt szenvednek, ma semmi külön étket ne egyél.

[100r] Kedden

Mind a szent apostolok, Szent Joachim, Szent Anna asszony és Páduai Szent Antal, kiknek tiszteletekre három Te Deum laudamust és egy Credót mondván, végezd szokott keddi imádságodat. Ma semmi okból meg ne haragudjál, csak kemény szót sem szólván, ha szinte nagy okod volna is reá. Intenciód boldog kimúlásodért, s azokért a lelkekért, kik a harag miatt szenvednek.

[100v] Szerdán

Mind a szent mártírok és Szent József, Szent Ferenc és Szent Klára anyánk. Ma senkit meg ne ítélj, sőt csak kedvetlen tekintettel is senkit meg ne szomoríts. Mondd el a mártírok himnuszát és Szent Ferenc, Szent Klára litániáit, Szent József kis officiumját, tizenkétszer földet csókolván. Intenciód ezért az konventért és azokért a lelkekért, kik az emberítélés miatt szenvednek.

[101r] Csötörtökön

Mind a szent konfessorok és Alcantara Szent Péter, Szűz Szent Terézia. Mondd el a konfessorok himnuszát, Szent Péternek pedig maga responzoriumját

és Szent Teréziának három Pater nostert és Ave Mariát. Ma minden imádságodat mezítelen térdeiden állva végezzed. Intenciód ezért az országért, békességért és minden közönséges jóért. Azokért a lelkekért, kik a tánc miatt szenvednek.

[101v] Pénteken

Mind a szent szüzek és özvegyek. Mondd el a szüzek himnuszát egy Te Deummal, és Szent Apollónia tiszteletire tizenkét Pater nostert, annyiszor földet csókolván. Ma az Krisztus halála napja van, azért semmi haszontalan szót ne szólj. Szemeidet is megtartóztatván minden nem szükséges látástul, ezt minden pénteken megtartsad. Ajánljad az pogányok, eretnekek meg[102r]térésekért, s azokért a lelkekért, kik az haszontalan fecsegés és szerelmes tekintetek miatt szenvednek.

Szombaton

Az boldogságos Szűz Mária tiszteletire végezd szombati szokott ájtatosságodat. Soha szombat napon senkit meg ne szomoríts, és valamire kérnek, jókedvvel megcselekedd, s megadd, ha vagyon a Boldogságos Szűz tiszteletire. Intenciód, [102v] hogy haláloed óráján jelen legyen az édes Szűz Mária, s azokért a lelkekért, akik éltékben tisztelték az Isten Anyját. Kérjed ezt az Irgalmas Anyát, hogy hamar szabadítsa ki purgatóriumból az őtet szeretőket.

Vedd eszedben, hogy minden pénteket és szombatot aszerént kell rendelni, amint feljebb meg van írva.

[103r] Második vasárnap

Szent Péter és Szent Pál apostolok, három Credót, egy Te Deum laudamust mondván tiszteletekre, tizenkétszer földet csókolván. Intenciód az rabokért, lelki, testi veszedelemben lévőkért. Dél után pedig mondd el az halottak vesperását az elfelejtett halottakért.

Hétfőn

Szent Ágoston doktor, Szent Nerus Filep. Mondd el a Szent Nerus officiumját és Szent Ágostonnak [103v] tíz Pater nostert, annyiszor földet csókolván. Ma semmi okból ne ne vess. Ajánljad minden lelki, testi keserűségben lévőkért, árvákért, özvegyekért, s azokért a lelkekért, kik a sok vigasságos nevetések miatt szenvednek.

Kedden

Csakugyan a szokott patrónusakat tiszteljed, amint feljebb meg van írva, hozzáadván egy Szent Anna olvasóját az [104r] gyermekszülő asszonyokért ajánlván, s azokért a lelkekért, kik az házasságtörés miatt szenvednek.

Szerdán

Remete Szent Antal, Remete Szent Pál, mind az több szent remetékkel, mondván tiszteletekre háromszor az psalmust: Deus in nomine tuo salvum me fac, hússzor földet csókolván. Ma a kezeidet diszciplínával megbüntessed, mondván azalatt két De profundist. Ajánljad minden kísértetben [104v] lévőkért és penitenciatartó emberekért, hogy a jóban végig megmaradhassanak, s azokért a lelkekért, kik az ő kezeknek gonosz cselekedetiért szenvednek.

Csötörtökön

Szent Ignatius, Szent Xaverius Ferenc, Szent Alojsius, Szent Borgia Ferenc, kinek-kinek az maga officiumját vagy litániáját elmondván. Ma minden bosszúságot békével tűrj. Ajánljad az Istent szerető tiszta életű emberekért, hogy [105r] abban végig megmaradhassanak, és az lelkekért, kik a bosszúállás miatt szenvednek.

Az első pénteki és szombati devóciót tartsad.

Harmadik vasárnap

Szent Hieronimus, Szent Alexius és Szent Kazimirus. Mondván tiszteletekre háromszor az psalmust: Laudate Dominum omnes gentes, tizenkétszer földet csókolván. Ma, amely étket leginkább szeretnél, tedd félre. Ajánljad atyáért, anyáért [105v] s minden élő atyádfiaiért, és azokért a lelkekért, kik az torkosság miatt szenvednek.

Hétfőn

Mind a két szent Mária Magdolna, mondván egy Te Deum laudamust, és a de Pázinak három Pater nostert, tizenötösör földet csókolván. Mária Egíptiaka tiszteletire pedig a Miserere psalmust. Ma diszciplínázd magadat fél óráig a bűnösökért, és azokért a lelkekért, kik hív[106r]ságos szerelem miatt szenvednek.

Az első keddi devóciót tartsad, hozzáadván három óráig vas cilicium hordozását a testi kísértetben lévőkért, és azokért a lelkekért, kik a bujaság miatt szenvednek.

Szerdán

Szent István király, Szent Imre herceg, Szent László király és Szent Lőrinc mártír. Mondván tizenöt Miatyánkot, annyiszor földet csókolván. Ma tréfából se mondj valami szidalmazó szót, [106v] ajánljad a legkedvesebb emberedért, érette ajánlván ma minden imádságodat. Azokrúl az lelkekrúl se feledkezzél, akik szenvednek a szitkozódás miatt.

Csötörtökön

Szent Borbála szűz, Szent Gertrudis, Mechtildis, Senensis Szent Katarina. Mondd el a szent Borbála officiumját s a többinek harminc Pater nostert. Ma minden dolgotat víg kedvvel tegyed, és ájtatos énekekkel örvendezz az Úrban. Ajánljad azokért, kiktúl [107r] valami kisebbséget s gyalázatot szenvedtél, és azokért a lelkekért, kik ez világon igen kedvekre éltek.

Az első pénteki és szombati devóció.

Negyedik vasárnap

Szent apostolod és a magad nevéen való szented. Ma három oltárt látogass, amelyekhez legnagyobb ájtatosságod lészen. Mondván mindenik oltárnál mezítelen térdeiden egy búcsús imádságot, egy Te Deum laudamust. [107v] Tízszer földet csókolván ajánljad azokért, akik imádságodban ajánlották magokat, és azokért a lelkekért, kik éltekben veled jót tettek.

Hétfőn

Keresztelő Szent János és Szent Dominicus. Mondván tíz Pater nostert, egy Credót. Ma a nyelvedet büntesd meg, ecetet vagy keserű füvet tartván a szádban. Ajánljad valamely kedves atyádfiáért, és az [108r] lelkekért, kik a nyelvek miatt szenvednek.

Az első keddi devóció

Szerdán

Szent András apostol és Szent Kozma, Demjén. Ma egy cseppet se igyál, ajánljad az betegekért s minden keresztény fejedelmekért, superiorinkért, lelkiatyáinkért, és azokért a lelkekért, kik az részegség miatt szenvednek.

[108v] Csötörtökön

Szent Bernardinus, Szent Eusthachius, mondván hét Pater nostert és egyszer a psalmust: Laudate Dominum omnes gentes. Ma semmi szűnyog vagy bolhacsipéstül ne oltalmazd magadat, habár igen háborgatnának is, ajánljad az veled jót tévőkért, és azokért a lelkekért, az kik éltekben békételemek voltak.

Az első pénteki és szombati devóció

Ötödik vasárnap

Szent Gergely pápa, Szent Flórián, [109r] Szent János és Szent Pál mártírok, elmondván az psalmust: Laudate Dominum de coelis. Ma minden isteni szolgálaton első légy, úgy a szerzetes rendtartásokon is. Ajánljad azokért, akiket valaha emberi gyarlóságból megbántottál, és a lelkekért, az kik szenvednek az isteni szolgálatban való restségek miatt.

Hétfő

Szent Koléta anyánk és Bononiai Szent Katarina, kiknek tiszteletkre mondj egy búcsús imádságot, [109v] és a Szent Kolétának a maga himnusát, hússzor földet csókolván. Ma sem atyádról, anyádról, sem atyádfiairól vagy valamely kedves emberedről ne gondolkodjál. Intenciód az jóban való megmaradásodért és megholt szüleidért, atyádfiaiért.

Az első keddi devóció, hozzáadván, hogy Szent Antal oltáránál mondd el a litániát valamely kedves halottadért.

[110r] Szerdán

Szent Ursula Szűz mind az társaival és Szent Mauritius. Mondj el Szent Ursula tiszteletire három antifonát: Prudentes Virgines, és Szent Mauritiusnak egy Te Deumot. Ma tréfából se hazudj. Intenciód légyen az haszontalan üdövesztegető emberek jobbulásáért, azokért a lelkekért, akik az hazugság miatt szenvednek.

Csötörtökön

Szent Katarina, Szent Eufrázia és [110v] Szent Ilona. Mondván tizenkét Pater nostert, annyiszor földet csókolván. Ma semmiről ne panaszkodjál, ajánljad valamely kedves emberedért, és az lelkekért, akik ebből a szerzetből kiholtanak.

Az első pénteki és szombati devóció

Hatodik vasárnap

Szent Margit asszony és Szent Erzsébet. Mondván tizenöt Pater nostert, egy Te Deum laudamust. [111r] Ma az kezeiden vagy lábaidon hordozz ciliciumot. Ajánljad azokért, kiktől te és ez a szerzet valami jót vett, és a lelkekért, akik legközelebb vannak a szabaduláshoz.

Hétfő

Szent Joanna de Cruce és Szent Rosa Limana. Mondd el a Benedicite psalmust és egy búcsús imádságot. Ma, ha elkerülheted, külső emberrel ne szólj, bár igen kedves barátod volna is, ajánljad az [111v] halálra váltakért, és azokért a lelkekért, akik legnagyobb kínokat szenvednek purgatóriumban.

Az első keddi devóció, hozzáadván valamely titkos testi sanyargatást az megáltalkodott bűnösökért.

Szerdán

Szent Rosa Viterbiensis és Szent Rozália. Mondván tizenkét Pater nostert. Ma egész nap szőr ciliciumot hordozz, ajánljad valamely bizonyos intenciód szerént, és azokért a [112r] lelkekért, kik a hívságos dücsőség miatt szenvednek.

Csötörtök

Szent Mátyás apostol, Szent Miklós püspök és Szent Agáta szűz. Mondván húsz Pater nostert, annyiszor földet csókolván. Ma diszciplinázd meg magadat. Ajánlván az közönséges halottakért, és őriző szent angyalodat mindennap magános ájtatossággal tiszteljed.

Az első pénteki és szombati devóció

[112v] Elmúlván a nagyböjt, megint elől kezdjed ezt az együgyű ájtatosságot. Az ciliciumviselések csak úgy és csak akkor legyenek, amint meg lesznek engedve.

Némely szerzeteseknek az a szokások, hogy minden esztendőnek végén három napot vévén, magokban szállanak, és az elmúlt esztendőnek folyását [113r] megtekintvén, bizonyos rendet írnak magok eleiben, mely szerént a jövő esztendőt igazgatják. Ennek a lelki gyakorlatosságnak pedig ez a rendi:

Mindennap két elmélkedést végeznek. Az elsőt reggel, a másikat dél után, és a több üdőt lelki könyveknek olvasásában, testi és lelki sanyargatásokban töltik, s a közönséges gyakorlatosságokat is nagyobb szorgamatozással viszik véghez. Másodszor mindennap [113v] reggel fél óráig, s dél után is fél óráig lelkiismereteket megvizsgálják. Elsőben, minémű bűnökben s fogyatkozásokban estek az elmúlt esztendőben. Másodszor, minémű jószágos cselekedetekben foglalták magokat, és ha sok előmenetelt tettek-é az isteni szolgálatokban, vagy inkább hátramaradtak. Harmadszor, minémű gonoszra való indulatokat esmertek ma[114r]gokban, s minémű orvosságokkal harcoltak az ellen. Negyedszer, minémű kisírteteket szenvedtek, s ha azokat meggyózték-é, vagy inkább engedtek, és mik légyenek okai az kisírteteknek. Ötödször, minémű tökéletességgel vitték végben a szerzetes gyakorlatosságokat. Hatodszor, miként tartották meg szent fogadásokat s regulájokat.

Ezen punktumok szerint megvizsgálván magokat, [114v] minden fogyatkozásokot s előmentségeket feljegyzik, és életeket az igaz szerzetességnek regulájához igyekeznek szabni az jövő esztendőben.

Ez három napok elmúlván, negyedik napon gyónnak és áldoznak, s minden fogyatkozásokat s előmeneteleket Istennek bémutatják, kérvén az ő szent malasztját, hogy mindenkor a jóban elő[115r]mehessenek, s mely hasznos légyen pedig ez a gyakorlatosság, észre fogja venni, aki nemcsak minden esztendőben, hanem minden hónapnak végén elköveti ezt.

*Harminc szemből álló kis olvasó,
melyben megvallja ember az ő Istenéhez való buzgó szeretetét*

Az Pater noster helyett, mintha Krisztus kérdené tőled, magadban mondjad:

[115v] Fiam, szeretsz-e engem?

Szeretlek, Uram, teljes szívemből,
szeretlek jobban, hogysen szemeimet,
szeretlek jobban, hogysen füleimet,
szeretlek jobban, hogysen kezeimet, lábaimat,
szeretlek jobban, hogysen minden érzékenységemet,
szeretlek jobban, hogysen erőmet, eszemet,
szeretlek jobban, hogysen jó egészséget és életemet,
szeretlek jobban, hogysen egészen magamat,
szeretlek jobban, hogysen a szívemet,

szeretlek jobban, hogysen a lelkemet.

[116r] Fiam, szeretsz-e mégis engem?

Szeretlek, Uram, jobban, hogysen az én szüleimet,
szeretlek jobban, hogysen minden atyámfiat.
Szeretlek jobban, hogysen ezt a legkedvesebb barátomat, N.,
szeretlek jobban, hogysen e világon minden kedvesimet.
Szeretlek jobban, hogysen minden gazdagságot,
jobban, hogysen minden dűcsőséget,
jobban, hogysen minden szépséget s gyönyörűséget.
[116v] Szeretlek jobban, hogysen az egész világot,
szeretlek jobban, hogysen mind az egész világon élő embereket,
szeretlek jobban, hogysen minden teremtett állatokat.

Fiam, szeretsz-é jobban is engem?

Szeretlek, Uram, jobban, hogysen az egeket,
jobban, hogysen a csillagokat,
jobban, hogysen a napot, holdat,
jobban, hogysen az angyalokat,
jobban, hogysen az én őrzőangyalomat,
[117r] jobban, hogysen ezt az én kedves patrónusomat, N.,
jobban, hogysen minden szent patrónusimat,
jobban, hogysen az egész mennyei szenteket,
jobban, hogysen a paradicsomot,
jobban, hogysen a mennyországot.

Egyszóval szeretlek, Uram, mindenekfelett teljes szívemből, teljes lelkemből,
minden erőmből. Adjad, oh édes Jézusom, hogy mindörökké szerethesselek.
Amen.

[117v] *Egy lelki vigasztalással teljes levelecske a keresztről és szenvedésről, melyet Szent Domonkos harmadik szerzetében lévő, igen nagy szentséggel tündöklő Viktória névű szűz apáca Rómából írt egy bizonyos abbatisszának, és teljes életében is soha ennél több levelet nem írt, ezt is csak engedelmességből*

Vivat Jézus, Mária!

Békesség és békességes türés.

[118r] Édes, kedves Anyám!

Levelecskét kívánsz tőlem, ímé, azért küldök egyet neked. Boldog lélsz, ha ezt jól s igazán általolvasod. Olvassad azért mennyei világossággal, mert ugyanis anélkül ezt egy ember sem értheti, mivelhogy ez jele az mennyei paradicsomnak, mert ez a levelecske rövideden magában foglalja, valamit a Szentlélek tanított a próféták [118v] által az Ótestamentomban.

Ezen figurában: † el vagyon rejtve, valamit az Isten Fia tanított az Evangéliumban, ez a jel legelső és legutolsó betűje az keresztény ABC-nek. Az ki ezt óhajtja, az elkezdí a tökéletességnek útját, aki pedig örömmel fogadja, az nevelkedik. Az ki magát erre érdemetlennek ítéli, az tökéletes. Az ki örömet [119r] szenved, közönséges jó keresztény. Aki pedig szenved, és a szenvedésben a keresztnek súlya alatt hal meg, ez elérte az igaz tökéletességet. Aki azt gondolja, hogy szenved, abban még kevés isteni világosság vagyon. Aki pedig az szenvedésben azt véli, hogy semmit nem szenved, az megvilágosított, de az, ki a keresztnek terhe alatt éppen elhagyattatván békességes, ez igaz és éppen szent.

[119v] Az ki megismeri a keresztet, az dicsíri. Aki nem ismeri, kerüli és magától elveti, de aki szereti, azt véli, hogy távol vagyon tőle, ha szintén szívében hordozza is. Az mely szív megfeszítettetni kíván, örvendez a megfeszítésben s szenvedésben. Ez oly tudomány, mely keveseknél ismeretes, az elmékből kivettett, ez világtól bolondságnak tartatik.

[120r] Megsirassad azt a napot, melyben semmit nem szenvedtél, és elveszett üdőnek tartsad azt, melyben kereszt nélkül voltál, azt gondolván, hogy méltatlan voltál ily nagy jóra. Az Krisztus szolgálójának mindennapi estvéli examinálása inkább ez punctumocskárul légyen, hogysen mint egyéb naponként való defektusok s fogyatkozásokról, melyek a szentelt víznek aspergálásával is le[120v]mosatathatnak. Az üdvösséges isteni áldás ez figurában: † vagyon. Ezen szeretetnek jelében vagyon elrejtve a szentség és tökéletesség. Többet ér a keresztnek egy legkisebb részecskéje, hogysen millió könyvek, melyeket kiimádkozhatnál. Az keresztben és szenvedésben eltöltött egy nap kedvesebb, hogysen száz más napok, melye-

ket szerzetes foglalatosságban eltöltöttél. [121r] Jobb egy szempillantásig a keresztben lenni, hogysen az mennyei paradicsomnak gyümölcsét ez világon akármi módon is megízelténi.

Az te leveledet vettem, de arra előbb választ nem adtam, mivelhogy fejedelmnek előbb nem tetszett, ha az kegyes Isten előbb akarta volna, én is néked előbb írtam volna. Köszöntséd én nevémmel Mária Angélat és Maxentiát, mondván nékik, [121v] hogy én kívánom s kérem az Istentől, hogy az isteni szeretetnek tüze az égből leszállván őket elevenen megégesse.

Imádkozzatok érettem, hogy az kegyes Isten soha az én életemben egyetlenegy örvendetes napot is ne adjon énnekem, hanem hogy minden szomorúságban s keserűségben éljek és haljak, és hogy senki ne találtassék, aki rajtam kö[122r]nyörülvén szánakodjék, hanem inkább mindenek ellenem kiáltanak, és azt mondják: Meghaljon, meghaljon ez a haszontalan, semmirekellő teremtettt állat! Egyebet semmit, szerelmes Anyám, hanem a mi Urunk Jézus Krisztusnak keserves kínszenvedése légyen minden üdőben a mi szívünkben. Amen.

[122v] *Keresztény lélek, ha szívből szereted az Isten Anyját, bárcsak minden hónapban egyszer, szombat napon mondd el ez következő imádságot a boldogságos Szűz képe előtt minden elmúlásidnak elégtételéért, és megtapasztalod haláloed óráján a Boldogságos Szűzzel tett szövetségednek nagy hasznát.*

Oh, irgalmasságnak anyja, Szentháromságnak tárháza, élő [123r] Istennek szüleje, bűnösök szószólója, elődben jüttem alázatosan teljes reménységgel és bizodalommal, tudván, hogy soha nem hallatott, hogy valaha elhagyatott volna, aki téged szeretvén hozzád folyamodott, és noha én olyan igen nagy bűnös vagyok, hogy azt vélem, nem találatik csak egy teremtettt állat is, mely az Istentől annyira eltávozott volna, mint én eltávoztam nagy bűneim miatt. Tudom azt is, hogy a sok [123v] haszontalanságban eltöltött drága üdöket s esztendöket (melyekben semmi érdemet nem gyűjtöttem) vissza nem hozhatom. Tudom azt is, hogy haláloed óráján az én igaz ítélőbírád előtt még csak haszontalan szólásimmal s gondolatimmal is erős számot kellett adnom, eliszonyodom ugyan, midőn látom magamat minden érdem nélkül teljességgel mezítelen lélekkel lenni. Mindazonáltal, oh, tisztaságos Szűz, oly [124r] nagy tehozzád az én bizodalom, hogy ha még ezerszer nagyobb bűnököt tettem volna is, és ha soha egy bűnös nem üdvözült volna is, és bár a poklot előttem nyitva látnám is, melyben magamat félig elsillyedve

szemlélném, de mind úgy, s valamég fenn van az irgalmasság napja, nem félek a kárhózzátúl, ha téged segítségül hílak. Oh, én édes Anyám, én drágalátos patrónám, szeplőtelen Szűz Mária, te tudod, hogy szeretlek téged, [124v] és én is tudom, hogy szeretsz engem, kit sokezerszer már énnékem megbizonyítottál, mert ugyanis hogyne szeretnéd, aki téged szeret, holott még azokat is szereted és segíted, sőt magad keresed, akik tőled futnak, és téged bosszontnak. Ily nagy reménységgel azért hozzád folyamodván, minthogy másképpen a drága üdőknek elmúlatását helyre nem hozhatom, és sok haszontalanságimmal e világon másképpen elégtételt nem [125r] adhatok, azért ilyen szövetséget tészek veled.

Először. Teljes szívem szerint bánom, hogy az én Istenemet számtalan sok vétkeimmel megbántottam, hogy megtett bűneimért penitenciát nem tartottam. Hogy cselekedetimet semmi jó intencióval nem igazítottam. Hogy az Isten látogatásit, betegségeket, ellenkezéseket igaz békességes tűréssel nem szenvedtem.

Másodszor. Vallást tészek, hogyha tőlem lehetne, szívemnek s [125v] lelkemnek minden erejéből kívánnám azokat helyrehozni. Sőt, az Isten irgalmasságához és a te erős könyörgésedhez bízván így szólok: Hogy valamit első szempillantásomtól fogva ezen óráig cselekedtem, szenvedtem, akár bűnöm szerint, s akár büntelenül, minden nyavalyáimat, fájdalmimat, nyomorúságimat, ellenkezésimet, megvetésimet, minden csepp könnyhullatásimat, melyeket akár tűrhetetlenségből, akár haszontalanságért, s akár [126r]mi módon öntöttem valaha, mindazokat úgy ajánlom és offerálok a te tisztaságos kezeid által az Istennek, mintha mindazokat azon üdőkben is Isten tiszteletire intéztem s ajánlottam volna, mivel most akarnám, hogy azt cselekedtem volna.

Harmadszor. Mivel tudom, Isten Anyja, hogy te vagy a mennyei kincseknek osztogatója, és tudom azt is, hogy oly nagy az én gyarlóságom, hogy most is gyakorta minden [126v] cselekedetim jó intenció nélkül haszontalanokká lesznek, azért ez leszen veled az én szövetségem. Hogy téged veszlek nagy bizodalommal az én lelkem kincses tárházának, és kérlek a te Szent Fiad keserves kínszenvedéséért, hogy ne légyen ez szempillantástúl fogva nékem csak egy mozdulásom is, melyet te a magad szent tetszése szerint Istennek ne offerálnál énhelytetem, mivel az én rest, tunya feledékenységem és gyarlóságom nem engedi, hogy [127r] mindenkor minden cselekedetimről külön-külön jó intenciót tehessek, azért reád bízom, és teljességgel néked engedem, hogy minden mozdulásimat, fohászkodásimat, imádságimat, szenvedésimet, ellenkezésimet, betegségimet, lépésimet, egyszóval mindeneket oly intenciókkal mutass bé az Istennek, amint tudod, hogy ő Szent Felségének leginkább tetszik. Nem számlálom itten, kikért és minémű személyekért legyenek [127v] elosztva intencióim, mert tudom, hogy valakikért és valami engem vagy másokat

illető lelki, testi szükségéért, bűnösök, pogányok és eretnekek megtéréséért, élőkért és megholtakért kívánnám azt Isten s a te tiszteletedre, vagy szent patrónusim tiszteletekre igazítani, mindazokban meg nem csalatkozom, mert te, édességes Szűz, tudom, mindazokból az én mezítelen lelkemnek nagy kincseket fogsz gyűjteni.

[128r] Én pedig ennek a szövetségnek fejében, oh, szerelmes Anyám, s mire kötelezzem magamat, holott Szent Fiad után testestül-lelkestül magam is tied vagyok, mindazáltal ígérem, hogy minden szombat napon három Salve Reginával köszöntlek téged, emlékeztetvén ezen veled tett szövetségemről, és elhiszem, hogy te éntőlem igaz szívből nyújtott kis áldozatomat kedvesen veszed, s kívánságomat bételjesíted.

[128v] Ne örvendezzen azért tovább rajtam az én ellenségem, bosszontván engem a drága üdőnek haszontalanul való elvesztegetésével, mert ímé, mindenk meg lesznek térítve, mivel oly kegyes Anyára bíztam dolgomat, akinek lelkem körül való szorgalmatosságában kétségem sem lehet. Hogy pedig ezen kérésemben meghallgattatom, és ezek mind meglésznek, oly erős hittel hiszem, bízván a te kegyességemben, [129r] valamint hiszem azt, hogy te Isten Anyja vagy.

Továbbá alázatosan könyörgök azokért is, akik velem jót tettek és tésznek, és akik az én imádságimban ajánlották magokat, kiket, minthogy elmémnek késedelmes volta miatt mindennap nevezet szerént elő nem számlálhatok, azért ezen alázatos imádságomat úgy ajánlom és offerálok teáltalad Isten eleiben, mintha mind nevezet szerént [129v] azokat a személyeket és azoknak minden szükségeket előszámlálnám, és minthogy mennyei bölcsességed szerént kinek-kinek az ő lelki, testi szükségeket jobban tudod, azért kérek, hogy terjesszed mindnyájokra kegyes áldomásodat, hogy valamit az én méltatlan imádságom által Istentől kívánnának megnyerni, mindazokat a te Szent Fiad, Jézus Krisztus haláláért nyerd [130r] meg őnékiek úgy, amint az ő lelkeknek legüdvösségesb és testi szükségekre legalkalmatosb, de mindenekfelett az isteni szeretetet nyerd meg őnékik, hogy itt e világon szentül élvén, a te foganatos esedezésed által megnyerjék kívánságokat, és holtok után velem együtt téged és a te édes Szent Fiadat színről színre látván áldjuk, dicsérjük [130v] a megfoghatatlan Szentháromság Istent mindörökkön örökké. Amen.

*Az Krisztus titkos kínszenvedéséről
való igen ájtatos litánia, melyet egy szent életű Magdolna névű szűznek
maga Krisztus megjelentett, így szólván egykor néki*

Ez az én keserves kínszenvedésemről való litánia oly fogatos és kedves énelőttem, mint egyik [131r] a legfőbb s fogatosb jószágos cselekedetek közül, melyet valahányszor az én tiszteletemre elmondasz, mindannyiszor kenettel gyógyítod az én sebeimet, úgyhogy semmit tőled meg nem tarthatok, valamit ez litánia által magadnak vagy másokénak vagy a purgatóriumbéli lelkeknek kérsz éntőlem, mert bé kell teljesítenem kívánságodat ez litániának ereje által, és mindazok is, kik ez ájtatosságot fogják [131v] gyakorolni, éntőlem sok kiváltképpen való ajándékokat és malasztokat nyernek.

Litánia

Uram, irgalmazz nekünk,
Krisztus, kegyelmezz nekünk,
Krisztus, hallgass meg minket,
Krisztus, hallgass meg minket.
Mennybéli Atya Isten,
Meváltó Fiú Isten,
Szentlélek Úr Isten,
Szentháromság egy Isten,
Jézus, élő Istennek Szent Fia,
[132r] a te legszentségesebb életed által
könyörülj mirajtunk.
Az te sok munkáid s fáradságid által
könyörülj mirajtunk.
Az te keserves kínszenvedésed és halálod által,
az getszemáni kertben való szomorúságod által,
az te három rend béli imádságid által,
az te halálos tusakodásod által,
szent akaratodnak Atyád akaratjára való ajánlásod által,
az te vérrel veritékezésed által,
[132v] a te szörnyű tusakodásod által,
az erős kötözések, tagolások által,
a te szörnyű arculcsapásod által,

az te sok csúfságid s gyalázatos szenvedésid által, melyet egész éjjel akkoron
szenvedtél Kaifás házánál,
az tereád hamisan kiadatott szentencia által,
az te megcsúfoltatásod által, kit Heródestül szenvedtél,
az te mindennemű gyalázatid és fájdalmid által, midőn egyik hamis bírótúl a
másikhoz hurcoltattál, és csúfságokkal illetettél,
[133r] az te békességes tűréseid és hallgatásod által,
az te gyalázatos meztelenséged által, midőn az oszlophoz kötöttetted,
az te fájdalmas és szörnyű ostromozásod által,
az te keserves és gyalázatos tövissel való koronázásod által és csúfoltatásod által,
az te rongyos bársonyköntösöd által,
a te isteni orcádnak undok megpökdözése által,
az te szégyenvallásod és gya[133v]lázatot által, melyet szenvedtél, midőn Pilatus
téged a népnek kimutatott,
az te keserves szíved fájdalma által, melyet az zsidóktól szenvedtél, midőn
mindenek kiáltanak: feszítsd meg, feszítsd meg őtet,
az szeretet által, mellyel a keresztfát megölelvén válladra vetted és kivitted,
az te minden kínjaid és fájdalmid által, melyeket szenvedtél mind Kálváriáig,
az te véres nyomdokid által, [134r] midőn a keresztet kivitted,
az te válladon lévő fájdalmas sebedért,
az te szívbeli bánatodért, melyet vallottál Szent Anyádnak előtanulásában,
az te ruhádnak fájdalmas levonásáért,
az te fájdalmas és szemörmetes lépésedért a kereszthez,
az te inségid, fohászkozásid és keserves könnyhullatásid által, melyet tettél a
felfeszítéskor,
az te ereid és inaid rettenetes [134v] szakadása által,
az te szentséges kezeidnek s lábaidnak legfájdalmasb általszegezése által,
az te szívednek dobogása s minden ereidnek s inaidnak összevonódása által,
az keresztnek felemelése és veremben zökkentése által,
azon gyalázatidért s káromlásokért, melyeket a kereszten szenvedtél,
az kereszten mondott hét szent igéd által,
[135r] mindennemű fájdalmid és sebeid által, melyeket szent testedben és
lelkedben szenvedtél,
az szeretet által, mellyel égett a te szíved az emberek üdvösségéért,
az te minden csepp véredért, melyet miérettünk kiöntöttél,
az te Szent Anyádnak szívbeli keserűségéért és fájdalmiért,
az te keserves könnyhullatásidért, melyeket az keresztfán kiöntöttél,

az te szomjúságod és keserű italod által,
[135v] szent fejednek lehajtása által,
az te keserves vonakodásod által,
az te szívednek fájdalmas sebei által,
az te szent lelkednek testedtől való elválása által,
szent oldalodnak általverése által,
az vér és víz által, mely szent szívedből kijött,
az szeretet által, mellyel minden kínokat miérettünk szenvedtél,
azon kedvesség által, mellyel a te keserves kínszenvedésidet [136r] Szent
Atyádnak bémutatad,
az te szűz Szent Anyádnak és minden szentidnek érdemi és esedezési által.
Jézus Krisztus, hallgass meg minket,
Világ Megváltója, hallgass meg,
ki minket a te keserves és drágalátos szent véreddel megváltottál.
Könyörülj mirajtunk. Amen.

Oh, Uram Jézus Krisztus, kérek téged, vegyed és fogadjad ezen szent litániát, melyet néked [136v] ajánlok a te legtökéletesebb szeretetednek egyesítésében, mellyel mindennemű sebeidet és fájdalmidat, csúfságidat, gyalázatidat, megvetésidet, ínségidat és nyomorúságidat miérettünk méltóztattál szenvedni, és kérek, Uram, méltóztassál minden fájdalmidat s kínjaidat, kiket ez litániában előszámláltam, a te mennyei Szent Atyádnak bémutatni énértem, szegény bűnösért, s minden bűneimnek bocsánatjáért, mellyekkel én a te isteni kegyessége[137r]det teljes életemben megbántottam, és engedd minden bűneimnek bocsánatját és lelkem üdvösségét a te keserves kínszenvedésedért és halálodért. Amen.

Szent Eligius püspökhöz Imádság

Vers: Az te Istenhez való szerelmednek inkább, mint a kezed munkájának aranya gazdagított, és a te püspöksé[137v]gedben a szegényeken való könyörülésed segített téged.

Responsus: Klastromok fundálója, szegények éltető atyja, szűkölködők segedelme, Szent Eligius, Isten előtt kedves esedezésiddel segíts engem nyomorúságomban.

Imádság

Ötvös mesterségű Szent Eligius, ki midőn a te őrizeted alatt lévő szent helyen, gyakor imádságban szorgalmatoskodnál, [138r] mennyei feleletül vetted, hogy

meghallgatta Isten könyörgésidet, és azon szent helyen fejed felett függő gyolcsnak drága illatú csepeit éreznéd fejedben.

Püspökségedben pedig testedet sanyargatnád, a szegényeket alamizsnáddal elégítenéd, és olykor magadat megadósván mások adósságit fizetted könyörületességből. Klastromokat fundáltál, melyeket gazdag adományiddal ékesítetted, kérlek, oh [138v] dicsőséges Szent, hallgass meg engem is, hogy szívemben égő isteni szerelemmel és tisztelettel a te esedezésed által e világon mindennemű szükségimnek megelégtetését és adósságimnak kifizetését, a másvilágon pedig az örök életet megnyerhessem. Amen

Mondj hét Pater nostert és hét Ave Mariát.

[139r] *Szent Xaverius Ferenchez való ájtatosságnak módja, kire maga Szent Xaverius tanította Marcellus Mastritust, ígérvén néki, hogy valakik ezen ájtatosságot az ő tiszteletire végben viszik, minden kérésekben meghallgattatnak*

Válassz kedved szerént magadnak kilenc napot, melyeken ez következő ájtatosságokat gyakoroljad.

[139v] Először. A te kívánságod legyen olyan, mely lelkednek üdvösséges, melyet ha Isten nem akarna, nem lévén talán üdvösségedre, tehát kérjed, adjon néked ahelyett más oly malasztot, mely az ő szent nevének dicséretire és a te üdvösségedre szükségesb.

2. Minden nap reggel felofferáljad Istennek és Szent Xaveriusnak a te kívánságodat és ájtatosságodat.

[140r] 3. Az megfeszített Jézust és az ő kínszenvedését, s az Boldog Szűz tiszta fogantatását kiváltképpen tiszteljed ez napok alatt, elmondván az Krisztus kínszenvedéséről való litániát vagy a passiót és a Conceptio officiumát, Szent Xaverius litániáját és kilenc Pater nostert.

4. Minden nap misét hallgass, és ezen kilenc napok alatt legalább egyszer megáldozál.

5. Vagy böjtöt vagy diszciplínát [140v] vagy ciliciumot legalább egyszer ez napok alatt offerálj ez nagy szentnek, vagy valamely kedves italtól vagy ételtől tartóztasd magadat, ha testedet nem sanyargathatod, főképpen nyelvedet és szemeidet zabolásván, mindenképpen igyekezzél kedvét keresni Szent Xaveriusnak.

6. Testi vagy lelki alamizsnával segítsed felebarátodat, legalább imádkozván érte.

Ezek közül a jóságos csele[141r]kedetek közül vagy többet, vagy kevesbet kedved szerént választhatsz magadnak, amint erőd s tehetséged engedi.

Ha pedig tíz pénteken akarod tartani ezeket az ájtatosságokat, hasonlóképpen meghallgattatol minden üdvösséges kívánságodban, mivelhogy péntek nap múlt ki ez világból Szent Xaverius, és midőn élne, valahányszor Indiában valamely nagy szenvedése volt, mindannyiszor péntek napon [141v] a Krisztus feszülete vérrel verítkezett az ő atya palotájában, erre nézve szokták őtet sok ájtatos lelkek péntek napokon tisztelni, amint meg is hallgattatnak, ha igaz hittel s ájtatossággal folymodnak ehhez a nagy szenthez, etc.

[142r] *Egy igen szép és hasznos imádság,
melyet a purgatóriumbéli lelkekért leginkább akkor mondhatni,
midőn ember nagy lelki vagy testi szükségben vagon*

Köszöntlek tiktet, a purgatórium kínjai között szenvedő lelkek, kiknek testek az Úrban nyugosznak, akiknek érdemek vagon [142v] az Isten előtt, és akik szeretitek az Istent, kérlek tiktet az Atya Istenért, aki tiktet teremtett, az Fiúért, aki érettetek a magas szent keresztfán keserves kínhalált szenvedett, az Szentlélekért, aki belétek öntetett a keresztség által.

Kérlek tiktet az Isten székire és az Istennek minden teremtett állatira, az ti szerte való száz[143r]ezerekért, kik az Isten színe előtt állanak. És mind a kilenc angyali karokért, úgymint kerubimok, szeráfimok, trónusok, uraságok, erősségek, fejedelemségek, hatalmasságok, angyalok és arkhangyalok által, oh, Istenben elnyugodt híveknek lelkei, kérlek tiktet az huszonnégy vénékért, kik koronájokat letévén imád[143v]ják az Istent.

Az négy lelkes állatokért, kik szüntelenül kiáltják: Szent, szent, szent a Seregek Ura, Istene, teljes a menny és a föld az ő dücsőségével. Tisztelet és dicséret az Istennek magasságban. Áldott, aki elgyütt az Úrnak nevében. Dücsőség és dicséret az Istennek magasságban.

Kérlek tiktet a száznegyvennégyezerért, az kik [144r] áron vétettek meg az földrül, és követik a Bárányt, valahová megyen.

Oh, minden híveknek lelkei, kérlek tiktet az isteni felségre és annak minden méltóságos szent neveire, az Isten szent anyjáért, a szeplőtelen szűz Máriáért, és az

ő angyali köszöntéséért, a mi Urunk Jézus Krisztusnak fogantatásáért, születéséért, környül[144v]meteléséért.

A három szent királyok eljöveteleért, a Jézusnak templomban viteléért, Egyiptomban szaladása és az idegen országban szenvedett inségéért, kérlek tikteket, oh, keresztény hívek lelkei, az mi édes üdvözítőnk szentséges kereszteléséért, éhsége, szomjúsága szenvedéséért, negyven napig való kemény böjtöléséért, azután érettünk szenvedett késértetiért.

Az ő [145r] szent tanítási, prédikállási és sok fáradságáért. Az ő elárultatásáért, végvacsoráért, nagy alázatosságáért, mellyel tanítványinak lábokat megmosta. Az Oltáriszentségért és az ő nagy szorongatása s lelki szomorúságáért, mellyel környülvetetett, midőn azt mondá: Szomorú az én lelkem mindhalálig.

Oh, kínokat szenvedő híveknek lelkei, kérlek tikteket az [145v] mi édes Üdvözítőnk véres verítékéért, megfogattatásáért, kötözéséért, az városban való gyalázatos béviteléért, és azon egész éjszaka szenvedett sok pökdözési, verési, csúfolásiért, szent haja, szakálla kiszaggatásáért, ostorozása, koronázása, megszentenciáztatása, a keresztnek kivitele, megmeztelenítése, felfeszítése és a kereszt[146r]nek felemeléséért.

Oh, Istenben elnyugodott híveknek lelkei, kérlek tikteket a mi Urunk Jézus Krisztusnak a keresztfán szenvedett sok rendbéli kínjaiért, melyeket a próféta lelkében látván így szóla Krisztusról: Szenvedtem, és senki velem nem szenvedett, és senki nem vala, aki engem vigasztalna, segítséget kerestem, és nem találtaték, epét adtanak eledelül, és [146v] italomat ecettel egyesítették.

Oh, híveknek lelkei, kérlek tikteket a Jézusnak keresztfán mondott hét igéjéért, nagy szomjúságáért, elhagyattatásáért, szent lelkének kínos kiadásáért. Mégis kérlek tikteket a Jézusnak minden sebeiért, a keresztben három óráig való függéséért, szent testének levételéért, és Szent Anyjának ölében tartásáért és siralmas eltemetéséért, poklokra való [147r] szállásáért, megkötözvén a sátánt és elrontván minden erejét, megtöltvén fényességgel a setét Limbust, és kihozván onnét a foglyokat nagy hatalommal.

Oh, Krisztus vérével megváltott híveknek lelkei, kérlek tikteket a mi Urunk Jézus Krisztus drágalatos szent testéért és véreért, dücsőséges feltámadásáért, Mária Magdolnának és az apostoloknak való [147v] megjelenéséért és az ő nagy örömkért, kit vallottak, látván, hogy bételjesednék az Úr szava, melyet ígért nekik, mondván, hogy megelőzné őket Galileában.

Kérlek tikteket, oh, híveknek lelkei, esedeztetek érettem, szegény bűnösért a felséges Istennek, és nyerjétek bűneim bocsánatát, és az ő szent malasztját lelki, testi szükségem szerént, és az Isten akaratja [148r] szerént.

Mégis kérlek tiktetek az Úrnak megjelenéséért, midőn azt mondá: Békesség néktek, ne féljete, én vagyok. És megint úgy mond: A ti szomorúságtok örömr fordul. Ezekért és a Krisztusnak minden egyéb szavaiért kérlek benneteket, az Úrban elnyugodt lelkek, nyerjete nékem kegyelmet és irgalmasságot most és az én halálomnak óráján, és ha az Istennek szent aka[148v]ratja, hadd hallgattassam meg e mostani szükségemben. Ne szűnjete értem esedezni, oh, hívek lelkei, valamég meg nem nyerite nékem az Istentől, amit kérek, segítvén engem ez mostani szükségemben.

Könyörgök néktek, oh, hívek lelkei, üdvözítőknek amaz szavaiért, midőn mennyben menetelekor tanítványit vigasztalá, mondván: Nem hagylak [149r] árvául tiktetek, hanem elküldöm néktek a vigasztalót. Kérlek mégis tiktetek, oh, purgatórium tüzében szenvedő lelkek, az édes Jézusnak dűcsőséges mennyben meneteléért és az nagy felséges tiszteletért, mely tétetett az ő szentséges emberségének, kit a szeplőtelen Szűz Máriának tiszta véréből formált a Szentlélek, és azt az Atya jobbjá felé helyhezette.

Oh, híveknek Lelkei, kérlek tiktetek a Szentlélek eljövételéért, az Isten Szent Anyjának és mind az egész mennyei szenteknek minden érdeméért, és végtére kérlek [149v] tiktetek a Szentháromságnak az emberi nemzettel tett minden irgalmasságos cselekedetiért, melyeket világ kezdetitől fogva mind e mai napig velünk, elevenekkel és megholtakkal cselekeszik.

Oh, hívek lel[150r]kei, emlékeztetelek tiktetek az utolsó ítélet napjára és annak szörnyű előjáró jeleire. Oh, mely nagy óhajtással fogjátok várni a választattak szentenciáját, és kérlek tiktetek, oh, híveknek lelkei, nyerjete nékem vigasztalást lelki, testi szükségemben, főképpen ez mostani szorongatásimban, és bűneim bocsánatát, életem jobbítását, ez világból való bol[150v]dog kimúlást és az örök életet, hogy veletek egyetemben a Szentháromságot az Isten szent anyjával és Szent Anna asszonnyal és mind az egész mennyei szentekkel vég nélkül dicsérhessem örökké. Amen.

[151r] Kyrie eleison.

Christe eleison.

Kyrie eleison.

Christe exaudi.

Christe exaudi nos.

Pater de caelis Deus sine cuius omnipotentia nihil fieri aut moveri potest. Fiat sancta voluntas tua.

Fili Redemptor mundi Deus qui altissima sapientia tua omne malum convertere potes in bonum. Fiat sancta voluntas tua.

[151v] Spiritus sanctus Deus, qui amore tuo divino cuncta nobis in bonum ordinas. Fiat sancta voluntas tua.

O Sanctissima Trinitas unus Deus, qui cuncta nostrum operaris in commodum atque disponis. Fiat sancta voluntas tua.

Si vis ut sanitas corporis in me conseretur. Fiat sancta voluntas tua.

Si vis ut bona temporalia [152r] et corporis necessaria sine adversitate et penuria possideam.

Si vis ut in amore et aestimatione hominum vitam meam transigam. Fiat sancta voluntas tua.

Si vis ut corpus et anima mea divinis tuis gratiis et consolationibus laetificetur. Fiat sancta voluntas tua.

Si vis ut corpus meum diversis deprimatur infirmitatibus et in [152v] iisdem perseveret. Fiat sancta voluntas tua.

Si vis ut paupertate opprimar atque aerumnis.

Si vis ut despectus vivam coram hominibus et persecutus. Fiat sancta voluntas tua.

Si vis ut a te derelictus tentationum miseriis sim expositus. Fiat sancta voluntas tua.

Si vis ut cum Christo Salvatore meo passionum [153r] ac tribulationum cruci affigar.

Si vis ut in statu hoc, in quem divina tua me posuit providentia, fideliter Maiestati tuae deserviam. Divinamque in omnibus exequar voluntatem.

Si vis ut oculis sine intermissione tuae divinae praesentiae intentis coram te ambulem, cuncta tecum in te et propter te mea dirigam opera.

Fiat sancta voluntas tua.

[153v] Si vis ut amore meo cum tuo unice unito nihil praeter te diligam. Fiat sancta voluntas tua.

Si vis ut maturius quacumque morte ex hac vita discedam. Fiat sancta voluntas tua.

Si vis ut post mortem in poenis purgatorii pro peccatis meis tua divinae iustitiae satisfaciam. Fiat sancta voluntas tua.

In me et omnibus creaturis tuis.

[154r] In omni loco praesentibus ac futuris temporibus.

Fiat sancta voluntas tua.
In omni negotio ac humana actione. Fiat sancta voluntas tua.
In passione et consolatione.
In tranquillitate et adversitate.
Sicut in caelo et in terra.
Sicut eandem Christus ad implevit Filius Tuus dilectissimus.
Sicut eandem adimplevit B. V. Maria humilis ancilla Domini.
[154v] Fiat sancta voluntas tua.
Sicut eandem impleverunt omnes sancti et electi Dei.
Fiat sancta voluntas tua.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, parce mihi Domine iuxta divinam tuam
voluntatem.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, miserere mei iuxta divinam voluntatem
tuam.
[155r] Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, rege me et governa, iuxta divinam
voluntatem tuam.
Gloria in excelsis Deo, et in terra Pax hominibus bonae voluntatis.

Oremus

Omnipotens sempiterne Deus, cuius providentia in sui dispositione non
fallitur, [155v] te suppliciter exoro, ut tuae Divinae voluntati meam ita in omnibus
conformare digneris, quatenus vitam meam secundum beneplacitum tuum dirigere
in eodem finire, ac tantem divino amore tuo, in caelesti gloria aeternaliter perfrui
merear. Per Jesum Christum Dominum nostrum. Amen.

[155v] *Szűz Szent Rozália litániája*

Uram irgalmazz nekünk,
Krisztus kegyelmezz nekünk,
Uram irgalmazz nekünk,
Krisztus hallgass meg minket.
Mennybéli Atya Isten, irgalmazz minékünk,
megváltó Fiú Isten, irgalmazz minékünk,
vigasztaló Szentlélek Isten, irgalmazz minékünk,
Szentháromság egy Isten, Irgalmazz minekünk,

Szentséges Szűz Mária, könyörögi érettünk,
[156v] Istennek Szent Anyja, könyörögi érettünk,
szüzek Királynéja, könyörögi érettünk,
Szűz Szent Rozália, az mennyei királynak választott jegyese, könyörögi érettünk.
Világnak szíves megutálója,
Istennek buzgó szeretője,
szelídségnek tüköre,
állhatatosságnak képe,
Szentléleknek lakóhelye,
fejérséges rózsza,
[157r] tisztaságnak liliuma,
Krisztusnak piros rózsaszála,
kősziklák hasadékjában lakozó együgyű galambocska,
angyalokkal nyájaskodó,
pusztáknak lakosa,
remetéknek társa,
szerzetesek példája,
késértetek meggyőzője,
az Nagy Károly császár nemzetéből származott okos szűz,
[157v] ki Panormum városában születettél,
ki egykor a tükörben nézvén a megfeszített Jézus képét láttad,
kinek lelki szemei ez látás által megvilágosodtak,
ki a bálványozásnak setétségéből az igaz hitnek világosságára tértél,
ki az Isten szerelméért édes atyád udvarát és a vi[158r]lágnak minden
gyönyörűségét elhagytad,
ki fejedelmi palotád helyett a magas kősziklákat laktad,
ki édes atyád házára negyven mérföldnyire laktál,
ki, hogy az első buzgóságban megmaradhatnál, kősziklás celláskádra
feljegyezted istenes szándékodat,
ki a Jézushoz való buzgó szeretetben naponként erősödtél,
[158v] ki a föld alatt lévő kősziklás barlangban teljességgel meghalván ez
világnak csak egyedül az Istennek éltél,
ki gyenge testedet kemény penitenciatartással sanyargattad,
ki a gonosz lelkek kísértetét nagy erősséggel meggyőztetted,
ki minden emberi segítségtől megfosztatván az [159r] Istentől csudaképpen
segítettél,
ki, hogy nehezebb harcot állanál atyád házána látása miatt, Panormum

várasánál lévő barlangban vetted lakásodat,
ki, mint kőszikla hasadékjában lakozó galambocska, egyedül Istenben
gyönyörködtél,
ki a Jézus, Mária jelenésével gyakorta vigasztaltattál,
ki mindenkor angyalokkal nyájaskodtál,
[159v] ki mindenkor vigyázással voltál, hogy atyádtól megesmertetvén vissza ne
vitetnél a világi hívságokra,
ki teljes életedet szentül végezted,
ki a szeretetnek szárnyaival nagy örömmel repültél a te mennyei jegyesedhez,
ki minden mennyei rózsákkal megkoronáztattál,
kinek szent teste ötszáz [160r] esztendeig esmeretlen feküdt a peregrumi
barlangban,
kinek szent teste megtaláltatván, az egész Szicília tartománya megszabadult a
döghaláltól,
kit Isten nekünk is a döghalál ellen kegyes patrónául és orvosul rendelt.
Mi bűnösök, kik téged tisztelünk, kérünk téged hallgass meg.
Hogy nekünk bűneink bo[160v]csánátját és magunk megismérését nyerjed,
hogy nekünk a világnak megutálását és az isteni szeretetnek buzgóságát nyerjed,
hogy a te nagy érdemid által a mirigyhaláltól és az Istennek mindennemű
ostoritól megoltalmaztassunk,
hogy minden hozzánk tartozandók az egész kereszténységgel együtt minden
go[161r]nosztól megoltalmaztassanak,
hogy nekünk boldog halált és örök üdvösséget nyerj,
azon örömeidért, melyekkel e földön gyönyörködtél, midőn Jézussal és
Máriával nyájaskodtál,
azon mennyei örömeidért, melyekben már mindörökké örvendesz,
minden érdemeid és dűcsöségid által, kérünk téged, hallgass meg, [161v] Szűz
Szent Rozália, mi kegyes szószólónk.

Isten Báránya, ki elveszed a világ vétkét, hallgass meg minket.
Isten Báránya, ki elveszed a világ vétkét, kegyelmezz minékünk.
Isten Báránya, ki elveszed a világ vétkét, irgalmazz minékünk.
Krisztus, hallgass meg minket.
Uram irgalmazz etc.

[162r] *Vers:* Hasson hozzád, Uram, ez rózsának illatja,
Responsium: És engeszteltessék meg Felséged ellenünk való haragja.

Imádj Istent értünk, Szűz Szent Rozália, hogy méltók lehessünk a Krisztus ígéretire.

Imádság

Végzetetlen irgalmú Isten, kinek Szűz Szent Rozália a kietlen barlangban testi, lelki [162v] szüzességben, sanyarú penitenciatartásban, minden emberi segítségtől megfosztatván oly szegénységben szolgált, hogy holta után sem találtatott egyéb koporsója, hanem amely barlang volt lakóhelye, az volt koporsója. Ennek a te kedves jegyesednek érdeme által kérünk, Uram téged, oltalmazz meg bennünket a döghaláltól, minden lelki, testi veszedelmektől, [163r] és adj mindazoknak, akik őtet tisztelik, minden üdvösséges áldásokat, boldog kimúlást és örök üdvösséget, a purgatóriumbéli lelkeknek pedig szabadulást. Amen.

[163v] *Szent Eligius püspök litániája*

Uram, Irgalmazz nekünk etc.
Mennybéli Atya Isten, irgalmazz minékünk,
megváltó Fiú Isten,
vigasztaló Szentlélek Isten,
Szentháromság egy Isten,
Boldog Szűz Mária,
Istennek Szent Anyja,
Szent Eligius püspök,
szegények atyja, könyörögi érettünk.
[164r] Szűkölködők segítő aranybányája,
klastromok fundálója,
tisza életnek formája,
világ javainak megvetője,
nehéz adósságokban lévőknek csudálatos segítője,
költségtelenek kincses tárháza,
rabságban lévőknek szabadítója,
nehéz nyavalyákban lévőknek orvosa,
minden szorongatásokban [164v] és nyomorúságokban lévőknek kegyes
vigasztaló Atyja,
ki ötvösmesterségeddel szerzett költségeddel szegényeket segítettél,
ki püspökségednek jövedelméből gazdag klastromokat fundáltál,
ki, hogy mások adósságát fizethetnéd, magadat sokszor megadóstittad,

[165r] ki az mások segítségére csudatételed által is Istentől költséget nyertél,
ki a szegényeken való könyörületességéből gyakran könnyezni láttattál,
ki püspöki hivatalodban tiszta étellel és nagy penitenciatartással tündöklöttél,
ki az Istenhez való szerelmednek minden cselekedetidben nagy jeleit adtad,
[165v] ki mennyei felelet által bizonyossá tétettél, hogy minden kérésidben
Istentől meghallgattatol,
ki ez földön tett alamizsnálkodásidért mennyei kincsekkel jutalmaztattál,
ki most is minden téged tisztelőket csudaképpen segíteni szoktál,
ki soha a téged szeretőket vigasztalás nélkül nem hagyod,
[166r] oh, Szent Eligius, mi édes atyánk, hallgass meg minket,
hogy téged az isteni és felebaráti szeretetben követhessünk,
hogy minden nehéz adósságokból a tehozzád folyamodókat megsegítsed,
hogy a felettébb való szegénységben lévőket kétségbeeséstől és minden lelki
szorongatásoktól megmentsed,
hogy e világi múlandó kin[166v]csekhez ragaszkodott szíveket a mennyei jók-
nak kívánságára érdemid által gerjesszed,
hogy a szegényeken való könyörületességre mindeneknek az Istennek
malasztját nyerjed,
hogy minden hozzád folyamodóknak édes atyja és pártfogója lenni
méltóztassál,
hogy az irgalmasokhoz ir[167r]galmas kezeidet nyújtsad,
hogy aki az élőkkel jót tenni meg nem szűnsz, a megholtaknak is
szabadulásokat nyerjed a purgatóriumból.

Oh, Szent Eligius, könyörületes atyánk,
oh, Szent Eligius, édességes atyánk,
oh, Szent Eligius, adakozó atyánk, segíts meg minket!
Isten Báránya etc.

Ver: Kelj fel segítségünkre, dücsőséges Szent Eligius atyánk,
[167v] *Responsium:* És vigasztald meg a tehozzád kiáltókat.

Imádság

Minden vigasztalásnak és könyörületességnek Istene, ki az elhagyottaknak és
szükségben lévőeknek segítségére a te kedves szolgálóknak, szent Eligiusnak kivált-
képpenvaló privilégiumot és hatalmat adtál, kérünk alá[168r]zatosan, hogy az ő
nagy érdeme és esedezése által mink is minden lelki, testi szükséginkben hathatós
segítségét érezhessük, és halálunk után téged, örök Istent övéle együtt mindörökké
dicsérhessünk. Amen.

*Nepomucenus Szent János, Prága városának
fővebbik templomában Szent Vidnél lévő
kanonok papp úrnak szentséges élete és mártíromsága, mely
sokféle bizonyos írásokból egyben szedtetvén
elsőben deák nyelven az egyházi fejedelmek engedelméből, azután
német nyelvre bocsáttatott, és németből magyarra fordíttatott ezen
szent tiszteletinek öregbítésére. Anno 1701.*

Első része

Szent Nepomucenus Jánosnak¹ nevelkedéséről, ájtatosságáról és tanulásáról

Szent János Csehországban, Nepomucz nevű városocskában születék, mely tíz mérföldnyire vagyon Prága városától, Bavariaország felé Pliszner határban. Régen-ten ez a városocska igen nevezetes volt az aranyat termő hegyekre és az bévett igaz katolika hitre nézve, és főképpen pedig egy hegyre nézve, ki zöld hegynek nevezetik. Ezt azért [2] (amint a régi csehországi történetek megírói feljegyezték) Szent Albert prágai püspök, minekutána Rómából visszaérkezett volna, azon hegynek környülfekvő, messzire terjedő szép zöld mezejét nemcsak megáldotta, hanem ugyan egész Csehországban az hatalmas Istentől esőt nyert egynehány esztendőkbéli szárazság után.

Melyik esztendőben született légyen Szent János, nem tudhatni bizonyosan, mindazáltal amint élete folyásához képest intézik, úgy írnak róla, hogy ezerháromszázhuszadik avagy ezerháromszázharmincadik esztendőben született.

Az ő szülei sem igen gazdagok, sem igen szegény rendűek nem voltak, hanem középállapotban voltak. Mindazáltal jóságos erkölcsökkel és ájtatossággal elég nevezetesek valának, melynek elég bizonyosága, hogy nagy vénségekben ájtatos imádságok által nyerték ezen fiú magzatot, mely ekképpen lett. Midőn ezen jámbor házások sok esztendőig magzat nélkül volnának, felette igen szomorkodtak, és gyakorta sok fohászzkodásokkal és könnyhullatásokkal kérték a boldogságos Szűz

¹ Egy másik kéz betoldása a cím fölé: *Születés.*

Máriát, hogy maradékok lenne. Evégre fogadást is tőnek az Isten anyjának egy csudálatos képe előtt, mely [3] kép a feljebb említett zöld hegy alatt az cisterciensisbéli szerzetesektől nagy tiszteletben tartott. Ez szent kép előtt azért ájtatosságokat elvégezvén, megáldattanak egy fiú magzattal, kit Jánosnak keresztel-tetének, hogy annyival inkább nevéhez képest kötelessége is teljességgel Máriához lenne, és ezáltal a Szent Szűzhöz való ájtatosságra indíthatnák. Az Isten anyja pedig azzal meg nem elégedte, hogy az öreg magtalan házasokat fiú magzattal örvendeztette, hanem azt akará, hogy újabb csudatétel által a gyermek felnevelkedvén éppen tökéletessé tétetnék az ő szolgálatajában. Evégre a gyermeket igen nehéz nyavalyáiból egy szempillantásban meggyógyította az ő csudálatos képe előtt, az holott is az ő szülei egészen a Boldogságos Szűznek ajánlák az ő kisfiokat.

Az nagy irgalmú kegyelmes Isten is, Szent Anyja hív szolgálójának következő ájtatos és merő mennyei életéről még születésekor is jelenséget adott, mert oly tündöklő fényességet bocsáta mennyből, mely mind az egész várost örvendeztette, és a házat, melyben e szent gyermek született, körülölte. Ez a világosság avagy tüzes fényesség, ha más szentek születésekor is engedtetett Istentől, mindenkor mintegy előjárója volt a született kisdedeknek és az ő következő szent életeknek. Hasonlóképpen történt a mi Szent Jánosunknak is, mert úgy látszott, mint[4]ha Isten őtet azzal nemcsak tisztelni akarná, hanem ösztönözni is ezáltal a tökéletességre. Ez a világosság gyökerezte és erősítette meg benne, hogy Istent egyedül oly buzgón szeretné, és az ő szent ígését a népnek hirdetné. De tudni kell azt is, hogy ez a mennyei világosság nemcsak születésekor látszott, vezére lévén egész életének, hanem halálakor is megjelent, amint továbbra megértjük.

Minekutána ez kised János az ő kevés idejéhez képest szólani tudna, minden jóban kezdett foglalatoskodni, főképpen az ájtatosságban, és csakhamar azon igyekezett, hogy a szentmisén ministrálni megtanulna. Kit megtanulván, minden nap kiment a várasból az említett cisterciensis klastrom egyházában, az hol az Isten anyja csudálatos képe tartott. Ott azért minden szolgálatot végben vivén, meg nem elégedett azzal, hogy egynéhány miséken ministrált, hanem az templomban is úgy szolgált, mint egy odaszegődött szolgáló, mely dolog, noha kevés állapotnak látszott magában, de innét könnyen észrevették, mely nagy dolgokat leszen cselekedendő jövődőben.

Az istenes ájtatosság mellett igen-igen éles elméje és serény értelme is volt, hogy azért annál elmésebb s minden tudományokban bölcsőbb lehetne, adák őtet az ő szülei Sácz nevű várasban, mely azon üdőben a deáki tudományokra nézve igen nevezetes váras volt.

Ott [5] azért oskolában járván csudálatos nagy előmenetelt tett a tanulásban, úgyhogy minden tanulóársait meghaladná, és magának mindenektől nagy dicséretet nyerne. Az ő szép elméje felett adatott őnéki az ékesen szólásnak malasztja, mint olyannak, aki oly nagy reménységre született, és mivel nagy dolgokat volna végben vivendő, azért ahhoz a természet is minden segítséget nyújtott őnéki. Mert ugyanis amihez reménységgel bízunk, ahhoz serényen nyúlunk, és ellenben valamit reménység nélkül teszünk, minden munkát s fáradságot hiában valónak ítélünk.

Minekutána immár Szent János az alsóbb iskolákat dicsőrelesen elvégezte volna, eltökélle magában, hogy Prága városában menjen, és ottan a fő iskolákban adná magát úgy, hogy azzal a minden dolgoknál inkább kívánt ékesen szólásnak nyelvét nemcsak öregbítene, hanem egyéb szabados mesterségnek tudományában is magát gyakorolhatná. Nem sokkal azelőtt a boldog emlékezetű negyedik Károly császár a studiumot Prágában felállatta, és hogy azt szép rendben hozhatná, minden országokból, tartományokból, városokból, úgymint Páduából, Bononiából és Párizsból is tudós, bölcs tanítókat hozata, kik mind a mennyei s mind a világi tudományokban megpróbált értelmes férfiak voltak, és azok által felállatá az iskolákat.

[6] Ezen bölcs férfiakhoz adá magát János is, és csakhamar filozófia mestere lett, s azután pedig teológia és egyházi törvények doktora.

*Második része. Szent János szerzetessé létéiről,
a lelkek üdvösségéhez való szorgalmatoságáról és némely méltóságos tiszteiről*

Alighogy János a bölcs tudományokban előmenetelt tett volna, legottan a szerzetes életre lön hivatalja, és oly nagy buzgóságot érez vala magában a lelkek üdvösségére való gondviseléshez, hogy mentül inkább előmégyen vala a tudományokban, annál inkább nevelkedett benne a szerzeteséletre való kívánság. Noha ő a deáki tudományokkal s muzsikával is szüntelenül gyakorlotta az ájtatosságot, mindazáltal észrevette, hogy mentül jobb készülettel adná magát valaki a szerzeteséletre, annál jobban foglalhatja azután magát a lelkek üdvössége keresésében, elkerülvén mindenféle akadályokat és az emberek csúfolódásit. Annak okáért minekelőtte világi állapotját szerzetességre változtatta volna, egy egész hónapig sanyargatta testét, lelkiismeretét vizsgálván, tisztogatván, buzgó könyörgésekkel kéri vala az isteni segítséget, és azon üdő alatt szűnhetetlenül tanácskozott magában, gondolkodván a következő dolgokról.

[7] Minekutána már az egy hónapot eltöltötte volna az egyes és magányos életben, pappá szentelteték az anyaszentegyháznak ceremóniái szerént, és attúl fogva eltökélle magában, hogy már azután nem élne az ékesszólásnak módjával, és

még a kerengő s kedvező szólásokat is eltávoztatná, melyet híven el is követett. Nem is akart az ő hallgatóinak soha hízelkedve szólni, hanem a Szentlélek sugallása szerént (semmi csúfolással vagy megítéléssel nem gondolván) az Istennek igéjével mint valami általhatatos sebes nyilakkal az emberek szívét sebesítette, és őket a könnyhullatásokra indította, s életek megjobbítására vezérlette, kire nézve rövid idő alatt igen nevezetessé lett. Úgyhogy a prágaiaktól közönségesen derék prédikátornak mondatik vala, innét következett, hogy a legfőbb városban, a Boldogasszony egyházában prédikátorrá rendeltették.

Már prédikátorrá tétetvén János, sokkal nagyobb buzgósággal eljárta hivataljában, mintsem azelőtt, jóllehet ugyan, hogy eleintén nehéznek látszott az ott lakosok szívét mindenestül magához koldultatni, mivel azoknak egy része a legdicséretesebb prédikátorokat hallgatni megszokta volt. Ezek közül volt Conradus de Rakeus, aki felette igen ékesen szóló férfiú volt, úgyhogy azon időben az egész Prága városában nem volt hozzá hasonló, [8] és ez is azon városban prédikált. Ugyanezen tisztben az Boldogasszony egyházában volt előtte Joannes Militius, igen tudós férfiú, ki nem sokkal azelőtt halt vala meg. Ez oly nagy buzgósággal hirdette az Isten igéjét, hogy az ő prédikálására az asszonyok letették felettébb való cifra ékességeket, és a bűbajosok közül sokan megtértek, és a város polgári az olyan személyek házaiban rontották, nem engedvén nekik lakóhelyt.

Ezek noha mind így voltak, mindazáltal a mi Szent Jánosunk is nem maradt hátra, mivel rövid idő alatt mindenek kívánságának eleget tett, és dolgát annyira hozta, hogy a város lakosi János előtt való prédikátoroknak ékesen szólásit elfelejték, mivel ő minden zűrzavart okozó beszédektől oltalmazta magát, és noha már nem él vala az ékesen szólással, mindazáltal senkit nem kisebbitett, sem az egyéb szerzeteseket meg nem szólotta, mint mások azon időben sokan cselekedték, ki miatt egész Rómáig panasz ment ellenek, úgyhogy némelyek csaknem utolsó veszedelemre jutottak.

Midőn azért János fáradhatatlanul prédikált volna, úgy látszék mindeneknek, hogy az ő erkölce és bölcsessége nagyobb tisztet is megérdemlene, azért az prágai érsek ösztönzésére az egész kapitolombéli pap urak akaratjából kanonokká választaték a császár jelenlétében az prágai Szent Vid öreg templomában, [9] és ottan prédikátorrá tétették, mely egyházi méltóságos tisztnek sokáig ellene monda, nem tartván magát azokra érdemesnek nagy alázatossága miatt. De végre engednie kellett, és közönségesen ilyen módon szólottak ő róla:

János, legérdemesebb személy, mert ő nem kereste az becsületet, mint mások, hanem inkább az becsület kereste őtet. Kanonokká és prédikátorrá lévén már sok esztendeig cseh nyelven prédikált Szent Vid templomában, melynek hallgatására

nemcsak a király és az ő egész udvara, de még az óvárasbeliek is, úgymint az ő régi hallgatói odagyülekeztenek. Az ő igyekezeti csak az volt, hogy a népet penitenciára indíthatná. Az fő rendeket megfeddette kevélységekről s istentelen feslett életekről, dobzódásokról s egyéb feslettségekről, mely gonoszságok azon időben igen eláradtak vala.

Akkor ugyan még Venceslaus király nem merült vala el annyira a latorságokban, nem lévén még szinte megátalkodva, mert János éles elméjének hathatós tanítása kötte tartotta őtet, úgyhogy sok dolgokban a király élt is e szent ember tanácsával.

Bizonyos írásokból kitetszik, hogy Szent János a püspöki méltóságot is megvetette, mert midőn egy igen nevezetes csehországi városban a püspök megholt volna, őtet választá a császár azon nagy tisztre, de ő sokféle [10] mentségeket ad mindaddig, míg megszűntek az untatástul.

Azon időben az visengradi prépostság egyik volt a méltóságos főtiszték közül, mivel hercegséggel járt, és egyszersmind a csehországi királynak fő kancelláriusa és az ország primása után első volt, jövedelme pedig az említett prépostságnak esztendeig nyolcvanezer magyar forint volt. Bizonyára nagy summa volt ez, és midőn evvel Szent János mind a császártul s mind a királytul kínáltatott volna, ellene monda, nem gondolván sem nagy méltósággal, sem a gazdag jövedelemmel, sokkal nagyobbra becsülvén a lelkek üdvösségét, melynek keresésében szüntelenül kívánta magát gyakorolni. Mindazáltal találkozék végre oly tisztt, melyet el nem kerülhetett, mert kényszerítették az király és királyné kérésekre, hogy az király alalmaznaosztogatója lenne, mely tisztt a király udvarában tekintetes szokott lenni. Ebben azért már ellent nem állhatván, felvév a tiszttet, és oly móddal viselte, hogy az ő eszes vigyázását az udvariak, irgalmasságát a szegények és ajándékosztogatásban való mértékletes igazságát mindenek dicsírték.

Ugyanazon tiszttel együtt viselte a Prága várbeli Mindenszentek templomának plébánusságát is, amint Paulus Zidek írja. Ezen tisztékben ugyan noha sok gondjai voltak [11] e szent embernek, mindazonáltal a tökéletességben is nagy előmenetelt tészten vala, kire nézve az ő dicsíreti annyira megörögbedett, hogy Joanna királyné, Venceslaus házastársa, ki a bavarai herceg leánya volt, igen jó erkölcsű és tiszta életű asszony, ki Szent János prédikálását gyakorta nagy kedvvel hallgatván s annak megtartására igyekeztvén, őtet magának gyóntató atyjának választá, hogy annyival nagyobb előmenetelt tehetne a jóságos erkölcsökben. Ennek a királynénak jó példája azért sokakat vonzott az szent emberhez.

Az prágai várban lévő Szent György klostromában lakozó Szent Benedek rendin való szüzek az ő tanítása és vezérlése által ugyan repültek a szerzetes élet tökéletességére.

Azt is állítják némely historikusok, hogy Szent János a prágai főplébánusságot is viselte, de mivel a temetőhelyére tétetett kőre való írás arról nem emlékezik, nem tartatik bizonyosnak, de mindazáltal bizonyos az, hogy az ő szava, mint valami mennyei szózat, úgy tartatott, és az ő jó erkölcsé s bölcsessége mindenektől tiszteltetett. Kire nézve, midőn valakinek valamely dologban tanácsot adott, mindenektől jóváhagyatott, és haladék nélkül be is teljesítettet, amint erről bizonyosságot téznek egynehány régi könyvek, [12] melyekben Szent János némely nehéz törvényeket megmagyarázott, akiket a bírák semmi módon meg nem érthettek. Mindezeket pedig az istenfelő férfiú csupán csak a békesség megtartásáért és felebarátjához való szeretetinek megismeretetéséért cselekedte, kire nézve sok nehéz dolgokban is közben vetette magát, de semmiben magát nem kereste. Kit bizonyítanak maga szavai, amelyekkel élt némely nehéz dolgok eligazításában, amint az régi történetekről megírt könyvekből kitetszik.

Harmadik része. Mi módon kényszerítette

Venceslaus király Szent Jánost, hogy az királyné gyónását kimondaná

Venceslaus király gonoszsága napról napra inkább nevelkedék, és sok botránkozást okozott mindeneknek. Az ő jámbor házastársának, Joanna királynénak véle való lakását sem szenvedhette, mindazáltal annak távollétében szomorkodott s fohászodott, és hogy rövid szóval megmondjam, noha maga is gonosz volt Venceslaus, mindazáltal sokak vélekedése szerint az ő elfordult udvarnépétől úgy megbabonáltatott, hogy merő ész nélkül való volt. [13] Nem illendő írásban feltenni az ő istentelen elfordult életét, melyet az krónikában és egyéb históriákban eléggé feljegyzettek, azért csak azt hozom elő, amely Szent Jánossal történt. Az mi váltásunk után, 1380. esztendőben Joanna királyné megunván urának gonosz életét, mivel semmi vigasztalása és mulatsága nem lehetett a király féltése miatt, az ő kegyetlenségét pedig igen féli vala a királyné, mert az oly nagy volt, hogy még az asztalnál sem szégyenlette a vérontást, erre nézve azért a királyné elszáná magában, hogy a világot minden gyönyörűségével megvetné, és amennyire a házasság engedné, magát mindenektől elvonná, hogy ilyen módon az Istennek inkább szolgálhatna. Melyhez valamely dolog inkább nem szokott segíteni az Istenhez ragaszkodott léleknek, mint a szüntelenül való nehéz keserűségek, annak okáért Joanna királyné is affélékkel látogattaték az Istentől, melyek által nagy tökéletességre jutott. Mert a gyakorta való gyónás által tisztogatta lelkiismeretét, és a legkisebb fogyatkozásokat is könnyhullatásokkal nyilatkoztatta gyóntóatyjának. Testét igen sanyargatta, a szegényekhez igen kegyes volt, és az Istennek sokszor

könyörgött a királyért, hogy jobb életre térítené. [14] Ha azért a király jól gondolkodott volna, bizonyára tetszett volna néki házastársának tökéletes szent élete, de ő azzal inkább nagyobb bosszúra s irigységre gerjede, és végtére arra juttatott gonosz ember istentelensége, hogy a királyné gyónását kívánta tudni, hogy innét kitanulhatná, mit tartana urárúl, és ha mást nem szeretne-é, s többet effélét, akiket a fajtalan testi gyönyörűségek miatt megvakult ember mind tiranusságból s mind gyűlölségből ki tudott gondolni. De lehetetlen vala néki valamit tudni a királynérúl, azért Szent Jánost magához hívatá, jól tudván, hogy a királynének gyóntóatyja volna. Midőn azért Szent János a király eleiben ment volna, jó kedvvel fogadtaték, és a király, mint² más dolgokrúl akarna véle szólni, beszéle véle, és végtére a gyónást hozá elő, mondván: Hiszem, az asszonyok kötelessége azt hozza magával, hogy uroknak mindent megjelentsenek, és annyival inkább a császári s királyi nemzetek között szükséges efféle. Ezeket mondván nagy sok ígíreteket téssen vala Szent Jánosnak, tiszteket, kincseket s mindent, amit kívánhatna, csak valamely keveset mondana meg néki a királyné titkaiból, olyan módon szólván, mintha nem is tudná meggondolni, mit tudjon gyónni a királyné. Hallván ezeket az Isten embere, eliszonyodék, és bátran megfelele [15] a királynak, hogy arra őtet soha rá nem venné, intvén a királyt, hogy afféle rendetlen és tilalmas kívánságoknak hadna békét, mert az Isten előtt igen utálatos véték ez. Távul légyen, úgy mond, tőlem, hogy én a szentgyónás titkának kimondásával az Istent megbántsam. Ez a felelet jóllehet haragra indítá Venceslaus királyt, mindazáltal eltitkolván más üdőre halasztá, úgy gondolkodván, hogy többen is voltak, kik az első ostromlásnak nem engedtek, de végre meggyőzöttettek, de hiában vélekedik vala így Jánosrúl, mert felette meg vala erősítette az isteni malasztokban.

Kevés üdő múlva felette ki kezdé jelenteni a király Szent János ellen való bosszúságát, mert midőn a szent ember egykor a királynál, udvarnál volna, történék, hogy a király asztalára egy sült kappant hoznának, mely minthogy sületlen szabású vala, annyira megharagvék Venceslaus, mintha esze nélkül volna. Nagy dühösséggel parancsolá, hogy a szakácsot haladék nélkül nyársra vonnák és elevenen megsütnék, mely istentelen parancsolatját hallván az udvariak eliszonyodának, csudálkozva nézván egymásra ez emberi módfelett való kegyetlenségen, de senki nem találkozáék, aki csak egy szót is merészlett volna szólni. Látván ezt Szent János, nagy [16] kegyességgel kezdé szólni a királynak, de a kegyes szók nem sokat használtak ennek a tirannusnak. Fordítá azért szavait a szent ember, és meg kezdé néki mutatni nagy bátorsággal, mely igen vétkeznék Isten ellen ilyen nagy kegyet-

² mintha

lenségével, mert minden keresztény igazság ellen vagyom. Többet nem sokat szólhata Szent János, mert a király dühössége nevelkedni kezdte, ki azonkívül is teljes vala reá bosszúsággal, hogy a királyné gyónását meg nem akarta volna mondani. Azért nagy kiáltással parancsolá szolgálainak, hogy Jánost megfognák, nem gondolván Venceslaus sem a papi méltósággal, sem a szent embernek ártatlanságával. Ímé, mit nem téssen a bosszúság.

Megfogattatván azért az Istennek hív szolgája, egy igen setét és бүдös tömlőben vettették, ott hagyván bizonyos napokig éhen-szomjan, úgyhogy ha megholt volna is, nem lett volna csuda, de aztán az Isten megvigasztalá őtet, mivel minden reménységét Istenben helyeztette vala nagy örömmel vévén, hogy méltóvá lett volna szenvedni az ő szerelméért és az ő parancsolatinak megtartásáért.

*Negyedik része. Szent János állhatatosságáról
a kínok szenvedésében és halála előtt való utolsó cselekedetiről*

[17] Jól tudta az Isten embere, mivégre valók voltak az ő gyötrelmi, és hova célozott a király haragja, kit az tömlőcőrzők is értésére adtak, mondván egyik közülök, hogy más módja nem lehetne a szabadulásban, hanem ha a király megnyerné tőle, amire nemrégén kérte vala, de a boldog mártír megerősítettvén lélekben, kész volt inkább ezerszer meghalni, hogysen a gyónást kinyilatkoztatni. Kevés napok múlva egy becsületes embert küldte a király a tömlőchöz, hogy Jánosnak jelentené meg, mely igen megbánta a király hirtelen cselekedetét, azért őtet a fogságból felszabadítja, s becsületit visszatéríti, hívatá azért őtet másnapon a maga királyi asztalához.

Az elrendeltetett napon azért elméne János, és a királytól nagy becsülettel fogadtaték, és az asztalhoz ültetették. Elvégeződvén az ebéd, s a vendégek is eloszolván, megint arra kezdte szólani Venceslaus, hogy ő úgymond csak avégre hívatta volna Jánost asztalához, hogy a királyné gyónását néki megmondaná, mert addig semmiképpen víg nem lehetne, és ezt mondván sok és nagy ígéreteket tőn őnéki. Amellett megfogadá azt is erősen, hogy nagy titokban tartaná, ha valamelyet mondana néki a királyné gyónásából, és végre nagy kínokkal is kezdé őtet fenyegetni, intvén, hogy ne kívánná őtet haragra gerjeszteni, sőt inkább királyi gráciájában [18] tartaná meg magát. Szent János pedig megveté és megutálá a királynak minden ígéretit, nem tartván fenyegetésétől. Bátor szóval meg kezdé mutatni a gyóntó atyáknak kötelességeket, megjelenté az ideig tartó és örökös büntetéseket is azoknak, kik a gyónásból valamit kifecsegnének, továbbá inté a királyt, hogy elállana az olyan kívánságtól. Egyéb dolgokban engedelmesen veszi paran-

csolatját, de ebben, ami Isten ellen vagy, semmiképpen neki engedni nem akarna, ha szinte ezerféle kínokat s mindannyi halált rendelne is önéki. Ezeket hallván a király felette nagy bosszúságra gerjede, annyira, hogy mindjárt a hóhért (ki szüntelen mellette lakozott, és komájának hitta) előszólítá, ki legottan megfogván Szent Jánost a tömlöcben veté, azután csigára vonták, és égő gyertyákkal kínozták.

Itt azt kell észrevenni, hogy jóllehet a régi írások nem emlékeznek arról, hogy a király személye szerént jelen lett volna a szent ember kínzásán, noha ő efféle gyötrelmeknek látásában igen gyönyörködött, hihető azért, hogy itt is jelen volt, remélvén, hogy a gyötrelmek által kivehetné Jánostúl, amit kívánt vala tudni. De amit sok ígéretekkel meg nem nyerhetett, a sok kínzásokkal sem vihette azt végben, mert a szent mártír mindeneket [19] ellenzés nélkül szenvedvén csak a legszentségesebb neveket, úgy amint a Jézus, Mária nevét említette szüntelenül, azoknak ajánlván kínjait, életét és halálát.

Az kegyetlen hóhérok pedig kínozzák vala őtet minden erejekkel, csak azért is, hogy a vérszomjúhozó tirannust gyönyörködtetnék. János mindazáltal igen buzgón kíván vala szenvedni a Krisztusért, a hóhérok pedig elfáradának, s a király is, látván, hogy semmit ki nem vehetne Jánosbúl, elméne onnét, és a szent mártír levétetvén a csigákrúl, újokban tömlöcben vettették. Némely könyvekben találattik, hogy mennyei vigasztalási voltak a szent mártírnak, mindazáltal nyilván nem tudhatni, ha angyal által-é vagy csak a belső vigasztalások módja szerént vigasztalta Isten őtet. Űdő jártára kibocsátá őtet a király a tömlöcből, tartván attúl, hogy Johanna királynénak fülében esnék a nagy kegyetlenség, kít Jánoson elkövetett vala.

Kibocsáttatván a tömlöcből, senkire nem bosszonkodott, hanem teljes szívből megbocsátott ellenségének, és a rajta esett becstelenségekrúl úgy hallgatott, mintha semmi sem történt volna rajta. Mihelyen sebei meggyógyultak, legottan eljárta tisztiben sokkal nagyobb buzgósággal, mintsem azelőtt. Készült azonban a halálhoz is, mert jól tudta, hogy Venceslaus által kevés [20] üdő múlva halált szenvedendő volna.

Midőn azért egyik napon Szent Vid templomában vasárnap prédikállott volna, azon napra szolgálendő evangélium szerént gyakran mondotta ezen szókat: Egy kevésé láttok engem, és egy kevésé nem láttok. És tovább menvén mond: Nem sokat szólok már veletek. Ez szóknak gyakorlásával, mintegy előre jelenteni akarta, hogy az Isten törvénye megtartásáért rövid üdő alatt meghalna. Azután kezde igen könyörületesen sírni, és mintegy prófétáló lélekkel megjövendölé az egész csehországi királyságnak következő nagy ínségét, előszámlálván, mi módon rövid üdő múlva a pokolbéli eretnecség beférkezik az országban, ki miatt nagy egyenetlenségek léznek mind az egyházi s mind a világi rendek között, és hogy a

szent templomok s klastromok tűzzel s rablással pusztítottak el. A szerzetesek pedig sokképpen kínoztatnak, egyszóval (úgymond) oly szörnyű léssen az anyaszentegyháznak és az országnak üldözése, hogy csaknem utolsó romlásra fog jutni. Ezeket hallván a prédikáción jelen lévő sokaság, igen csudálatosnak tartották ezen jövendölést ahhoz képest, aminémű szép rendben s jó állapotban akkor volt Csehországban az anyaszentegyház. Kire nézve nem is mindenek hittek a szent ember jövendölésének, de elhitték kevés esztendőök [21] múlva, midőn mindenek bételjesedtek, valamelyeket Szent János megpróbétált vala. Elvégezvén azért prédikációját, elbúcsúzik mindenektől, és legelőször is a prelátusoktól és az egész kapitolomtól, nagy alázatossággal vádolván magát bűnös voltárul s fogyatkozott életérül, továbbá bocsánatot kére mindenektől, és végtére oly nagy bánattal fejezé be szólását, hogy hallgatóit nemcsak csudálkozásra, de szíves keserűségre is indítá.

Ötödik rész

Szent János halálárul, temetésérül és azon közben történt csudákrul

Némely napok elmúlván, útra adá magát Szent János, hogy tiszteletet tenne egy csudálatos Boldogasszony képének, melyet Szent Cirillus és Methodius, az csehek apostoli hoztanak vala Csehországban az napkeleti országokból, mely szent kép Prágától nem messze egy városban nagy becsületben tartott, az hol is csudákkal fénylett, és sok emberektől látogatott mindenkor. Ehhez menvén azért az Isten embere, hogy segítségül hívná utolsó órájára az Isten anyját. Minémű buzgósággal vitte pedig végben imádságát, könnyen elgondolhatni, mivel gyermekségétől fogva igen [22] buzgón szerette Máriát, benne helyeztetvén mindenkor teljes reménységét. Azért noha a régi írások nem adják előnkben, minémű móddal vitte végben akkori útját, mindazáltal igen hihető, hogy akit mindenkor szeretett s tisztelt, s ugyanannak kedvéért tette utolsó utazását is, tehát úgy vitte végben, amint legjobban lehetett, mivel halálának rövid üdő alatt való bizonyos voltát előtte viselte. Elvégezvén azért ájtatosságát, és midőn estefelé Prágában érkezett volna, meglátá őtet Venceslaus király, ki mint olyan henyelő ember mindenkor az ablakon szokott vala kinézni, meglátván azért őtet, legottan bételék bosszúálló és haragos gondolatokkal az ő házastársának gyónása miatt, hogy azt őnéki János oly sokszori kívánságára s kérésére meg nem akarta volna jelenteni, azért tovább magát meg nem győzhetvén felugrék, mint valami testben öltözött ördög, és bizonyos személyek által Jánost maga eleiben viteté. Ott állván már a szent ember, nem sokat szólhat vala a király az rettenetes méreg és bosszúság miatt, hanem rövid szóval csak azt mondá: Hallod-e, te pap, meg kell halnod, hogyha mindjárt meg nem

mondod az én házastársom gyónását. Az Istenre esküszöm, hogy [23] vizet fogsz zabálni, ha kívánságomnak eleget nem téssesz. Ezen szavaira egy szót sem felele Szent János, mivel már sokszor megmondotta volt, hogy később halált szenvedni, mintsem a gyónás titkát kijelenteni, azért csak feje rázásával bizonyítja, hogy ő semmit nem mondana. Azonban reá rohanának némely erős hómérforma férfiak, és a király parancsolatjából egy titkos helyre rejték, félvén a községtől. János pedig szüntelenül való imádságokkal s fohászkodásokkal malasztot kért az Istentől, és néki ajánlá életét s halálát.

Elérkezvén az éjszakai setétség, midőn mindenek elnyugodtak volna, hurcolák a szent embert a kőhídra, mely Moldán nevű nagy folyóvízen vagyon építve Prága városában, mely víz elválasztja Oho városát a kisebbik résztől. Elérkezvén azért a nagy hídra, Szent János az ő lelkét Istennek ajánlá, és nagy sok becstelenítések után alátaszították a vízben, és ottan elmerülvén Istennek áldozá életét májusnak 16-dik napján 1383. esztendőben. Ez szent mártír halálát jóllehet el akarta volna titkolni Venceslaus, az istentelen király, de haszontalan vala, mert alig hogy megholt az Isten embere, leg[24]ottan mennyei jelek és csudák által kinyilatkoztatta az Úristen, mivel ugyanazon tüzes lángok látszódtak, amelyek születésekor, mintha az örök életre utat mutatnának neki, mely tüzes világosság annyira fényeskedett, hogy az egész folyóvíz merő tűzben állani látszott. Ezenkívül, minthogy a szent test csak felül leveg vala a vízen, csudálatosan látszódtak körüle számtalan sok égő gyertyák, oly szép rendben pedig, mintha ugyan a szent testet temetésre kísérték volna. Az volt pedig csudálatos, hogy a nagy szél támadása miatt felettébb való habokat hányt a víz, mindazáltal sem a szent test a víz fenekére nem merült, sem a körüle lévő gyertyák el nem aludtak.

Ily nagy csudára azért nagy sokaság érkezék a vízhez, felette csudálkozván a világosságon, melyet a királyné is látott a vár ablakárúl, de nem tudta, mit jelentene, azért sietséggel a királyhoz menvén mondá, minémű csuda dolog volna a vízen, és az égő gyertyákat mutatván néki, igaz ártatlanságának tökéletességéből kérdé, hogy mit jelentene. Mihelyen ezt a király hallotta és látta volna, legottan a lelkiismeretnek a férge mardozni kezdé ötét, azért oly sebesen elsiete onnét, mintha [25] valami mennydörgéstől s villámlástól kergettetett volna, és magát harmadnapig annyira elrejté, hogy senkit maga eleiben nem bocsátott, sem pedig nagy szükség nélkül maga is senki eleiben nem került.

Az gyertyák pedig egész virradtig világoskodtak a szent test körül, akkor azért megláták a szent testet maga ruhájában tündöklő orcával nagy kegyes formában feküdni a víz partján, melyet látván a vízhez gyülekezett emberek hírül tévék a

várasiaknak, és legottan az egész város egyben gyűlvén, nem marada titokban e gonoszságnak okozója.

Hírekké lón a prágai kapitolombéli uraknak Szent János halála, azért hamarsággal egyben gyülekezének, hogy becsületet tennének a szent testnek. Elérkezvén azért a helyhez, nagy becsülettel felvévék a szent testet, és a legközelebb lévő Szent Kereszt templomában vivék, az hol bizonyos szerzetesek laktak, kik nevezettek de poenitentia, oda helyhezteték a testet, míglen az öreg templomban érdemes helyt és koporsót készítenek a szent mártírnak. De csudálatos dolog, hogy noha mind az egész kapitolum tudta a király kegyetlenségét, mindazáltal senki nem félt tőle, hanem bátran [26] tisztelték az szent ember testét, mely nem is marada jutalom nélkül, mert midőn a prelátusok és pap urak Szent Vid mártír templomában temetőhelyt ástak volna, találának sok mázsa ezüstöt és aranyat, s egyéb drága portékákat, mely kincsnek találásával úgy látszott, mintha a szent ember a temetőhelyért és a néki tett tiszteletért fizetett volna a prelátusoknak. Mindenek tisztelik vala azért a szent testet, számlálhatatlan népség tódulván a Szent Kereszt templomában, csókolgatják vala kezeit és lábait, magokat ajánlván az ő hathatós esedezésében. Annak felette dicsérték s csudálták az gyónás titkainak elhallgatásában való nagy állhatatosságát. Megtudá a császár mindezeket, és hamarsággal a hozzá hasonló tirannus tanácsadóinak javallásokból fegyveres férfiakat küldte a klostromhoz azt parancsolván, hogy semmi újságot ne kezdenének, és a község között támadást [ne] indítának, hanem az embereket eligazítván Szent János testét egy szurdikban vetnék. Végben vivék azért a császár parancsolatját, de nem lón kedve szerént a dolog, mert ő a szent testet becsteleníteni akarta, az Isten pedig megtisztelé az ő szent mártírját, mert a test oly igen jó illatot [27] ada, hogy azt elrejteni lehetetlen volna, a község azért újonnan nagy tiszteletet tőn a szent testnek.

Midőn pedig minden szükséges dolgok a temetéshez elkészültek volna, egyben gyülekezék az egész egyházi rend, és Prágában minden harangokat megvonván, számtalan népességnek kísérésével nagy pompás ceremóniával és szép processzióval vivék Szent Vid mártír templomában a szent testet, és a község kérésére megnyitatték a koporsó, hogy mindenek láthatnák a testet. Végre nagy keserves sírással s ájtatossággal eltemették. Mindenek búslakodtak ugyan az ő halálán, de leginkább a szegények, kiknek merő édesatyjok vala. Az ő sírjára egy nagy kő tétették, és amint mai napig is megolvashatni, ez következő szók íratattak deák nyelven az kőre:

Az tisztelendő Nepomucenus János úr, ezen templomnak kanonokja, a királynénak gyóntóatyja. Mivel a szent gyónásnak titkát halálíg megtartotta, azért a

csehországi negyedik Venceslaus királytól, úgymint a negyedik Károly fiától sok kínoztatások után a Moldán vízében taszított 1383. esztendőben. Itt fekszik azért dücsőségesen eltemetve, és csudákkal tündöklőklik.

[28] Midőn pedig Joanna királyné Szent János halálát és mindeneket, amelyek történtek, megértette volna, felette igen megbúsula, mivel merő édesatyjának tartotta vala őtet, és jól tudta, hogy az ő kegyetlen férje csak őreá való bosszúból ölettette meg Szent Jánost. Annyira megbúsula azért, hogy magát meg nem vigasztalhatván megbetegedék, és négy esztendő múlva meghala, úgymint 1387. esztendőben januariusnak első napján, amint Lupacius írja az ő históriájában.

*Hatodik része. Az tiszteletről s ájtatosságról,
mellyel Szent János Nepomucenus mint igaz mártír tiszteltetett*

Minek előtte a csudatételekről szóljunk, tudnunk kell, hogy noha ez áldott szent misék celebrálásával és nyilvánvaló officiumtartással nem tiszteltetik, mivel az római anyaszentegyház engedelmé nélkül meg nem lehet, mindazáltal minden egyéb tisztelettel, mellyel egyéb szentek tiszteltetnek, ő is tiszteltetik. Azért valakik a csehországi szenteknek, úgymint Szent Vid, Szent Venceslaus, Sigmond, Adalbertus szent testek látogatására mennek, mindenek kicsinytől [29] fogva nagyig térden állva végezik el ájtatosságokat a Szent János koporsója felett. Ez a tisztelet pedig mindjárt az ő halála után kezdetett, és mindeddig gyakoroltatik, mindeneknek nagy lelki-testi vigasztalásokkal. Ezen szentnek temetőhelyénél függenek némely táblácskák, melyeken deák, német és cseh nyelveken való imádságocskák vannak írva, melyeket az emberek el szoktak mondani. Továbbá ugyanott sok gyertyák és offertóriumtáblácskák függenek, kiken az Isten emberének képei feje felett való fényességgel íratattak, mint egy szent. Az ő temetőhelye körül kettős vasrostély vagyon, igen mesterséges munkával vagyon Szent János neve rajta, hozzája adván a mártír nevet is. Koporsója felett nyolc ezüst- és egy rézlámpás függ, melyek éjjelnappal égnek. Viaszgyertyák pedig számtalan adatik naponként a szent koporsóhoz, mely gyertyák közül némelyik oly nagy, hogy egy férfi persona magasságot is meghalad, és ezek közül midőn már valamelyik elég, legottan mást adnak azok a személyek, kik valamely kiváltképpen való segítséget vettek Szent Jánostúl szükségekben.

[30] Leopoldus, a felséges ausztriai herceg, egy igen ékes gyertyatartót ajándékozott Szent János koporsójához, melyen is a szentnek képe más szentek képeivel vagyon csinálva. Egyszóval, minden királyok és hercegek tisztelték őt eleitől fogva.

Az első Ferdinánd császár valamikor³ a prágai öreg templomban ment, mindenkor térdén állva végezte ájtatosságát e szent koporsójánál. Hasonlóképpen az ő két fiai is, sőt a harmadik Ferdinánd gyakorta magához hívatta Ernestus kardinálist, ki prágai érsek is vala, arrúl traktálván véle, hogy e szentnek kanonizációja meglebbe, és hogy nyilvánvaló officiumtartással tiszteltetnék, de ennek a jámbor császárnak igyekezetit elsőben a hadak s azután a halál meggátolá. Mindazonáltal bizonyos dolog, hogy sok módon úgy tiszteltetett, mint igaz mártír.

Simeon Flagellus, a Prága várbéli templomnak plébánusa, ezelőtt száz és egynéhány esztendővel a csehországi szentekről egy himnuszt komponált, és abban is Nepomucus Szent Jánosról szép verseket foglalt. Georgius Bertold prágai prépost egy könyvében, kit neveznek Bohemia Pia, mártírnak nevezni, mely nevet a több historikusok is adták őnéki. [31] Bizonyítja az ő szentségét az is, hogy amint sok régi írások tartják, amely házban Szent János született, holta után sok nyughatatlanságok voltak, mindaddig, míg a benne lakosok ki nem költöztek, és a házból kápolnát építettek. Az mi üdönkben pedig a méltóságos gróf Franciscus Sternberg, Csehországnak főbírája az említett kápolnát földig elrontatván annál sokkal szebbet építtetett. Ezen templom a boldog emlékezetű Ernestus kardinál és érsek kegyelmes engedelmeiből (magátul betegeskedése miatt nem lehetvén) másokkal megszentelteté, és ottan a nagy oltárra Szent Nepomucus képét feje felett lévő fényességgel íratván, nyilván kitévé, ennek alkalmatosságával egy könyvet is nyomtatásban bocsáta Pater Ferus 1641. esztendőben. Kit nevezze Fama post hunc Beato Joanno Nepomuceno meg könyvben szép képekkel le van ábrázolva Szent János egész élete, alatta lévén deák, cseh és német nyomtatás. Ezen Szent János tiszteletire építtetett templomban minden esztendőben bizonyos napon processzióval mennek az emberek. A szentmise jóllehet nem Szent Jánosról mondatik, hanem a Szentháromságról, mindazáltal a prédikáció az ő meg[32]feddhetetlen életéről szokott lenni. Az oltár körül függenek sok offertóriumképek, melyek bizonyosági a Szent János csudatételeinek.

Az is bizonyos dolog, hogy midőn szárazság vagyon, és idején processzió rendeltek Szent János tiszteletire, legottan eső adatik a földre. Azért ott a környékben egy igen régi ének találtatik, melyet a község el szokott énekelni Szent János tisztességére, és azzal a barmokat is néki ajánlani, kinek is szemlátomást hasznát érzik.

Pestisnek idején, 1649. és 1680. esztendőben, az egész Csehország a döghaláltúl szorongattaték, de a népség Szent Nepomucushoz folyamodván megoltalmaz-

³ amikor

tattak. Egyszóval valakik Szent Jánost tisztelik, akármely szükségben is, megsegítetnek. Kire nézve az ő koporsója Prágában nagy tiszteletben tartatik, mindazáltal találtattak oly gondatlan elmék, kik a tökéletességnek színe alatt azt tartották, hogy akik nincsenek kanonizálva, ne tiszteltessenek szent gyanánt, és ezzel le akarák nyomni Szent János dücsőségét. Mindazáltal a község erre soha nem hajtott, hanem a jóban állhatatosan megmaradott. Illendő itt előhozunk, amit Goderfridus Hensenius [33] igen tudós férfiú mondott, hogy tudniillik a megbéatifikált szentek, ha már a községtől száz és több esztendőig szent gyanánt tiszteltetnek, az olyanokat hetedik Orbán Pápa sem tiltani, sem erősíteni nem akarja.

Hetedik rész

Az csudákról, melyek Szent János koporsójánál történtek

Annyi sok és nagy csudák történtek régenten Szent János koporsójánál, hogy a régi historikusok egy egész könyvet írtak azokról, mely könyv a prágai templomban egy titkos helyen tartatott, kirül bizonyoságot téssen Bolphangus Csanoviczky, ki igen nagy nemű és bölcs ember volt, prágai kanonok és szentírásbéli doktor, aki midőn 1580. esztendőben megholt volna, magát igen közel Szent János temetőhelyéhez temettette nagy ájtatosságból. Ez a nevezetes férfiú írja, hogy méltán neveztetik Nepomocenius Szent János csehországi csudatévőnek, mivel az ő koporsójánál egy vak szemei világát megnyerte, mások pedig halálos veszedelmekből megszabadultak. Tudva vagyon azért a prágaiaknál Szent János kegyessége és csudatételei, melyek naponként Szent János koporsójánál történtek. Bizonyos dolog pedig, hogy azon napon el nem kerülí a gyalázatot valaki, [34] valaki Szent János koporsója mellett elmenvén tiszteletet nem téssen.

Midőn 1588. esztendőben Radzivil herceg a lengyel királytól maga személyében és az ország dolgában második Rudolfus császárhoz nagy pompásan mint olyan királyi követ ment volna, és dolgai miatt a császárnál lakoznék, érkezék az vendiai palatinus, ki igen nagyhírű ember vala, nevezet szerint Szuha Kristófnak hívatatott. Ez midőn egykor a prágai templomban ment volna, és ott mindeneket kuriozításból nézegetne, végre Szent János temetőhelyére juta, az hol megmondák néki, hogy valaki azon helyre tiszteletlenül lépik, azon a napon el nem kerülí a nyilvánvaló gyalázatot. Megneveté ezt a palatinus, és csak azért is csúfképpen tapodni kezdé a szent helyt, de nem marada büntetés nélkül, mert legottan esztétül megfosztatván, midőn szolgálí hintót és lovat hoztak volna, hogy amelyiken tetszenék néki, azon térne vissza. Az palatinus lóra akarván ülni, a jobbik oldalán akara felhágni, mint olyan esztelen, midőn már felült volna, semmi sarkantyúzással

kimozdíthatá lovát helyéből, leszálla azért, és a hintóban üle, de akkor is a lovak mozdulhatatlanul maradának, így azért nem kevésbé megcsúfoltatván a császár jelenlétében, nagy [35] szegényvallással csak gyalog kellett szállására visszatérni.

Az Jézus Társaságbeli tisztelendő páter János Tauner és Adalbertus Kanoviczky öszveszedvén ezen szentnek életét egy könyvben, egy példát írt abban, melyet mostan előhozo[k]. Így szól azért páter Joannes Tauner: midőn a mi Albertusunk tizenkét esztendő volt, és Prágában a harmadik oskolát tanulná, történék egykor, hogy az ő atyja, kit Jánosnak híttak, Prágában érkezék, és fiát magával elvivén tisztelé azon helyben lévő szentek tetemét, és midőn Szent János sírjához jutottak volna, beszéli fiának az atyja, minémű hely volna az, és miképpen megbüntetné Isten azokat, kik az ő szent mártírának temetőhelyét nem tisztelnék. Előbeszélé néki, mi történt volna egy szűzzel nem sokkal azelőtt, midőn becstelenül általment volna Szent János temetőhelyén, ki midőn a prágai hídon haza akarna menni, nagy szélvész támadta, és a szűznek szoknyáját feje feliben vetvén, sok emberek szeme láttára nagy szégyent vallott. Ezeket hallván Albertus gondolá magában, hogy asszonyi személlyel ez könnyen megtörténhetett, de öltözetéhez képest nem történhetik férfúval ilyen állapot. Ez gondolat közben csak azért is ráhága a sírra, és lábát bényújtá a rostély közé, de mi történék rajta, így szól maga [36] arról: Midőn az atyámmal együtt mentem volna az utcán, egy kevésbé hátramradék, és azontúl egy igen rút, sáros tócsában esém, csaknem térdig lévén a sárban, cipellősömet is majd odavesztettem, kire nézve igen megcsúfoltattam a községtől, de újabb szegényvallás is követett, mert midőn a kőhídra jutottunk volna, újobban egy nagy tócsában estem, még a palástom is mind elsárosodván, s akkor úgy tetszék nékem, mintha valaki mondaná fülemben: Ezen helyen taszított le Szent János a hídról, és a vízben hala, így azért mindenektől megcsúfoltatván igaz jutalmát vettem cselekedetemnek.

Vala egy Vilhelm de Raupiva nevő ember, ki kalvinista volt, és egy bizonyos rebelliónak kezdője némely csehországi grófok között, kiért őtet Fridericus gróf csehországi kancelláriussá tette. Ez azért midőn egykor 1619. esztendőben Szent Vid templomában sétálna csak úgy, mint egy közházban, juta a Szent János sírjához, és eszében juta, hogy az volna a katolikusok egyik nevezetes helye, kit nagy tiszteletben tartanának. Csúfolódván azért és nevetvén mondá, hogy csudálná a pápisták bálványozását, s azonközben nagy tiszteletlenül fel s alá jár vala Szent János sírja felett, [37] de nem halada sokára büntetése, mert midőn a templom küszöbén állana, futvást érkezék egy követ, ki az ő egyetlenegy fiának halálát hozá hírről, mely valóban keserves hír vala ez kálvinista embernek, de ez sem lón elég,

hanem esztől is megfosztaték, és midőn az városbélieket mezítelen, fegyverrel kergetné, szerencsétlenül végezé boldogtalan életét.

Midőn 1618. esztendőben az kálvinisták uralkodtak volt Prágában úgy, hogy a Szent Vid templomának is nagy részét magoknak foglalák, és a szanktuáriumban az ő végvacsora-képeket helyezteték, a szentek tetemít becsstelenítvén fel s alá hurcolák. Végre a Szent János testével is azt akarák cselekedni, de az Istennek mártúra gondot visele az ő testének tiszteletire, mert midőn a kálvinisták oly szándékban volnának, hogy a szent test körül való rostélyt elrontván azután a testet is egy becsstelen helyre vetnék, hívatának ezen okra nézve némely férfiak, hogy a rostélyt elrontának, melynek rontásához csak alig kezdetek, és legottan kettő azok közül hátraesvén szörnyű halállal meghala. Az harmadik életben vitették ugyan haza, de ez is hamar meghala, melyet látván a többi, félben hagyák az ő istentelen szándékjokat.

Ugyan hasonló történék egy angliai kálvinistával, [38] ki sok káromkodásokat tett Szent János temetőhelye ellen, de nem marada büntetés nélkül, mert a földre esvén úgy megromlék, hogy azon éjszaka kiadá boldogtalan lelkét. Ez történetnek formája igen mesterségesen kifaragtatott fából, és az Szent János sírjához tétetett, kit az odajárók mai napig is rettegéssel szemlének. Ezen történetet Szamaridriai Tamás püspök, prágai plébánus egy könyvben feljegyzette, kit 1630. esztendőben írt és nyomtatásban bocsátott, nevezvén azon könyvet Tökéletes férfiúnak, és abban írta azt is, hogy Szent Vid koporsójánál egy gonosz embernek mindkét lába megsántula, s azután megbolondulván kevés üdő múlva meghala. S tovább úgymond az említett püspök, alig végezé életét egy gonosztévő, és íme, mindjárt érkezék más kálvinista, aki préceptora vala bizonyos gróf fiainak. Ez maga mellé vevén Berbersdorfot, elindulának, s követeket küldenének a kálvinista prédikátorhoz, hogy a templom kulcsait küldené nekik, melyet kezekhez vevén bemenének a templomban, fel s alá járván abban, és midőn jutottak volna Szent János koporsójához, kérdé a vakmerő eretnek préceptor, ki feküdnék azon helyen, hogy kettős rostély volna rajta. Mondának neki, hogy az igen nagy [39] szent hely volna, kit a pápisták nagy tiszteletben tartanak, és bizonynal tudják azt, hogy valaki azon helynek becsületet nem tenne, el nem kerülné aznap a világi gyalázatot. Ezt hallván a préceptor igen megháborodék, és rettenetesül kezdé átkozódni, és irtóztató szókkal az Istent káromlani. Nevetvén a pápisták könnyen hívésén és egynéhányszor ezen szókat mondá: S hát ennek a pápistának temetőhelyét kellett-é így békeríteni vasrostélyal, mintha valami nagy király vagy herceg nyugodnék itten. Továbbá monda, hogy mely igen csudálná, hogy akik igazgatják az országot, elszenvednék a pápistáknak ily nagy bálványozásit, eltökéllé azért magában, hogy

végét érje azon szent hely tiszteletinek. Másnap azért társaival együtt megrészege-
gedék, és elsiete a Szent János koporsójához, és megrúgván lábával a rostélyt,
mondá: Elsőben a sövényt kell elrontanunk, ha táncolni akarunk. Azonközben
rontatni kezdé két lakatos legénnyel, kik közül mondá az egyik, hogy noha ő nem
volna pápista, de félne azon helytől, mert csudálatos dolgok történnek ottan, kire
nézve inkább hazamegyen más munkát tenni, hogysesm azon helynek becstelen-
séget tégyen. Az másik lakatos pedig saxoniai lévén nem irtózék a gonosz
cselekedettől, mivel minden [40] latorságnak fő mestere volt. Hozzákezdé azért az
rostélyrontáshoz, és midőn lerontotta volna, ugrándozni kezdé az istentelen angliai
préceptor, de megadá az árát, mert azontúl ordítani kezdé rettenetesen, de szavai-
búl a környülállók semmit többet nem érthettek, hanem csak azt, hogy lábai igen
égnek. Az Isten ereje pedig messzeveté őtet a rostélytől, és midőn fel akarna kelni,
újjobban leesék, és még szörnyebb szózattal kiáltván mondá: Égek, égek, most már
egészen égek! Ezt látván a saxoniai lakatos megfélemlék, és reszketni kezdvén holt
elevenen leesék a földre. Ezeket látván a környülállók elszaladának, és nem vala, aki
ez szerencsétlen emberekhez mert volna nyúlni. Azonban nagy zendület lévén,
némely bátor szívő férfiak kihurcolák a gonosztévőt, ki azon az egész napon
egyebet nem monda, hanem csak azt, hogy rettenetes ijesztők kínozzák őtet. Végre
pedig átkozódással és rettentő ábrázattal kiadá szerencsétlen lelkét. Az lakatos
legény pedig vétkét megbánván Isten irgalmát kéré, melyet noha megnyert, de a
nagy reszketés miatt lábain meg nem állhatott.

Ez történet után harmadnapra megint más dolog történt, [41] mert midőn
karácsony éjszakáján a kálvinisták az ő Úrvacsorájokkal élének, jelen volt ottan az
csehországi legfőbb grófasszony is mind az egész udvarával, kinek hofmesternéje
igen megátalkodott kálvinista asszony volt. Megállván azért a templomban a király
trónusa alatt, és ujjával Szent János sírjára mutatván monda: Ez-é az a hely, akinél
ezelőtt harmadnappal oly csudálatos dolog történt az úrfiak préceptorával? És
midőn feleltek volna, hogy azon helyen történt a dolog, átkozódni kezdé, és a többi
között mondá, hogy szükség volna azt a bűbajos testet az földből kiásni és
megégetni. De alig mondhatá ki a káromkodó szókat, legottan oly rettenetes szél-
vész támadá, hogy azt vélnék, majd a templom is reájok szakadna, és midőn siet-
nek vala kimenni, a hofmester asszony is igen megrémülvén ki akara menni, és már
az ajtónál lévén megnevelkedék a szél úgy, hogy az asszonynak szoknyáját mind
ingestül a feje feliben borítá, kit látván az ő szolgálói, eléggé munkálkodtanak, hogy
asszonyokat a gyalázattól megmenthetnék, de semmiképpen szoknyáját le nem
vehették fejről, hanem iszonyú nagy szégyenvallással úgy kellett mind a várig

felmenni, és midőn már a palotánál volna, akkor megáll a szél, és nagy nehezen levévék [42] fejezül köntösét. Így büntette Isten az ő szentjének megcsúfolóját.

1620. esztendőben, midőn az eretnekek Szent Vid templomában sok károkat tettek volna a szent képekben, megfizettek Szent János sírjánál az ő gonosz cselekedetekért, mert egykor Szent János temetőhelyét bészegették, hogy onnat ki ne jöhetne, de mind úgy is Szent János gyakorta megjelent nekik, midőn az Úrvacsorájának vételére egyben gyülekeztek. Azt is írják, hogy midőn a kálvinisták magok birodalma alá vették a szent templomot, gyakorta sírás hallatott éjszakának idején, és a vigyázók azt vallották, hogy mindenkor a Szent János sírjából hallatott a szózat, de ki csudálja, hogy Szent János holta után is kesergette az Isten egyházának megferteztetését, kinek élteben is oltalmazója volt. Ez is bizonyos, hogy azon üdőben gyakorta gyertyákat és tüzes lángokat láttak Szent János koporsójánál, de ez sem csuda, mert ugyanis ahol valami kincs vagyon elásva, ottan sokszor tűz szokta magát feladni a földből. Szent János is az anyaszentegyháznak egyik kincse lévén, jelenségét adta, hol volna elrejtve. Végtére bizonyos dolog az is, hogy Szent János kiváltképpen való patrónusa és segítője azoknak, kik félnek, hogy gonosz cselekedetek [43] napfényre ne keljen. Továbbá akik a gonosz rágalmazó nyelvek miatt becsületekben kárt vallottak, és ezen szenthez folyamodnak, becsületeket visszatéríti. Ennek megnyerésért egy kis imádságot írtak egy tábláskára, és Szent János sírjánál vagyon felfüggesztve. Ilyen szókkal vagyon pedig az imádság:

Oh, Úr Isten, kérünk téged, hallgasd meg imádságinkat, melyet a te szent mártírod és konfessorod, Nepomucenus Szent János tiszteletire tészünk, oltalmazz minket, és engedd kegyelmesen, hogy az ő érdeme és esedezése által minden jóban megerősödvén az világi gyalázattól és szégyenvallástól megoltalmaztassunk, halálunk óráján pedig bűneinket meggyónván azokért eleget tehessünk a szent penitenciával, és holtunk után az örök dücsőség kapuján szerencsésen bémehesünk. Az mi Urunk Jézus Krisztus által. Amen.

Ez a nagy szent meg szokta segíteni azokat is, kik a gyónásban szégyellik bűnüket megvallani, és sokan megvallották a gyónószékben, hogy minekutána Szent János temetőhelyén imádkoztak, legottan megbátorodtak az igaz gyónástételre. Efféle malasztoknak megnyerésének emlékezetire sok táblák függöttek a szent koporsójánál, kikerül bizonyosságot tettek sok öreg emberek, de azokat a táblákat már az eretnekek mind elégették. Az mi üdőnkben pedig sok szülő asszonyok is szerencsés [44] szülést nyertek Nepomucenus Szent János érdeme által. Egyebek pedig a vízi veszedelemből kimenekedtek, ha Szent Jánost segítségül hitták. Az hideglelésből és sok egyébféle nyavalyákból meggyógyultak, midőn temetőhelyénél felszedték a port a földről, s azt teljes hittel s ájtatossággal bevették.

Történék egykor, hogy midőn egy fő asszony szolgája szentnek mondaná Nepomucenust, monda az asszony, miért mondod azt szentnek, akiről Rómában semmit nem tudnak. Hiában tiszteli őtet az emberek együgyűsége, mert ő nem érdemli azon tiszteletet, ha szent volna, tehát eddig régen a pápák is szentnek vallották volna. Azonban egynéhány nap elmúlván a templomban méne az említett fő asszony, és Szent Jánosról nem is gondolkodván, talál egy képet könyvében, úgymint Szent János képét papi öltözetben, fényesség lévén írva a feje felett, amint szokták írni a szenteknek. Hazamenvén újebben íróasztalán is olyan képet talál. Akkor azért magában szállván vétkét megbáná, és másnap szent János sírjához menvén bocsánatot kére gondatlan szólásáról.

Majd hasonló dologért büntetett meg Istentül egy [45] szerzetes személy, ki nagy merészen azt meré mondani, hogy nem jól teszik, akik Szent Jánost úgy tisztelik, mint szentet, sőt azok is rosszul teszik, akik megengedik, hogy egy embernek olyan tiszteletet tegyenek, holott semmit nem tudnak felőle. Ezeket mondván reszketni kezdte, és betegségben esvén nagy fájdalmakat szenvedett mindaddig, míg vétkét meg nem esmertette, és fogadást tett Szent Jánosnak, amint ezeket az említett szerzetes ember maga kezeivel írásban hagyta.

Feljebb volt emlékezet egy rézlámpásról, kiben mindenkor olaj égett Szent János testénél. Történék azért egykor, hogy az egyház fiai közül egyik vizet töltö olaj helyett a lámpásban, meg akarván azzal társát tréfálni, de a lámpás szintén oly szépen égett, mintha olaj lett volna benne, melyet látván a társa igen csudálkozék rajta, s többen is, akik látták a csudálatos történetet, dicsírék az Istent.

Szent János temetőhelyén egy öreg gyertyatartó is áll, melynek alsó részét egyéb eszközökkel Fridericus Barbarosus császár, midőn Mediolanum városát megvette, Badislaus cseh királynak küldött volt azelőtt ötszáz esztendővel, és azt mondják, hogy azon gyertyatartó lába a Salamon templomából [46] való volna. Ezen a lábbon állott már azelőtt száznyolcvan esztendővel egy gyertyatartó, melyet a felséges ausztriai herceg, Leopoldus, az harmadik Ferdinánd öccse, igen szépen megékesített vala a csehországi szentek képeivel, s azok között volt Szent János képe is rézből csinálva oly igen szépen s mesterségesen, hogy némelyek látván annak fényességét azt vélték, hogy finum arany volna, és el is lopták, de semmi nyugodalmok soha addig nem lehetett, valameddig a képet vissza nem vitték, megvallván bűnökét a gyónásban.

Megértettük már Nepomucenus Szent János életét és halálát és csudatégeit. Kérjük azért mi is, esedezzék érettünk, hogy megoltalmaztassunk mind e világi s mind az örökkén való gyalázattól, és holtunk után az Istent örökké dicsírhessek, melyet engedjen az Atya, Fiú, Szentlélek Isten, Nepomucenus Szent János érdemért. Amen.

[*Szent Páscalis élete*]

[...]¹ [127] kérdezkedhetnek róla az vén Zakariás és Örsébettel, mit vélsz, hogy mi lesz ebből az gyermekből, melyre nézve őrajta igen nagy örömök vala, kiváltképpen azért, hogy ájtatos imádságokat és az keresztény tudományt oly könnyen és hamar megtanulá.

Az ő édesanyja egyszer is, másszor is kezein vivé az templomban, mivel még nem tud vala jární, melyen az gyermek oly örömet érzett, hogy azután, mivel maga nem tudna jární, kezeckéin és lábocskáin kezdett bémászni az templomban. Ez az gyönyörűséges kised egykor meglátogatta az ő bátyja gyermekét, ki véle együdős vala, melyet az szülei ájtatosságból Szent Ferenc habitusában jártattak, melyhez midőn jutott volna Páscalis, tanála őtet aluva, és az habitusát egy széken mellette, melyet ő csakhamar magára vévén semmiképpen vissza nem akará adni, míg az anyja erővel róla le nem voná, és azután keservesen síra.

Midőn immár hét esztendőös volna, az szüleinek szegénységek miatt, mint egy második ifjú Dávidnak, úgy Páscalísnak is kellett az juhok nyáját őrizni, melyet ő tizenkilenc esztendőös koráig gyakorolt. Mely ifjú pásztorocská gyermekségétől fogvást igen nagy szeretettel volt az boldogságos Szűz Máriához, Istennek Szent Anyjához, [128] az melynek szent képét minden üdőben magánál hordozta, és függeszté az ő pásztori pálcájára, az melyen felül egy crucifixum volt, az melyet az atya adott néki. Midőn azért valami kevés üdőt vehetett, szokta vala Páscalis azon pásztori pálcáját az földben dugni, leesvén térdeire, azelőtt imádkozott, és onnét hazul vitt magával az mezőre egy kis könyvecskét, jóllehet, hogy még olvasni nem tudott, de Istennek kiváltképpen való malasztja által megtanulá azt magátúl, és azután alkalmasint írta is. Mihent Isten ezen malasztját néki adta, szokta vala mindennap az Boldogságos Szűz officiumját és az rózsakoszorút s más egyéb sok ájtatos imádságokat egynéhányszor mondani az ő pásztori pálcája előtt térden állva. Az sok társalkodás a több társaival igen ellenére volt, mert őnéki minden gyönyörűsége éppen az imádságban és a mennyei elmélkedésekben volt. Oly igen tökéletes volt, hogy az ő társai mindnyájan vallották, hogy minden cselekedetiben, noha ifjú volt esztendőben, mindazáltal oly okos és szemérmetes volt, hogy többire inkább okos öregembernek avagy [129] jól megtanítottatott religiosusnak, hogysen

¹ A kézirat eleje hiányzik.

mint nevendékeny ifjúnak tartatnék s látszanék. Mindezek tanulására nem volt egyéb mestere, hanem az Istennek nagy malasztja és őhozzá hajlandó kegyelmessége. Az mi nagyobb, ezen ájtatos ifjú még szerével nem is tudta, micsoda az franciskánus szerzet, mindazonáltal már sok dolgokban akará őket követni, az okáért mindenkor mezítláb járt az kemény és köves utakon is. Az az úr pedig, melynek nyáját ez boldog ifjú Pascalis legelteti vala, hivatott Martinus Garziának. Ugyanazon helyen lakék, ahol Pascalis született, és midőn gondolkodott volna Pascalisnak nagy ájtatosságáról és jó erkölcséről, annyira megszereté őtet, hogy egykor ilyen módon szóla néki: Kedves fiam, ha te az nyáját elhagynád, és az én házamnál velem meg akarnál maradni, tulajdon gyermekemnek vészlek, és minden üdőben annak tartlak. Tudva vagyon nálad, hogy gyermekim nincsenek, melyeknek holtom után örökségemet hagyhatnám, azért ha te engem, mint gyermek az atyját, szeretni és becsülni fogsz, én is tégedet fiannak esmerlek, és holtom után testamentomban minden jószágimban mint egy örököst helyeztetlek. De Pascalis, mint jó pásztor, Krisztusnak példája szerént az juhokat nem [130] akará elhagyni, sem a szent szegénységet, mint annak nagy szeretője, az ki már szívében bégyökerezett vala. Ez okáért semmi mulandó jószágot nem akara elvenni. De mennél jobban lehetett, megköszöné urának hozzá való nagy jóakaraját és szép ajánlását nagy alázatosan. Emellett megjelenté azt is nagy buzgósággal, hogy ő ez világot minden gazdagsággal elhagyni gondolá, és mihelyt csak lehetséges lészen, legottan mint egy szegény religiózus és franciskánus módon élni és meghalni kívánna. Egy az ő legnagyobb gondjai között az volt, hogy minden módon megőrizné az őreá bízott juhokat, hogy az mezőkön, szántóföldeken semmi-némű kárt ne tegyenek, de ha történetből valami kárt tettek, azon igen megszorodott, és az ő igen kevés fizetéséből földesurának megfizette az kárt, kit az juhok tettek. Jóllehet Pascalis még igen ifjú lévén, mindazáltal mindenekhez nagy becsülettel és nyájassággal viselte magát, és még ezen virágzó ifjúságában isteni cselekedetek által arra juta, hogy az Krisztus iskolájában eléggé megtanítatván, jól tudta, hogy minden szerencsétlenségek [131] és szerencsék az Isten akaratjából, kezeiből adatnak. Azért ő is úgy vette, mint Isten kezeiből jütteket, hogy ha azért az bárányi közül valamelyik megbetegedett, vagy egyéb szerencsétlensége következett, azokat nemcsak meggyőzte a békességes tűréssel, de annak felette minden üdőben azt mondotta: Áldott légyen az Isten, aki mindezeket reám bocsátotta az ő nagy kegyelmességéből, mindezekért és egyebekért is örökké való hálákat adok néki.

Midőn immár ezen pásztori tisztben sok üdöket töltött volna, és az üdő alatt jól megesmervén, hogy hol földesura miatt, hol társai, hol az közel lévő szomszéd-ságok miatt éjjel-nappal sok alkalmatlanságot szenvedne ájtatos imádságiban,

kinyilatkoztatá azért egykor buzgó szívét egy legbizodalmasabb barátjának, ily szókkal mondván: Kedves bátyám, én megismerem, hogy az pásztori tiszt sok veszedelemmel járó, mivelhogy abban sok rendetlenségek találatnak, az okáért elszántam magamban, hogy azt feladván valamely szent szerzetben menjek, hogy abban én az Istennek tökéletesben szolgálhatnék.

Ezen bizodalmas szavaira felele néki azon jó barátja, hogy erőlködnék azon, hogy az bernárdi[132]nusk szerzetében, az melyeknek klastroma hívatott királykertnek, azon konventben bévétetnék, de ezen tanácsot az boldog Pascalis semmiképpen nem akará követni, azt felelé, hogy evangéliumi szegénység annyira gyökerezett már az ő szívében, hogy semmiképpen az ki nem vétetik onnét, azért minden erőmmel azon lések, hogy annak édességét örömmel érezzem. Ezért mindenkor állhatatosan imádkozott, hogy az igaz útnak megismerését adná Isten néki. Ezen intenciójára megtöbbité szokott imádságit s ájtatosságit.

Azonközben építe magának egy kis remeteházacska az erdőben, és abban egy csengettyűt függesztett, az kivel reggel és este az Ave Mariát megharangozta, és oly formán éle az erdőben, mint egy penitenciatartó remete, angyali tökéletességben. Ezen az helyen egykor jelenék neki egy minorita barát és apáca szűz, azok voltak Szent Ferenc és Szent Klára anyánk, és amint némelyek vélik, az Isten Anyja maga. Az kik mindketten inték és erősíték Pascalist minden jó szándékiban, s mindenek felett dicsírék az szent szegénységet, mely jelenése gya[133]kortább is volt, melyet ő maga az feljebb említett jó barátjának nagy bizodalommal jelentett, minthogy nem mindenkor laktak együtt, ezért egykor azon jó barátja tizenöt nap múlva meglátogató Pascalist nagy szeretettel, az kit is egy barlangban az erdőben imádkozva találá. Véletlenül azért látá, hogy palástja és baráthabitusza volna, de nem tudhatta, mi formán lett, és noha nagy bizodalommal volt őhöz Pascalis, de mégis nem merészlé tőle megkérdezni. Az Istennek buzgó szolgája pedig így szóla néki minden kérdés nélkül: Kedves bátyám, élj békességben, és ezennel búcsúmat veszem tőled, és éppen az Istennek szolgálatjára kötelezem magamat. Minek előtte éppen elválának egymástól, egy nagy csuda történék, mert midőn Pascalis éppen száraz és kövecses földben pásztori pálcáját ütné, legottan szemlátomást gyönyörűséges hűvös, tiszta forrás fakada, melyből nemcsak ők ketten, de mind az egész nyáj, az ki seregenként odafuta, az utolsó valét megitták, és ezen forrás azután is örök emlékezetre minden üdőben tisztán megmarada. Mindezek lettenek tizennyolc esztendő korában. Ezek után mindjárt elhagyta hazáját, és méne Monfort nevű mezővárosba. [134] Az hol volt Szent Ferenc atyánk fráterinek reformáltatott szerzete, az mely konvent nevezetik Lauretomi Boldogasszonyrúl, az kik tökéletes életekért igen dicsíretesek voltak. Noha mindjárt kérte ottan nagy

alázatossággal az szent szerzetnek habitusát, de ismeretlen lévén nálok, azért kellett az ő nagy békességes tűrését megpróbálni, ez okáért mindjárt bé nem vevék őtet. Minthogy pedig ez a szent ifjú teljességgel az Isten akaratjára hagyta magát, megszegődék újban az konventnek nagy jótévő urával, hogy az ő nyáját legeltetné, és ezen tisztet nagy hívséggel tehetsége szerént végezi vala, minden üdőben nagyobb ájtatossággal, hogysen mint azelőtt, mert az ő szüntelenül való imádsága és elmélkedési mellett az egész böjtöt, vigliákat, péntek napokat megböjtölte. Emellett az ő testét tövises veszőkkel diszciplínázta. Minden ő cselekedetiben oly tökéletes volt, hogy mindenek szívesen szerették és tisztelték őtet. Mindenkor azon igyekezett, hogy az ő nyáját nem[csak] a templomnak, avagy a klastromnak kö[...]² legeltesse, hogy annyival inkább ájtatos[ságá]nak eleget tehetne, és abban az szentmisét [135] meghallgathatná, és midőn azon konventbéli fráterek alamizsnát gyűjteni kimentenek, ezzel alkalmatosság adatván néki az vélek való szólásra, azt nagy szerencsájének tartotta, és tehetsége szerént kevés alamizsnát is adott nekik. Az ő gyóntóatyja megvallotta nyilván az páterek és fráterek előtt, hogy ezen szeretettel égő juhok pásztorának, Pascalisnak ő nem merne az ő nagy szent életéhez képest gyónása után több penitenciát adni egy Pater Nosternél és egy Ave Mariánál, mivelhogy csak annak elvégezése alatt is lelkében elragadtatnék. Midőn azért Pascalis sok próbák által ily formán az ő hivatalját az szeráfikus szent szerzethez megmutatta volna, végtére ugyanazon Lauretomi Boldogasszonyrúl neveztetett klastromban mindenek megegyezett akaratjából laikus fráternek bévétették. Noviciátus esztendejének kezdetin azon szorgalmatoskodék, hogy nem csak az szokott szerzetes rendtartásokat s egyéb szerzetes cselekedeteket hamar igazán megtanulná, annak felette csakhamar az jóságos erkölcsökben oly nagy tökéletességre juta, hogy az ő társai az konventben nyilván bizonyoságot tettek, hogy még őtőle soha legkisebb fogyatkozást nem láttak, avagy csak jelét is az legkisebb bocsánandó véteteknek is nem ismerték őbenne.

[136] Továbbá azt is bizonyíták egyenlőképpen, hogy az ő idejekben egy ember sem találhatnék, az ki az jóságos erkölcsökben oly gazdag volna, mint Pascalis. Őtet soha henylve, békételemek, erkölcstelenek, szomorúnak avagy valamiben kedvetlenek soha nem látta senki, hanem mindenkor kész jókedvű ájtatosnak és tökéletes szentnek esmerték. Teljes noviciátus esztendejében, mint szintén professziótétele után is, melynek utána ő csakhamar Almassában lévő konventben portássá és refektóriumszolgájává tétetett, mely két tisztben csaknem teljes életében foglalatoskodott, mivel halála előtt csak két esztendővel szabadított fel attúl, de

² Kéziratból hiányzik a lap azon sarka, ahol a szöveg állt.

mindenkor nagy engedelmességgel viselte. Eléggé meg nem írhatni, minémű szeretettel, okossággal és békességgel viselte ezen tiszteit az szent fráter, és mely rendesen tett mindeneket, hogy az ő kedves bátyjainak legkisebb alkalmatosságot se adna valami békételenségre avagy egyenletlenségre. Dolgait elvégezvén a refektóriumban, ha még valami ideje maradott, az kertben munkálkodott, az betegeknek szolgált, jövevényeket látogatott, és az konyhában lévő edényeket megmosogatta, mindeneket helyre hozott, azmit az henyélő fráterek elmúltak. Mindennyi dolgok között is szüntelen [137] imádkozott, kezében hordozta az rózsakoszorút, vagy az nyakán, hogy ha valamely pátert vagy frátert előtalált, nagy nyájason köszöntötte őket, és mondván: bátyám, mindenek jók és dicsíretesek, melyek az Isten tiszteletire léznek, de legjobb az, midőn ember azt mondja Szent Ignaciusszal: Jézus, én szerelmem, te énérttem megfeszítetté. Mely szóknak kimondása alatt gyakorta lelkében elragadtatott. Mindenek, az kik az portához mentenek, kicsinyeket, nagyokat, véneket, ifjakat nagy bősséggel megelégitett úgy, hogy soha egyik is megelégités nélkül tőle el nem ment. Noha sokan gyakorta különböző eleségeket kértek, úgymint némelyek salátát, mások kelt káposztát, egyebek kenyeret és ezekhez hasonlókat kértenek, mindazoknak eleget tett, gyakortább nagy csudákkal, mert gyakorta történt, hogy az klastromban lévő kertben mindenek leszaggattak, és csak az üres bokrok maradtak, de csakhamar zöldelletek és gyümölcsöztek, midőn szüksége volt reá, úgyhogy abban soha szűköt nem vallott.

Almassában lévő konventben midőn portás volna, történt egykor, hogy egy bizonyos páter, az ki betegnél volt, este hazamenvén az konventben találá az portánál sok szegény gyermekeket, az kik [138] az Isten szolgájától némely betegek számára egy kevés parét kívántak. Monda nékik az feljebb említett páter: Édes gyermekim, nincsen már az kertben semmi, csak az üres bokrok állanak, és csak egy levél is nincsen rajta, az mint én magam szemeimmel láttam, mindazáltal elmegyek, megkeresem, ha talállok. De nagy nehezen csak egy zöld bokrot talált, melyet is nékik odaadott, és immár semmi nem maradott az kertben. Ugyanezen páter, az ki mindezeket látta este, másnap reggel megint kimenvén azon beteghez, ismét találá az portánál gyermekeket, az melyeknek fráter Pascalis különbféle zöld füveket osztá. Megkérdé az páter, hol vette volna azokat, és ő felele, hogy az kertből hozta. Monda az páter: Hiszen csak egy zöld levél sem volt abban. Vivé Pascalis az pátert egy ablakban, és megmutatá néki, hogy az kert teli volna megért gyümölcsökkel. Akkor mondá néki a szent fráter: Lássad, édes atyám, mely irgalmasan gondjokat viseli az Isten az betegeknek, az kiknek eledelül ezeket az plántákat nőttette. Ehhez hasonló dolgok sokszor történtek véle, és ha történt,

hogy olyat kívántak, az mely nem volt az konventben, olyat adott nekik, melyet gondolt alkalmasnak [139] lenni, és ily formán mindenek kívánságinak eleget tett az ő könyörületesége, minden ínségben lévőkhöz oly nagy volt, hogy ki nem mondhatni, mert Szent Pálnak mondása szerént: Az betegekkel beteg volt, az keseredtekkel szomorú, és a sebesekkel megsebesített volt szívében úgy, hogy az idegenek ínségit is gyakorta keservesen siratta, mint magáét.

Ez az ő nagy könyörületesége kiterjede az okosság nélkül való állatokra is, mert ha az konventben valamely bárányt vagy borjút akartak megölni, igen könyörgött, hogy az Isten szeretetiért annak életét engednék meg. Ugyanezt cselekedte, ha valamely kis madárkát kalitkában rekesztve látott, azt akarta, hogy szabadon bocsáttatnék el.

Nagy gondja volt Pácalisnak, hogy a drága üdőt jóra fordítaná, és hogy ezt jól véghezvihetné, ily regulát szaba magának. Ejjfélkor, kimaradhatatlanul, idején ment bé az vecsernyére, melynek elvégezése után az ájtatos imádságban és elmélkedésekben megmarada mind virradtig, akkor az templomban lévő oltárokat, az melyeknél indulenciák engedettek, meglátogatta. Annak utána az konvent portáját felnyitá, és azután az frátereket felkölté, hogy az primát elmondanák. Ezeknek elvégezése után annyi miséket hallgata és ministrála, azmennyi tőle lehetett. Annak utána az refektóriumban [140] bérekeszkedett, és mezítelen térdein újjobban végezte ájtatos imádságát. Mindeneket, az mik az asztalhoz szükségesek voltak, nagy szorgalmatossággal tisztogatta és előkészítette, de az szent rózsakoszorú imádkozásától soha meg nem szűnt. Az kenyérnek felrakásában és gyümölcsöknek s más eledelnek osztásában, az kik keze alatt voltak, mindenkor nagy tekintettel volt az ő fejedelméhez, lektorok, prédikátorok és egyéb tisztviselőkhöz, s mindenekelőtt az vénekre és betegekre nagy gondolt viselt.

Egykor, midőn Johannes Simenez Vilrealban nevő konventben böjti üdőben prédikállott volna, meglátogatta őtet reggel az cellában Pácalis, és mondá neki: Páter, az én almáriumomban mint az hó, oly szép fehér kenyeret találtam, és nem tudom, honnét való, kívánom, hogy atyafiságod költse el azt, mivelhogy egyebeknél többet fírad; és midőn az páter asztal felett az kenyeret ette volna, asztal után megemlékezvén azon kenyérnek természet felett való édességéről, igen bánta, hogy annak egy részét emlékezetre el nem tette. Mikor fráter Pácalis az ő utolsó betegségében ágyban feküdnék, adá az refektórium kulcsát egy bizonyos Antal nevő páternek, és az kulcsok között egyet mutata, mondván a páter: Ez az almáriumhoz való kulcs, az melyben az legjobb kenyeret az betegek, fejedelmek s egyéb [141] tisztviselők számára eltettem. Ha atyafiságod valahová mégyen, az kulcsot benne ne hagyja, mert én mindenkor abban találtam az legjobb bort és kenyeret

azok számára, az kik legjobban megérdemlették, melyeket nem tudom, honnét vagy ki tette oda. Nagy becsületet és tekintetet viselt mindenekhez Pascalis, mindazonáltal magának mindenkor az legfeketébb kenyeret tette helyére, és megelégedett azokkal, az melyek másoknak nem kellettek, avagy azoktól irtóztak. Az jelen lévő novíciusokat oktatta, miképpen szerzetes elmélkedésekkel az gyümölcsöket az refektóriumban az frátereknek érdemesen osztogatnák, úgymint hármat a Szentháromság Isten tiszteletire, ötöt a Krisztus öt sebeinek tiszteletire, hetet az Szentlélek hét ajándékinak emlékezetire, és ily formán többekre is tanította őket. Az étel után legelső dolga az volt, hogy az mik az asztaltól maradtanak, az szegények közé osztogatta az portánál. Azt is oly okossággal, hogy többet s jobbat az véneknek, betegeknek, hogysesem mint az ifjaknak, erőseknek. Valamennyiszer ezen nagy irgalmasságnak cselekedetét véghezvitte, azután szokott volt vélek egyetemben térden állva az Istennek jótéteményéért hálákat adni.

Egykor az Visreal nevű konventben lévő gvardián monda néki, hogy az ifjaknak és erőseknek ne adna semmi ala[142]mizsnát, melyre az Istennek hív szolgálja így felele, mondván: Atyám, én az Istennek szeretetiért adom az alamizsnát, történhetnék, hogy amaz, melytől én megtartanám, a Krisztus volna, micsoda érdemem lehetne tehát nékem.

Ezen konventben találtak egy száz esztendőös öregember, az ki azelőtt alkalmas értékkel bírt, ki minden nap alamizsnát veszen vala az portánál, melynek számára az néki adatott legjobb étet eltette Pascalis, és ilyen formán az öregembert mint édesatyját eltartá, és kimondhatatlan nagy szeretettel szolgált néki. Némelykor, midőn fejedelmétől kiküldetett alamizsnát szerezni, az olyan parancsolatot örömmel vévén, elmélkedett arról, hogy az mi édes üdvözítőnk is szegény lett miérettünk, és néha az konvent négy s öt mélyföldnyire is kiküldötte alamizsnát szerezni, de mégis, soha szamarát el nem vitte, az mint egyebek, hanem az gyűjtött alamizsnát hátán vitte haza, és mezítláb járt oly tökéletességgel, hogy az kik látták, igen megszánták, és töredelmességre indultanak. Ha szeretetből őtet megszólították, mondván: Édes fráterem, mely igen fárasztod magadat, nincsen-é számarod, az ki az alamizsnát vihetné, magunk is örömet megsegítenénk azzal téged. Az ilyeneknek Pascalis nagy alázatossággal így felele: Hová lehet [143] nálamnál nagyobb számár, azért jól meg őtet terhelném.

Ha éppen nagy szükségűl kényszerítettet, akkor vitt magával egy szegény embert, az ki hívattott Faxorin Jakabnak, mely emberen szüntelen való horut³ volt, s oly iszonyú fulladás, hogy azt vélné, mindjárt megfullad. Egykor kéré Szent

³ hurut

Pascalist, hogy könyörögne az Istennek érte, oly igen félelmes nyavalyájától menekednék meg. Így felele néki a szent ember: Atyámfia, remélj és higgy erősen az Istenben, mert ő csakhamar meggyógyít téged. És azon szempillantásban szűnni kezdte nyavalyája, és csakhamar éppen meggyógyula. Ugyanezen ember feleségének szoptatós gyermeke lévén, az szükséges teje éppen elvesze, de mihelyt ezen szent fráternek imádságában ajánlotta volna magát, legottan kívánságát megnyeré úgy, hogy az maga tulajdon gyermeke mellett még kettőt szoptathatott.

Történék egykor, midőn az minoriták szerzetének miniszter generálisa, az ki nevezetett páter Cristophorus de Fonte, provinciájának kusztoszával egyetemben visreali konventben lévén az páter generális hagyásából kellett volna az kusztosznak egy frátert küldeni Párizsban bizonyos igen szükséges dolgok végett. Jóllehet, hogy az egész Francia[144]ország, az újonnan támadt eretnekségek, úgymint az Kálvinus és Luther miatt minden szerzeteseknek, kiváltképpen az minor frátereknek éppen veszedelmes volt, melyek közül az kegyetlenséges mártíromozások által megölettenek, de ezt nem tekintvén az jóakarató fráter Pascalis, szabad akaratból ajánlá magát ezen veszedelmes útnak végezésére. Hispániából kimenvén, Franciaországnak első falujában jutván, találá egynéhány okos teológus pátereket, az kik az eretnecségtől való félelem miatt mentek oda. Az ő érkezésén és előtte való útján igen csudálkoztanak, és őmiatta egész diskurzust tettek magok között, így kérdezkedvén, hogyha valamely fejedelem jó lelkiismerettel alattavalóját küldheti-e messze útra, nyilván tudván, hogy élete megtartása nem volna bizonyos, és ha ilyen szemlátomást való veszedelemre tartoznék-e engedelmisséggel. Ezen kérdésen jó ideig disputáltak magok között, egyik helyén hagyta, másik ellene mondott. Az boldog Pascalis nem akará ezen diskurzusnak végét várni, azt mondá: Édes páterim, tik azt mondjátok, az mi néktek [145] tetszik. Én azonközben elvégzem az én engedelmisségemet, az ki nékem feladatott, mennél félelmesb az engedelmisség, annál nagyobb érdemet remélhetek azért, és azért szívem szerint életemet is leté szem.

Elméne azért nagy örömmel, járván éjjel-nappal szokott szerzetes habitusában, és adá magát mint egy szelíd bárány az farkasok kezében, teljes reménységét csak az Istenben vetvén. Bizonyos, hogy nem kevesek az üldözések, melyeket szenvedett az istentelen eretnekektől, nemcsak gyalázatos szokat halla tőlök, de annak felette gyakorta sok nehéz veréseket is békességesen szenvedett, mert sokaktól az utcákon kövekkel és utálatos sárral hajigáltatott, és szemlátomást utána leselkedtek, hogy életétől megfosztanák; ő mindazokat semminek tartá, és semmit legkisebbet hátra nem hagyott az ő engedelmisségében. Egy bizonyos városban Franciaországban körülvévék őtet egynéhányan az kálvénisták közül, és mondának

neki sok bosszúsókkal: Pápista, igaz-é az, hogy az ti oltári Szakramentomotokban, melyet a ti papjaitok konzekrálnak, Isten és ember egyszersmind találta, és abban megmaradon? Felele Szent Pascalis vidám orcával: Igenis, ez így vagyon, és erre élek és meghalok. És noha nem mindjárt vetették kezeket reá ezen vallásért, vélvén, hogy álnok [146] beszédekkel az ő erős hitirűl elfordíthatnák, de az lehetetlen volt, mivel ő az Istentűl megvilágosított és erősített lévén, inkább nagyobb bátorsággal monda: Higgyétek és mondjátok azt, ami nektek tetszik. Én erős hittel vallom, hogy a szent ostyában, melyet az mi pátereink konzekrálnak, az Isten oly felséggel vagyon, az mint mennyekben. Csak alig mondható ki ez szókat, legottan kapának sok köveket, és nagy haraggal hajigálták azokat. De az hatalmas Isten őtet sűrű kövek esője között is sérelem nélkül megtartá, mivel leestenek előtte az kövek, minekutána tovább ment volna.

Kényszerítették bétérni egy rettenetes megátalkodott lutheránushoz, az ki nagy üldözője vala az katolikusoknak, de kiváltképpen az szerzeteseknek. Kéré őtet, az Istennek kedvéért egy darab kenyeret adna néki. Csak alig mondható ki ez szókat, tehát az eretnek nemes ember meglátván az ő szerzetes habitusát nagy szóval kiálta szolgálaira, mondván: Ez bizonyára kém⁴ lehet, spanyolországi királytűl küldetett, árulója az mi országunknak. Fenyegeté azért őtet, hogy mihelyt asztalátűl felkelne, ottan őtet iszonyú halálra fogná kárhoztatni, és szörnyű kínokkal végezteti ki ez [147] világbűl. De az jámbor és szelíd bárány, Pascalis, egy szót sem felele, hanem nagy békességes tűréssel várja vala, hogy az iszonyú farkas reá rohanván őtet elszaggatná. Azonközben pedig azon nemes embernek felesége könyörületességre indíttatván félrevivé őtet, és megsegíté, hogy az házbűl kimehetne, és ilyen módon élete megmarada. De az hatalmas Isten gondot visele reá, mint egy második megéhezett Elizeusra, mert azon eretnek házbűl kimenvén előtalála egy katolikus öreg özvegyasszonyt, az ki szükséges eledelét bőségesen megszolgáltatta, az kiért Pascalis Istennek és az asszonynak nagy alázatossággal hálákat adott.

Másodnapon megint juta egy kálvinista faluban, az holott is sok gyalázatot és csúfságot kellett néki szenvedni, mert összeadák magokat egynéhány gonosz férfiak, az kik közül egyik úgy tétette magát, mintha az Istennek emberét az többinek dühösségektűl szánakodásbűl meg akarná szabadítani. Elrejté azért őtet egy sötét és bűdös boltba,⁵ bészará azt oly módon, hogy onnét semmiképpen ki ne jöhetne. Így bészárattatván éhen-szomjan kelle ott maradni két nap s két éjjel. Ezen üdőt az ájtatos Pascalis a szent imádságokban és elmékedésekben [148] tölté el. Éppen Isten akaratára és tetszésére hagyván magát, mert azt vélte, hogy ott

⁴ kém

⁵ bolthajtásba

végezné el fáradtságos életét. De harmadnapra hozzá méne azon gonosz férfiú, az ki bérekesztette vala, és adván néki egy darab kenyeret, elbocsátá őtet. Máskor pedig előtalálá őtet az mezőn egy felfegyverkezett vitéz, kezében hordozván egy dárdát, és nagy dühösséggel reá rohanna, és monda: Fráter, mennyben van-é az Isten? Felele az szent ember: Igenis, ki kételkednék ebben? Hiszem, az Isten mind mennyben, földön és minden helyeken jelen vagyon. Ez szók után tovább őtet a vitéz nem kísérté.

Más kálvinista helyen pedig egy Istentől szakadt kálvinista tőn egy hegyes tört a mellére, akarván őtet megölni. De csudálatos dolog lőn, mert midőn kezét mozdítaná a sebesítésre, ottan megszáradta a keze, és megcsönkula az egész karja úgy, hogy tovább nem tehete semmit. Ilyen és ezekhez hasonló sok egyéb alkalmatlanságokban és szemlátomást való halálos veszedelmekben forga mind Franciaországban való bémeneletekor, s mind visszajöveletekor, az meddig végig elvégezte engedelmességéből rendelt dolgait. Azután visszatére Hispániai országban.

Mind az egész utazásiban semmit nem vitt magával, hanem csak az ő regulája [149] parancsolatja szerint házrúl-házra járván koldulással éle, békességesen béévén azzal a darab kenyérral, melyet napjában elsőben adtak neki, annál többet semmit nem is kívána. Az úton szüntelen imádkozott, ritkán nyugodott, de az napnak bizonyos idejében, ha magános helyre vehette magát, leesék térdeire, felemelvén kezeit az égben, megmarada így jó ideig az isteni elmélkedésekben. Midőn egykor páter Joanes Simenez, ki még akkor világi ifjú volt, véle úton menne, ottan egy nemes ember útítársul adá magát hozzájuk. Ez azért kezdé beszélni, hogy ő az szent rózsakoszorú által, melyet naponként szokott elmondani, az Boldogságos Szűztől nagy gráciákat nyert volna, mivel némely üdőben ő az gonosz tolvajoktól igen megsebesítettett, mindenétől megfosztatott, s holt számban hagyatott volna, mindazáltal természet ereje felett csudálatosan minden sebektől meggyógyítottattott, és minden módon minden kára megtérítettett. Ezen diskurzus után az isteni szeretettől lángozó Pascalis olyan buzgó lelki beszédet kezdé, hogy azok mindketten igen megépeülének lelkekben, és felindítatván elhagyák az világot, bémenvén a szent szerzetben. Ezekhez hasonló példákat eleget hozhatnánk elő. Oh, mely sok s nagy bűnösöket ő az ő teljes malasztal [150] való beszédével, tökéletes életével és hathatós intésével az penitenciára térített, és egyszersmind az ő gonosz életéről tökéletes megjobbulásra hozta őket.

Murtiai királyságban történék, hogy két rettenetes egymással ellenkezők egyik a másik élete után leselkedének, nem akarván egymásnak megengedni. Ezeket azért, hogy megbékélthetnék, küldé az gvardián az szerzetnek prédikátorát hozzája fráter Pascalisszal együtt, kik is eleget fáradozának az békességszerzésben. De

minden fáradságok hiában lén, mert az egyik még annál is inkább annyira megdühödék, hogy magában akará az éles tört ütni. Pascalis pedig, noha együgyű fráter volt, keresé mindazáltal az alkalmatosságot, hogy ővéle szólhatna, de nem lén ideje, mivelhogy a prédikátor haza akara menni, hanem csak ezen szókat monda: Bátyám, kérlek téged az Istennek kedvéért, bocsáss meg ellenségednek. Ez szókat hallván az haragos ember legottan elváltozék mindeneknek nagy csudálkozására, és monda: Megbocsátok szívem szerént, azt tegyétek velem, amit akartok. Mindenekben kész vagyok titeket követni.

Más üdőben egy embernek az atyja megölettétvén, nem akara megbocsátani annak, aki az ő atyját megölte vala. Nem tekintvén, hogy őtet arra sok nagyrendű, tanult, bölcs emberek kérték, de [151 ez az Istennek kedves szolgálja, Pascalis, csak ilyen rövid szókkal szólván monda: Bocsáss meg néki az Istennek szerelméért. És mindjárt felele: Megbocsátok néki teljes szívem szerént, és ezután már nem ellenségemnek tartom, hanem mint legjobb barátomat, úgy tartom. Több efféle exemplumokat is hozhatnánk elő, de rövidségnek okáért elhagyom. Az istenfélő Pascalis megajándékozott vala az Istenül oly nagy malasztal, hogy az embereknek gondolatit és belső szomorúságit, lelkiismeretit megesmeri vala, és az ő imádsági s nagy érdeme által sok nehéz megterhelésektül sokakat megszabadított. Főképpen, ha eszében vette, hogy valaki nagy halálos vétkekben vagon, azokat meg nem szűnt inteni, hogy meggyónnék és Istenével tökéletesen megbékéljék. Sokaknak jövendő szerencsétlenségeket is megesmeré, amint hogy sokakat efféle reájok következő veszedelmektül meg is oltalmazott. Hasonló malaszt adatott néki az Istenül az szegény halottak szükségét is megesmerni. Azért kiváltképpen az mely szegény lelke[kér]t tudott igen nagy kínokat szenvedni az purgatóriumban, azokért nemcsak hogy maga imádkozott, kommunikálását is érettek ajánlván, hanem az pátereket is kérte, hogy misét szolgálnának érettek. Az világiakat is kérvén, hogy alamizsnájokkal segítsék. Ilyen és több jóságos [152] cselekedetek által is kiszabadíttatá őket az kínokból. Mindezek felett hatható volt benne az prófétálásnak lelke is, mert sok jövendő dolgokat nemcsak az maga páterei között, de az világiak között is előmondott. Midőn az ő provinciájában az generális kapitulum tartatnék, sokkal azelőtt megnevezte az provinciálist, diffinitorokat és mind az több tisztviselőket. Egynéhányaknak a páterek közül, az kik egy kevésbé rosszul érzették magokat, noha ágyban nem feküdtek, de mindjárt megmondotta Pascalis, hogy meghalnak, és azoknak is, akik meggyógyulnak, és mindenkor bizonyosnak találtattanak minden jövendölési.

Midőn ő Visreal nevű konventben lakoznék, egy asszonyállat nagy betegségben vala, az ki ajánlá magát az szent embernek ájtatos imádságában, hogy hamarább

meggyógyulhatna. Felele Pácalis: Asszonyállat, hagyd magadat az Isten akaratjára, és készülj az halálhoz, mert mindketten majd meghalunk. Az mint úgy is történék, mivel az asszonyi ember meghala az következendő hétfőn, és azután vasárnapon Pácalis is meghala.

Történék ugyanazon Visreal konventben, hogy az páter gvardián akara egy folyó kutat ásatni, és minthogy az gvardián maga s az mesteremberek is azt vélték, hogy az jelenlévő [153] matériákon kívül még egyéb eszközökre is szükségek lenne, de vigasztalá őket Pácalis, hogy azokkal is béérik, amelyek vannak, amint úgy is történék.

Egykor nagy betegségben esék egy világi pap, és küldé az konventben gyóntóatyáért, melyet eszében vévén Pácalis, monda az páternek: Atyám, siess elmenni, és intsed őtet, adván néki az szent Szakramentumot, mert arra mindjárt meghal. Az mint úgy is történék.

Katharina Forella halálra megbetegüle, ki felől azt vélték, hogy hamar meg is halna, de ez az Istennek hív szolgája meglátogatván őtet, monda: Asszony, ne félj, mert nemsokára meggyógyulsz, és sokáig fogsz még élni, de meggyónd annak előtte bűneidet. Azután következendő napon felkele az asszony friss egészséggel. Ugyanazon asszonymak megmondá azt is, hogy az ő bátyja a szegezéstől hamar megszabadul, és két jóakarói, melyek betegek valának, az egyik meggyógyul, és a másik hamar meghalna.

Az ő természet felett való bölcsességét s tudományát nehéz volna hosszan megírni, elégséges bizonyosági lesznek sok teológusi és lektori az Szentírásnak, az kik igen örömet és gyakorta disputáltak véle, kiknek sokszor nehéz kérdésekre megfelelt, magyarázván a szent írásokat, noha alázatos és együgyű szókkal, de igen bizonyos és világos szókkal magyarázta és fejtette úgy, hogy azon mindnyájan igen csudálkoznak. Ezek közül vala páter Emmanuel Rodriquez nevő, mindenekelőtt igen nevezetes teológus ember, az ki is az ő bölcs traktátusi által mind az egész kereszténység előtt ismeretes vala. Ez kérdezkedék tőle az Szentháromságról és a Krisztus megtestesülésének titkairól és az Szentírásnak felséges titkairól. De minthogy Pácalist az isteni bölcsesség tanította, azért őnéki minden kérdésre bőséges megalégítő feletet adott, az ki is igen hihető, minthogy maga is az Isten embere, ezen titkos matériákról két könyvet írta. Az kit is spanyol nyelven nyilván nyomtatásban kibocsátottanak, és midőn annak egyike az méltóságos valenciai érsek és egyetemben antiochiai patriárka, Don Joannes de Libera kezéhez jutott volna a szerzet gvardiánja által, olvasván azt által az érsek, nem győzött eléggé csudálkozni Pácalisnak nagy bölcsességén, és minden módon azon igyekezett, hogy ezt az Istentől megvilágosított frátert személye szerint

láthatná. Arra nézve kéré az páter gvardiánt, hogy valami legkisebb emlékezetre valót adna neki az szent embertől, melyet ő teljes életében relikvia gyanánt tarthatna. Minthogy azért csak rövideden akarok emlékezetet tenni az ő minden jószágos erkölceiről, melyekkel Istentől meg[155]ajándékozott, szükség azért, hogy aztot az principális fundamentomon kezdjük, mely az nagy alázatosság, az ki őbenne sokkal inkább, hogysesm másokban megismertetett, mivel ő magát ez világon legnagyobb bűnösnek tartotta, az ki valaha e földön találtathatott, noha ugyan bőszéges bizonyságok tétettek róla, hogy soha az ő teremő Istenét valamely nehéz bűnnel meg nem bántotta. Minden ájtatosságit és istenes dolgainak végezésit úgy tartotta, mint Istentől megvetetteket és nem kedveseket. Szokta vala azért igen gyakorta mondani: Hogyha énbennem valami jó és hasznos volna, nem engedne Isten ily sokáig élnem. Ennek az ő nagy alázatosságának próbájáért gyakorta akármely kis dologért, noha mindenkor éppen ártatlanul, előljárójátul az kulpára hívatott, és sokszor nyilván is keményen dorgáltatott. Pascalis pedig az ő Üdvözítőjének példáját követvén, az ki ártatlanul sokat vádoltván, magát semmiben nem mentette, hanem mindeneket békességes tűréssel elszenvedett, hasonlóképpen ő is mindeneket örömmel szenvedett úgy, hogy csak egy szócskával is magát soha nem mentette. Noha ugyan az ilyen kemény dorgálásért igen bosszonkodtak az egyéb fráterek, az kinknél tudva volt Pascalisnak megfeddhetetlen szent élete, azért rajta szívesen szánakodtak, és atyafiságos szeretettel vigasztalták őtet, mondván: [156] Fráter Pascalis, békességed légyen, mert az mi gvardiánunk igen kemény és minden diszkréciónélküli való goromba ember, nem kellene őnéki ilyeneket tenni, és másokat így mortifikálni, néked pedig Istentől nagy érdemed leszen. Kire felele az békességes, tűró, alázatos Pascalis ily módon: Szerető bátyáim, tudjátok azt, hogy az Istennek lelke szóla az mi páter gvardiánunk által. Minthogy én ezerszer többet vétettem, hogysesm amennyit ő énelőmben tartott, mely okra nézve sok korrekciók és büntetések volnának szükségesek.

Egykor az szerzetnek prokurátora ellene panaszolkodék, hogy ő az kenyeret kéméletlenül tékozlaná és a szegényeknek osztaná, mely dolog eleiben tartatván, egy szóval magát nem mentette. Midőn közelgetett volna halálához, kéré állhatatosan az páter gvardiánt, hogy holta után az ő minden írásit megégesse, mivelhogy nem volnának méltók, hogy mások szeme eleiben jussanak. Az ő nagy alázatosságának öregbüléséért minden üdőben az legalábbvaló habitust viselte, oly foltosan, hogy sok száz darabból állott, melyek is nagyobbak nem voltak egy ujnyi daraboknál. Egy summában, hogyha minden szép kvalitásit az felséges, jószágos cselekedeteknek, az alázatosságnak egy személyben avagy formában prezentálni

kellene, soha jobb figurában nem találtat[157]hatnék, mint az alázatos Pascalis. Az ő felséges evangéliumi szegénysége semmi módon elégségesképpen nem dicsírtethetik, melynek az ő feljebb említett habitusa is elégséges bizonyosága lehet. Az mely eszközöket és hunvalókat mások megvetettek és semminek tartottak, azok voltak őnéki legnagyobb gazdagsági, minden helyen összekeresgetvén azokat, az maga és a fráterek szükségére fordítá tehetsége szerént. Az szentegyházban és az konventben égő lámpásokat sokszor kis darab fácskával avagy szalmaszállal gyújtá meg. Hogyha az fráterek csak egy csepp olajt avagy mást, legkisebbet felöntöttek, azt mondá nékik: Fráter, gondoljad meg, hogy az Istennek nagy szegénységet fogadtunk. Tizenhatsz egész esztendeig visele egy palástot és egy tunikát, az mely annyi darabocskákból állott, hogy annak első matériáját meg nem ismerhették, miből lett légyen. Egykor nagy mortifikációval kényszerítették, hogy új habitust venne magára, melyet megcselekedett ugyan, de látván, hogy egyik fráter habitusához egy darab posztó volna szükséges, legottan az maga új habitusából lemetsze akkora darabot, és odaadván, az magáét megint hasonló apró darabokkal megfoltozá, mint azelőtt szokta viselni. [158] S minthogy ő az szent szegénységhez való nagy buzgóságából mindenkor mezétláb járt, mind télen, nyáron, az mezőknek minden útjain, azért igen gyakorta az ő lábai kegyetlenül megsebesültenek, úgyhogy végtére kényszerítettett szandálját viselni. Felvoná ugyan azt, de csak éppen a megsebesítettett lábára, és a másikára semmit sem.

Az ő cellájában semmi egyéb nem találtatott, hanem egy régi töredezett asztalocska, egy nagy goromba fából csinált kereszt, egy papiros Boldogasszony képe, egy nádból csinált kalamáris, egy goromba gyékény és azon egy nagy kő, az melyen feküdt, az két könyvek, melyeket írt, az minthogy ezen egész szubsztancia holta után is egészen találtatott. Az ő nagy penitenciatartásáruól egy egész könyv bocsáttathatnék ki, mert semmi keményebb az ő testének sanyargatására s mortifikálására ki nem gondoltathatnék, az melyeket ő nem cselekedett. Az ő szegény habitusa, melyet nyárban szokott volt viselni, az volt téli köntöse is, noha azzal is magát csak alig fedhette be, és az hol az több fráterek jó habitussal, tunika és palásttal az tűznél melegedvén is fáztanak, ott Pascalis az Istennek belső szerelmének tüztől melegítettvén megmarada. Lehetetlen is [159] lett volna eltérni az nagy hidegeket, ha az Istennek szerelme nem melegítette volna, mivelhogy az maga nagyobb mortifikációjára soha tűznél nem is melegedett, az ő ösztövére bágyadt testén visele vasláncot s egyébféle ciliciumokat, melyek apró szegecskéekkel és tövisekkel meg valóznak rakva. Az ordinarium és regula szerént való böjtökön kívül sok más böjtöket is csinált magának, melyeknek nagyobb részét vízzel és kenyérről végezte. Ha az étkei melegnek valóznak, meg hagyá hűlni, ha pedig édesek

és jóízűk voltak, megkeserítette azokat örömmel, ecettel avagy hamuval, megemlékezvén, hogy édes Idvözítónk is a keresztfán ecettel és epével itattatott. Egész esztendő óta igen ritkán kóstola valamit húsból, és estére éppen semmit nem eszik vala. Bizonyos üdőkben, három nap egy hétben, kóstola csak egy kevés kenyeret és vizet. Az sátoros ünnepeken, úgymint karácsony, húsvét és pünkösöd napokon, az midőn a több pátereknek egy tál étellel több adatott, akkor is ő igen keveset evék, és csak a legalábbvaló étkeket. Az jó porciókat pedig adá a szegényeknek.

Ha bizonyos üdőkben az pátereknek rekreációjuk volt a refektóriumban, ő végezé el minden szükséges dolgokat, és azután templomban méne, ájtatos imádságit és sok egyéb testi sanyargatását végezi vala. [160] Hogyha néha engedelmességből parancsoltatott, hogy az többivel együtt megmaradna, Pácalis csak test szerént vala jelen. Lelke és elméje pedig az mennyei elmékedésekben éppen el vala ragadtatva, az minthogy egyszer csudálatosan történék dolga, mert hirtelenül felkiálta, és sietve az ajtóra futá, annyira, hogy azt vélnék a páterek, hogy mind a kőfált és az ajtót általugorlaná. Jóllehet, hogy ezen sebes futásában az fráterek igyekeztek minden erejekkel őtet megtartóztatni, de lehetetlen volt mindaddig, míg az páter gvardián eleiben menvén parancsola neki, mondván: Fráter Pácalis, parancsolom néked a szent engedelmességnek erejére, hogy állj meg, és tovább ne menj. Mely szókra mindjárt megállá ugyan, de megállva nem maradhata, hanem mint egy holt, leesék az nagy bágyadtság miatt, kit az páterek az maguk karjai között vivének az ő szegény cellácskájában.

Más üdőben pedig, pünkösöd napján, midőn az páterek kórusban énekenék az terciát, azon órában, hogy az Szentlélek Isten az apostolokra leszállott volna, Pácalis ennek elmékedésében annyira elragadtaték lelkében, hogy nagy fennszóval kezde kiáltani, kin mind az jelenlévők igen megrettenének, [161] és ő ilyen módon elragadtatván, minden érzékenység nélkül megmarada hosszú ideig. Az ő testét ordinarium szerént mindennap megdiszciplínázta, de az midőn az szent mártírok fesztuma celebrátatott, akkor keményebben és hosszabb ideig ostorozta magát oly elmékedéssel, hogy ő is a szent mártírok kínjaiban érdemelhetne részes lehetni, az melyet Krisztusért szenvedtenek. Az angyalok fesztumjain kilenc Misererével hosszabbította meg diszciplínáját, az mennyei kilenc kar angyalok tiszteletire. Efféle ájtatos találmányi többek is voltak.

Betegségében is nem akart soha ágyban vagy matracon feküdni, hanem csak az puszta földön, kivévén azt, ha engedelmességből parancsoltatott. Nagy békességes tűréssel szenvedte az legnagyobb fájdalmakat is úgy, hogy soha csak legkisebb panaszt sem tett azokról. Egykor, midőn nagy hidegletéssel sanyargattatnék, nem

akara semmi orvossággal élni. Az gvardián parancsolá azért néki, hogy húst ennék, kit engedelmességből megevék ugyan, de éjszakán felkelvén megdiszciplínázá magát, hogy az ő teste ne érezhetne semminémű gyönyörűséget. Ez az Istennek kedves szolgája ifjúságától fogva annyira adta magát az szent imádságnak, hogy minden munkái és fáradsági között is mindenütt, minden helyeken szüntelenül imádkozott. Oly buzgósággal pedig, hogy azalatt sokszor el [162] vala ragadtatva, mely miatt gyakorta történék, hogy szemének az é[gy]ben felnézése miatt annyira meghomályosodék, hogy szeme fénye elveszvé, nem is tudta, hol jár, és ily módon gyakorta el is esett. Egykor pedig úgy esék arccal a földre, hogy mély sebek lettek az orcáján, és annak jeli megmaradtak teljes életében. Az szent imádságnak szokása tőle annyira gyakoroltatott, hogy még álma között is imádkozni hallatott; hacsak valamely alkalmatos szurdékokskát találhatott, azontúl magát odavonta, és ott imádkozván, elmélkedvén megmaradott. Egykor, midőn eszében vette volna, hogy az fráterek közül egyik utána vigyázna, monda néki: Szerető fráterem, miért üldözsz engem, talán valamit vétettem ellened?

Az ő rózsakoszorúját soha magátúl el nem hagyta, hanem mind éjjel-nappal vagy kezén vagy nyakán hordozta azt. Az szentmise alatt, midőn imádkozott, egynéhányszor az földről magasan felemelkedve láttatott. Sok és hasznos, szép dolgokat is ír, hogy mi módon kellessék az szent rózsakoszorút buzgóságosan és ájtatosan imádkozni. Az hitnek nagy buzgósága is találtatott őbenne, melyben ő oly okos értelemmel és buzgóságosan diskurála, hogy arrúl tovább nem is kételkedhettenek. Az Krisztusnak életéről, [163] szent passiójárúl és keserves halálárúl és más egyéb szent titkos dolgokrúl oly hathatós intéseket tett, hogy azok által sokan lelkekben megépültek és megtértenek.

Midőn az vmigliai konventben lakoznék, történék egykor, hogy az páter gvardián véletlen parancsolatjából Krisztus születése napján prédikállani kellett Pácalisnak az refektóriumban, melyet is oly nagy buzgósággal vitt végben, nagy értelmes okosságokkal állatván az Krisztus születését, mintha személye szerént akkor jelen lett volna. Oly tökéletesen szólván az szent írásokból és prófétákból vevén bizonyságokat, hogy az hallgatók nemcsak nagy vigasztalást vettek abbúl, de annak felette megvallották, hogy azon tudomány Istentúl öntetett őbeléje, mert egyébként lehetetlen dolog, hogy egy olyan együgyű laikus fráter, az ki írást nem tanult, és azelőtt csak szegény pásztor volt, oly dolgokrúl szólhatna oly nagy értelemmel.

Az Oltáriszentséghez való nagy ájtatosság kimondhatatlanul találtatott őbenne úgy, hogyha azt a Szentséget szemlélhette, avagy jelen lehetett, azt vélte, hogy a mennyei örömek minden gyönyörűséginek századrészét bőségesen elnyerte,

amint hogy abban tartotta szívének megélesztését, és igen szomorkodott, hogyha annál jelen nem lehetett. Ha azért ez szeretettel lángozó fráter csak egy kis üdőt vehetett is, legottan térden állva köszöntötte [164] azt a nagy Szentséget, lelkének nagy vigasztalásával. Az templomban akármely oltáron vagy helyen találtatott is, mindenkor orcájával arra fordula, az melyen Oltáriszentség tartatott, és minden gondolatit, cselekedetit, szándékot oda igazítá. Ez okon azért kiváltképpen való respektussal és tisztelettel viseltetett minden misemondókhoz, annyira, hogy azon mindnyájan méltán csudálkozhatnak, mivel valahányszor az portán ki s bé jártanak az misemondó páterek, mindannyiszor Pascalis térdre esvén benedikciót kért tőlök, soha nagyobb gráciát néki nem tehetettek, mintha valamely misemondó az ő megszenteltetett kezét, melyekben az Oltáriszentséget forgatta, néki csókolni engedte, és ha azoknak valami jót tehetett, azokra legkészebb volt Pascalis. Hogy pedig ezen szent Szakramentumot nagyobb ájtatossággal magához vehetné, mindenkor nagy töredelmes gyónással készüle ahhoz, más egyéb ahhoz tartozandó ájtatos imádságokkal és elmélkedésekkel mind kommunikálás előtt s mind azután. Az mely nap pedig részesült az Oltáriszentséggel, azon napot mindenkor nagyobb ájtatosságban töltött, hogysen egyébkor, és igen keveset szólott, hanem szüntelenül az buzgó imádságokat gyakorlá, melyeket magának [165] összeírogatott.

Nem kisebb volt az ő szeretete és tisztelete az boldogságos Szűz Máriához is, mert valahányszor ezt a nevet, mint szintén az Jézus nevét hallotta, mindannyiszor mély reverenciát tőn, magát meghajtva, másokat is kérvén, hogy ezen dücsőséges szent neveket ők is tehetségek szerént nagy becsületben tartanak. Még nagyobb affektussal és szeretettel tisztelte az Boldogságos Szűznek képeit, ki mellett soha el nem múltatta elmenvén, hogy legalább egy ájtatos Ave Mariával ne köszöntené. Legnagyobb buzgósággal volt az makula nélkül való fogantatásnak fészumjához, mely szent napra kiváltképpen invitálta mind az világiakat s mind a szerzeteseket, az novíciusokat és ifjú frátereket elhívta magával az templomban, letérdepelvén vélek együtt a Boldogságos Szűznek oltára előtt, mondá nekik: Szerető fráterim, hisztek-é az Istenben? Kire felelének: Hiszünk erősen őbenne. Mondá Pascalis: Ha ez így vagyon, tehát felemelt elmével és szívvel mondjátok: Tiszteltessek, áldassék és felmagasztaltassék az makula nélkül való fogantatása az legszentségebb Szűz Máriának. Mely szókra magasan felemeltetvén az földről, hosszú ideig való elragadtatásban marada. Ez földön való legnagyobb örömei között az is volt egyik, hogy minden [166] üdőben oly konventben lakoznék, mely az Boldogságos Szűz tiszteletire szenteltetett. Hasonlóképpen nem kevésre becsülé azt is, hogy ő az Loretomi nevű konventben vétetett bé az szerzetben, és professziót is ott tőn, és hogy az Boldogszony rózsakoszorújának tiszteletire szenteltetett

Villrealban nevő konventben nemcsak egynehány esztendeig lakozott, de hogy ott meg is halna, az mint őnála isteni jelenésből tudva volt. Holta után az ő írási között találtatott, hogy az Istennek Szent Anyja boldog végéhez közelgetvén meghagyá a szent apostoloknak, hogy az angyali üdvözlöt az ő emlékezetire sokszor gyakorolnák, ígérvén azt, hogy aki azzal köszöntené őtet, ő is mennyégben szerelmes Szent Fiánál annak szószólója lenne, és érette kiváltképpen esedeznék. Szent Pácalisnak szűzi tisztasága egyébhez nem hasonlíthatik, hanem az angyali tisztasághoz, minthogy soha senki eszében nem vette, hogy valamikor valamely szóval, gondolattal, avagy legkisebb illetlen erkölccsel ez ellen cselekedett volna. Ez az ő tisztasága gyermekiségétől fogva életének utolsó végéig sok jelekből megismeretett őbenne, mely tisztaságnak nagy őrizetiért ritkán evett húst, és mindenkor igen keveset, bort pedig majd soha nem ivott. [167] Igen került az asszonyállatok társaságát, és azokat is, az kik tisztátalan szókat szólottanak, és hogy az testi vágyódásokat inkább eltávoztathassa, minden nap igen kemény disziplínákkal, erős cilicumokkal testét az léleknek hatalma alá veté, és ily eszközök által alkalmatossá tévé minden jóra, de úgy, hogy az ilyen ritka jószágos erkölcs által mennyégben annál nagyobb koronát és malasztokat készíthetne magának.

Tetszék azért az felséges Istennek, hogy különbféle kísértetek által is megpróbáltatnék, mert erőlködék az pokolbéli sátán egyszer is, másszor is az ő szűz testének bástyáját nagy hadaival az pokolbéli lelkeknek ostromolni és semmivé tenni, minthogy sok számlálhatatlan gonosz gondolatokat és vágyódásokat bocsáta reá egy bizonyos asszonyi személyhez. Hasonlóképpen ezen tisztátalan gondolatokat és vágyódásokat indíta ez feljebb nevezett asszonyemberben is az Istennek szent szolgájához, oly módon pedig, hogy minden módon igyekezett az esetnek köteleivel őtet istentelen kívánságára vehetni és foghatná, véle az ő gyönyörűsége szerént élhetvén. De minthogy a Szent Pácalisnak szemérmessége és nagy szent élete őnála már igen isméretes vala, azért mintegy nehéznek látszék néki, hogy őtet gonoszra venné, de az gonosz lélek tehetsége szerént ebben fáradozni meg nem szűnék, azért hovább-tovább mindinkább gerjeszté az szeretetet az szent emberben. Ő pedig az Istennél kereste segítségét, [168] az templomban vévé magát, térdeire esvén kéré az isteni irgalmasságot, hogy ő ilyen veszedelmes harcában néki segítséggel lenne. Azonközben pedig felékesíté magát az asszony, mentül szebben lehetett, futa azután nagy kívánsággal, sietséggel az portára, és erősen vonván az porta harangját. Eljőve hamarsággal fráter Pácalis, hogy az portát felnyitná, mondá szokása szerént: Áldott legyen az Jézus Krisztus minden üdőben. És hogy az portát felnyitotta volna, látá az asszonyi állatot, az melyet az ördög az ő szívében és elméjében oly igen szépen leábrázolt vala, az ki is

ötet igen nyájasan akarja fogadni. Ő pedig az Istennek malasztja által oltalmaztatván megjegyzé magát az szent kereszt jelével, és bészará az portát. Az gonosz asszony pedig kiálta, mondván: Fráter, hagyd nyitva, mert én kész vagyok minden akaratodra. Ilyen formán azért mind az gonosz lélek, s mind az asszonyállat egyetemben megszégyenülének, Szent Pascalis pedig Istennek véghetetlen hálákat ada, hogy ötet ilyen nagy veszedelemben el nem hagyta volna.

Az gonosz ellenség pedig nemcsak ezzel, hanem más különb-különbféle módokkal kísérté ötet, az minthogy az ő cellájához közel lakó fráterek sokszor eszekben vették. Éjszakának idején gyakorta hallatott restetes zörgések, utálatos kiáltások és rettenetes ordítások az pokolbéli kutyáknak, [169] úgyhogy azt gondolnák, hogy cellája egyszersmind leszakadna s özsveromolna. Pascalis maga is sokszor nagy fennszóval felkiáltott, kire összefutának az fráterek, hogy ötet segítenék, ha pedig okát tudakozták kiáltásának, azt felelte, hogy csak álmában történt. De reggel könnyen megesmerhették rajta, mert az fején és orcáján véres sebek láttattanak, melyeket az gonosz lelkektől vett.

Valenszban lakván, egykor szokatlan üdőben, éjszaka, nagy fennszóval felkiálta. Fráter József cardinete odafutván kérdé tőle, mit akarna. Pascalis felele: Fráter, ha te láttad volna, micsoda utálatos vitézek mentek által az konventen lovagolván, bizonyára megirtóztál volna. Történék egykor, hogy az ő gyóntóatyjával, kinek neve Morales János vala, az Krisztus keserves kínszenvedéséről és haláláról diskurálna. Megvallá néki nagy bizodalommal, hogy sokszor nagypénteken, midőn az Krisztus passiójáról hosszabban elmélkedett volna, mindannyiszor az gonosz lélektől igen meggyötörtetett. Egykor Arando Péternek, mint egyiknek az ő bizodalmasabb baráti közül, megvallá Pascalis, hogy midőn Valensben betegen feküdt volna, az ördög három ízben crucifixum képében jelenék meg néki, tétetvén, mintha ötet betegségében vigasztalni akarná, de Istentől megintetvén, megesmeré az gonosz lélek[170]nek csalárdságát. Így azért az Istennek jámbor szolgájától megcsúfoltaték, és nagy zörgéssel tőle eltávozván, utálatos bűdösséget hagyta maga után. Ugyanazon konventben jelenék egykor néki a sátán iszonyú irtóztató ábrázatban, egy égő fáklyát tartván kezében, mintha mindeneket fel akarna gyújtani, de hasonlóképpen Pascalis ájtatos imádsága által hamar eltávozék. Az szelídségnek és jó rendtartásnak is erkölce méltó vigyázásra találtatott őbenne. Mert noha ő természeti szerént haragos volt, mindazonáltal mesterségesen meg tudta magában zabolázni az haragot úgy, hogy soha semmi dologban valami illetlenséget vagy békétlenséget nem mutatott. Ha szinte efféle alkalmatosságokban, melyek ellene történtenek, méltán keménynek mutathatta volna is magát, de mindenkor, mindenekhez igen szelíd bárány volt. Az ő édes üdvözítőjének oktatása szerént

nagy bölcsességgel eltűrt mindeneket. Szintén ily formán szokta volt az ő nyelvét is zabolán tartani minden felettébb való beszédektől, mivel semmit inkább nem szeretett és dicsírt, mint a szilenciumot, minthogy sokkal inkább szeretett sokat hallani, hogysen mint sokat szólani, mind az konventben s mind mikor az konventen [171] kívül volt, és igen sokszor szokta volt mondani, hogy az szerzetes embernek tökéletessége állana az imádságban, és még inkább nevelkedik a mennyei dolgoknak elmékedésében. Ezeknek pedig mind igen csendes és magányos helyen kell meglenni, hogy ne háborgattassék elméjében. Ezt is hozzátéve, hogy az ki nem tudná az ő száját megőrizni, hasonló egy olyan edényhez, az ki teli volna valamely drága vízzel vagy borral, de mindenkor nyitva állván, minden ereje gőzölgvén kiméne, minden szag nélkül maradván. Jól eszében kell azért embernek venni, hogy aki az Istennek malasztit meg akarja őrizni és tartani, szükség azért, hogy azokat csendesen szívének belső részében őrizze. Ezt cselekedék amaz nagy szentek, Hieronymus, Gregorius és sokan egyebek, az kik az pompás nyughatatlan világot elhagyván pusztákban mentenek, csak csendes hallgatással az mennyei dolgokról elmélkedvén az ő életüket töltötték el.

Ezeket az istenfélő Pascalis jól eszében vette volt, és azért szorgalmatosan meg is tartotta, de itt nem akarom azt érteni, hogy ez az Istentől világosított ember éppen semmit nem szólott volna, minthogy a Szentlélektől olyan malasztja volt, hogy mikor szólani kezdett, soha a buzgó szók nélkül nem szűkölködött, oly buzgósággal és természet felett [172] való bölcsességgel diskurált, hogy akik azt hallgatták, bőséges vigasztalást és kívánságok szerént való megelegítést vettenek abból. Csak azt értem azért az ő nem szólásán, hogy az haszontalan, nem szükséges szólástól ő magát mindenkor tehetsége szerént megtartóztatta. Ha végtére azért kívántatik bizonyság, mely nagy szeretettel viseltetett Istenéhez és felebarátjához, tehát találám ezen erkölcsöt mint egyéb erkölcsöknek királynéját nem kevés hathatósággal őbenne, mert elkezdvén szólani az isteni szeretetről, nyilván vagyon, hogy amiatt elhagyá a világit, és a szent szerzetben méne. Ennek okáért viselé az ő testén az szőr ciliciumokat, vasláncokat, és egyéb nehéz mortifikációkat tón az ő testén.

Az isteni szeretetért ő éhséget, szomjúságot, hideget, meleget és egyéb számlálhatatlan alkalmatlanságokat nagy békességgel elviselt. Az minthogy aki ennek az életét megírta hosszabban, nyilván bizonyítja, hogy Pascalisnak az ő idejében nem volt senki, aki őtet az isteni szeretetben felülhaladta volna. De emellett akarok elmélkedni az ő igaz atyafi [173] szeretetről is, melyben is találjuk őtet égő tűznek lenni, mivel senki nem taláztatott, aki tőle valamit kívánt volna, hogy mindjárt meg nem nyerte volna, az minthogy az Isten is természet felett való

csudálatos eszközöket rendelt néki felebarátjának segítségére, melyet ez következő példaból megismérhetünk.

Villrealban találkozik egy szegény asszony három beteg gyermekivel együtt, kiknek ő nagy szegénysége miatt csak kenyeret sem adhatta, mire nézve, minthogy más segítséget nem talál, Istenben vetvén minden bizodalját, a szeretettel teljes fráter Pascalishoz mene, igen kérvén őtet, hogy ily nagy szükségében segítségére lenne. Pascalis pedig mentül jobban lehete, vigasztalá őtet, ígérvén, hogy mindjárt az templomban érette és beteg gyermekiért az Istennek buzgósággal könyörögne. Ezek után bezárá az portát, az asszonyember pedig utánamenvén az templom ajtajának hasadékján benéze, vizsgálván, ha szavát megtartaná-e a szent ember, de meglátá, hogy Pascalis az nagy oltár előtt karjait kiterjesztvén buzgósággal imádkozik vala, elméne azért megvigasztaltatva beteg gyermekihez. Felnyitván a kis almáriumocskát, [174] melyben kenyeret szokott volt tartani, találá abban három felette szép fejér kenyeret, noha már azelőtt csak egy falat kenyér sem volt benne, az melyek kétség nélkül angyali kezek által, az szent embernek imádsága érdemiért tétetnek oda, kit felosztogata szegény gyermeki közzé. Azonban menének oda két ismeretlen személyek, hozván magokkal egynéhányféle főtt étket és jó bort is, kiket adának az szegény asszonnak, ígérvén néki, hogy őreá és gyermekire mindaddig gondot viselnek, míg éppen meggyógyulnának.

Vala egy négyesztendő leányka, ki halálra megbetegüle az vizeletinek megrekedése miatt, kinek édesatyja bizonyos füveket kére Pascalistól, kiben az gyermeket megfűrösztethné. Megbeszélvén minden nyavalyáját, kinek felele Pascalis: Uram, ne legyen semmi gondod, mert én imádkozom a te leányodért, és ő meg nem hal, hanem csakhamar friss egészséges lészen. Azonban házához menvén, mindeneket úgy találá, amint Pascalis megmondotta.

Ugyanilyen formán történék egy ifjúval is, az ki a fővény és kő miatt [175] rettenetes kínokat szenvedett, annyira, hogy a nagy fájdalom miatt való kiáltása az utcára is kihallanék. De midőn egykor Pascalis azon ház mellett járna, hallá az nagy kiáltást, és mindjárt nagy szánakodásra indula, bémene a beteg látogatására, és a szent keresztet reávetvén legottan két nagy kő elmenne a betegtől, és azután éppen megkezdte gyógyulni.

Több efféle példákat írhatnánk, melyeket rövidségnek okáért elhagyunk. Az ő nagy szegénységéről már feljebb elégséges emlékezet volt, hasonlóképpen az ő kemény életéről is, és regulájának megtartásáról, mely szent regulákat minden rendtartásokkal együtt írva mindenkor magánál hordozta, és azokat megtanulta, másokat is igen tanítván a reguláknak megtartására és az szent szegénységre, melyet

mentül inkább ismért valakiben, annál inkább szerette. Maga is azon erőlködött mindenkor, hogy jó példaadásával mindeneket megelőzhetne.

Történék egy üdőben, hogy a páter gvardián Almansában az konvent prokurátorának parancsolá az nagyhétben, egynehány viaszgyertyákat vinne haza az szent koporsóhoz. Amaz pedig minden módon menté magát, mondván, hogy pénz nélkül annyi sokat össze nem koldulhatna. Ezt meg[176]hallván Pascalis, ajánlá magát, hogy ő azt csakhamar összeszerezgeti. El is méne nagy örömmel, és megszerezvén a gyertyákat, azoknak árát a jótévők megfizették. Midőn azért elközelgetne végtére az üdő, és az a nap, melyben az Isten bőséges megjutalmazója minden jónak, tetszék azért az Istennek, hogy annak előtte őnéki megjelentené, és egyebekkel is megismértetné, mert halála előtt igen vígnak és örvendetesnek mutatá magát, és néha magában igen kedvesen nevetett, mely igen szokásán kívül volt, mivel leginkább a ministrálás alatt vették mások eszekben, hogy nevetne. Midőn még Pascalis legjobb egészségben volna, kéré fráter Alfonsust, ki egyik volt az ő legszerelmesebb baráti közül, hogy őnéki lábait igen szépen megmosná, mivel csakhamar igen nehezen meg fog betegedni, és a szent kenetet felvenni majd szükséges lészen, kihez méltó, hogy tiszta lábai lennének. Annak utána vasárnap kimene az ő jó barátihoz alamizsnát szerezgetni, kik előtt igen nyájason és örvendetesen mutatta magát, mintha búcsút akarna venni tőlök, de az isteni titkot nem jelentette ki senkinek egy szóval is, [177] hanem csupáncsak azt mondá egy beteg asszonynak, kirül is feljebb már emlékezet volt, hogy készülne, mert mindkettőnknek, úgymond, igen hosszú útra kell indulnunk. Azon az egész vasárnap teljes vala örömmel, de azután következő éjszaka az forró hideglelés esék reája, és igen fájdalmas szegezés, kit ő nagy békességes tűréssel szenvedé. Hétfőn azért inté az egyik frátert, hogy az templomot felnyitná, mert már annak szokott ideje volna. Odaadván néki az kulcsokat, kik nála valának, mondván, hogy ő immár igen erőtlen volna. Mihelyen eszekben vévék azért Pascalisnak nehéz nyavalyáját, legottan az orvosért küldének, ki elérkezvén az érvágást rendelé neki, de ő semmiképpen arra nem engede. Azután az szent engedelmességre parancsolatván, letévé habitusát, noha nem örömet, és csak egy tunikában kellett az ágyban feküdni. Azonközben megnehezülének fájdalmi annyira, hogy a szólást is alig tehette, és így megmarada az következő szombat napig. Akkor egy keveset enni kívána.

Azon üdőben találtaték az konventben páter Didacus de Castilion, annak a provinciának diffinitora, ki el akara menni bizonyos dolgok végett Valensben, [178] de az Isten kedves szolgájának utolsó végén is jelen kívánt volna lenni. Végtére ugyan mégis búcsút vőn tőle, de legottan útja meggátoltaték, minthogy véletlenül

nagy fluxus szálla lábaira, ki miatt nem járhatott. Az ájtatos Pascalis pedig ugyan az említett szombaton kívánná az szent szakramentumokat, melyeket is nagy ájtatossággal magához vett. Mihelyen azért az világiak között ez kihíresedett, legottan hozzája mentenek tőle búcsút venni és szent imádságában magokat ajánlani, kiknek ő szent benedikciót adván csakhamar elbocsátá őket, kérvén, hogy egy kevéske nyugalomban hagynák, mivel már az üdő éppen elközelgetett, és hogy annál jobban az ő Jézusával egyesülhetne. Mindazáltal eljövének az ő szerelmes társai is, úgymint a szerzetesek, melyek sírva vévék tőle az utolsó valét, ajánlván magokat az ő könyörgésében. Mindezek után csendesen marada, mintha lélekben elragadtatott volna. Midőn már az szent pünkösöd napja (melyen ő született) eljutott volna, kéré az jelen lévő szerzetesektől az ő habitusát, kit néki halála előtt nem akarának adni, hanem hagyák őtet egy kevésbé nyugodni.

[179] Midőn pedig eszében vette volna Pascalis, hogy ő csak magányosan volna, felkele az ágyból, és magára vévé, amint lehete, az ő habitusát. Szintén akkor méne bé az betegmester is, ki őtet öltöztetni segíté, és az ágyban visszahelyezteté. Kérdé azután Pascalis, hogyha már az nagymisét megharangozták volna-é. Mondának néki, hogy már el is kezdték. Ezen szókra igen örvendetesen mutatá magát, fordulván egy ájtatos krucifixumhoz, és kezében vévé rózsakoszorúját, az szent kereszttel magát megjegyzé. Parancsolá, hogy magát és celláját az szentelt vízzel megszentelné, annak utána háromszor kiáltá a szentséges Jézus nevé, és szintén midőn az szentmisén az eleváció elvégeződött volna, nagy szelídséggel kibocsátá áldott szent lelkét annak, ki őtet teremtette és megváltotta, májusnak 17. napján, 1592. esztendőben. Az ő boldog lelkét látták két istenfélő és nagy nemzetű személyek, az kik messze lakván egymástól, egyik a másikáról semmit nem tudhatott. Tüzes szekérben, mint egy második Illést látták az égben felmenni, mely dolgot ők megjelentették nagy híven gyóntóatyjoknak, szent Pascalisnak. Teste holta után sokkal szebbnek látszott, hogysesm élteben, [180] mintha csak édesdeden aludt volna. Az habitust róla levéven az páterek mást adának reá, és az előbbeni köntösét relikvia gyanánt eltették. Csak alig nyilatkozá ki az ő szerencsés halála a nép között, ottan sereggel futának az konventben, kívánván őtet látni és valami emlékezetre valót tőle elvenni. Hogy azért a sok seregeknek eleget tennének, nyilván kitévék a szent testet az templomban, mind az pünkösdi három szent innepek alatt ott hagyván. Első csuda, melyet láthattak az szent testén ez volt, hogy az ő feje, orcája és nyaka annyira izzadott, hogy az mellette lévő fráterek nem győzték törölgetni, mely izzasztó ruhák által sok csudák történetnek. De meg akará Isten az csudákat mások előtt is többíteni, melyek közül csak egynehányat hozok elő.

Johannes Baptista Zublion Castiliában született, hét egész esztendeig lábaira contractus volt, annyira, hogy szüntelenül mankón kellett járni. Ilyen formán méne az szent testnek látogatására, ki midőn minden erejéből igyekezék a szentnek kezét megcsókolni, egy szempillantásban [181] megigyenesedének lábai, és otthagván a mankót, minden segítség nélkül, ép lábakkal méne házához.

Izabella Cano Vil Realból való, az jobb karját szerencsétlen esésben egynéhány darabra eltörte annyira, hogy egész esztendőnél tovább semmi hasznát a fájdalom miatt kezének nem vehette, de meglátogatván a szent testet és reá hajolván, nagy ájtatossággal kéré az Úr Istent, hogy az ő hív szolgájának nagy érdeméért ily nagy ínségében segítené, kit meg is nyeré az Istentől, mivel az környülállók szeme láttára egészsége megadaték.

Ursulla Mascaralla mindkét lábai rakva valának utálatos kelevényekkel, ki miatt nem is járhatott, de másoktól a szent testhez vitetvén, ájtatos imádsági után a szent testnek veritéktörő ruhájával lábait megtörölgetvén éppen meggyógyula. Ezen asszonynak urával is hasonló dolog történék, mivel annak is golyvához hasonló kélese⁶ volt az torkán, de az is megtörölvén az veritéktörő ruhákkal ottan meggyógyula.

Maria Cleveria nevű asszony, ki ötven esztendő vala, ki mind kezével, lábával contractus vala, nagy fulladás is lévén rajta, de fogadást [182] tőn, hogy az szent testet meglátogatja, és mindjárt annyira való erőt vőn, hogy az maga lábain méne az templomban, noha három olasz mélyföld volt házához, de háromszor megcsókolván az szentnek lábait megnyeré egészségét.

Ezek és ezekhez hasonló több sok csudák, melyek Szent Pácalisnak megtemetése előtt történtenek, rövidségnek okáért elhagynak, de hogy az temetről is egy keveset szóljak, eszünkben kell vennünk, hogy az három pünkösdi szent innepek után azt végezek, hogy az szent test eltemettetének, kinek csendesebben való végben viteléért szükséges volt az embereket az templomból kiküldeni, melyben legtöbbet az váras bírāja fáradozott. Mivel pedig az ájtatos község az ő habitusából sokat elmetszettek, annyira, hogy a két keze és lábai mind térdig méztelenül marada. Ily formán az ő testét oltatlan mésszel erősen meghintvén lábában tévék, és annak utána az oltár köve alá az első kápolnában, az mely Boldogasszony fogantatásáról neveztetik, oda tévék, azhol is ezen szent életében szokta volt ájtatos imádságit végezni, egy kis bolthajtásocska [183] alá taszittaték, és kővel jól bécsináltaték. Annak utána megint az templom felnyittaték, de az ájtatos község csaknem eltöré az egész oltárt, hogy az eltemett szent testet megint felvehetnék,

⁶ kelése

de észben vévén a község, hogy mind így eltemetve is szüntelenül csudákat téssen az Isten az nagy szentnek érdemiért, kit ide alább megmutatunk, ezáltal megcsendesedék az község.

Katharina Sala de Almasora egykor leesvén valamely magas épületről egy nagy rakás kőre, annyira megromlék, hogy háta és dereka mind megtörnék. Jóllehet minden orvosságokkal hat egész hónapig gyógyította magát, de mind haszontalan lón, kire nézve összegörbedvén csak az földön négykézláb mászkál vala. Ily nagy nyavalyában lévén azért, szintén Szent Páscalis halálának tájában ő is kívánta igen valami módon az szent testet meglátogatni, kit nagy nehezen odavivének pünkösöd harmadnapján, csak szintén az temetés előtt, és ő volt utolsó, az kinek engedteték csókolni az szent test, melyben ő nagy vigasztalást érzett. Mindazáltal az több községgel együtt csakhamar ki kelleték néki is menni az templomból, melyen igen [184] megszomorodék. Ottmaradván az ajtó előtt mindaddig, míg az ajtó megint felnyitatták, azután ő lón első az templomban, de mivel már a szent test eltemetett vala, csak az oltár előtt letérdepelvén egy egész óráig nagy ájtatosságban marada, kérvén az Úr Istent, hogy hív szolgájának érdeméért gyógyítaná meg. Ezen imádsági közben minden romlott tagjai nagy harsogással helyre térének, és ő az egész népnek csudájára meggyógyulván egészségben visszatére, Istent dicsírven.

Ursula Mugnos özvegyasszony csonka és görbe lévén nagy fájdalmakat szenvedett, de ez is hasonló formán tagjainak épségét megnyeré.

Jeronima Pasztora nagy fájdalmakkal egy megholt gyermeket szüle, kit felettébb siratott, de nagy bizodalját veté Szent Páscalis érdemében, minthogy még éltében ez a nagy szent meggyógyítá őnéki egy halálos betegségben lévő gyermekét, így is még egyszer folyamodék ezen szenthez, kérvén gyermekének csak annyira való életet, hogy megkereszteltethetné, fogadván, hogy koporsóját meg[185]látogatná. Ímé, ez gyermek azontúl szemeit felnyitá, és megelevenedék, kit az anyja megkereszteltetvén, még öt napig éle, és azután szerencsésen meghala.

Vincentia Mariana, midőn még hatesztendő leányka volna, hasonlóképpen már holtak tartatott vala, mivel három egész óráig semmi életének jelét vagy lélegzetét nem vehették, kire nézve el akarták temetni. Az ő keseredett anyja pedig kimenvén titkon az kertben, ajánlá leánykáját térden állva Szent Páscalisnak. Visszamenvén házában elevenen találá leányát, ki kevés napok múlva friss egészséges lón.

Cecilia Zorlini, Josephi Alberici de Benicalo házastársa, az hosszú ideig tartó nehézség miatt annyira elnyomorodott, hogy fejtől fogva talpáig egyik része érzékenység nélkül volt, annyira, hogy azon részén az húsa is mind leesék, és csak az bőr maradt az csontokon. Mellette fekvő kis leánykája is mind éppen koszos

és rühes volt annyira, hogy az ujjai összenőlvén erővel sem vonhatták el egymástól. Ezen kívül is mindkettőjüknek oly nyavalyák voltak, melyet írásban sem tehetni. [186] Ezek is, midőn sokat hallottak volna Szent Pascalisnak csudatételiről, nagy kedvet vévének annak meglátogatására. Álmokban is megjelenék nekik azon szent, hogy az ő koporsóját meglátogatnák, és megsegíti őket, kire nézve magokat az útra készíték. Noha azt mások igen ellenzették, de midőn nem kevés fájdalommal és alkalmatlanságokkal Vil Realban érkeztenek volna, menének az templomban, melyben Szent Pascalisnak teste el volt temetve. Kívána szólani azon szentnek gyóntó atyjával, Pater Jacobus Moralesszel, ki őnéki meg is engedteték, kérék azért, hogy valami relikviát adna nekik segítségekre Szent Pascalis testéből. Az páter pedig eleget tőn kívánságoknak, elhozván az szentnek kapuciumját, kötélkordáját és vasláncát, mely vasláncot midőn karjára tekert volna, legottan megmozdithatta megholt tagjait úgy, hogy az szent keresztet is magára vethetné. Az több érzékenység nélkül való tagjait is illetvén a szent relikviákkal, [187] annyira meggyógyula, hogy azután jobban hasznát vehette azon tagjainak, hogysesm betegsége előtt, de aki nagyobb, az ő testének megemésztetett húsa, mely elveszett vala, megint helyrejövő, sokkal kövérebb, gyengébb és fejérbb lévén, hogysesm az más egészséges tagok, mely őnéki örök emlékezetre mindenkor megmaradott. Ezen dolog történék az leánykájával is, kik elvégezvén imádságokat, meggyógyultanak, és egészségben hazamenvén nem győztenek rajtok csudálkozni azok, az kik őket annak előtte oly nyavalyásul látták vala. Egyéb sok csudatételi ennek az nagy szentnek, ha le akarnának irattatni, egész könyv kelletnék hozzá, de reméljük, ezen kevés dolgoknak összefoglalása is hogy elégséges lészen, kevésből is sokat megismerhetvén, azért az többi elhagyattatának rövidségnek okáért.

Szent Pascalis testének eltemetése után nyolc hónappal mene Vil Real konventben azon provinciának páter provinciálisa, az ki mind gvardiánjával és szekretáriusával együtt [188] kívánná látni az szent testet, melyet felnyitván épen találák, csak ruhája emésztetvén meg az mésztől, sőt nagy jó illat származék ki az szent testből. Annak utána két esztendővel megint az páter komisszárius vizitátor 20. július 1594. esztendőben hasonlóképpen megemésztés nélkül szépen találá a szent testet, jó illattal, mint azelőtt, csak az egy habitusa éppen elsenyvedett. Akkor azért az szent test más habitusban öltözteték, és minden támaszték nélkül maga lábain sok esztendeig ily formán álla az feljebb említett Boldogasszony kápol- [189]nájában, az hol sok csudák történtenek, melyet bizonyítanak az ottan függő táblák és más sok jelek. De minthogy az messze földről való jövevények őtőle relikviát kívántanak, azért az orrának hegyit, bal fülét és egyik kezének ujját és egyéb részeit testének s habitusának letörék és elvívék, kihez képest megint lábában

téteték a szent test, és azon kápolnában az oltárra tétetvén megmarada. De kanonizációjának utolsó processziója után, ha valamely nagy bűnös találtatik bémenni azon kápolnában, tehát az szent megrúgja az ládát egyszer vagy kétszer, melyben teste nyugszik, maga szent lábaival, és ugyanezent teszi, ha Vil Realban avagy aragóniai királyságban valami dolog leszen történendő, akár jó s akár gonosz légyen. Mindezek és több csudatételek az mi üdönkben is sok bizonyságok által megerősítettenek. Hosszabban megírta az ő életét Johanes Simenez Dáza és Barezoz az minorita fráterek krónikájának negyedik részében. Engedje Isten kegyesen mindannyiunknak, hogy ez nagy szentnek érdeme és könyörgése által nemcsak az spanyol királyság, hanem az szegény Magyarország is és mind az egész kereszténység minden ellenségétől, szerencsétlenségektől és ellenkezésektől megszabadíttván békességben őriztessék és megtartassék. Amen.

Anno 1694. Die 16. Maii. Végeződött ez az írás [...].⁷

⁷ A restaurálás során éppen ezt a sort vágták úgy félbe, hogy nem lehet elolvasni, mi állhatott ott.

*Pádúai dücsőséges Szent Antalnak élete és
csudatételei, mely a Szent Ferenc szerzetének krónikájából
először olaszból németre,
és azután német nyelvről magyarra fordított.
Anno 1704.*

Az occidentumi Spanyolországban, Portugáliai Királyságnak legfőbb városában, Lisbonában születék dücsőséges Szent Antal. Ez megnevezett városban vala egy igen gazdag és ékes templom, mely a boldogságos Szűz Mária tiszteletire épített, kiben Szent Vincentius mártír teste mai napig is nagy tisztelettel tartatik. Ezen szent templom ellenében lakoznak vala a Szent Antal szülei. Az atyja Bughlioni Mártonnak és az anyja Taveri Teréziának hívattatott, kik mindketten nemes vérből valók és igen istenfélő személyek voltak. Annak okáért megáldá Isten őket egy fiú magzattal, kit a megnevezett Boldogasszony templomában Ferdinandusnak kereszteltetének, mely neve meg is marada mindaddig, míg a Szent Ferenc szerzetiben állott. Az említett templomban vetette fundamentomát az ő tanulásának és kezdetit az isteni szolgálatnak, mivel arra való üdöt érvén, szépen meg[198]tanított azon szent helyben, mint kelljen Istennek mind éjjel s mind nappal szolgálni, mely üdvösséges tudományban nagy előmenetelt tőn Szent Antal. Nagy buzgósággal áldozván életének zsengejét Istennek és az ő makula nélkül való szent Anyjának, kit is magának még gyenge gyermekségében kiváltképpen való szószólójának választott.

Elérvén már az tizenöt esztendő, melyben a természetnek melegségét s a mulandó gyönyörűségek kívánságát lassanként kezdé érezni magában a szent ifjú, de legottan az isteni félelemnek zaboláját elővévé, és minthogy igen nehéznek láttatik vala a világi tövisek között épen megmaradni, azért eltökélé magában, hogy búcsút venne a világtól, mely végre a Szent Ágoston kanonok szerzetesi közé ment, kik a várason kívül a Szent Vince klastromában lakoztak, és igen tökéletes férfiak voltak. Ezeknél lakozik vala egy ideig, és azután felvévé a szerzetnek köntösét, és annak idejében bé is esküvék. Jóllehet az ő atyafiai őtet sokat háborgatnák, igyekezték elvonni az szerzetes élettől, de Szent Antal mindenek ellen győzedelmes lévén a kezdett jó útból ki nem tért, sőt az egyszer vetett

fundamentomot az Isten szolgálatjában nagy épületre hozta. Azonban az ő nagy tudománya mindenkétől meg kezdte esmertetni, kire nézve az ő atyafiai mindennemő igyekben és szükségekben hozzá folyamodván tanácsával éltenek. De ez nagy [199] nyughatatlanságára vala az ő Istenhez ragaszkodott lelkének, szabadságot kére azért az ő előljárójától, hogy Coimbria nevő városban lévő klastromban mehetne, mely néki, noha nehezen, de végre ugyan megengedték, és akkor már szintén két esztendeig lakott vala a lisbonai klastromban.

Elérkezvén a Szent Kereszt klastromában, oly nagy előmenetelt tett, hogy könnyen észrevehették, nem valamely állhatatlan elmétől viseltetik, hanem a Szentlélek malasztjától hordoztatik, kinek vezérléséből ment azon szerzetben.

Őnéki minden foglalatossága a Szentírásnak olvasása és elmélkedések voltak, kinek megértésére való tanítómestere az Úr Jézus Krisztus önnönmaga vala, és a bölcsesség lelkétől hordoztatván úgy intézé életét, hogy szent vége lenne. Mindenkor igen irtózott a bűnnek ocsmányásától, és ellenben a jóságos erkölcsökben igen gyönyörködött.

Midőn már tizenegy esztendőt eltöltött volna Szent Ágoston szerzetiben, életének huszonhatodik esztendejében, 1220. esztendőben, mely esztendőben papságra szentelteték, mind az egész világra kiterjede híre Szent Ferenc atyánknak és az ő szerzetének, kiknek is már Portugáliában némely klastromok lévén, sokakat penitenciára térítettek az ő nagy szentségekkel és sanyarú életekkel, a világnak nagy megutálásával. Ezekkel azért megismerkedék Szent Antal. Történék azonban, hogy a Szent Ferenc szerzetiből való öt szent mártírok testét szerencsen országból [200] Coimbriában vivék, és a Szent Kereszt templomában letévék. Kit látván Ferdinandus, legottan, mint egy erős elefánt, felgerjede, az Úr Istenért kívánván vérét kiontani, úgy látszék néki, mintha ugyan az Úr Isten őtet az harcra híná, semminek tartván a nyugodalmas életet ezen bajvíváshoz képest. Szerencsés lélek, ki az kegyetlen tirannusnak véres fegyverétől nem irtózik, de sőt onnan olyan kívánságot vészen, mellyel megmutatja, hogy az isteni szeretetnek buzgósága a testnek gyarló erőtlenségét meghaladja.

Elvégezé azért magában, hogy szerzetes életét megváltoztatván Szent Ferenc szerzetiben menjen, és abban a szent mártírokat követvén mind a két koronát elnyerhesse. Midőn azért Ferdinandus ily végezést tett volna magában, jutának egykor hozzá két szerzetesek, Szent Ferenc szerzetiből valók, kik Coimbria városán kívül, a Szent Antal templománál lakoztak. Ezeket azért Ferdinandus nem különben fogadá, mint a paradicsombéli angyalokat, kiknek legottan az ő szándékát megjelenté, és addig beszélgetének, hogy napot rendelének, melyen elhoznák néki az ő szerzeteknek ruháját, melyben felöltöztetnék. Ez meglévén, szabadságot kére

Ferdinandus az ő elöljárójától, hogy Szent Ferenc szerzetiben mehetne, mely szándéka, mivel Istentől vala, azért végben is méne, [201] noha igen nehezen engedtetett meg az ő elöljárójától. Elérkezének a feljebb említett Szent Ferenc szerzetesi, és a rendelt napon felöltöztették őtet a Szent Kereszt klostromában Szent Ferenc szerzetének köntösében, és ő legottan elméne a templomban. Az ő elmenetelikor pedig monda néki egy a Szent Ágoston szerzetesi közül, kinek igen nehezen esett az ő elmenetele: Menj el, úgy mond, menj el, hiszem, szentté leszesz. Csúfolván őtet, mintha másképpen szentté nem lehetne, hanem csak a Szent Ferenc szerzetében. De ezen semmit meg nem háborodék a szent ember, hanem fordulván, csendes szóval monda: Ha szent híremet hallod, dücsőítsed az Istent. Egyébaránt nem is vala méltó okok a Szent Ágoston szerzetesinek a panaszkodásra, mivel Szent Ferenc szerzetiből öt szent mártírok voltak az ő templomokban, és a dicséret is örökösön nékik marad, mivel az ő szerzetekben vette indulatját minden szent erkölcsöknek, oly sok esztendőket töltvén közöttök.

Mihelyt a Szent Ferenc szerzetesinek klostromában juta, kéré őket, változtatnák meg a nevét, mintegy gyűlölséget mutatván azzal is a világhoz, nem akarván világi nevét megtartani, hogy annyival is kevésbé esmertetnék az ő atyafiaitól. Elváltoztatták azért az ő nevét, és nevezék őtet a klostromról Antalnak. Észre kell pedig venni, hogy ezen dolog nem történt [202] ok nélkül, mert régenten is az Isten a pátriárkáknak és az apostoloknak neveket elváltoztatta. Szent Antalnak is már neve elváltoztatván, minden tehetségét arra fordítá, hogy az mártíromságra való szándéka végben mehetne, annak okáért Afrikában méne, de legottan nehéz betegségben esék, melyből kitanulá, hogy őtet az Úr Isten nem ilyen vitézségre, hanem sok népeknek fő lelki tanítójává rendelte volna. Mindazonáltal ebben bizonyos nem lévén, elszáná magában, hogy az Isten akaratját még egyszer megkísértené, azért mind olyan betegesen is hajóban szálla, de Isten rendeléséből nem Marokkó felé, hanem az szicíliai szigetben veté az hajót a nagy szélvész. Az hol kiszállván az ott lévő kisebb atyafiak klostromában méne, az hol szintén akkor némelyek az atyafiak közül Assisiumban készültek a generális kapitulumra. Látván azért Szent Antal az Isten akaratját, az mártíromságra való szándékát abban hagyá, és magát teljességgel az Istenre bízván, társul adá magát az atyafiakhoz, és elméne vélek a generális kapitulumra, mely dolog éppen csak az Isten rendeléséből lett, mivel ő arra hivatalos nem vala. Azért nagy alázatossággal nevezi vala magát a római provinciából való gráciánus kisebbik atyafinak, és kéri vala az ő elöljáróját, hogy őtet Szent Ferenc atyánknak ajánlaná, s kéré a szent atyát, hogy őtet a több ifjú fráterek között az ceremóniákban és szerzetes rendtartásokban oktathá, és így ez az Istennek nagy szolgálója teljességgel az alázatosságban foglalá magát. És midőn

egyebekkel társalkodnék, [203] minden módon úgy alkalmaztatá magát, mintha igaz tudatlan és merő ostoba lett volna, kihez képest igen kérte az ő előljáróját, engedne őnéki magános életben lenni, és legottan megengedték néki, és a Szent Pál hegyén lakozó kisebb atyafiak klastromában cella adaték néki, melyben Antal megszűnés nélkül imádkozik és elmélkedik vala, szenvedvén gyakorlatosan az ördögöknek nehéz késértését, melyek ellen az isteni szeretettel erősíti vala lelkét, és a testét böjtölésekkel, vigyázásokkal s kemény penitenciatartásokkal sanyargatja vala, mely miatt annyira elbágyadott vala, hogy sokszor lábain is alig állhatna, amint ezt bizonyították az ott lakó szerzetesek. Ilyen módon ez az Istentől elválasztott lélek egy ideig mint egy ostoba tudatlan, úgy tartatik vala, nem akarván valami jeles dolgot tenni, midőn másokkal társalkodnék, mivel első igyekezete meggátoltatott vala. Azért éppen Istenre hagyá magát, teljességgel megtagadván tulajdon akaratját, tudván, hogy ez volna az Úrhoz első és legkedvesebb útja, melyen ideig hordozná kedves szolgálját. Úgy tetszék azonban az Úrnak, hogy a Szent Antal bölcsessége kinyilatkoznék, és sok lelkeknek hasznára lenne. Egykoron azért némelyeknek azon szerzetből papságra való szentelések ideje elérkezvén, az gvardián Szent Antallal együtt elindula Florentia városában, s vélek együtt Szent Domonkos szerzetiből valók is. [204] Elérkezvén Florentiában, és már ebédnek ideje lévén, leülének egyenlő akarattal. Akkor kéri vala az gvardián Szent Domonkos szerzetesit, hogy egyik közülök szólana nékik lelki vigasztalásokra. Amazok pedig alázatosságból nem akarák azt tenni. Akkoron a gvardián Szentlélek sugallása által a szent engedelmességre parancsolá Szent Antalnak, hogy mondana nékik valamely lelki épületre való tanulságot, csak aszerént, amint Isten adná elméjében. Az Isten embere pedig elsőben mentegeti vala magát, mondván, hogy ő a szerzetben egyebet nem gyakorlott a konyhán való mosogatásnál, házsöprensél, azért tudatlan és ostoba a szólásra. Hitelt ada ugyan szavainak az gvardián, maga is látván őtet alacsony dolgokban foglalatoskodni, mindazáltal másodsor is parancsolá néki, hogy szólana. Elkezdé azért Szent Antal csak együgyűképpen szólását, de az isteni bölcsesség nem akará, hogy ez a fényesen égő fáklya tovább rejtekben maradna, azért felindítá Szent Antal szívét, és oly bölcsen szóla az ő szája által, hogy mindenek nagy csudálkozással hallgatták vala. Rész szerént az is csudálkozást okozott, hogy oly igen tudta Szent Antal az alázatosságnak palástjával elfödözni az ő nagy tudományának és ékesen szólásának malasztját, melyet ezen alkalmatossággal világosan megesmervén a gvardián, leg[205]ottan Szent Ferenc atyánknak tudtára adá, és a szent atya megértvén a történetet, hálákat ada az Istennek, és Szent Antalt prédikátorrá rendelé, megparancsolván néki, hogy az Úrtól vett drága és legfőbbik talentumot tovább el ne rejtené. Ez parancsolatot vévén Szent

Antal Szent Ferenc atyántól. Legottan mint igaz engedelmességnek fia eljárta tisztiben, nagy szorgalmatossággal hirdetvén az Isten igéjét, és ha annak előtte pogányoktól sem tartott, annál kevésbé irtózott a keresztény fejedelmektől és főrendektől, személyválogatás nélkül mindeneket illetvén az Isten igéjének sugárral. Mindazáltal az együgyűekhez kegyes és nyájas volt az botránkoztatásnak eltávoztatásáért. Tanításiban minden igyekezeti az vala, hogy hallgatóival a világot megutáltassa, benne isteni szeretetnek tüzet gerjessze, és igaz alázatosságra hozná őket. Ez a szent atya vala első, aki Szent Ferenc szerzetében a Szentírást tanulta, és Szent Ferenc engedelmeiből egyebeknek is olvasta. De minek előtte ez lett volna, elküldé őtet Szent Ferenc atyánk fráter Ádámmal Varcella várasában, az Szent András klostromának apáturához, aki igen tudós teológus ember volt, és nem sokkal azelőtt Areopagita Szent Dienes írásit görög nyelvről deákra fordította, és a főbb iskolákat Majlandban és Páviában felállatta. Ehhez azért elérkezvén Szent Antal, társaival együtt jó kedvvel fogadtaték az apátúrtól, ki őtet a maga társaságában tartván oly nagy [206] lelki épületet vett őtőlök, hogy amint maga vallja, nem földi, hanem mennyei erkölcsöket tanult az óvélek való társalkodásból, és őbennek az angyalok tulajdonságait szemlélte. Szent Antal pedig társával együtt egy esztendő alatt oly nagy előmenetelt tőn az tudományokban, mintha annak előtte is nemcsak tanulták, hanem ugyan praktikálták volna, melyről önnönmaga az apátúr írásinak harmadik részében az N betű alatt ilyen szókkal emlékezik:

Sokszor a szeretet elérkezik oda, ahova egyébkint az erő alkalmatos nem volna. Az mint olvassuk sok szent püspökökről, kik nem tanultak, mindazáltal a Szentháromságnak legmélyeségebb titkait is általlátták és penetrálták. Ugyanezent tapasztaltam önnönmagam a Szent Ferenc szerzetiből való fráter Antalban, kit szentnek nevezhetek, és véle barátságosan társolkodván mondhatom róla, hogy noha ő a világi tudományokban keveset tudott, mindazáltal a buzgó léleknek kívánságaitól viseltetvén a legbelsőbb teológiát kívánta megérteni, kit oly tökéletesen meg is nyert, hogy igazsággal mondhatom őróla, amit Krisztus mondott Keresztelő Jánosról, hogy ő az égő fáklya, ki a világot megvilágosítja az benne égő szeretetnek tüzével, kivel külsőképpen is isteni adományok által az népek megvilágosíttatnak.

Ilyen világos szókkal írván azért róla az apátúr, kérék Szent Antalt a szerzetesek is, hogy egyebeknek is olvasná a Szentírást, de ő arra mind[207]addig nem engede, míg Szent Ferencről szabadságot nem vett. Azért Szent Ferenc atyánk így írta neki:

Fráter Ferenc az ő kedves atyafiának, fráter Antalnak üdvösséget kíván.

Megengedem, hogy az atyafiaknak olvassad a Szentírást, de oly módon, hogy sem tebenned, sem őbennek az imádságnak lelke meg ne oltassék, amint Szent Regulánk is kívánja.

Oly igen becsülte Szent Ferenc atyánkat Szent Antal, hogy őtet püspöknek nevezte, és engedelmé nélkül semmit nem cselekedett, kinek parancsolatját vévén legelőször is Franciaországban, Montpelior névű városban és annak utána Bolognában és Páduában tanította a Szentírást, kinek értelmét inkább az Úrtúl vette, kihez elméjét szüntelen emelte, mintsem a tanulásokból.

Midőn egykor Szent Benedek szerzetiből való apátúr prédikálna, és Szent Pál szavait, kit Szent Dienesnek írt, előhozná, legottan elragadtaték Szent Antal, és más üdőben aquitaniumi tartományban küldetvén Szent Antal az lemonstivai gvardiánhoz, hogy ottan prédikálásával az eretnekeket térítené, és a pápistákat az igaz hitben erősítené, kit nagy szorgalmatossággal végben is vitt. Az Úr Isten pedig csudatételekkel is megerősíté az ő tanítását, mert midőn egykor quadruviai Szent Péter egyházában prédikállana Szent Antal nagycsütörtökön a mi Urunk keserves kinszenvedésérül, azon üdőben, amelyben az [208] barátok éneklék a matutinumot, melyen leckét kell vala mondani Szent Antalnak, legottan elmondá a lekción oly módon, hogy a prédikálósékben is jelen volt, s le sem szállott. Hihető azért, hogy az Úr Isten angyalt küldött vala az ő képében, ki őhelyette a leckét elmondotta, amint ez nem is vala első történet, mivel Montpeliorban is prédikálván egykor a községnek, eszében juta, hogy néki kellene a magok templomában énekleni az Alleluját, és hogy mást sem kért volna maga helyett. Akkor azért a prédikálóséken kezeire hajtá fejét, mintha egy kevéssé nyugodni akarna, és legottan a barátok kórusában jelen volt, és az Alleluját eléneklé, noha a község szeme láttára a városi főtemplomban is jelen volt. Ebben pedig senki nem kételkedhetik, mivel az Úr Isten több kedves szolgálival is hasonlókat tett, amint Szent Ferenc is tüzes szekérben, az kreslai kapitólumban a kereszten láttatott, amint meg vagyón írva az ő életében. Szent Ambrus is oly formán volt jelen a Szent Márton temetésén, hogy a maga püspökségében is sokaktól láttatott.

Az említett lemonstivai klastromban vala egy novícius, kinek fráter Péter vala neve. Ez avval kísértetett az ördögtől, hogy a szerzetből kimenne, melyet Szent Antal isteni jelenésből megtudván, igyekezik vala ezt a tévelygő juhocskát az igaz akolban tartani, magához hívá azért a novíciust, és a száját fölnyitván belé lehele, [209] mondván: Édes fiam, vegyed a Szentlelket. Oh, csudálatos dolog, legottan le-esék a novícius a földre, mint egy holt. Az barátok pedig csudálkozván e történeten egyben futának. Szent Antal azért kezét nyújtván felemelé a földről, az novícius pedig mondá, hogy ő mennyországban ragadtatott volna, s meg is akará beszélni,

amelyeket látott, de Szent Antal megtiltá néki. Annak utána pedig a novícius nemcsak ki nem kívánczozott a szerzetből, de sok számos esztendőket szent életben töltött mindvégig.

Azon üdőben volt egy más barát, ki felettébb való testi kísértetet szenved vala, melyet imádsággal, böjttel, vigyázással s minden penitenciatartó cselekedetekkel akar vala meggyőzni, de mind hiában lón, elszáná azért magában, hogy szívét kinyilatkoztatná Szent Antal előtt. Kéré azért őtet, hogy gyónását meghallgatná, és az Istennek szerelméért őtet megsegítené. Az szent ember meghallgatá gyónását, és azután maga köntösét levetvén meghagyá a fráternek, hogy abban felöltöznék, kit mihelyen megtett, azontúl eltávozék tőle a kísértet. Nem különben, mintha Szent Antalról a szentségnek ereje a ruháján is megmaradott volna, ezen történetet gyakorta beszéllették a barátok önnönmagok között.

Egy igen ájtatos asszony, az ki kiváltképpenvaló jóakarattal viseltetett Szent Ferenc szerzetéhez, ez istenfélő asszonynak pedig igen istentelen ura volt, ki is feleségét igen féltette, és sokszor igen verte, azért hogy a feljebb említett szerzetesekkel jót tett. Történék azért egykor, hogy azon szerzetesek dolgában az asszony [210] éppen éjszakáig kint volt, melyen az ő férje igen megharagudván, mihelyen felesége hazaérkezett, mindjárt nagy dühösséggel rongálván őtet, minden haját kiszaggatá. Másnap a nyavalyás asszony nagy bizodalommal menvén az klastromhoz, kitépett haját megmutatta Szent Antalnak, megbeszélvén a történetet, kit hallván a szent atya, és haját is látván, igen csudálkozék, és visszamenvén a klastromban egyben hívá a barátokat, és az asszonynak kiszaggatott haját fejére tévé, ki legottan odaragada. Melyet látván a férje, magában szálla, és tovább nem félté feleségét, sőt annak utána feleségénél is nagyobb jóakarattal s ájtatossággal viseltetett azon szerzethez, de főképpen Szent Antalhoz. Más csudát is tón ez szent atya, Berna névő helyen, ahová egykor egy nagy főasszonyhoz küldetett bizonyos konyhára való szükségért. Megjelentvén azért Szent Antal a főasszonynak a szerzet szükségét, legottan az asszony egyik szolgálójának parancsolá, hogy a kívánt füvet elhozná, azonban csak hirtelen nagy eső és mennydörgés érkezék, kit látván a szolgáló nem akara kimenni, azért az asszony maga akara elmenni, és midőn szintén menőfélben volna, a szolgáló hamar futamodék, és a füvet meghozá, csak egy csepp eső sem esvén reája, noha környülötte ugyan omlanék. Ez helyben egy kősziklában klastromot építtetett Szent Antal a kisebb atyafiaknak, és igen mesterségesen egy kutot is csináltatott.

Az pokolbéli gonosz lélek igen incselkedett az Isten embere ellen, kívánván gátolni szent gyakorlatosságát, legkiváltképpen üdvösséges prédikálásit. Egykor azért [211] midőn prédikállana, és oly sok népség gyűlt volna össze, hogy a

templomban el nem férhetvén kint maradnának, akkor a piacra egy magos teátrumot csináltatván arra felállta, és mondá a községnek, hogyha azon közben, meddig prédikállana, valamely történet lenne, meg ne háborodnának, mivel csak az ördög akarná hatalmát mutatni. Elkezdé azért prédikálását, és midőn nagy buzgósággal hirdeté az Isten igéjét, hirtelenséggel iszonyú szélvész támadta, és az teátrum egyben dőle, kin az község igen megfélemlék, mindazáltal sérelem nélkül maradának a nagy gerendáktúl, melyeket hamarsággal megint felállatának, és Szent Antal prédikációját a nép végig meghallgatá.

Más üdőben, midőn egy jeles ünneppon prédikállott volna, érkezék egy sebesen futó követ bizonyos nemes asszonyhoz, nyújtván egy levelet néki, melyben az vala írva, hogy kedves fia megöletett volna. Az szent ember pedig az prédikálószékből lekiáltván mondá: Meg ne szomorodjál, oh, asszony, mert a követ ördög volt, és a hír, melyet hozott, nem igaz, mivel semmi gondja nincsen a te fiadnak, hanem csak azért tette ezt az ördög, hogy téged ájtatosságodban felháborítana. Ez szók után elenyészék a gonosz lélek, és az ő álnoksága kinyilatkozék. Egyik napon este egynéhány barát látta egy embernek szántóföldjén sok embereket, kik a búzában sok károkat tettek. Megmondák azért ezt Szent Antalmak, hogy a gazdának megjelentené, az szent atya pedig monda: Atyámfia, legyetek békességgel, mert azok, akiket [212] láttatok, nem emberek, hanem ördögök voltak, kik azért tették ezt, hogy csendességteket az imádságban ez éjszaka felháborítaná. A barátok hitelt adának szavainak, és másnap valóságának tapasztalák, mivel a búzában semmi kár nem esett. Innét lón, hogy számlálhatatlan nép sietett Szent Antalhoz, hogy hallhatnák tanítását.

Egykor azért az emberek sokasága miatt a mezőre méne prédikállani, azonban az ég béborulván nagy dörgés, villámlás következik, ki miatt az hallgatók oszolni kezdenek, a szent atya pedig kéré őket, hogy a prédikációt végig meghallgatnák. Visszatérének azért, és elvégeződvén a prédikáció, nagy csudálozással beszélék vala magok között, mely csudálatosan megoltalmazta Isten őket oly nagy zápor-esőben, hogy csak jele sem látszanék a környékben is az esőnek.

Történek egykor, hogy egy esztelen ember nagy alkalmatlanságot tett a prédikáció közben, kit Szent Antal kegyesen intvén kéri vala, hogy hagyna békét a bolondságnak, és amaz felele, hogy addig veszteg nem marad vala, még derekán lévő kötelét néki nem adja. Kit hallván Szent Antal, legottan leveté kötelét, és oda-adá néki. Elvévén azt az ész nélkül való ember, megcsókolá, és legottan esze megadaték, ki Szent Antal lábaihoz borula, hálákat adván néki, a községet pedig megköveté, kik mindnyájan lelkekben igen megépülének.

Midőn egy faluban prédikállott volna Szent Antal, egy parasztasszony szintén akkor forró vizet vőn egy katlanbúl a tűznél. Maga igen sietvén a szent ember [213] prédikációja hallására, kit az ördög megirigyelvén, Istennek titkos ítéletiből megfosztaték esztől a jámbor asszony, és bölcsőbéli gyermekét a forró vízben veté, azt vélvén, hogy a bölcsőben tette volna, és maga elméne a prédikációra, melynek vége lévén, kérdék az asszonytól esmerősi, mint volna a gyermek. Akkor eszében juta, hova tette volna a gyermeket, igen keservesen síra, és hamarsággal szomszédival együtt hazamenvén találák a gyermeket a katlanban ülvén játszadoxni, mintha valamely híves fördőben lett volna, mely csudát látván az anya és mind a többi dücsőíték az Istent, és Szent Antalt az égig magasztalák.

Más asszonyállat is vala, ki midőn a szent ember prédikációjárul hazament volna, megfulladva találá kisededét a bölcsőben, kit felvévén nagy keserűséggel vivé Szent Antalhoz, és lábaihoz borulván kéré őtet, támasztaná fel megholt gyermekét. Kinek mondá a szent ember: Térj házadhoz, szerető húgom, és az Isten megvigasztal téged. Mely szókat hallván az asszony, bizodalmat vőn, és házához sieté, az hol édes gyermekét friss egészségben találá.

Egykor Szent Antal prédikációjára oly nagy buzgóságra gerjede egy ifjú, hogy igen keservesen sírván gyónást akara tenni Szent Antalhoz, de a nagy sírás miatt csak egyet sem szólhata. Mondá néki a szent atya: Menj el, fiam, és írd papírosra bűneidet. Kit az ifjú megcselekedvén, midőn a cédulát felnyitotta volna, hogy bűneit meggyónná, tehát az írást kitörölve találá. Látván az ifjú [214] ez nagy csudát, hálákat ada a kegyelmes Istennek.

Midőn Szent Antal egy igen uzsorás embernek holt teste felett prédikállana, ím, ezen szók valának prédikációjának témája: Ahol a kincsed, ott vagyon a szíved. Kit valósággal megbizonyítani kívánván, mondá prédikáció után a megholt ember atyafainak: Menjetek el ez ember pénzes ládájához, és abban megtaláljátok az ő szívet, és ők elmenvén felnyiták a ládát, és a pénzen felül találák a holt ember szívet épen, frissen, merő elevenen. Ezen csuda és többek is, le vannak írva képeken Petronus Saracniai kápolnában.

Igen hathatós volt Szent Antal imádsága a pokolbéli lelkek ellen is, kik minden mesterséggel igyekeztek őtet megcsalni, de mindenkör megszegyenültek, amint ez következendő történetből megtetszik. Mert midőn Limosin névű klastromban gvardián volna, az ördög incselkedéséből méne hozzá egy férfiú, ki egy ideig hadakban járván sok gonoszságokat tett vala. Ez azért kéré Szent Antalt, hogy venné bé őtet a szerzetben, hogy az Úr Istennek szolgálhasson. Hallván ezt a szent atya, ki mindenkör a lelkek üdvösségét szomjúhozta, maga mellé vévé őtet, és némely napokig véle barátságos vala. Látván annak állhatatos szándékát, végre gyónását

meghallgatá, és őtet a penitenciára inté. Annak utána a szerzet ruhájában felöltözteté, szorgalmatos gondot viselvén reá. A gonosz ember pedig az ő [215] álnokságát szívében elrejtven minden üdvösségével ellenkező dolgokat gondolt, az ördögnek tett ígéretit igyekeztven híven megtartani. Egykor azonban a szerencsétlen barát maga cellája előtt, ki a többtől külön, egy hegyen vala, láta egy igen szép paripát ékes szerszámokkal, és a hátán általvetve egy bőrtarisznyát. Ezen először megijede ugyan a barát, de tovább nézven, jobban hozzá közelíte, s megtekinté, mi volna a tarisznyában. Tehát látja, hogy pénz és egész öltöző ruha volna abban, igen megörüle, és levetven szerzetes ruháját magára vévé a világi köntöst, felüle a lóra, és nagy titkon elszökék. Oly sebesen ragadá pedig őtet a ló, hogy azon napon Burges városában érkezék, ki másképpen igen messze vala. A megnevezett helyre jutván azért megszálla egy vendégfogadónál, kinek egy szép leánya vala, és ez szolgál vala az asztalhoz az új vendégnek. Le nem vette szemeit a nyomorult barát a leányról, kit megszeretvén, kéré a leány atyját, hogy adná néki házastársul, hogy pedig ezt könnyebben megnyerhetné, előmutatá sok pénzét, melyet látván a gazda, néki adá leányát, megtartá a lakodalmat.

Azonban az ördög, ki az ideig ló képében vala, emberré változék, és éjfélnek idején a ház kapuján zörgetvén, bébocsáttaték, és a gazdához menvén kérdé tőle, ha igaz volna-é, hogy leányát egy idegen vendégnek adta feleségül, kire a gazda felelvén monda: Szintén ma volt lakodalmok. Akkor monda az ördög: Tudjad, hogy az, akinek leányodat adtad, feleséget nem vehet, [216] mert barát, és ő téged megcsalván leányodnak becsületit elvette, ennek azért egyéb orvossága nem lehet, hanem fogadd az én tanácsomat, menj el idején korán azon házhoz, ahol fekszenek, és meglátod fején a barátpilit. Legottan metszd meg a torkát, mivel mást nem érdemel. Vedd el pénzét, gazdagságát, és azzal add férjnek leányodat. Ne félj pedig ezt megtenni, mert azon ember sem itten, sem Franciaországban nem esmeretes. Ezeket hallván a gazda megrettene, és bosszankodván elszáná magában, hogy vejét megölné, ha úgy találná, amint a hírmondó beszéllette. Kéré azért őtet, hogy várakoznék addig, míg a tanácslott dolgot végben vinné, és azután segítene néki eltemetni a holttestet. Ráfelelé az ördög, hogy megvárná. Akkor azért elmenvén a gazda a szobában, melyben az új házások aludtak vala, és látta a barátpilit az ő vejének fején, legottan haraggal bételvén megöle a barátot, és kimenvén keresi az ő tanácsadóját, de nem találá, noha az egész ház táján keresné. Azután azon szobában méne, ahol a szerencsétlen ember pénze és portékája vala, de ott sem találá semmit. Azután az istállóban menvén keresé a lovat, de azt sem találá, akkor azért megismeré, hogy ördögi csalatkozás volna, visszaméne, és a holttestet titkon eltemeté, maga pedig Szent Antalhoz menvén, ki akkor azon városban prédikál

vala, annak nagy töredelmességgel meggyóná vétkét, és mind szerével megbeszélé a történetet, melyet hallván [217] Szent Antal mindeneknek kijelenté, megesmertetvén, mely veszedelmes volna az isteni félelemnek útjárúl eltávozni. Ez történetből azért sok üdvösséges tanításokat tett Szent Antal.

Montpeliorban lakván Szent Antal és ott a Szentírást olvasván, elszökék egy novícius nagy titkon, és egy zsolnárkönyvet ellopa Szent Antaltól, kit a szent ember maga írt vala, és abból szokott volt tanulni, midőn a barátoknak prédikállott, arra nézve igen kedvelte azt a könyvet. Eszében vévé azért, hogy a könyve elveszett volna, imádságra adá magát, azután kényszeríté a novíciust, hogy a könyvet visszahozná, mely meg is lett. Mert midőn a novícius egy hídon járna, megjelenék néki a gonosz lélek rettenetes ábrázatban mezítelen fegyverrel, fenyegetvén őtet halállal, ha a lopott zsolnárt vissza nem adná. Bételvén azért félelemmel és szorongatással nyomorult novícius, elméne Szent Antalhoz, és lábaihoz borulván nagy töredelmességgel vétkét megvallá, és a szent atyát megkövetvén a könyvet megadá. Szent Antal megengedé nagy kegyesen vétkét, és a szertben is újobban befogadá. Ímé, azért lássad, mely foganatos volt ez nagy szentnek imádsága a pokolbéliék ellen, már lássuk meg, mint segítette az istenfélőket is.

Egykor gvardiánságának ideje kitelvén és ő a kapitulumra menvén, útjában megszálla egy faluban egy szegény asszonynál, ki szent Antalt nagy kedvvel fogadá, és nagyobb becsületnek okáért egy üveg csészét kért kölcsön szomszédasszonyától, bort töltvén abban Szent Antal számára, és midőn Szent Antal társának kezében adta [218] volna a csészét, amaz pedig nem jól fogván elejté, és eltörék az üveg. Azonban az asszony ragadá a palackot, és a pincében siette borért, és ímé látja, hogy a csapot kint felejtette volna, és a bor mind kifolyt. Elrémüle, és a szent emberhez sietvén megbeszélé a történetet, kit hallván a szent atya, lehajtá fejét kezeire, és nagy ájtatossággal imádkozván, legottan az eltörött üvegcsésze összeforrada. Ezt látván az asszony elgondolá, hogy bora is a pincében helyre tért volna, elsiette azért a pincében, és úgy találá, amint gondolta, mert [a] hordó csordultig teli vala. Ezekre nézve az asszony nem is tudja vala, mi módon kellessék eléggé tisztelni s dicsérni Szent Antalt. Ímé, mely valóságos igazság, hogy az alamizsna megszorítja az adakozónak javait.

Egykor Szent Antalt egy istenfélő nemes vitéz ember házához hívá, és egy szobában néki szállást ada. Azonban az éjszaka elérkezvén, az egész háztáját eljárá a vitéz, és midőn Szent Antal szállására jutott volna, bénéze a kulcs lyukán, és láta az Isten szolgája előtt egy könyvet és azon egy igen szép gyermeket állani, ki az egész szobát nagy fényességgel betölté, és Szent Antalt szerelmetesen általölelte, és amaz is őtet megalégíthetetlen szeretettel karjára vévé, megmondá a szép gyermek

néki, hogy őtet mostan gazdája az ajtón nézné, de a szent ember nem akarja vala gátolni a vitéznek nagy lelki örömét, melyet azon látásból vészen vala, hanem tovább is nagy édességgel mulatozott az ő kisdédével. Elenyészvén pedig a gyermek Jézus, [219] mindjárt felnyitá az ajtót, és a vitéz embert kényszeríté annak szerelmére, akit látott, hogy még ő élne, senkinek a látást meg ne mondaná, kit a vitéz híven meg is tartott. Szent Antal halála után pedig nem győzte azt eléggé beszélteni sok könnyhullatásokkal és erős esküvésekkel, kinek hitelt is adtak az ő mindeneknél esmeretes jámbor, tökéletes életéért, és ez az oka, hogy Szent Antal képére mindenkor a kis Jézust írják a kezében.

Prófétáló lélekkel is ékesítettett vala Szent Antal, kit sok történetek bizonyítottak, sokszor olyakrúl is profétált, kik még azon üdőben nem is születtek vala, és mindenek bételjesedtek annak idejében. Assisiumban egykor egy szülő asszonyt meglátogatott, ki nagy fájdalmaktúl szorongattatván, Szent Antal vigasztalja vala őtet, és mondá néki: Vigasztaltassál meg, mert sem magadnak, sem gyermekekednek nem leszen veszedelme, fiat fogsz szülni, ki Isten szolgálja leszen, és kisebb atyafi leszen, végezetre mártíromság által fogja életét végezni. Ezek után az asszony szerencsésen előhozá fiú magzatját, és üdőjártára mindenek Szent Antal jövendölése szerént történtek. Filepnek keresztelteték az fiú magzat, és tökéletes szentségben s merő angyali életben nevelkedvén, annak utána baráttá lón Szent Ferenc szerzetiben, az hol is megerősödvén az isteni szeretetben, szarándokságot jára Isten sugallása által, és a szentföldre érkezvén Azoto városában, az hol szintén akkor kétezer keresztény szentenciáztatott vala az halálra, elméne azért a rabokhoz, vigasztalván és bátorítván őket. Azonközben [220] a pogányoknak is hirdeti vala az Isten igéjét, kit amazok bé nem vévének, hanem inkább őtet is megfogván megkínóznak, ő pedig a kínok között is állhatatos lévén, biztatja vala a többit is, mondván, hogy azon napon ezernél több lelki vitézekkel felmegyen mennyországban. Hallván Soldanus a keresztények állhatatosságát, megbúsula, és parancsolá, hogy mindnyájan ízenként feldaraboltatnának. De ezen meg nem rettenvén az Isten vitézi, bátran kiáltották, hogy ők Filepet akarnák követni, erre nézve a pogány megparancsolá, hogy nyelvét és köldökét kimetszenék Filepnek, és végtére feje elütsessék a többivel egyetemben. Ezek meglévén, elhagyák a testeket, melyek egynéhány napig temetetlen maradván nemhogy bűdösök lettek volna, sőt inkább gyönyörűségés illatot adtak, amint ezt a szerecsenek magok is megvallották. Így azért bételjesedett Szent Antal profécija.

Franciaországban, Podio városában lakozik vala egy nótárius, ki igen gonosz életű ember volt. Ezt Szent Antal valamennyiszor előtalálta, mindannyszor egész földig meghajlott előtte, tiszteletet tévén a nótáriusnak, kit amaz együgyű

cselekedetnek tartván, elszenvedte egy ideig. Azonban egykor megint előtalálák egymást, és Szent Antal szokása szerint tiszteletet tón a nótáriusnak nagy mélységes főhajtással. Amaz pedig haragra gerjedvén monda a szent embernek: Ha te barát nem volnál, fegyveremet régen beléd kevertem volna, mondd meg nekem, [221] tetűfészek, mi okod van a csúfolódásra. Az szent atya nagy alázatossággal felelvén monda: Meg ne háborodjál, atyámfia, hogy néked tiszteletet tettem, mert én az Úrtúl gyakorta kértem oly gráciát, hogy őérette véretem kionthatnám. De nekem meg nem engedtetett, rólad pedig bizonyosan tudom, hogy méltóvá tétettél a mártíromság koronáját elvenned, és ez vala oka, hogy én néked mindenkor kiváltképpenváló tiszteletet tettem. Kérek azért alázatosan, hogy mikor a tekintetes harcra jutsz, emlékezzél meg énrólam, ilyen nagy bűnösőrül. Ezeket hallván a nótárius megneveté a szent embert, és elméne előle. Azonban Isten sugallása által elméne a nótárius az püspökkel a szent koporsó látogatására, és gonosz életét megváltoztatván juta a pogányok közé. Ottan a püspök kezde disputálni a pogányokkal, de csak igen félelmesen, kirül meginté őtet a nótárius, mondván, hogy bátorsággal oltalmazná a keresztény hitet, maga is azonban disputálni kezde a szerescenekkel, melyen megharagudván a pogányok, megfogák őtet, és harmadnapig kegyetlenül verik vala, annak utána halálra szentenciázzák, és midőn kivitetett volna, megemlékezék Szent Antal szavairúl, és társának megbeszélé, ki azután hazaérkezvén mindeneket rend szerént megbeszéllett. Így azért itt is bételjesedett Szent Antal profétálása.

Ez a szent atya számtalan sok bűnösöket is térített tanításával, [222] kiváltképpenváló gondja lévén arra, hogy a Krisztus Jézus szent vérevel megváltott lelkeket az igaz úton hordozná, az eltévelyedteket pedig visszatérítené. Annak okáért nagy szorgalmatossággal jár vala egyik városbúl a másikban, egyik falubúl a másikban, hegyeken, völgyeken mindenütt nagy buzgósággal hirdetvén az Isten igéjét. Az ő prédikálása merő csudának neveztetett, kinek hallgatásában az ő hallgatói soha meg nem elégedhettek, mivel ékesen szólása mely tudománya és nagy kegyessége mindenek szívét elragadta. Igen nagy bátorsággal megfeddette a bűnöket, kiért őtet még az igen nevezetes bölcs prédikátorok sem merték meginteni, sőt reszketve hallgatták. A gonoszok pedig sokszor félrevették magokat, hogy kemény dorgálásit ne hallanák, vagy orcájokat befedezték, de a szent ember bölcsessége ugyancsak módját találá, hogy érdekhez képest szólana azoknak tanításában, mindazáltal oly szelíden, édesdeden cselekedte azt, hogy senkinek botránkozást nem okozott, sőt inkább nagy lelki épületet.

Midőn Bingyes városában volna Szent Antal, és azon helynek püspöke előtt egykor prédikállana, fordítá szavait a püspökhöz, és megfedd é őtet az hit dolgát

illető némely kételkedésekért, melyet hallván a püspök meg nem háborodék, sőt inkább nagy töredelmességre indula, és a prédikációnak vége lévén, elméne az Isten szolgájához, és szívét kinyilatkoztatván lelki orvosságot is nyere, és annak utána Istennek hív szolgája lón.

[223] Volt ez szent atya idejében huszonkét hegyi tolvaj, kik összeadván magokat és a hegyek között lappangván nemcsak megfosztják, de meg is ölik vala az embereket, és azoknak ruhájokban öltözvén, bátorsággal járnak vala a városokban. Egykor azért hallák Szent Antal felől, hogy mint egy második Illés az emberek szívét felgerjesztené az Isten igéjének fáklájával. Elmenének azért egykor, és meghallgaták prédikálását, mely őket oly nagy töredelmességre hozá, hogy mind a huszonketten Szent Antalhoz menvén gyónást tettek, és jobbulást ígértek. Az szent atya pedig nagy kegyességgel inti vala őket, megmondván nékik, hogy ha előbbeni bűnöknek undokságára visszatérnek, nyomorultúl fognak meghalni. Ki meg is történt némelyekkel közülök, az kik elébbi gonoszságokra visszatértek. Azok pedig, kik a jóban állhatatosak maradtak, boldogul múltak ki e világból. Kik közül az egyik kiváltképpenvaló szent életet viselt, és gyakorta beszéllette ezen történetet, s azt is, hogy néki penitenciában azt hagyta vala a szent atya, hogy tizenkétszer menjen Rómában szarándokruhában Szent Péter és Szent Pál koporsója látogatására, kit ő híven bé is teljesített, és kétség nélkül bűne bocsánatját nyerte.

Sokaknak Szent Antal álmokban is megjelent, és bűnököt megjelentvén különböző lelkiatyákhoz küldötte gyónásra, kik olyankor lelkiatyjoknak meg is mondották, kitül küldettenek légyen, és ez az eszköz nagy hasznával volt a lelkeknek, mivel némelyek, kik ocsmány bűnököt szé[224]gyenlették meggyónni, az szent ember szavára bátran meggyónták. Volt Páduában egy Leonardus nevő polgár, ki egykor Szent Antalhoz gyónván azzal is vádolta magát, hogy édesanyját lábával úgy rúgta, hogy mindjárt leesett. Megfeddé őtet a szent atya ezen vétekért, mondván, hogy az a láb, mely édesanyját így rúgta, méltó volna, hogy levágattatnék. Azonban az ifjú hazamenvén gondolkodék, hogy néki Szent Antal azt hagyta volna, hogy lábát elvágna, azért egy fejszét vévén elvágá egyik lábát, kinek nagy fájdalma miatt kiáltván, szomszédi odafutának, és midőn oly nagy szorongatásban látnák, és cselekedetinek okát megértették volna, tudtára adák Szent Antalnak, melyen ő igen elijedett, mondván, hogy nem hagyta azt, hogy magának lábát elvágja, hanem azt mondotta, hogy méltó volna az a láb elvágattatni, ki édesanyját megrúgta. Akkor Szent Antal imádsághoz foga, és ímé, legottan az elvágattatott láb úgy a combjához ragada, hogy csak jele sem látszanék a vágásnak, melyet látván a jelenlévők dücsőíték az Istent.

Pádua városában lakik vala egy Ezelinus nevű rettenetes kegyetlen pogány ember, ki Fridericus császár segítségével sok nemes városokat maga birodalma alá hajtott vala Itáliában, és a népnek nagyobb rettentésére iszonyú kegyetlenségeket követ vala el, és senki nem meri vala őtet azért meginteni. Egykor azonban, midőn Bern nevű helyben egynéhány főszemélyeket [225] minden ok nélkül megölettetett volna, elszáná magában Szent Antal, hogy személye szerént hozzája menvén gonosz cselekedetiért megfeddené, elmenvén azért megállá a kegyetlen tirannus előtt, és nagy bátorsággal monda néki: Ó, te kegyetlen tirannus, mikor szűnöl meg egyszer a keresztény vérontástúl? Tudjad és bizonyos légy benne, hogy az Istennek büntetése akkor száll fejedre, mikor nem is vélnéd. Továbbá megfeddé őtet a sok rablásrúl, pusztításrúl és a városok elrontásárúl. Hallván ezeket a környülállók, igen csudálják vala, hogy oly sok dorgálásokat hallgatással múltatna Ezelinus. Ez a ragadozó farkas azért szelíd báránnyá válék, és oldozván magárúl övét, nyakában veté, s Szent Antal lábaihoz borulván bocsánatot kére, fogadást tévén, hogy mindenekért eleget tenne az isteni felségnek, és minden penitenciákat, melyeket néki ez szent ember rendelne, jó szívvel bételjesítené. Ezeket látván a környülállók nem különben csudálkoztanak Ezelinusnak ily hirtelen változásán, mintha egy halottat láttak volna feltámadni. Az szent atya pedig, minekutána a sok jófogadásokat és ígéreteket meghallgatta volna, elméne onnét, és a pogány ember fordulván a környülállókhoz, mondá: Ne csudálkozzatok, jó vitézim, az én hirtelen változásomon és azokon, amelyeket tettem, mert igazsággal mondom, oly isteni fényesség származott a szent ember orcájábúl, kit én meg nem mondhatok, de annyira megrettentem, [226] hogy úgy látszott, mintha azonnal pokolra kellene sillyednem. Mindazonáltal ez a pogány Ezelinus nem lőn állhatatos a jószándékban, hanem azután nem sokkal kételkedni kezdé Szent Antal hatalma felől. Egykor azért, midőn Szent Antal keményen ellene prédikállott volna, és kegyetlenségérül feddette volna, ajándékokat küldé Ezelinus Szent Antalnak, meghagyván szolgálainak, hogy ha a szent ember elvenné az ajándékokat, legottan megölnék őtet, ha pedig el nem venné, tehát csendességgel hallgassák szavait. Elérkezvén Szent Antalhoz a követek, képmutató alázatossággal előadák a drága ajándékokat, kérvén őtet, hogy jó kedvvel venné, és imádná Istent érettek. Felele a szent atya: Isten őrizzen engem ezen ajándékoktól, ki nem egyéb, hanem a szegény keresztények véres verítéke, melyekért a ti uratok kemény számot fog adni az igaz bíró előtt, takarodjatok el azért innét hamarsággal, hogy gonoszságtokért a ház reátok ne romoljon, avagy a föld el ne nyeljen mind ajándéktokkal együtt. Az követek visszatérvén urokhoz, megmondák a választ, melyet hallván a tirannus meg nem haraguvék, de sőt igaz Isten szolgálójának tartá Szent Antalt, és meghagyá vitézinek,

hogyan ellene semmit ne tennének, akár mint prédikállana is ellenek. Azonban az [227] feljebb említett had az egész Itáliát igen felháborítja, és annak alkalmatosságával sok idegen nemzetek hozatván az országban, nemcsak vérontással festettek a fegyverek, de az ország fiai barátságot vetvén az idegen nemzetekkel, lassan-lassan a Krisztus Jézus igáját ki kezdék nyakokból vetni, és a római Anyaszentegyház sok szép szokásit eretnecségre változtaták. Ezen felettébb megbúsulván Szent Antal teljes tehetségével igyekezik vala azokat kigyomláni, aminthogy Franciaországban is hasonlót tett vala. Úgyszintén Romanghnában is, az hol igen sok eretnekeket tértett, és főképpen egy Bonoillus nevű rettenetes eretneket, ki harminc esztendeig igen megátalkodott vala az maga gonosz vallásában, ezt azért megtérítvén reménylél, hogy ezeket is az Isten ismémentire hozhatná. Egykor azért, midőn prédikációjában az eretnekeket keményen feddené, nem akarák hallgatni, hanem mind elmenének onnét, és ő a tenger partja mellett lévén Merecha folyó vizénél szólítja Isten erejével az vízben lévő halakat, hogy hallgatnák az Isten igéjét, kit az emberek nem akartak hallgatni, és ímé, azonnal előjőve az halaknak sokasága renddel állván a vízben, a kisderek közel menvén a parthoz és a nagyobbak hátrább állván, midőn ily szép rendben volnának, kezde nekik [228] a szent ember prédikállani ím ez következő szókkal:

Szerető atyámfiai, halacsok, kik az mindenek teremtőjének teremtett állati vagytok, ti igen kötelesek vagytok az Istent dicsérni, mert az ő kezeitől vettétek lételeteket és az életet. Néktek ezt a nemes elementumot, úgymint a sós és édes vizet lakóhelyül adta, abban rejtkehelyeket rendelvén oltalmatokra, és azt akará az Úr, hogy ez a megnevezett elementum diafanum, azaz világos és tiszta lenne, hogy ti abban meglátnátok, ami néktek hasznatokra vagy ártalmatokra lenne, amellet szárnyakat és erőt adott, hogy fel s alá úszkáljatok. De mindenekfelett kötelesek vagytok az Istent dicsérni azért, hogy özönvíznek idején minden teremtett állatok közül egyedül tikteket tartott meg. Annak okáért mindenekfelett megáldattatok az Úrtól, és minden egyéb állatok felett megsaporodtatok. Ti voltatok arra választva, hogy Jónás prófétát gyomrotokban harmadnapig rejtve tartanátok, és azután megint elevenen az partra kivetnétek. Ti az mi édes Üdvözítőnkért, a Krisztus Jézusért és az ő első apostoláért, Szent Péterért az adót megfizettétek. Ti mind éltében s mind dücsöséges [229] feltámadása után eledeli voltatok a Krisztusnak. Ezekért és több okokért igen felette kötelesek vagytok az Istent dicsérni és magasztalni. Amen.

Ez szókra legottan az halak az ő módjok szerént való jelekkel, fejek hajtogatásával, mintegy köszönetet tévén a jó tanításért. Akkor fordula Szent Antal a megátalkodott eretnekekhez, és sok népek hallatára, kik egyben futottak vala az

halak összegyűlésére, mondá nékik: Dicsértessék az én Uram Istenem, hogy még a halak is örömmel hallgatják az ő igéjét, melyet ti, idegen atyafiak, nem kívántok hallgatni. Méltán szégyenelhetitek, hogy kevesebb értelmek vagyon az okosság nélkül való állatoknál.

Ezen szókra az jelenlévő eretnekek megtérvén az igaz hitben megerősödének, a halak pedig nemhogy távoztak volna, de sőt inkább sokasodtak rendek megbomlása nélkül mindaddig, míg a szent atya megáldá őket, és azután ki-ki helyére úszkála. Szent Antal pedig visszatére Rimini városában, és ottan az több eretnekeket is megtéríté.

Az feljebb említett Rimini városában vala egy igen kemény eretnek, ki nagy vakmerőséggel tagadta, hogy az Oltáriszentségben az élő Isten volna. Noha már Szent Antal sok szép disputációkkal meggyőzte vala, mindazonáltal csakugyan megmarada maga eretnekségében, mondá azért egykor a szent embernek: Te engem immár egyszer is, másszor is meggyőztél ugyan, mert jó [230] tanult ember vagy, mindazáltal még ugyan el nem hitethetted velem, hogy úgy volna a dolog, amint bizonyítod, azért menjünk próbára, tégy csudát előttem a te Szakramentumoddal, és legottan hiszek néked. Kérdé Szent Antal, miformán akarná a csudátételt. Felele az eretnek: Én harmadnapig megéheztetem számáromat, és negyednapra eleiben tészem az abrakot, és te tartsad eleiben a Szakramentumot, és ha elhagyja eledelét az számár, s tiszteletet tészem a Szakramentumnak, legottan imádom s tisztelem én is azt. Tetszék ez dolog Szent Antalnak, és nagy reménységgel várja vala az elrendelt napot, ki midőn elérkezett volna, misét szolgálja a szent atya, és midőn szintén az kommunióra jutott volna, nem vévé a szent ostyát magához, hanem kezében vévén mene azon helyre, az hol a próbának meg kell vala lenni, az hol nagy sokaság kíséré őtet. Az rendelt helyre jutván azért előhozaték a számár, kinek ura eleiben tévé az abrakot, az pedig harmadnapig való nagy éhsége miatt kívánja vala szokott eledelét, de oh, Istennek csudálatos ereje, ki az oktalan állatok által is oktatja az embert, ímé, a megéhezett számár hozzá sem kezdde eledeléhez, hanem a Szent Antal kezében lévő Oltáriszentségnek eleiben menvén, tiszteletet tőn az ő teremőjének, kinek erejére kényszerítette vala Szent Antal a számárt, hogy gyűne elő, és tenne tiszteletet az Oltáriszentségnek. Amint meghajtott térdekkal nagy [231] csendességgel végben is vitte parancsolatját, melyet látván a népek sokasága dücsőíték az Istent mind az nagy csudáért s mind az eretnek embernek megtéréséért. Az több eretnekek pedig nagy bosszúsággal bételvén elvégezék magokban, hogy Szent Antalt méreggel megölnék, és evégre ebédre hívák őtet, és egy sült kappant tettek eleiben. De isteni sugallás által megérté a szent ember, hogy mérges eledel tétetett eleiben, azért keresztet vete reá, és ímé, legottan a sült kappan

kireptüle a tálból. Akkor a szent ember megfeddé őket szándékjokról, és sokan megtérének az eretnekek közül. De ugyan nem lőn vége üldözésének, mert másodsor is ebédre hívák őtet, és ott is megesmeré Szent Antal, hogy mind az ital s mind az eledel meg volna mérgesítette. Igen dorgálá őket, amazok pedig azt felelék, hogy Krisztus megígérte az evangéliumban az ő híveinek, hogy ha szinte halálos mérget innának is, nem árt meg nékik. Ha azért nem eszel az étkekből, meg kell vallanod, hogy azon szók hamisak az evangéliumban. Ezen szókra gondolkodni kezd magában az Isten embere, és nagy bizodalommal lévén Istenben, mondá az eretnekeknek, hogy igenis eszik az eledelekből, de oly okkal, hogy ha azok néki meg nem ártanának, tehát ők is megesmerjék az igaz vallást, melyet meg is ígérének az eretnekek, és Szent Antal mondá: Ímé, lássátok, hogy én eszem és iszom az méregből, nem azért, hogy az én Istenemet kísérteném, hanem hogy ti[232]veletek az igazságot megesmertessem, buzgón kívánván a szent evangéliumot oltalmazni. Ezeket mondván evék és ivék a mérges eledelekből, és semmi ártalmára nem lőn, melyet látván az eretnekek, mind megtérének az igaz hitre.

Egykor midőn az szentföldért való hadakozásra nép szereztetnék, evégre Rómában jubileum hirdetteték, és különböző sok nemzetek gyülekezének Rómában, kik közül sokan hallgatták Szent Antal prédikálását, kit mindenek úgy értettek, mintha az ő nyelveken prédikállott volna. Mely csudát hallván Gergely pápa, ki jelen is volt azon prédikáción, az Ótestamentom szekrényének nevezte Szent Antalt, az ő ékesen szólásáért és bőséges malaszjáért, kit prédikálásában, mint egy apostolt, úgy értettek a különböző nyelvekből álló nemzetek, és hogy a Szentírást s annak szentenciáit oly hallatlan bölcsességgel tudta igazgatni, melyből könnyen megtetszett, hogy a Szentlélek önnönmaga szólana az ő szája által. Ugyan azon prédikáció alatt más csuda is történék, mert midőn egy asszony igen kívánta volna hallgatni a szent ember prédikációját, nem engedteték meg az ő férjétől, mivel két mértföldnyire laktak a várastól. Az asszony azért felméne a felső héjazatra, és a templom felé fordulván tehát oly jól hallá a prédikációt, hogy szórul szóra [233] meg is értette. Kiáltá azért az ő urát, és megmondá, hogy hallaná a prédikációt, meg is mondá némely szókat a prédikációból. Legottan elszalada az ura, és szintén a prédikáció végére jutván, kérdé az hallgatókat, micsoda szókon kezdetett a prédikáció, melyet midőn megmondottak néki, eszében vevé, hogy felesége ugyanazon szókat hallotta volna. Dicséré az Istent, és annak utána soha feleségét az Isten ígéjének hallgatásától meg nem tartóztatta.

Szent Antal pedig meg nem szülvén a prédikálástól, midőn egykor hazatért volna a klastromban, hogy az emberek től ne tiszteltetnék, azonban útjában meglátá őtet egy szegény asszony, kinek inaszakadt gyermeke vala, és a Szent Antal lábai-

hoz borulván nagy alázatossággal kéré őtet, könyörülne meg rajta, és vetne keresztet nyomorult gyermekére. Ezen szókra, noha a kegyes atya mentette magát előbben, de megszánnván az asszonynak buzgó kiáltását és nagy bizodalját, reáformálá gyermekére a szent kereszt jelét, ki legottan lábaira állá, és jó egészséggel méne házához. Akkor monda Szent Antal az asszonynak: Meglásd, hogy senkinek ez dolgot, még én élek, meg ne jelentsed, mert nem az én érdemem, hanem a te hited által nyerte meg Istentől egészségét a te gyermeked.

[234] Egykor egy Paduanyi¹ nevő inaszakadt és kórságos leánykát vive Szent Antal eleiben az atyja, kit is hasonlóképpen kereszt vetésével meggyógyított. Egyszer Szent Antal prédikálására sietvén egy asszony, a népnek tolongása miatt nagy tócsában esék. Ki félvén ura haragjától, kéré Szent Antalt, hogy ruháján a sár ne látszanék, és legottan jele sem marada rajta a víznek vagy sárnak.

Már sok üdöket töltvén a szent ember lelki fáradságos foglalatosságokban, elszáná magában, hogy valamely magános helyben megvonhassa magát, hogy annyival inkább Istenéhez közelíthetne. Azért írá előjárójának egy levelet, kit az asztalon hagyván maga az gvardiánhoz méne, kérvén őtet, adna egy követet néki, kit az miniszterhez küldhessen. Megadatván a követ, tehát nem találja asztalán a levelet, kit el akar vala küldeni, innét azt gondolá, hogy netalántán nem tetszenék Istennek, hogy ő Páduából kimenne, azonban bizonyos üdőre válasz érkezék a minisztertől, kiben engedelem adaték néki kívánsága szerént a magános életre, és azon választ adó levelet is csak maga cellájában találá, honnét kitetszik, hogy az Isten angyala által hordoztattak a levelek. Megmutatván Isten, mely igen tetszenék őnéki az ilyen szent kívánságok, amint Szent Gergely is igen jól mondja, hogy a tökéletes léleknek tulajdonsága az, hogy felettébb féli az Istent megbántani még az olyan dolgokban is, ahol nem [235] volna oka a félelemre. Oly kedves volt Szent Antal az Isten előtt, hogy nemcsak csodatételekkel és az angyalok szolgálatjával dücsőítette őtet, de a távul lévőket is megsegítette Szent Antal jelenése által, amint maga édesatyját is, noha más országban volna, megsegítette. Mivel az ő atyja mint oly nemes személy az királyi áruinak nagyobb részét a maga birtokában nyerte volt. Egykor azért az tisztviselőktől számot vévén a pénzt tőlök beszédé, és azoknak megadta, akiket illettek, kiket, minthogy igaz jóakaróinak tartott, meghíttá őket, és kvietanciákat nem vett tőlök. De amint közönségesen tudja, hogy ritka az igaz jóakaró, és gyakorta csalatkozás esik a bizodalomban, így lőn dolga Szent Antal atyjának is, mert kevés üdő múlva kezdék őtet meghitt jóakarói szorongatni a már felvett pénznek letételéért, újobban kérvén tőle, kirül, minthogy írást nem

¹ Ein anders Töchterle Paduanin genant. (Lisboa, 1604, 104.)

mutatható, nagy szorongatásban lőn. Reménlé mindazáltal, hogy ha megint számadásban kelne vélek, meg nem tagadhatják az igazságot. De különben történék, mert a hamis férfiak a számadásról semmit nem akarnak tudni, de oh, csudálatos dolog, ímé Szent Antal megjelenék (noha más országban volna), és kemény szókkal mondá: Írjátok meg a kvietanciát azon pénzrűl, melyet ezen s ezen a napon s ezen hónapban s ezen órában felvettetek ettől a becsületes embertől, [236] mert ha többször őtet ezért untatjátok, és a kvietanciákat meg nem adjátok, az Isten ostora ér benneteket. Ezeket hallván megfélemlének, és megírák a kvietanciát, az szent ember pedig legottan elenyészék. És az ő atya nagy örömmel tére házához, hálákat adván az Istennek, hogy őtet ilyen szent fiúval áldotta volna meg.

Egykor megint az ő atya háza előtt egy ember várja vala ellenségét, hogy kijűne a templomból, meg akarván őtet ölni. Ki mikor kijűtt volna, reárohana és megöle őtet, és a testét Szent Antal atyjának kertjében általveté a kőfalon, azonban a vérnek jelei kijelenték a holt testét. Legottan a város bírása befogató Szent Antal atyját cselédjeivel együtt, kik noha ártatlanságokat állaták, mindazáltal semmi hitelek nem lévén, halálra szentenciázzák őket, s midőn szintén a halálra vitetnének, akkor Szent Antal Páduában prédikállott, és az Istentől jelenést vévén lehajtá magát a prédikálószékre, mintha csak nyugodni akarna, és legottan Portugáliában ragadtaték azon helyre, az hol édesatyját meg akarják vala ölni, kit hogy életben megtartatna, feltámasztá a holttestet, és meghagyá néki, vallaná meg nyilván, hogy nem az ő édesatyja volt az ő gyilkosa. Legottan a feltámadott ember nyilván [237] megjelenté, hogy más ölte volna meg őtet, mindazáltal nem engedte meg Szent Antal, hogy a gyilkost megnevezné. Annak utána fordula Szent Antalhoz a feltámasztott ember, és kéré őtet, oldozná fel őtet az exkommunikációból, melyben volna, és imádná Istent érette. Szent Antal megoldozá őtet, és ő visszaméne a veremben, melyben temettetett vala, és megint meghala. Így azért a szent ember egyszersmind édesatyját a testhaláltól, az megöletett embert pedig a lelki haláltól megszabadítá. Mindezek meglévén, felemelkedék Szent Antal a prédikálószékben, és megint prédikállani kezde a népnek, és megjelenté hol volt és mi történt légyen az üdő alatt Portugáliában, kit hallván a község és azután arról bizonyos leveleket is vévén, dicsőíték az Istent.

Az regulák megtartásában is igen szorgalmatos vala Szent Antal, azért annak általhágását egyebeknek sem engedte, hanem igen megdorgálta az olyanokat, ki miatt számtalan üldözéseket kellett szenvedni a szent embernek, melyet ő nagy békességes tűréssel és örömmel szenvedett. Evégre legfőbb gondja az volt, hogy egynéhány legöregebb frátereket, akik is buzgók voltak a regulák megtartásában,

azokat egyességben megtarthatná, [238] hogy egyebeknek, akik a szerzetet rontanák, azokkal ellent állhatna. Legkiváltképpenvaló fáradsága s ellenkezése volt fráter Eliással, ki a boldog emlékezetű páter János Parenti holta után generálissá rendeltetik a pápától, ki mivel igen tanult és bölcs ember volt, azért a főrendektől s hercegi személyektől igen szeretettet. Ez a Szent Ferenc halála után sok szabadságokat és privilégiumokat kért az Apostoli Széktől magának és a barátoknak, melyeket meg is nyert, és akik véle egyezni nem akartak a szabadságokban, azokat felette üldözte, főképpen Szent Ferenc első társait, és azután Szent Antalt s az ő társát, fráter Ádámot, mint buzgó szerzeteseket. Az Isten embere pedig már tovább nem állhatván az Eliás üldözését s a szent reguláknak megvesztegetését, és noha az ő részéről senki segítség nem vala, mindazáltal az kapitulomban ellent állának Szent Antal és az ő társa. Igen visszatetszék ez a gyülekezetnek, kire nézve a barátok mindnyájan Szent Antal ellen támadának, mondván, hogy társaival együtt meghasonlást okozna a szerzetben. [239] Ezúttal oly-oly igen üldözik vala őket, hogy kényszerítették az Apostoli Székhez apellálni. Elérkezvén Szent Antal Rómában kilencedik Gergely pápának (aki igen nagy kedvelője volt Szent Ferenc szerzetének) mindeneket megbeszéle, miképpen páter Eliás az ő példájával a szerzet keménységét megvesztegetvén megkönnyebíttette. Megértvén azért mindeneket őszentsége, azt rendelé, hogy generális kapitulum tartatnék, melyen maga is a pápa jelen akara lenni. Midőn azért mind összegyűltek volna a barátok, akkor Szent Antal a pápa jelenlétében mind előmondá okait, miért kellett az pápához apellálni. Ezekre azt felelé Eliás, hogy ő a generálisságnak tisztit a szerzetes atyafiak kényszerítésére vette volna fel, és akkor is előre megmondotta azt, hogy ő gyalog nem járna, és sok rendbéli szükségeire nézve a regulát mindenben meg nem tarthatja, és hogy őnéki a generális kapitulomban azt megengedték, hogy ha szüksége kívánná, az aranyat is megehetné, és mivelhogy a lovagláshoz szolgál is kívántatik, azért pénz nélkül nem lehetne. Ezekre viszont felelé Szent Antal: Noha, úgy mond, a lovon való járás megengedett vala, de nem oly pompáson és mások botránkozásával kellett volna annak lenni, és noha szükségnek idején az aranynak megétele is nem tilalmas, mindazáltal a kincsnek gyűjtése meg nem engedtetett. Ezeken Eliás néki bosszonkodván ugyan a pápa jelenlétében meghazudtolá Szent Antalt, melyet hallván őszentsége és Eliásnak kevélységét s gonosz erkölcsét valóban kitanulván, mondá könnyező szemmel: Midőn mi ezt a frátert generálissá tettük, [240] igen hasznosnak látszott nekünk a szerzet szolgálatajára, de most látjuk az ellenkezést, mivel ez ember elrontója a szerzetnek, azért letesszük őtet tisztiből. Válasszatok magatoknak más generálist helyette. És legottan más választaték, ki az szent reguláknak buzgó megtartója vala.

Mindezek meglévén, igen dicséré a pápa Szent Antalt, és áldást adván néki, mind semmivé tette, valamit fráter Eliás Szent Antal és több szerzetesek ellen írt vala, amellet azon kérte a pápa Szent Antalt, hogy prédikációit egyben szedné, melyeknek azután is haszna vehetnék, és hogy ezt a szent ember könnyebben végbe vihetné, felszabadítá őtet a pápa mindennemű szerzetes tisztectül, és oly igen szerette, hogy holta után kanonizálta is Szent Antalt ezen kilencedik Gergely pápa.

Hosszú volna minden helyeket előnevezni, az hol Szent Antal prédikállott, és ahol őtet a község nagy kedvvel látta s tisztelte, sok nagyúri s hercegi személyek is kedvelvén jelenlétét. Sok volna azoknak számát feltenni, az kiket Szent Antal lelki, testi veszedelmektül megmentett, és az Isternek nyert. Elégségesnek tartom azért csak azon prédikációját előhozni, melyet egykor Páduában, nagybőjtben tett vala.

Minekutána Szent Antal a pápátul 1250. esztendőben, május havában mindennemű szerzetes tisztectül felszabadítottatott volna, hogy annyival szorgalmatosban fog[241]lhatná magát a lelkek üdvösségében, melyben semmit hátra sem hagyott, hanem nagy szorgalmatossággal különbféle tartományokban s városokban hirdeti vala az Isten igéjét, végre a Szentlélek vezetése által juta Páduában, az hol ő immár annak előtte is esmeretes és kedves vala. Hozzákezdvén azért már a prédikáláshoz, nagy sokaság tódul vala hozzája, kik, mivel a templomban el nem fértek, tehát a város kívül való mezőre kellett menni prédikállani. Nem szenvedhetvén pedig a pokolbéli sátán az nagy gyümölcsöt, kit Szent Antal azon szent bőjtben hozott vala, azért látható személyben megjelenék néki az ördög, és torkát által fogván meg akará fojtani, mely meg is lett volna, ha (az mint maga mondotta Szent Antal) a boldogságos Szűz Máriát segítségül nem hívta volna. Keresztet vete azért magára, és megmenekedék a gonosz lélektül. Nem gondolván azért semmit a sátánnak incselkedésével, sem maga nyavalyájával, mert noha majd szüntelenül nyomorgattatnék a hidegleléstül, mindazáltal abban az egész nagybőjtben minden nap reggeltül fogva estvéig prédikállott. Csuda volt látni a páduai polgárok és a környékben lakozóknak buzgó ájtatosságokat, kik sokszor éjfélkor is felköltek, és égő fáklyákkal siettek a mezőre Szent Antal tanítását hallgatni. Ezek között vala a város püspöke is több szerzetesekkel, és sok úri rendek, szűzek és asszonyok, alázatos alacsony köntösökben öltözvén, melyekrül könnyen megemmerszett, minémű buzgó [242] lélekkel volnának. Az prédikáció idején minden kalmár boltok bé voltak zárva, és minden audienciát adó paloták megüresedtek, úgyhogy nem különb volna a város, mintha valami igen jeles nagy ünnep lett volna. A hallgatók pedig oly figyelmetesek voltak, hogy harmincezer ember között is csak egy szó sem hallatott. Boldognak tartotta magát, aki Szent Antallal szólhatott, vagy őtet illethette, és ha az őrizőktül, kik arra voltak rendeltetve, nem oltalmaztatott

volna, tehát sokszor meztelenül maradt volna, mert a község ájtatosságból darabonként szaggatta róla ruháját, mivel nem különben látszott nékik, mintha egy Istenül küldetett apostolt látnának. Ezen alkalmatosság által azért nagy dolgok mentenek végben, s nagy örömök okoztattanak. Rabok szabadultak, adósságok elengedtetek, ellenségesek megbékéltek, lopott pénzek visszaadattak, régi nagy bűnösök penitenciára tértek. Ilyen módon töltötte meg Szent Antal az Úr csüreit jó és tiszta búzával. Midőn azért ez az Istennek hív szolgája Páduában laktában a szentséges pápának és a kardinálisoknak három könyvet írt volna, kik mind igen mélységesek és bölcsességgel teljesek valának az ő nagyböjti és vasárnapi prédikációiból, azonban eszében kezdé venni, hogy [243] őtet az Úr Isten magához híná, és sok fáradságit s munkáit megjutalmazná. Annak okáért nyugalomra adá magát, és egy Tiso nevű nemes emberhez, ki igen jó barátja vala, annak jószágában méne lakni, mely nem messze volt a kisebb atyafiak klostromától, kiket azon nemes ember csaknem mindenbül maga tartott. Odaérkezvén azért Szent Antal, meg nem mondhatni, mely nagy örömmel fogadta őtet azon helynek ura, nem különben, mintha Isten angyalát látta volna. A szent ember kérésére azért nádból három cellát építtete, egyet Szent Antalnak s ketteit az ő legbizodalmasb két társainak, fráter Lukácsnak és fráter Rugierusnak. Ebben a helyben alig kezdé lakni, azontúl betegségben esék, melyben midőn napról napra nehezedék, a klostromban viteté magát, és ottan éppen elválék minden erejétül. Megjelenté azért néki az Úr Isten az ő boldog kimúlását és holta után veendő nagy dücsőségét, melyrül így szóla egykor a szent atya a frátereknek, nézvén Páduának széles és tágas mezejét: Csakhamar üdővel ez a mező nagy dücsőséggel fog fényeskedni. Aki valóban meg is történt, mert az ő boldog kimúlásától fogva mindezideig valóban ékesíttetik az sok népségnek ájtatosságától, kik sietnek annak a drága kincsnek keresésére, mely Páduában tartatik, és a számtalan csudatételek által fel is találtatik, nemcsak Páduában, hanem messze országokban is. Közelítvén azért Szent Antalnak utolsó órája, mondá egy [244] hív barátjának, fráter Rugeriusnak, hogy mivel kimúlásának ideje elközelgetne, azért senkinek azon helyen unalmára nem akarna lenni, hanem azt kívánja, hogy őtet a páduai kisebb atyafiak Boldogasszony klostromában vigyék. Ez magának is fráter Rugeriusnak alkalmatosnak látszék, azért szekérre tévén a szent atyát, és elindíták, noha az ott lévő szerzetesek igen marasztják vala őtet, nagy szomorúságban lévén érette, de ő nem akara megmaradni, hanem megáldá őket, és elviteté magát a megmondott helyre. Mikor még útban volnának, előtalála egy jó barátja, semmiképpen rá nem engede, hanem azt mondá, jobb volna, ha a váraszon kívül való Arcella nevű klostromban vitetné magát, mert a váraszon semmi nyugalma nem lehetne az emberek látogatása miatt. Engede a szent ember

jóakarója tanácsának, és Arcella klostromában viteté magát, az hová elérkezvén, minden szentségeket felvett, és az hét penitenciatartó zsolnárt a több barátokkal együtt mondotta, annak utána ama szép dicséretet az Isten anyjárúl, O gloriosa Domina. Akkor a Dücsőségnék Királynéja, a boldog Szűz Mária nagy fényességben megjelenék néki Szent Fiával egyetemben, kiknek látásával bételék az ő lelke nagy gyönyörűséggel. Kérdé tőle Rogerius, hogy mit látna, és ő [245] mondá: Az Úr Jézus Krisztust és az ő Szent Anyját, kit én teljes életemben igen szerettem, és tőle sok és nagy malasztokat vettem. Ezekhez többet is monda a jelenlévők lelki épületekre, s azután hallgata, beszélvén mintegy félóráig csak az ő Istenével, azonközben buzgó lelkét feladá, mintha csak elaludt volna. Mihelyen lelke testétől elvált, azontúl az ő teste, mely a sanyarú élet miatt elfonnyadott s megrútult vala, oly széppé s tündöklővé lett, hogy inkább dücsőséges testnek látszott, hogysen megholtnak. Az ő boldog halála volt 1231. esztendőben, Szent János havának 13. napján egy péntek napon, mikoron volna harminchat esztendő. Tizenöt esztendő töltött az atya házánál, kettőt a lisbonai klostromban és egy kevés híján tizet a Szent Ferenc szerzetiben s kilencet a loimbriai klostromban, melyekben esztendeit csodatételekkel töltötte.

Amely órában megholt Szent Antal, azon órában megjelent néhai mesterének, Vercellai apátúrnak, és mondá: Elhagyom lakóhelyemet, és hazámban megyek. És ezt mondván általölélé az apátúrt, mintha édesdeden nyájaskodni akart volna véle, és azon öleléssel megszabadítá őtet a nyakán lévő fájdalomtól. Azután kiméne s elenyészék. Az apátúr pedig utána menvén sohult nem találá, tudakozza vala szolgálótól, de azok sem tudának róla semmit mondani. Elküldé az apátúr a barátok klostromában is, és ott sem tudtak semmit felőle. Észre[246]vévé azért az apátúr, hogy a szent ember nem Portugáliát értette hazájának, hanem a mennyei paradicsomot, melyben kétség nélkül általköltözött légyen, melyrűl azután írás által is megbizonyosodott, hogy ugyanazon órában holt meg, amelyben néki megjelent.

Ennek az áldott szentnek halálát titkon akarák tartani a barátok, ameddig az temetéshez való minden szükséges eszközöket megszereznének, de Isten mást rendele, mert semmi haladékot nem akara tenni az ő hív szolgálja dücsőítésében. Azért felgerjeszté a kisdedeket, kik összeadák magokat, a várasszerte járván ének-szóval mondják vala: Megholt Antal atyánk. Kit hallván a váras polgári, sietséggel mennek vala Arcella nevű klostromhoz, és midőn halva találták volna Szent Antalt, fegyveres vitézeket állatának a klostromhoz, hogy onnét a szent test valamiképpen el ne vitetnék. Azonban a páduai polgárok nagy sereget gyűjtven el akarák vinni a szent testet, azt állatván, hogy őket illetné, mivel maga is Szent Antal azt parancsolta volna éltében, hogy Páduában temetnék őtet. Más rendbéli sereg is érkezik,

kik bizonyos apácák klostromában akarák vinni a szent testet, nem messze lévén azon helytől, az hol Szent Antal megholt. Ezek is azért sok fegyveres néppel menenek oda, és oly nagy visszavonás lőn, [247] hogyha bizonyos személyek magokat közben nem vetették volna, fegyvert vontak volna egymás ellen. Azonban azt végezzék, hogy a miniszter generálist megvárván, annak rendelkezéshez tartanak magokat, de a nyughatatlan népség nem akarván várni a generálisra, éjféltkor három ízben rohantanak a klostromra, feltörvén annak kapuját, de soha el nem viheték a szent testet, mivel mindannyiszor mintegy megvakultak és csonkultak. Látván azért a barátok a nagy zendületet, és tartván attól is, hogy olyan hév időben meg ne szagosodnék a test, elrejték azt egy bizonyos helyre, innét a község azt gondolá, hogy elvitették a szent test, kire nézve fegyveres kézzel bészaladának a klostromba, és a barátok szegény celláit dűlják vala, és mindaddig meg nem csendesedtek vala, meddig a szent testet meg nem látták. Elérkezék azonban a szerzet generálisa és vele együtt a váras püspöke is, kik azt rendelék, hogy Páduában vitetnék a szent test, és az ott lévő kisebb atyafiak klostromában tétetnék. Evégre szép processzió rendelteték, vitézeket rendelvén őrizetre, hogy a gubernátor rendelkezéséből csináltattott híd el ne rontatnék, melyen kellett a szent testet általvinni.

Azonban az polgárok igen neheztelvén a szent testnek elvitelét, megint elronták a hidat, ki miatt felzendülvén a váras, újabb visszavonás lőn. Ezen a szerzetesek igen megbúsulván az ő bűnök büntetésének tarták, és kérék az Úr Jézus Krisztust, hogy szabadítaná meg őket a jelenvaló veszedelemtől. Meghallgatá Isten könyörgéseket, mert a gubernátor egynéhányat [248] megfogatván vasban veretett a páduai polgárok közül, kik legnagyobb okai voltak a visszavonásoknak. Megcsendesedék azért a nép, és a szent testet a kisebb atyafiak templomában egy koporsóban tévék, mely koporsó Szent Antal halála után véletlenül öt nappal azon helyen találtatott. De ki csudálja, hogy ezen drága kincsért ilyen villongások lettek, mely nem volt az Istennek titkos ítéleti nélkül, hogy az ő hív szolgájának jövődöbéli csodatételeit előre kívánatossá tenné az embereknel, mert ugyanis mihelyen letéttetett a szent test, azontúl nagy csudákkal kezdett tündöklenni. Nemcsak azok gyógyulván meg nyavalyájokból, akik az ő koporsójához mentek, hanem azok is, kik a nagy sokaság miatt oda nem mehették, csak nevét kiáltották, és azontúl meggyógyultak. Látván azért a váras püspöke a naponként lett csodatételeket, tanácsot tarta a várassal, és azt végezzék, hogy kérék a pápát, kanonizálná meg ez nagy szent embert, kit Isten őnékik oly nagy kincsül adott. Mídőn azért követeket küldöttek volna a pápához, és őszentsége elégségesen megértette volna a páduai püspöktől és a Szent Benedek szerzete apáturátul s a Szent Domonkos szerzetinek priorátul Szent Antal életét és csodatételeit, legottan eleiben adá a spoletumi konszisztóriumnak a kanonizációt,

de mivel még csak [249] esztendeje sem volt Szent Antal halálának, azért egy kardinális igen ellenkezővén, másnapra halada a dolog. Az Isten pedig ilyen látást engede az ellent tartó kardinálisnak: úgy látszék néki, mintha a pápa egy oltárt akar- na szentelni, és ahhoz őtöle kért valami relikviát, mely minthogy nála nem talál- tatott, ilyen szózatot halla: Adjad oda amaz új relikviát, a Szent Antal tetemét. Reggelre jutván azért a pápa eleiben méne a kardinális, és mindenekfelett ő könyör- gött leginkább a kanonizációért. Az csudatételek pedig, melyek a pápa eleiben adat- tak, azokon kívül, melyeket Szent Antal éltében tett, szám szerént ezek voltak: tizenkilenc sánta, öt vízi betegséges, öt csonka és görbe, hat vak, három siket és annyi néma, két gutaütött és sok hideglelésben lévők nyerték meg egészségeket, és két halott támadott fel az ő érdeme által Krisztus születése után 1232. esztendőben. És ezekre nézve pünkösöd napján nagy pompával megkanonizálá Szent Antalt kilencedik Gergely pápa, és őszentsége maga komponálta s éneklette amaz anti- fónát, O Doctor optime, és azt rendelé, hogy minden esztendőben az ő innepe tartassék az ő boldog kimúlásának napján. Az mely nap Szent Antal Lisbonában kanonizáltatott, az mely városban született vala is, minden harangok magoktól megindultanak, melyen nemcsak csudálkoztak, de igen örültek is a város lakosi, hálákat adván az Istennek.

[250] *Az említett kanonizációnak bullája*

Gergely püspök, az Isten szolgálóinak szolgálója, az mi tisztelendő atyáinknak, érsekek- nek és püspököknek etc. köszönetit s apostoli áldását ajánlja.

És mivelhogy az Úr Isten a próféta által azt mondja, minden népektől dicsér- tetnek, és viszont a bölcs által azt ígéri, hogy az igazak az Isten színe előtt úgy fénylenek, mint a Nap, illendőnek látszik azért nekünk, hogy mi is e földön tisztel- jük és dücsőítsük azokat, akiket Isten mennyben megkoronázott, és akikben ön- nönmagát esmerteti, mert ő dicséretes és csudálatos.

Az ő szenteiben akarván az ő hatalmát mutatni, mindazokat az ő hív szolgálit, kiket az örök boldogságra választott e földön is, csudatételekkel dücsőségessé és fényeskedővé tette, hogy a megátalkodott eretnekeket ezzel konfundálná, és az Anyaszentegyházat erősítené, eltávoztatván minden restséget és hátramaradást az erőtlen és tétovázó elméktől, és hogy az ilyeneket amazok példájával a jóságos cselekedeteknek gyakorlására gerjeszteni, s az eretnekek is, kik az írásokat érteni nem akarják, ennek elhitére hajlanának.

És végezetre, hogy mind a zsidók és pogányok megvilágosítván, a Krisztus Jézusnak nagy hatalmát megismerjék, menthetetlenek lévén, hogy nem lett volna

elégéses alkalmatosságok az Istennek [251] esmeretire. Annak okáért, szerelmesim, azt mondjuk, hogy nem annyira, amint kellene, sem amint kötelesek volnánk, hanem amennyire tőlünk lehet, úgy adunk hálákat a minden malasztok s kegyelmek bőséges osztójának, hogy a mi hitünk erősítésére és az eretnekek megszegényítésére a mi üdönkben ily szent embereket adott, kik világos csudatételekkel megmutatnák erejét, igaz voltát a római Anyaszentegyház hitinek, mivelhogy akik azon hitben halnak meg, úgy fénylenek az Isten előtt, mint a fényes Nap az égen. Azokáért, mivelhogy csak egy az igaz hit, és több ennél nem lehet, ezt a szemmel látott bizonyságok eléggé esmertetik.

Az említett szentek számában valónak világosan esmerteti magát a kisebb atyafiak szerzetiből való boldog emlékezetű Szent Antal atya, ki e világon élvén az ő érdeméért dücsőséges volt, és most mennyországban az ő koporsójánál lett sok csudatételekért fényeskedik mindenekelőtt, melyről mi valóságos igaz írásokat vetünk.

Elégéses azért arra ez két dolog, úgymint az érdem és sok csudatételek, hogy az emberekkel egy embernek szentségét elhitessék, és az ő tiszteletire gerjedvén őtet Isten előtt való szószólójoknak esmernék, mely két dolog a szent evangéliumból vétetett ki, úgy mond, ők pedig kimenvén, prédikálnak vala minden helyeken, és az Úr munkálkodik vala ővélek, megerősítvén az ő igéjeket jelekkel, azaz csudatételek[252]lelkel. Annak okáért az említett püspököt és a Szent Benedek szerzetiből való priort, fráter Jordanust és Szent Ágoston Páduában lévő klastromában lakozó priort, fráter Jánost, prédikátor szerzetbélit, elküldöttük és erősen parancsoltuk, hogy szorgalmasan tudakozódjanak, és a hitelre méltó bizonyságokat Szent Antal csudatételeiről jegyzésben vennék, melyeket mi látván és önnönmagunk is tudván az ő szentséges életét, egyebeknek is eleiben adhatnánk, hogy ne láttatnék, mi ha csak² a páduai püspöknek erős könyörgésére vettük volna munkában az Isten szolgálójának tiszteletit és dicséretit.

Azért a mi szerelmes atyánkfiainak és egyéb jelen lévő prelátusoknak tanácsával a szentek számában írtuk őtet. Kérjük és parancsoljuk is annak ok[á]ért mindeneknek, valakik ezen apostoli levelünket veszik, hogy ennek ereje által intsék, és arra bírják, hogy ezen szentnek innepét 15. Junii tartsák, hogy a hatalmas Isten az ő hív szolgálójának könyörgése által kegyességre indíttassék, és nekünk szent malasztját adja ez halandó testben, holtunk után pedig az örök életet. Amen.

Mivel pedig kiváltképpenvaló kívánsággal viseltettünk ily nagy konfesszornak koporsójához, [253] (ki a csudatételeknek fényességével a mi Anyaszentegy-

² mintha csak

házunkat világosítja), illendő áhítatossággal s tisztelettel látogattassék azért mindeneknek, valakik igaz gyónást tesznek az ő innepe napján, és annak oktávája alatt koporsóját meglátogatják, bízván Isten kegyelmében és Szent Péter, Szent Pál hatalmában, esztendeig való teljes búcsút engedünk.

Adatott Spoletumban, 12. Juli, az mi papi fejedelemségünknek hatodik esztendejében.

Miképpen és miért vitetett Szent Antal teste az pádúai főtemplomban

Ezelinus tirannus Olaszországnak sok várasit, úgymint csaknem az egész velencei határt birodalma alá hajtván nagy kegyetlenséggel uralkodik vala. Azonban negyedik Sándor pápa ülven a Szent Péter székiben, nagy buzgósággal kívánja vala az említett várasokat a pogány igája alól felszabadítani. Elküdé azért a ravennai Filep püspököt Velencében, hogy jószámú népet gyűjtven Pádua várasa eleiben állítsa, és ezzel a benne lévő kegyetlen tirannus kapitányt elkeresse. Az irgalmas Isten azért meg akará ez várasit Szent Antal érdeme által szabadítani, melyet meg is jelentett vala Szent Antal halála napján. Midőn az egész váras nagy félelemben volna, akkor az minoriták gvardiánja, fráter Bartolomeus de Conradinus, Szent Antal koporsójánál nagy buzgósággal imádkozik vala, sok könnyhullatásokkal kérven az Istent, szabadítaná meg [254] a várasit a pogány birodalomtól. Szózatot halla azért Szent Antal koporsójából, ki mondá neki: Ne félj, fráter Bertalan, s vigasztaltassál meg, és adj hálát az Istennek, mert fogadom néked, hogy ezen váras az én napom oktáváján megszabadíttatik. És úgy lőn, mivel az kegyetlen Ezelinusnak Anselmus nevő kapitányára nagy csudálatos félelmet bocsáta Isten, és minden népével elszalada, a váras pedig előbbeni szabadságára juta. Azt rendelék azért a pádúaiak, hogy ez jótéteménynek hálaadására, hogy Szent Antal oktávája szintén úgy meginnepeltessék, valamint az napja, és kiváltképpen való szószólóknak választák őtet, és a nagy templom öreg oltárát tiszteletire szentelék, és az ő szent tetemét abban helyhezteték, megszentelven minden esztendőben az ő innepét, amikor is sok csudák történtek.

1259. esztendőben szabadula meg a váras, és azontúl kezdének a váras polgári Szent Antal tiszteletire igen ékes templomot építtetni, és azon templomban 1273. esztendőben, húsvét oktávájában általviteték Szent Antal teteme, mely translzáción jelen volt Carol Guido bolognai kardinális és portuensis püspök s apostoli követ, ki igen nagy tiszteletet tett a szent relikviáknak, és mivel a nevezett kardinális Szent Antal érdeme által egykor az haláltól csudálatosan megmenekedett, azért egy szép ezüst tabernákulumot csináltatott azon templomban, és Szent Antal fejét abban

helyezteté. Jelen vala Szent Bonaventura is, ki Szent Ferenc szerzetinek [255] generálisa volt, és midőn a koporsó megnyittatott, melyben Szent Antal teste harminchárom esztendőktől fogva nyugszik vala, láták, hogy az egész szent test már éppen porrá lett volna, de az ő szentséges nyelve oly friss és nyers és szép piros volt, mint akármely élő embernek. Kit látván Szent Bonaventura, kezeiben vévé azt, és sok könnyhullatásokkal mondá: Oh, áldott nyelv, mely az Urat mindenkor áldottad, és másokat is annak dicséretire gerjesztettél, most nyilván megtetszik, minémű érdemű lettél az Isten előtt. Ezeket mondván megcsókolá a szent nyelvet, és visszatévé a barátok sekrestyéjében, az hol is nagy becsületben tartatott.

Üdőjártában azért egykor azon szerzetbéli generális odaérkezvén el akará titkon vinni a szent nyelvet, de soha az ajtóra nem találhata, hogy kimehetett volna. Vissza akará azért helyére tenni, s tehát már azon helyet sem kezdé láthatni, ahonnét kivette vala. Nem tudván mit tenni, nagy titkon egy oltárban elrejté a szent nyelvet, és sok esztendeig ottmaradott, valameddig Szent Antal jelentéséből feltaláltatott. Akkor azért egy igen szép, drága kristályüvegben tétetett, melyben mind e mai napig is nagy becsületben tartatik, és a szarándokoknak megmutattatik.

Szent Antalnak sok rendbéli csodatételeiről

Lisbona városában lakik vala Szent Antal egy testvérhúga, akinek egy Parisius nevő fiacskája midőn hozzá hasonló gyermektársaival egy hajócskában a tengernél mulatoznék, hirtelen nagy szélvész támadta, és a hajót elborítván a habok, a több gyermekek mind kiúszának, de Szent Antal húgának fiacskája beléhala a vízben, melyet megértvén [256] mindaddig keresteték a gyermek testét, hogy ugyan megtalálják a halászok. Kit az ő atyja legottan el akara temetni. Az anyja pedig nagy bizodalommal lévén az ő szent bátyjához, nem engedé eltemetni a gyermeket, hanem fogadást tőn Szent Antalnak, ha feltámasztaná fiacskáját, tehát szerzetessé tenné, és ímé, oh, csudálatos dolog, legottan megelevenedék a gyermek, és emberkört érvén szerzetessé lőn, és követte az ő szent bátyja nyomdokát, szent életet viselvén.

Nem sok üdővel ez történet után meghala a spanyolországi királynének tizenegy esztendőös leánya, kit is az anyja mindenek akaratja ellen harmadnapig maga mellett tartta, megemlékezvén amaz nagy csudáról, melyet Szent Antal tett a maga nénje fiával Lisbonában. Ő is azért erős hittel folyamodván a szent atyához, könyörög vala leányának feltámaszásáért, és ímé, a hercegasszony feltámadta, és mondá az anyjának: Az Isten bocsássa meg néked, szerelmes anyám, hogy engem a

szüzek seregiből ez világra visszahoztál, mindazonáltal tizenöt nap múlva megint visszatérek. Ki úgy is lón, mert tizenöt napok elmúlván meghala a hercegasszony.

Egy nemes embernek sok esztendőig maradékja nem lévén, fogadást tón, hogy minden esztendőben meglátogatná Szent Antal koporsóját, ha néki Istentől fiat nyerne. Meghallgatá Isten kívánságát, [257] és fiat ada nékik, mely midőn egykor megbetegedett volna, az ő édesatyja fogadása szerént meglátogatá Szent Antal koporsóját, és legottan meggyógyula a gyermek. Ki egy nap kilenc férfigyermekkel bizonyos folyóvízhez menvén játszadozni, hirtelenséggel elragadá mind a tíz gyermeket a folyóvíz. Csak kettőnek találtatván meg holttestek, kiket el is temettek. Az említett nemes ember pedig hazatérvén házához, kérdezi vala, hol volna fiacskája, kit noha hirtelen nem akarának ugyan néki megjelenteni, mindazáltal végtére megbeszélék a szerencsétlen történetet, melyet hallván, legottan elájula nagy keserűségében. Annak utána pedig fogadást tón Szent Antalnak, és monda, sem eszik, sem iszik addig, valameddig Szent Antal az ő fiát, kit ugyan az ő esedezése által nyert, néki vissza nem adná. Alig végezé ezen szókat, tehát ímé, a gyermekek mind egy seregben előjövének, és az ő fia legelől mégyen, kit látván, mindenek dücsőíték az Istent. Más két gyermekekről is olvastatik, hogy Szent Antal által feltámasztattak, kik a vízben holtak volt.

Portugáliában, Neapolis városában, egy mély árokban beléésék egy ifjú, egy darab föld beborítván őtet, melyet megértvén az ő anyja, esedezők érette Szent Antalnak, ki midőn imádságát elvégezte volna, frissen kijöve az ifjú az árokból, és azt mondá, hogy az ő szájára tette volna kezeit Szent Antal, hogy meg ne fulladna.

Egynéhány csudák, kik lettek

olyan személyeken, melyek Szent Antal csudatételét nem hitték

Az páduai püspöknek egyik káplánja hallván Szent Antal feljebb megírt csudatételeit, megneveté azt, és legottan az Isten büntetése szálla reá, forró hideg-lelést bocsátván reá halálosan. Ki megesmervén vétkét, kéré az ő édesanyját, hogy Szent Antal koporsóját őhelyette meglátogatná, melyet midőn megtett volna, legottan meggyógyula a beteg, és annak utána mindenütt hirdeti vala Szent Antal csudatételeit.

Egy vakmerő, megátalkodott, öreg eretnek ember midőn egyebekkel a tűznél egykor melegednék, ilyen csúfokat űzének Szent Antal csudatételeiből. Egyik vőn kezében egy száraz venyigét, és mondá: Ha Antal azt megteszi, hogy ezen száraz vessző szőlőgerezdet hozzon, mellyel ezen edényt borral megtölthessem, tehát hi-

szek az ő csudáinak. Alig végezé szavát, legottan megzöldüle a száraz vessző, és annyi szőlőt terme, amennyivel megtelnék az edény. Melyet mindnyájan látván, sok könnyhullatásokkal megszáják vétkeket, és Istenhez térvén, Szent Antalt megköveték.

Vala egy eretnek, ki meg akarván csúfolni Szent Antal csudáit, véres keszkenővel béköté szemeit, azt mondván, hogy mind a két szemét kitolták volna, s így álla Szent Antal koporsójánál. Kiáltani kezdé azért hirtelen, mintha már Istennek hálát adna szemei gyógyulásáért, de az Isten el nem szenvedé az ő kedves szolgájának megsúfolását, azért midőn a több eretnekek odaszaladtak [259] volna, hogy levénék a ruhát szemérül, tudván már az ő csalárdságát, tehát mind a két szeme rajta marada az ruhán, melyet érezvén a nyavalyás ember, életét megváltoztatá, és mindenek előtt nyilván megvallá vétkét, és Istentől s az ő szentitől alázatosan bocsánatot kérvén töredelmes szívvel könyörge szemeinek visszaadásáért, melyet meg is nyert Szent Antal esedezése által, lelki szemeit is megvilágosítván, véle lévő eretnek társaival az igaz hitre tére.

Egy hadi eretnek ember előtalálván egykor egy szegény poklos embert, ki Szent Antal koporsójához siet vala gyógyulásáért, kiálta reá az eretnek ember, és mondá: Eredj, eredj, s ha Szent Antal téged meggyógyít, ragadjon bár reám a te poklosságod. Elmenvén a nyavalyás ember buzgósággal könyörög vala Szent Antalnak, és ímé, elaluvék, tehát Szent Antal megjelenvén néki, mondá: Eridj, menj el a vitézhez, és meglátod, hogy a te poklosságod reáragadott. Ezek után felszerkenék az ember, és látá magát meggyógyulva lenni. Akkor felkelvén elméne a vitézhez, kit teljességgel elpoklosulva tanála, amaz pedig megesmervén vétkét, káromkodó beszéde helyett segítségül hívá Szent Antalt, és legottan meggyógyula, s az igaz hitre tére.

Egy vitéz, ki másokkal való összeveszésben kegyetlenül megvagdaltatott vala, úgyhogy lehetetlen volna sebét meggyógyítani, Szent Antalhoz folyamodék azért, és legottan gyógyulást nyere. De annak utána bosszúállásra igyekezék azon személy ellen, akitől megsebesített vala, holott egyedül [260] Istené a bosszúállás, ki el sem szenvedé a gonosz szándékot, hanem egy éjszaka megint megújula a vitéznek sebe. Ezzel akarván Szent Antal esmertetni, hogy az Isten el nem szenvedné, hogy az ő malaszt s adományi felebarátunk gonoszára fordítottassék.

Egy Hendricus nevű páduai ifjúnak toroka eldagadván nagy fájdalmakat szenved vala. Fogadást tőn azért, hogy ha meggyógyulna, tehát Szent Antal koporsóját meglátogatná, és ímé, mindjárt megkönnyebbedék. Gyógyulása után pedig bé nem teljesítvén fogadását, újjobban megbetegedék, akkor azért töredelmesen megbáná

vétkét, és fogadását is bételjesítvén, meggyógyula, dicsérvén Istent és Szent Antal atyánkat.

Egy apátúnak vala egy siket s néma jobbágya, melyen szánakodván az apátúr fogadást tőn, ha Szent Antal meggyógyítaná, tehát őtet örökösön Szent Antal szolgálatjára a templomhoz adná, és ímé, legottan szólása, hallása megadaték azon embernek, ki az ura fogadása szerént holta napig a templomhoz szolgál vala nagy hálaadással.

[261] Portugáliában Santeron nevő városban Dondonis király idejében vala egy szegény asszony, ki noha nagy bűnös volna, de Szent Antalhoz nagy ájtatossággal viseltetett. Az gonosz lélek pedig igen incselkedik vala utána, azt mondván neki, hogy másként bűneiről eleget nem tehetne, hanem ha magát megölné, és hogy ezt inkább elhítené véle, egy éjszaka megjelenék néki feszület képében, és mondá: Azon szeretet által, kivel hozzád viseltetem, megtartlak téged a kárhozattúl, de egyéb eszköz nincsen bűneid bocsánatjában, hanem hogy érettem magadat megöljed. Siess azért Tagus folyó vizéhez, és abban merülj el, és én azon órában a dücsőségben viszlek téged. Ez meglévén sieté a vízhez, hogy abban ölné magát, menvén azért a templom mellett, az hol szintén akkor az ő megholt atyjáért isteni szolgálatot tartatott. Béméne ő is a templomban, kérvén Szent Antalt, jelentené meg néki, ha ugyan Isten akarhatja volna-é, hogy magát megölje. Megszáná Szent Antal ezt a tévelygő juhocskát, ki midőn imádsága után elszunnyadott volna, monda néki Szent Antal: Ímé, öledben egy írást találsz, olvassad azt, és megszabadulsz a kísértettől. Felszerkenvén az asszony, ölében találá egy cédulát, melyben ezen szók valának: Ecce crucem Domini, fugite partes adverse, vicit leo de tribu Juda, radix David, alleluja, alleluja.

Ezt midőn megolvasta volna, legottan megszabadula az ördög incselkedésétől. Ez a történet elhíresedvén szintén a király [262] fülében juta, ki előhíván az asszonyt mindeneknek rend szerént végére mégyen vala, és végtére elvévő tőle a cédulát, de ímé, csudálatos dolog, mihelyen a cédula nála nem volna, legottan újobban igen gyötörtetik vala a gonosz lélektől. Nem tudván mit tenni ez nyavalyás asszonymnak férje, el nem vehetvén már a királytól a cédulát, ki által sok csudák is lettek, tehát kéré a Szent Ferenc szerzetesit, hogy akárcsak leírnák néki azon igéket, melyet midőn leírtak volna, nyakára függeszték a szegény asszonymnak, és legottan megszabadula a kísértettől, és annak utána még húsz esztendeig élt friss egészségben.

Egykor egy szegény ember méne egy ördögös férfiúhoz, kérvén őtet, hogy némely titkos dolgokra megtanítaná, amaz ráfelele, és vivé őtet egy kerítésben, melyben midőn állana, legottan sok gonosz lelkek jövének elő, melyektől minthogy

igen elijedett vala, tehát a pokolbéli lelkek a két szemét kitolják, és nyelvét kiszakaszták. Ez nyomorult ember azért nem tudván mit tenni, Szent Antal templomában futa, és ott nagy töredelmességgel vétkét megesmervén buzgón könyörög vala segítségért. Azonban szintén midőn a misében ím ez szók énekeltenének: *Benedictus, qui venit in nomine Domini*, ottan az Istentől mind a két szeme megadaték néki. Ez nagy csudára oly nagy zendület lőn, hogy a pap alig [263] végezheti vala a szentmisét, akkor azért az egész község földre borulván könyörögnek vala az Istennek, hogy ez szegény embernek a nyelve is megadatnék, és ímé, oh, isteni nagy kegyesség, szintén midőn az *Agnus Dei* énekeltenék, nyelve is megadaték néki, és ő nagy fennszóval kiáltván dücsőíté Istent és az ő kedves szolgáját, Szent Antalt.

Szent Klára szerzetében volt egy apáca szűz, ki egykor a prédikációból hallván a purgatóriumnak rettenetes kínját, annyira eliszonyodék, hogy az Istent azon kéri vala, szenvedtetné meg inkább ővéle ezen a világon az ő purgatóriumját. Meg is hallgattaték, és olyan nehéz fájdalmakat bocsáta Isten reá, melynek kínját lehetetlen vala eltűrhetni. Könyörge azért az ő apácátársainak, imádkozzanak érte Szent Antalnak, gyógyítaná meg őtet, mert noha ő maga kérte Istentől ezen fájdalmakat, de látja, hogy békességgel eltűrni lehetetlenség. Imádkozának azért mindnyájan érte, és meggyógyula, és ő Istent és Szent Antalt dücsőítvén, többször az Istent nem kísértette, hanem mindenekben az ő szent akaratjára hagyá magát.

Az portugáliai Teresia nevű királynénak Aldonza nevű leánya halálra megbetegedék, kinek midőn semmi emberi segítség nem használhatna, buzgó szívvel folyamodék Szent Antalhoz, kérvén, hogy édesleányát tartaná meg, [264] és ímé, legottan a hercegasszony annyira elájula, hogy mindenektől holtnak tartatnék. Azonban megjelenék néki Szent Antal, és úgy mondá: Szerető leányom, az Úr küldött engem tehozzád, mivel édesanyád igen esedezik éretted. Válassz azért e kettő közül, avagy most mindjárt velem együtt mennyországban gyűj, avagy édesanyád vigasztalására még e világon maradj. A hercegasszony azért anyja kedvéért ez életben való maradást választá, akkor mondá néki a szent atya: Csókold meg tehát ezt a kötelet. És ő fogván Szent Antal kordáját hívá az édesanyját, és mondá: Oh, asszonyom, lássad Szent Antalt, kit én az ő kötelénél fogva tartok, és én azt megcsókolván életemet megnyertem. Az anyja pedig senkit nem látá, csak meggyógyult magzatját, melyen kijelenthetetlen nagy öröme lőn. Dicsérik vala mindnyájan Istent és Szent Antalt.

Szent Ferenc szerzetiből való fráter Bernardinus oly nehéz katarrusban esék, amelyben minden órában megfulladni láttatnék, és esztől is megfosztaték. Szent Antal koporsójához viteté azért magát, és ottan sok könnyhullatásokkal könyö-

rögvén az szent atyának oly utálatosságokat kezde kipökni, hogy mindeneknek irtózást okozott, és annak utána meggyógyula.

[265] Egy szegény asszonynak húszholnapi fiacskája a megnevezett templom mellett egy árokban esvén meghala, kit az ő keseredett anyja Szent Antal koporsójához vivén nagy erős hittel fogadást tón, hogy ha a gyermeket feltámasztaná, noha ő szegény volna, mindazáltal annyi alamizsnapénzt adna esztendőnként, amennyit a gyermek nyomna. Meghallgatá Isten imádságát, és a gyermek feltámadá, kiért dücsőíték az Istent.

Míndezekbül kitetszik, mely csudálatos légyen Isten az ő szentiben. Dicsérjük azért mi is a felséges Istent, és hálákat adjunk néki az ő kedves szolgájáért, Szent Antalért, hogy őtet oly nagy szentségre emelte. Esedezzünk azért néki, és hív szószólónknak válasszuk, hogy itt az életben minden szükséginkben megsegéttessünk, és holtunk után az ő foganatos esedezése által az örök boldogságot elnyerjük, melyre segítjen bennünket az Atya, Fiú, Szentlélek Isten. Amen.

Legyenek mindenek az Istennek legnagyobb dücsőségére és Szent Antal dicséretire.

*Szűz Szent Klára Anyánk szentséges élete,
mely a mi szent szerzetünknek krónikájából vétetvén németből
magyarra fordított*

Minek utána a felséges Isten a világot teremtette volna, alkotá az embert, és hogy az emberi nemzet szaporodnék, Ádámnak oldala csontjából teremté Isten Évát, és azt társul adá a férfinak. Úgy látszik, mintha az hatalmas Isten ugyanazont akarta volna cselekedni a világnak második megújításában is, mert Ferencet elválasztá, hogy ő néki lelkiképpen sok fiaikat és leányokat nemzene a három rendbéli szent szerzetek által, azért ötöt tökéletes férfiúvá tévé a szent alázatosság, evangéliumi szent szegénység és egyéb jóságos erkölcsökben, melyekből, mintegy oldala csontjaiból Ferencnek, alkotá Isten Klárát, és adá azt Ferencnek mintegy segítségül a lelki nemzésre. Mert minekutána már Szent Ferenc atyánk hat esztendőtt eltöltött volna [272] a penitenciatartó életben, és az ő szent regulája harmadik Innocentius pápától megerősítettett volna, azután négy esztendővel, Krisztus Urunk születése után pedig 1210. esztendőben, adá az örök világosságnak atyja Klára szüzet Szent Ferencnek társul, hogy együtt ketten, egymást segítvén, mint a Nap és Hold, a világot világosítanák, és lelkiképpen sokakat életre hoznának.

Szent Klára anyánk Assisium városában születék, mely város igen nevezetes vala mindenkor az igaz római katolikus hitre nézve, mely abban igen dicsíretesen tartatott. Spoletom völgyében vagyon azon város. Ez szent szűznek szülei igen nemesek és igen gazdagok valának. Az ő anyja Hortulánának hívattatott, mely annyit téssen, mint kertészné, s nem is ok nélkül, mert ugyanis gyümölcsöt vala plántálandó az anyaszentegyházban, mely ékessége lenne egyebeknek is. Hortulána asszony igen ájtatos, istenfélő és minden jóságos erkölcsökben tökéletes volt, ki noha az [273] házasság igája alatt volna, mely néki sok világi gondokat okozna, mindazáltal minden tehetségével igyekezett az Istennek szolgálatjára, és oly buzgó volt a Jézus Krisztus szerelmében, hogy egyéb zarándokok között az tengeren általevezvén, nagy ájtossággal megjárta a szent helyeket, melyeket a mi édes Üdvözítőnk személye szerént megjárván megszentelt. Midőn azért zarándokságjárásának nagy lelki jutalmával megajándékozta Istentől, visszatére hazájában, és ottan a Szent Mihály arkangyal templomát az gargoniai hegyen meglátogató. Úgy az Szent Péter és Szent Pál apostolok templomát is Rómában, mely

szent cselekedet az Istennek igen tetszett, azért nagyobb és több malasztival is gazdagítá Hortulánát, akarván elsőben ezt a gyökeret erőssé és bővségessé tenni, hogy annak utána ennek ágain inkább látszanának az szentségnek fényes tündöklési.

Történék azért egykor, midőn Hortulána szokása szerint az templomban nagy ájtatossággal imádkoznék, azon kérvén Istent, hogy engedne néki szerencsés születést, [274] szózatot halla a feszületből mondván: Ne félj, asszonyállat, mert szerencsésen és nagy örömmel szülsz egy oly világosságot, mely az ő fényével az egész világot megvilágosítja. Ezen szók által azért megtanítatván Hortulána, midőn gyermekét ez világra hozá, Klárának keresztelteté azt nagy hittel lévén, hogy az Isten kegyelmes gondviselése által, az maga ígéreti szerint világossága lenne következőben az ő kis leánya az egész világnak, mely úgy is lőn. Mert csak alig születék Klára, legottan mint egy hajnali csillag a setét éjszakának idején, úgy kezdé világoskodni a bűnnek setétségében tévelygő világnak. Az ő kised gyermekségének gyenge esztendejében már jeleit adá következő szent életének, minden jó erkölcsökben gyakorolván magát, azokban előmenetelt tenni igyekezett, kihez is mind az anyai gondviselő szorgalmasságtól, s mind az isteni malaszt által segítették. Gyenge gyermekségében legelőször is édesanyjától a hitnek ágazatira tanították, [275] azután pedig a Szentlélek sugallása által az szent cselekedetekben foglalá magát úgy, hogy méltán az isteni malasztok edényének látszott lenni mindeneknek. Az ájtatosság mind természet szerint, s mind a malaszt által felette nagy volt őbenne, és hogy az ő áldozatja annyival is kedvesebb lenne Isten előtt, a szegényeket minden szükségekben tehetsége szerint megsegítette. Maga szájától is megtartóztatván a jó étkeket a szegényeknek küldötte, az ő mortifikációit pedig asztal felett oly titkon vitte végben, hogy nem mindenek vették észre. Az isteni félelem naponként nevelkedék őbenne, hasonlóképpen az isteni s felebaráti szeretet is, mely őtet igen alkalmatossá tévé az Isten irgalmasságának s minden egyéb malasztoknak elvételére. Kiváltképpen való gyönyörűsége volt őnéki idejét az imádságban tölteni, és azzal mintegy mennyei tejjel gyakorta lelkét édesíteni, mely a Krisztus Jézussal való barátkozásra szívét felemelte. Még amidőn olvasója nem volt is, melyen imádkoznék, apró kövecskéket vett elő, és azokon számlálta a Pater Nostereket és Ave Mariákat, [276] s úgy áldozta Istennek az ő ártatlan imádságát, kinek is nem kevés gyümölcsét vette lelkében, mert az isteni szeretetnek buzgóságától bételék, és annak édességét érezvén, minden mulandó világi dolgokat meg kezdé utálni, eltökélvén magában, hogy minden hívságos állapotokat megvetne. Így azért a Szentlélektől indítatván az ő gyenge testét szőrzsákkal sanyargatta, mint egy második Szent Cecília, és így külsőképpen megadá ugyan

módját a világnak, de titkon sanyargatta magát az ő szerelmes Jézusának kedvéért. Minek utána már Szent Klára szűz annyi üdös lett volna, hogy férjnek adathatnék, ösztönözik vala őtet az ő atya és atyjafiai, hogy férjhez menne, de ő azt egyik üdőrül a másikra halasztá, és azonban az Istennek ajánlá magát. Kérvén azon az örök Atyát, hogy az ő Szent Fiát adná néki jegyesül, kinek is szentelte vala már szüzességét, de ezt sok ideig titkolja vala Klára. De végre úgy történék a dolog, mint amely edényben jó illatú balszam rejtetik, ki ha szintén bészárva tartatik is, de illatja csakugyan általhatja az edényt. [277] Így szintén, noha ezen szent szűz is szándékát rejtve tartaná, mindazáltal végre mégis észrevének az ő atyjafiai s jó baráti, kire nézve nagy beszéd lőn őfelőle, kihíresedvén, hogy Klára szűz tisztaságban akarna élni, mindezekben pedig ő maga semmit nem tud vala.

Történék azonban, hogy ő is hírt halla Szent Ferenc atyánk penitenciatartó cselekedetiről, magános életéről és egyéb jóságos erkölcséről, és hogy az ő életének módja már a szentséges pápától is meg volna erősítetve, és hogy sok fő rendek is követnék őtet, melyekre nézve ő is gondolkodni kezdte, mi módon vehetne alkalmatosságot azon szent atyával való beszélgetésre, mert nagy volt ez iránt Klára szűz kívánsága. De nem volt kisebb a kívánság Szent Ferenc atyánk részéről is, ki is gyakorta gondolkodott arról, mi módon és minémű eszköz által ragadhatná ki ezen jó életű szűzet mint nagy prédát a világnak torkából, hogy nyerhetné azt az örök világosság atyjának, ki által a sötétség fejedelme nagy károkat vallana. Látván azért a felséges Isten mind a két részről való jószándékot, [278] nem hagyá sokáig vigasztalás nélkül ez ártatlan két szívet, hanem módot ada az egymással való beszélgetésre. Elméjében adá azért Klárának, hogy az ő gondviselő öregasszonyának jelentené meg maga szándékát, melyet megtévén, ki kezdte járnai öregasszonyával együtt atya házából, hogy az emberek szólását eltávoztathatná. Egykor azért alkalmatossága lőn, hogy szólhatna az Isten emberével, Szent Ferenc atyánkkal, meglátogatván őtet, és már szemben lévén ez két Istent szerető lélek, ki mondhatja meg az ő nagy örömeiket. Az szent atya azért elkezdé az ő beszédét, és megmutatá a szűznek, mely mulandó volna a világnak dücsősége, és mint a virág, oly hamar elhervadna minden szépsége, továbbá, hogy teljes volna a világ hamissággal, csalárdsággal, hiában való biztatásokkal és álnok hízelkedésekkel. Azért, úgy monda a szent atya, hogy legjobban cselekedné, az ki az ő életét az Istennek szentelné, és a Jézus Krisztuson kívül más jegyest nem választana. Ezeket és ezekhez hasonló dolgokat mond vala Szent Ferenc atyánk [279] nagy buzgósággal. Szent Klára pedig igen figyelmetesen hallgatá szavait, és az isteni szeretetben gyulladozván megnyilatkoztatá szívének minden állapotját Szent Ferenc előtt, megbeszélvén néki, hogy ő semmit nem gyönyörködne a világi dolgokban, sem az

ékes ruházatokban, sem egyéb haszontalanságokban, és hogy ő az aranyat s minden drága kincseket úgy tartaná, mint a sárt, és a testi dolgokat igen utálná. A Jézust pedig teljes szívéből szeretné, és egy szóval megvallá, hogy eltökélt szándéka volna magát az Istennek élő templomul áldozni, azért az édes Jézuson kívül nem is akarna magának más jegyest választani. Ezeket mondván, nagy buzgósággal kéré a szent atyát, hogy őtet tanácsával segítené, mert ő elszánta volna magában, hogy mindenekben tőle hallgatna, s őtet akarná ezután választani az ő élete vezérlőjének. Melyeket hallván Szent Ferenc atyánk igen megörüle lelkében, és gondolkodni kezdte magában, mi módon kellene rendelni a dolgot, hogy ez a tiszta tükör a világ mocskátul meg ne rútíttatnék, és az ő ártatlan szent életében fogatkozás ne esnék. Eltökéllé azért magában, hogy Klárát e világtúl [280] elválasztaná, mindazonáltal nem sietett, hanem alkalmas üdőt várt ahhoz. Lőn azonban, hogy pálmavasárnap közelgetne, és a szent szűz az Isten emberéhez, Szent Ferenchez menvén monda: Mikor leszen már az a boldog üdő, melyben én a világtúl elváljam? Felele Szent Ferenc: Ímé szintén most van annak ideje. Monda a Krisztus jegyese nagy buzgó lélekkel: Mire nézve késedelmeskedünk tehát, és nem visszük végben szándékunkat? Akkor azért Szent Ferenc atyánk félretévén minden emberi tekintetet, az Istennek sugallása által legottan a Szűznek haját elmetszé, és az ő ékességit, melyben fel vala öltözve, a szegények közé osztá, és ruháját elváltoztatá, ki legottan a világ minden pompájának ellene monda ugyanazon templomban, tudniillik Portiunculában, mely mint egy angyali palotája volt a Világ Asszonyának, és ez igen illendő is volt, mert ugyanis hol lehetett volna alkalmasban fundamentomot vetni a szent élet és tisztaság megtartásának, mint a Szűzek Szüzének és fő Királynéjának egyházában. De más okból is illendő volt Szent Klárának azon [283] egyházban mondani ellene a világnak, mivel azon helyen kezdettek a Krisztus Jézus vitézi, úgymint a kisebb atyafiak az ő fő hadnagyok, Szent Ferenc zászlója alatt dicsíretesen vitézkedni. Azt akará azért Isten, hogy az asszonyi állatok serege is ott venné eredetét.

Midőn¹ azért virágvasárnap éjszaka elhagyta volna Szent Klára az ő atyja házát, és a Boldogságos Szűz templomában, Portiunculában indult volna, mihelyt meglátá őtet Szent Ferenc atyánk, legottan mind az több barátokkal össze eleiben méne, nagy becsülettel fogadván őtet, égő gyertyák lévén kezekben, ez éneket éneklék az Istennek: Jüjj el, Szentlélek Úr Isten! És annak utána szerzetes köntösben

¹ Innentől rövid betoldás következik. A 280. és 283. lapok közé ékelve beletettek egy kisebb méretű pótlapot, amely a 281–282. lapszámot viseli. A betoldot lapocska 281. számozott, vagyis recto oldala üres, a betoldott szöveg a verzón, a 282. lapon szerepel.

öltözteték őtet.² Már fel lévén azért öltöztetve Szent Klára anyánk a penitenciatartó köntösben, legottan őtet a Krisztus Jézus maga jegyesévé választá. Szent Ferenc pedig elvive őtet Szent Pál klostromában, ahol Szent Benedek regulája alatt élő szüzek lakoztak, hogy Klára is ott laknék addig, míg Isten másutt nem rendelne helyt néki.

Minek utána azért Szent Klára atyafiai megértették volna, hogy magát szerzeteséletre adta, egyenlő akarattal Szent Pál klostromához (ahol ez szent szűz lakozik vala) sietének, igyekeztvén minden módon, hogy azt az együgyű galambot az ő hamis hízelkedésekkel megcsalhatnák, de látván, hogy semmit nem végezhetnek, kemény és haragos bosszúsókkal kezdék őtet illetni, mondván, hogy régi fő nemzetének becstelenségére volna, amit cselekedett. És ha kezdett életét félben nem hagyná, [284] sok bosszúságot követnének el rajta. De a szent szűz, mint egy erős kőszál, nagy állhatatosságát esmértette mindenkkel, az oltár eleiben menvén megmutatá elmetszett hajját, mondván, hogy ő soha többül az Krisztus szolgálatjától el nem távoznék, sőt inkább meg akarná magát abban erősíteni, és mind őtőlök, s mind az egész világtól végső búcsúját vette. Ezeket hallván az ő atyafiai felettébb igen bosszankodnak vala, és annak utána sokkal inkább háborgatták őtet, de ő, mint egy szelíd bárány, mindeneket nagy békességes tűréssel szenvedett. De végre megmutatá Isten az ő nagy hatalmát, és megesmerteté mindenkkel, mely könnyű volna őnéki csak egy ilyen gyenge szűz által is a világot megszégyeníteni. Azért szent malasztjával megerősíté Klárát, ki állhatatosan győzedelmes lőn az ő atyafiai háborgatása ellen, melyet látván az ő atyafiai, szegényvallással menének el a klostromtól, békét hagyván a szent szűznek. Ő pedig nagy buzgósággal szolgál vala az Istennek, mindazáltal nem lehete azon helyen lelkének teljes nyugalma, azért más helyre vivé őtet Szent Ferenc atyánk, úgymint Szent Demjén egyházában, [285] és az volt azon hely, melyet Szent Ferenc az ő édesatyjától elvitt pénzen építtetett fel, és ugyanazon helyben hallotta a feszületet három ízben ezt mondani: Ferenc, építsd fel az én házamat! Ez a templom pedig a várason kívül volt. Ebben azért bérekeszkedék és teljességgel a világtól elválék Szent Klára, elrejtvén magát azon szoros kősziklában, kezdé fundálni a Krisztus szegény szolgálóinak szerzetét, napról napra nevelkedvén a jóságos erkölcsökben mindeneknek nagy példájára.

Egyik fő dolgok közül, melyet ez szent szűz kívánt megnyerni Istentől, az volt, hogy az ő egy testvéröccse, Ágnes, a világot elhagyná, és ő is véle együtt azon helyen laknék. Gyakorta tanácskozáék azért elméjével Szent Klára szűz, mi módon található alkalmatosságot az ő kedves öccsét megmenteni a világ csalárdságától,

² Pótlás vége, folytatódik a kézirat.

hogy annak hízelkedési által meg ne csalattatnék, hanem véle együtt az Úr Jézus jegyese lenne, de minthogy ennek módját nemigen látná, gyakorta szívében megszorodván búslakodik vala. Mindazáltal nagy reménysége vala az ő mennyei jegyeséhez, ki az ő buzgó kérését hiában nem hagyná, [286] meg is vigasztaltaték, mert csak alig volt még Szent Klára szerzetességének tizenhat napja, ottan felgerjeszté Isten az ő öccsének, Ágnesnek szívet, ki elmenvén Szent Klarához, megnyilatkozatá annak szíve kívánságát, hogy tudniillik ő is más jegyest nem akarna esmérni, hanem csak a Jézus Krisztust. Kéré azért őtet, hogy fogadná az ő társaságában. Igen megörüle ezen a szent szűz, és monda: Szerelmes édes öcsém, hálakat adok az Úr Jézus Krisztusnak, ki méltóztatott meghallgatni engem, és teéretted való szomorúságomban mostan ez helyben megvigasztalt. Azonban hírek lőn ebben az atyafiaknak, hogy Ágnes szűz is a klastromban ment volna, kin mindnyájan igen nagy dühösségre indulván, bosszúsággal bételének, és Szent Demjén temploma felé tizenketten indulának. Először ugyan elrejték haragjokat, hízelkedvén szép és kegyes beszédekkel, de Ágnes szűz csak azt felelé, hogy a nénjével együtt azon helyen akarna lakni, mely feleleten felettébb megharagudván az atyafiai, egyik közülök hajánál fogva ragadá őtet, és a földre veté, sokszor megütvén [287] ráncigálja vala, igyekeztvén minden erejével, hogy azon helybűl őtet kivihetné, felvévé azért karjára a szűzet egyebek segítségével, és hazafelé indula véle. A Krisztus jegyese pedig igyekezik vala bátyja keze közül kimenekedni, nagy fennszóval kiáltván monda: Segíts, édes néném, segíts, és ne engeddd, hogy a mi Urunk Jézus Krisztustul és a te társaságotul elválasztassam!

Az atyafiai pedig nem különben bánnak vala véle, mint az oroszlánok a prédával, annyira ráncigálván köntösénél fogva, hogy azt őrajta mind összeszagaták. Azonközben pedig Szent Klára más segítséggel nem lehetvén az öccséhez, sieté az imádságra, kérvén ő Szent Felségét, ne engedné, hogy a világi hatalom által az ő öccsét tőle elvonhatnák. Nem lőn hiába Szent Klára imádsága, mert legottan Ágnes szűz úgy megnehezédék a bátyja karján, hogy el nem bírhatván, letévé őtet, és letétetvén már oly erőssé lőn, hogy semmi módon helyébűl ki nem mozdíthatnák, mintha egy kőoszlop lett volna. Kit látván az atyafiak, igen nagy bosszúsággal bételének, reá fordítván minden erejüket, hogy helyébűl kimozdíthatnák, de semmiképpen [288] végben nem vihették, kire nézve a mezőn munkálódó férfiakat is segítségül hívák, de azok erejével sem tehetének semmit. Akkor monda csúfképpen egyik közülök: Talán egész éjjel ónat ött ez a leányzó, nem csuda azért, hogy így megnehezédett. Monaldus nevű úr pedig, ez szent szűznek bátyja, kinyújtá kezét, hogy megcsapná őtet, de legottan nagy fájdalom esék kezében, kit nemcsak akkor érzett, hanem annak utána is sok ideig beteg volt miatta. Szent Klára anyánk

pedig elvégezvén imádságát, siette azon helyre, ahová hurcoltatott vala az öccse, Ágnes, és odaérkezvén szelíd szóval kéri vala az atyafiakat, hogy ne ellenkezzenek az Isten akaratjával, azok pedig nagy haraggal elmenének. Akkor Szent Klára felsegíté az öccsét a földről, ki mint egy félholt, úgy fekszik vala, és kérdé tőle, mint érezné magát a harc után, melyet a Krisztus szerelméért az ördög és a világ ellen tett volna. Felele Ágnes szűz: Elhidd, édes néném, hogy én az Isten malasztja és a te imádságod által oly igen megerősödtem, hogy igen kevésbé érzettem súlyát az rajtam tett csapásoknak.

[289] Ezeket mondván visszatérének, és nem sokkal azután Szent Ferenc atyánk maga elmetszé haját Ágnes szűznek. Az nevét pedig meghagyá, és őtet egészen Szent Klára gondviselése alá ajánlá, ki is az nénjétől tanítaték az Úrnak útjaira, hogy azon mindenkor megcsalhatatlanul járna, amint is minden jóságos cselekedetekben nagy előmenetelt téssen vala Ágnes az több szerzetestársainak kiváltképpen való nagy örömökre.

De már szóljunk Szent Klára anyánk kiváltképpen való jóságos cselekedetiről, melyek közül az alázatosság legelső, az lévén fundamentoma minden jóságos cselekedeteknek, azon építé Szent Klára is a szentségnek és tökéletességnek házá. Fogadást tőn azért az engedelmességre Szent Ferenc atyánk kezein, mely fogadást teljes életében is soha legkisebb dologban is által nem hágott. Eltelvén pedig szerzetességének három esztendeje, semmiképpen nem akará az abbatisszaságot viselni, mindenkor inkább kívánván nagy alázatossággal másnak engedelmeskedni, mintsem egyebeket igazgatni. Inkább akart [290] a Krisztus szolgálói között szolgálni, hogysem egyebek szolgálatát kívánni, mindazonáltal Szent Ferenc atyántól kényszerítettvén felvévé nevé az abbatisszaságnak, de nemhogy abból magát elbízta volna, sőt inkább nevelkedik vala őbenne az félelem, és mentül inkább becsültetnék másoktól, annál nagyobb jelét adja vala az alázatosságnak. Minden alkalmatosságokban kész volt másoknak szolgálni, és nem szégyenlette a szolgálók parasztmunkáját is végben vinni. Alávaló ruhákban járt, és a szororoknak kezét mosnivaló vizet hordott, és őket az asztalhoz leültetvén szolgál vala nékik, mindenkor készebb vala szolgálatra, mint parancsolatra. Az betegek körül valami irtóztató szolgálat volt, azt Szent Klára nagy alázatossággal maga végben vitte, és gyakorta sok alkalmatlan bűdösségeket is feltisztogatott. Sokszor a szolgálók lábait megmosta, főképpen mikor a sok dologtételtől legmocskosabbak voltak. Azokat azért megmosván, csókolgatja vala, kit midőn egykor az egyik [291] szoror nem akarna engedni, megrántván lábát igen megrúgá arcul Szent Klárát, de a szent szűz azon meg nem háborodott, hanem nagy szelídséggel kezében vévé a szorornak lábát, és annak talpát megcsókolá, így akarván követni a Krisztus példáját. Az

szegénységnek jóságos erkölce is igen fénylett Szent Klárában, kívánván a mi édes Üdvözítőnket követni, hogy azért minden akadály nélkül követhetné, minden világi gondoknak terhétől magát felszabadítá. Annak okáért mihelyen szerzetessé lett volna, legottan minden örökségét a szegények közé osztá, oly nagy barátságot és szövetséget vetett vala a szegénységgel, hogy egyebet semmit nem kívánt, csak egyedül az áldott Jézust, és az ő szerzetesinek sem engedett semmit magokénak tartani, hanem csak a Jézust, mely evangéliumi kereskedéssel az egek drága gyöngyeit, úgymint a szent és jóságos indulatokat s istenes buzgó kívánságokat gyűjtötték és szaporították lelkekben. Az ő szerzetes leányit gyakorta intette a szegénységnek szeretésére és megtartására, mondván, hogy akkor lenne kedves [292] Isten előtt az ő gyülekezetek, amidőn a szent szegénységgel gazdagokká lésznek, és akkor lészen bátorságos az ő lakóhelyek, mikor a szegénységnek kőfalaival körülvetetnek, és annak ajtajával bezárattatnak. Továbbá inté őket, hogy a szegénységnek ágyában nyugtassák azt, aki mi helyen született, legottan az ő szűz anyjától a szegénység ágyában, úgymint jászolban helyeztetett. Ezt pedig a szent szegénységet, melyet Szent Klára anyánk másoknak annyira ajánlott, maga is mindenkor szívében hordozta, hogy az ő belső részei valamiképpen a világ hívásainak valamely porától meg ne rúttatnák, és hogy megmutatná a szegénységhez való szeretetét, az ő szerzetét is a szegénységnek titulussal akará ékesíteni, azt akarván, hogy szegényeknek hívattnának, ez okáért szabadságot kére a negyedik Innocentius pápától a szegénységnek szabadosan való megtartására. Látván a pápa ez szent szűznek nagy buzgóságát, igen megörüle [293] és dicsíré szándékát, mondván, hogy még az ideig senki az Apostoli Széktől ilyen dolgot nem kért volna, azért igen méltó, hogy kiváltképpen való gráciával megbecsültetnék. Ezt mondván, maga kezével megírá a pápa az diszpenzációt avagy engedelmet.

Egykor midőn kilencedik Gergely pápa az kiváltképpen való nagy atyai szeretettel volt Szent Klarához, intette volna őtet, viselne gondot arra, hogy jövendőben az ő szerzetes leányi jószágot bírhatnának, és ajánlá magát őszentsége, hogy maga is adna nékik jószágot. Mely ajánlást és tanácslást hallván Szent Klára szűz, semmiképpen nem akara reáállani, hanem mint Szent Ferenc atyánknak igaz leánya, ellent monda a világi jószágoknak, melyet hallván a pápa monda mégis néki, hogy ha valamely gondolkodása volna az ő fogadása iránt, tehát kész volna őtet abból feloldozni. Szent Klára anyánk viszont felele mondván: Szentséges Atyám, abszolváljon engem te szentséged az én bűneimből, azt kívánom, de a Krisztus tanácsadásának [294] követésétől semmiképpen nem akarok feloldoztatni.

Ez a szent szűz igen örvendezett, mikor a fráterek darab kenyereket vittek néki a koldulásból, azon pedig bánkódott, mikor egész kenyereket adtak néki. Egy-

szóval minden tehetségével igyekezik vala a szegény Jézust szegénységben követni, mely nem is maradt jutalom nélkül, mert tetszék az Istennek csudákkal is megbizonyítani, mely igen kedvelné a szegénységet. Azért egyik napon, mikor nem volna a klostromban egynél több kenyér, monda Szent Klára anyánk az egyik szűznek, hogy hozná el a kenyeret az élésházból, és annak felét adná szokás szerint a klostromon kívül lakozó frátereknek, és a többit ötven darabra metélné fel, annyin lévén akkorban a szűzek. Hallván ez parancsolatot a gondviselő szűz, monda: Ha csuda nem történik, lehetetlen, hogy a fél kenyér elég legyen ötven személyre. Felele Szent Klára: Eredj, szerelmes leányom, és teljesítsd be, amit néked mondtam. Ki elmenvén metélni kezdé a fél kenyeret. Szent Klára anyánk [295] pedig imádkozék, és ímé, lássad a csudát, mert a kenyér úgy megszaporodék, hogy bővségesen elég volna a szororoknak.

Más üdőben történék, hogy a Krisztus szolgálója megfogyatkozék olajból úgy, hogy csak annyira való sem volna, mellyel a betegeket segíthették volna. Ezt megértvén Szent Klára szűz, kezében vévé az olajos korsót, és mint olyan alázatos-ságnak anyja, maga kezeivel kimosá azt, és azután adá a kolduló fráternek, mondván néki, hogy csakhamarsággal szerezne olajt. Az fráter el akarván menni, felemelé az korsót, tehát teli találá azt olajjal, melyet látván bosszankodni kezdé, gondolván, hogy megtréfáltatott volna, monda azért nagy haraggal, hogy ő nem tudná, miért hívták őtet a szororok, mivel az olajos edény teli vagyon. Ezt hallván a szűzek, és jól megvizsgálván a dolgot, úgy találák, hogy az Úr Isten az ő kedves jegyesének, Szent Klárának kedvéért tette ezen csudát, kiért dicsírék mindnyájan az Istent.

Szent Klára anyánknak az ő testi sanyargatási mely nagyok voltak, meg nem írhatni, azért rész szerint csak elhallgattatnak, mivel inkább csudálkozásra, hogysen követése való dolgok foglaltatnak abban, mert azok mód felett valók voltak, mind[296]azáltal némelyeket az ő testi sanyargatásiból ugyan előhozok. Vajon nem nagy sanyarúság volt-é csak egyedül ez is, hogy minek utána szerzetessé lett, soha egyebet nem viselt az ő testén, hanem csak egy összefoldozott szűk köntöst és egy palástot, akárminémű alkalmatlan téli üdőben is, és aki ennél is nagyobb, soha teljes életében, melyet a szerzetben töltött, sem kapcát, sem czipelyüst³ nem viselt, és az ő gyenge testét sertéből csinált köntössel (mely az testének fél részét befödne) sanyargatta. Lószórból való köntöse is volt, melyet kötelekkel szokott vala derekához szorítani. Ezen köntöst egykor egyik szerzetes leányának kölcsönadá annak nagy kérésére, de amaz el nem szenvedhetvén annak keménységét, sokkal nagyobb kedvvel visszaadá Szent Klárának, hogysen kérte

³ cipőt

volt tőle. Az ő ágya a kemény föld volt, feje alatt való vánkosa egy tőke, mely nehéz sanyarúságot nem szenvedhetvén gyenge teste, betegségben esék, kire nézve megparancsolá néki Szent Ferenc atyánk, hogy szalmazsákon feküdjék.

Az ő böjtölési felettébb igen sanyarúk valának [297] annyira, hogy természet szerént azokat el nem szenvedhette volna, ha az isteni erő nem segítette volna. Az mikor egészsége volt, mindenkor, mindszent naptól fogva karácsonyig és az egész nagyböjtöt is vízzel, kenyérral böjtölte, s ezen szörnyű nagyböjt felett pedig minden hétfőn, szerdán és pénteken úgy böjtölt, hogy éppen semmit sem evett, ki miatt igen megerőtlenülvén különb-különbféle betegségekben esett, mire nézve az ő leányi igen megbúsulának, gondolván, hogy az ő szerelmes anyjoktól hamar elmaradnának. Siratják vala azért őtet nagy keserűséggel, és kérék Szent Ferenc atyánkat és a város püspökét, hogy Szent Klárának tiltanak meg, hadd ne böjtölne egy hétben háromszor, és hagynák meg néki, hogy bár csak mindennap egy kis kevés kenyeret ennék. Itt pedig azt kell észrevennünk, hogy természet szerént a böjt meg szokta embert színében hervasztani, mert a testi sanyargatás a szívet szorongatja. De Szent Klára anyáknak nem így történt, mert ő mindenkor vidám ábrázatú és nyájas kedvő volt, úgyszólván könnyen megesmerszett rajta az ő belső szívbeli öröme, mely [298] az Úrban volt. Ilyen életet viselvén Szent Klára szűz, rövid idő alatt kiterjede híre az ő szentséges életének, és nagy beszéd lőn őfelőle egész Itáliában, annak okáért mindenfelől hozzája gyülekeznek vala az asszonyi állatok. Az szűzek pedig bérekeszkedvén magokat az Istennek áldozták, és a Jézuson kívül nem akarnak vala más jegyest esmerni, és a házasszonyok is mértékletesebben éltenek, mintsem azelőtt. Sok fő nemzetek elhagyák az ő úri palotájokat s minden pompájokat, és sietnek vala a klastromi szoros kőfalok közé magokat elrejteni, nagy dücsőségnek tartván szörköntösben járni, és a világtól elfelejtetni. Csudálatos volt látni, mely nagy buzgósággal kívánták egymást a jóban megelőzni. Az anya leányát, a leánya az anyját, nénje az öccsét és az öccse a nénjét. Úgy látszott, hogy mintegy szent irigységgel voltak az Isten szolgálatjában, kívánván egymást megelőzni. Látván ezeket a férfiak, ők is sietnek vala a szerzetes életre, kisebbségnek tartván, hogy az erőtlen asszonyi rendektől megelőztetnének az istenes életben.

[299] De még itt sem határozatják meg a Szent Klára életének nagy tehető ereje, mely nem különben, mint valami jó illatú kenet, mindeneket magához vonson vala, azért felette sokan találtattanak, kik az ő szüléjek házában is klastromi életet viseltek. Annak okáért illendőképén mondhatni e szűzről amaz próféta mondását, hogy tudniillik többen vannak a magtalanok fiai, hogysen a házassoké. Ez igen bételjesedett Szent Klárában, mivel az ő példája által nemcsak Olaszországban

nemzett az Istennek sok fiakat és leányokat, de még az idegen országokban is, mert azt akará Isten, hogy a spoletomi völgyben fokadott kis forrás oly nagygyá nevelkednék, hogy általa sok országok megnedvesítettvén, különböző jó gyümölcsöket hoznának. Azért kevés üdő alatt az császári és királyi palotákban is zengeni kezdett a Szent Klára csudálatos életének híre, kire nézve meg nem mondhatni, mely sokan voltak, az kik királyi és hercegi személyektől házasságra kérettetvén, annak ellene mondottak, és a Szent Klára példájától indítatván kemény penitenciatartó életre adták magokat. Sokan pedig, [300] kik már házas személyek voltak, az ő úri lakóhelyekben is igyekeztek a Krisztus szolgálójának követésére, egy szóval, mind a világszerte nevelkedett az ő példája által a szent tisztaság, számlálhatatlanok lévén abban az ő követői. De már lássuk meg az ő imádságának is nagy erejét, mellyel mind magának, s mind az ő leányinak is igen sok és nagy malasztokat nyert az Istentől. Jól tudta azt Szent Klára, hogy az imádság nem különb a lélekben, mint a tiszta kút a kertben, mivel annak vizével öntöztetvén a kerti vetemények szépen nevelkednek, és a gazdának is nagy hasznot hajtnak. Hasonlóképpen a lélek is, ha a szent imádsággal öntöztetik, igen meggazdagodik a mennyei malasztoknak gyümölcsével. Azért Szent Klára anyánk is mentül inkább kívánt a földi dolgoknak meghalni, annál szorgalmatosban akarta lelkét az imádsággal eleveníteni, kihez képest igen foglalatoskodott az imádságban az ő leányival együtt, főképpen kompleta után, midőn pedig amazok az ő kemény [301] ágyokban nyugalomra adták is magokat, akkor is Szent Klára minden idejét az imádságban töltötte, azzal kívánván az Isten malasztját megnyerni. Sokszor leborulván az földre keserves könnyhullatások között imádkozott, és a földet nagy édességgel csókolgatta, nem különben, mintha az ő mennyei vőlegényét csókolgatta volna. Egykor midőn az szent szűz éjszaka üdőn az ő imádságát nagy ájtatossággal végezné, bővséges könnyhullatásokat öntvén, megjelenék néki a sötétség angyala szerecseny gyermek képében, mondván néki: Ne sírj annyit, mert megvakulsz! Felele néki Szent Klára szűz: Nem vakulhat az meg, aki Istent látja. Mely feleletre megszegyenülvén a gonosz lélek elenyészék. Ugyanazon éjszaka matutinum után, midőn imádságát Szent Klára nagy könnyhullatásokkal végezné nem tűrheté el a gonosz sátán. Újjobban is megjelenék néki, mondván: Ne sírj annyit, mert a fejed veleje megolvad, és a szemeiden s orrodon kifolyván az orrod is meggörbül! Akkor felele Szent Klára: Nincsen annak semmire gondja, aki az Úr Krisztusnak szolgál. [302] És legottan eltűnék az kísértő.

Oly nagy volt Szent Klára anyánknak az ő buzgóságos imádsága, hogy sokszor az ő orcája fénylett, mint a Nap, kit az szűzek nagy csudálkozással szemlétek, nem kisebb csudálkozással hallgatták buzgó szavait is, melyeket sokszor téssen vala

imádsága közben, melyek nem kevés gyümölcsöt hoztak az ő leányinak lelkekben, mivelhogy orcáján is kitetszett, s mind pedig örvendező buzgó szavaiból is nyilván látszott, mely nagy konverzációja volt Istennek Szent Klarával, kihez képest a több szüzek is gyulladoznak vala az isteni szeretetben.

Szokása volt ez szent szűznek, hogy mindenkor az ifjabb apácákat éjfél előtt felköltötte, s az matutinumra maga harangozott, és a lámpásokat meggyújtogatta, hogy minden háborúság eltávoztatnék, és az ő szerzetes leányi szüntelenül való békeességben és egységben élének.

Úgy tetszett azért Istennek, hogy az ő hív jegyesének buzgóságát nemcsak lelki vigasztalásokkal jutalmazná, hanem mindenekkel is megesmertetné, mely nagy erejű volna Szent Klára imádsága. [303] Azért csudatételekkel is meg akará bizonyítani, mert midőn második Fridericus császár idejében nagy üldözéseket szenvedne az anyaszentegyház, főképpen pedig a spoletomi határ, kiből az igaz keresztényi hit igen megtartatott, s arra nézve a megnevezett császár is inkább kegyetlenkedett ellene, mintsem egyéb helyek ellen, hogy pedig azon tirannus inkább megrettenthetné az ő alattavalóit, a szerecseneket hívá segítségül, kik midőn elérkeztek volna, egy bizonyos városban szállítá őket, mely város Bughlia tartományában vagyon, és e mai napig a szerecsenek szállásának hívatatik. Ottan azért mintegy húszezerig összegyülekezvén és mindazon fegyverfogható erős vitézek lévén, rettenetes nagy károkat tésznek vala Bughlia tartományában és egyéb keresztény helyekben. Egyik nap azért a szerecsenek Assissium városa eleiben jutának, holott az kapukat bezárva találván, nagy haraggal bételének, mentést menvén Szent Demjén temploma felé, és nem különben, mint valami vérszomjúhozó állatok, nagy dühösséggel bérohanának az klastrom kerítésében, módot keresvén bémenni az klastromban, és ott minden gonoszt cselekedni. [304] Látván azt a szüzek, és hallván a szerecseneknek iszonyú kiáltásit, megmondhatatlan félelemmel bételvén sietnek vala az ő szent asszonyokhoz, ki akkor betegen fekszik vala, és nagy sírással mondának neki: Szerelmes anyánk, meglátod mostan, hogy a te leányid meggyaláztatnak, szeplősítetnek, és talán meg is ölettetnek, de édesanyánk, könyörödj érettünk az Istennek, hogy méltóztassék megszabadítani minket ily rettenetes veszedelemtől, melyet most a pogányok készítenek nekünk. Látván Szent Klára a nagy veszedelmet és az ő ártatlan leányinak iszonyú félelmeket, vigasztalá őket, mondván, hogy csak Istenben vetnék reményéseket, maga pedig sietséggel betegyából felkelvén arra a részre viteté magát, ahol az pogány szerecsenek bé akartak menni, már némelyek fel is mentek vala a kőfalra. Egy asztalt hozata a szent szűz, és nagy ájtatossággal az asztalra téteté az edényt, melyben az Oltáriszentség vala, és letérdepelvén az Oltáriszentség előtt, sok könnyhulla-

tásokkal monda: Uram Jézus Krisztus, én mennyei jegyesem, ne engeddd, hogy ezek a te szolgálóid, kik [305] tebenned, igaz Istenben hisznek, és a te szerelmedért a világot minden gyönyörűségével elhagyván tiszta életben néked szolgálnak, kérlek alázatosan, meg ne engeddd, hogy meggyaláztassanak és szeplősítsenek ezektől a kegyetlen és tisztátalan szerescsenektől. Ha, Uram, úgy tetszett néked, hogy ezen leányidat gondviselésem alá adnád, mutasd meg isteni hatalmadat, és oltalmazd meg a te jegyesidet, kiket én a te malasztod által néked szültem, és akiket te drágalátos szent véreddel megváltottál. Mídőn a szent szűz így imádkoznék, szózat hallaték, mint egy kised gyermeknek szava, ki monda néki: Én mindenkor megoltalmazlak titeket. Ezt hallván Szent Klára anyánk megörüle lelkében, és monda megint: Azon is kérlek, Uram Jézus Krisztus, ha a te szent akaratom, oltalmazd meg ez várást is, ki minket teéretted alamizsnával tart. Az Úr pedig felele: Sok háborúságot és kárt fog ugyan szenvedni a város, mindazáltal megoltalmaztatik az én kegyelemem által. Ezeknek utána fordula a szent szűz az ő leányihoz, és kegyes biztató szókkal monda: Szerető néném, ígérem néktek, hogy semmi gonosz [306] nem történik rajtatok. Hallván pedig a szózatot a pogány szerescsenek, igen megfélemlének, és némelyek közülök szaladni kezdének, némelyek pedig, akik az klastromnak kőfalaira felmentenek vala, megvakulván nyakra-főre a földre estenek. Az apácák pedig békességben maradának, mely meglévén, Szent Klára anyánk magához hívá azon szüzeket, kik a szózatot hallották, és a szent engedelmség alatt parancsolá nékik, hogy a látást senkinek ne mondanák, ameddig ő élne.

Annak utána nem sok időre lőn megint, hogy ugyan Fridericus császárnak egyik tábori fő hadnagya, ki igen hírt-nevet halászó és a fegyverben gyönyörködő ember volt, kinek neve Vidál de Aversia. Ez eltökéllé magában, hogy Assisiumot megvenné, melyet hogy könnyebben végben vihetné, egész táborát az váras eleiben szállítá, és azt felettébb igen kezdé ostromolni s minden módon rontani, avval fenyegetvén a várasbélieket, hogy onnét el nem távoznék, valamég a várást meg nem venné. [307] Sok ideig tarta a megszállás, és a váras lakosi felettébb sanyargattatván, elszánák magokban, hogy megadnák a várást, melyet megértvén Szent Klára anyánk, egybegyűjté a szororokat, és monda nékik: Tudjátok-é, szerelmes leányim, hogy e várástól vesszük táplálásunkat és mindennémű szükségünket, nagy hálaadatlanság volna tehát, ha ily nagy szükségekben nem segítenők őket, annak okáért, amint tőlünk lehet, segítsük. Ezeket mondván parancsolá, hogy hamut hoznának, melyet midőn elhoztak volna, a maga fejére hinté, és a többi is mindnyájan követték őtet. Akkor monda a szent szűz: Menjetek el a mi Urunk Jézus Krisztushoz, és kérjétek őtet nagy buzgósággal, szabadítaná meg a várást. Meg nem mondhatni, mely buzgó ájtatos könnyhullatásokkal imádkoztak mindnyájan, egy

nap és egy egész éjszaka. Oly igen fogatos vala pedig az ő imádságok, hogy legottan másnap csudálatosan megszabadítá Isten a várast, a pogány ellenség szaladásra adá magát, semmi több kárt nem tévén a várasnak. Az említett hadnagy pedig elvévé kevélységének jutalmát, mert a szerescenek [308] szokása szerint megfojtaték. Íme azért Szent Klára imádságának nagy ereje a pogányok ellen, de lássuk meg, minémű ereje volt a pokolbéli lelkek hatalma ellen is, mert magok megvallották a gonosz lelkek, hogy Szent Klára imádsága fölöttébb égeti és gyötri őket.

Egy vénasszonyban öt ördög lévén, megszabadult Szent Klára anyánk imádsága által. Egy nap Szent Ferenc atyánk egy beteget küldé Szent Klarához, hogy azt meggyógyítaná, és ő mint engedelmességnek leánya keresztet vetvén a betegre mindjárt meggyógyítá azt. Ezt a csudát pedig nem csak egyszer cselekedte, mivel sok betegek mentek őhozzá a klastromba, kikre a szent kereszt jelét formálván, mind meggyógyultanak, és nagy örömmel hazamentenek. De ki csudálhatja az ő imádságának nagy erejét, holott legnagyobb ájtatossága őnéki mindenkor az Oltáriszentséghez volt. Könnyű volt attúl mindeneket megnyerni, akinek mindenek hatalmában vannak. Lehetetlen megmondani az ő nagy buzgóságát az Oltáriszentséghez, [309] kit minden tehetségével tisztelt, és noha gyakorta betegeskedett, mindazáltal nem akart mindenkor feküdni, hanem felülvén és magát megtámasztván szép vékony cérnát font, és abbúl vásznot készítettett, melybül a szent oltár szükségére korporálét és purifikátoriumot varrott. Egyszer ötven korporálét csináltatott, és azokat a spoletomi határban lévő egyházakban elküldözte, és minthogy ily igen ájtatos volt az Oltáriszentséghez, innét vagyon, hogy a képvisérek leírván a Szent Klára képét, az Oltáriszentséget írják az ő kezében.

Valamikor az Úr testét magához akarta venni, mindenkor igen buzgó készülettel, sok könnyhullatásokkal, nagy rettegéssel s tisztelettel járult ahhoz, tudván, hogy az rejtezett el a titkos szentségben, aki kezdetben teremtette a mennyet és a földet. Sok mennyei vigasztalásokkal örvendezteté vala azért Isten az ő kedves jegyesét, Szent Klárát, és ő mentül nehezebb betegségben feküdnék, annál inkább egyesíté lelkét az ő mennyei jegyesével, kihez Isten is ilyen felséges kegyességét nyújtá, hogy midőn [310] egykor karácsony innepe volna, mind az egész klastrombéli szűzek elmenének a templomban, egyedül hagyván az ő édesanyjokat. Akkor azért kezdé gondolkodni s elmélkedni a kised Jézus születéséről, és szívesen sajnálván, hogy ő is a többivel együtt valamely szolgálatot nem tehetne Istennek, monda magában: Lássad, édes Jézusom, mint maradtam itten egyedül. Melyet mondván (oh, csudálatos dolog) legottan megengedé Isten, hogy Szent Klára anyánk mind meghallaná a vecsernyéneklést, noha nem az ő magok templo-

mában, hanem a városban, Szent Ferenc templomában tartatnék az isteni szolgálat. De ennek felette azzal is vigasztalá Isten Szent Klárát, hogy önnön magát is az édes Jézust láthatná a jászolban. Elgyüvén másnap a szororok, monda nekik a szent anya: Áldott a mi Urunk Jézus Krisztus, ki engem nem hagyott egyedül, amint ti hagyatok, mert valamit énekeltek a mi Szent Ferenc atyánk templomában, mind idehallottam az Istennek kegyelmességéből.

Szent Klára negyvenkét esztendeig lakott a klastromban, igazgatván azt és gondolt viselvén arra. [311] Azalatt pedig huszonnyolc esztendeig mindenkor beteg volt, és néha a betegségtől igen elnyomattatott, mindazáltal soha nem hallatott, hogy panaszkodott és zúgolódott volna, sőt, csak szomorúságnak jelét sem mutatta, vígan szenvedvén minden nyavalyáját az ő szerelmes Jézusáért.

Midőn pedig ez a szentséges szűz napról napra nevelkednék a jóban, az ő szerzetes leányit is igyekezik vala tökéletessé tenni és gyakorta való sok szép intésivel szívekben plántálni a jóságos cselekedeteket, jól tudván, hogy a mennyei király őtet választotta volna mesterül mind az ő jegyeseinek. Annak okáért a mennyei tudományra oktató őket, vigasztalá őket környületes szeretettel, dorgálá őket igen nagy kegyességgel, oly igen jó móddal intézvén mindezeket, hogy lehetetlen kimondani. Elsőbben is arra tanítá az ő leányit, hogy a világot minden zűrzavaros dolgaival egyetemben az ő lelkekből teljességgel kiténnék, hogy annyival inkább szabadosban juthatnának az Isten titkainak megértéséhez. Inté őket arra is, hogy az test szerént való atyafiakat felettébb ne szeretnék, és hogy az ő szüléjek házát elfelejtenék az Krisztusnak szerelméért. [312] Oktató őket arra is, mi módon a testi indulatokat és annak gyarlóságát az okossággal zabolán hordoznák. Megbeszélé nekik, miképpen a gonosz ellenség a tiszta lelkeknek mindenkor titkos lest vetne, és hogy mindenkor inkább szokta kísírteni a szenteket, mint a világiakat. Végezetre azt akará Szent Klára anyánk, hogy az ő leányi egynéhány órát a kézi munkában töltenének, hogy azután annyival buzgóságosbak volnának az imádságban, s alkalmasabbak az isteni malasztoknak elvételére. Nagy volt ez szent házban a jámborság, tökéletesség és az egymás megbecsülése, soha semmi hívságnak nem volt helye e szent nyáj között, sem szóval, sem cselekedettel, és oly igen mortifikálták magokat, hogy magoknak és a világnak éppen meghalván, csak Istennek éltek.

Az ő jó példaadó mesterasszonyok pedig az belső buzgóságra is rövid módokkal tanítván az ő leányit, igen ajánlá nekik a szilenciumot, hogy azzal az ő lelkeknek házát nagy őrizetben tartanák.

Arra is nagy gondja volt a szent anyának, hogy az ő leányi gyakorta hallanák az Isten igéit, és a prédikátorok által lelkekben épülnének.

[313]⁴

[314]⁵

[315] Magának is Szent Klárának kiváltképpen való nagy gyönyörűsége volt a prédikációk hallásában, és olyankor kiváltképpen való módon megemlékezett az ő mennyei jegyeséről. Történék azért egykor, hogy midőn ama nagy híró derék prédikátor, fráter Philep de Adria prédikállana, látá, hogy egy igen szép férfigyermek megállá Szent Klára szűz előtt, őtet gyönyörködtetvén kegyes jelenlétével, melyből a szent szűz meggondolhatatlan nagy vigasztalást vón. Azt kell pedig innen észrevenni, hogy Szent Klára szűz nem volt világi mód szerént igen mély tudományú, mindazáltal igen szerette hallgatni a bölcs és ékesen szóló prédikátorokat, tudván, hogy az ő helyes mondások alatt a léleknek kellemetessége is elrejtve vagyon, és ugyan szokta volt mondani Szent Klára anyánk, hogy minden, aki Isten igéjét hirdeti, annak szavai nagy hasznára vannak a léleknek.

[314] Egykor Szent Demjén templomában egy igen bölcs, tudós, Szent Ferenc szerzetebéli angliai férfiú, ki a szentírásbéli doktor vala, igen derék prédikációt tón, mely prédikációt Szent Klára anyánk az ő szororival együtt nagy buzgósággal hallgatott. Jelen volt ama nagy szentéletű fráter Egyed is, meg akarván azért ez Isten embere próbálni a prédikátor alázatosságát, felkiálta a prédikáció közben, mondván a prédikátornak, hogy hallgasson, és legottan hallgata, és Szent Egyed kezde prédikállani, igen csudálatos szép dolgokat mondván az Istenről az hallgatóknak nagy lelki épületekre. Annak utána fordult a prédikátorhoz, és monda néki, hogy végezze már el, amit ő elkezdett, és a prédikátor legottan elvégezé, amit a fráter elkezdett vala. Ezt látván Szent Klára szűz, igen megörüle lelkében, és monda: Ma bételjesedik a mi Szent Ferenc atyánk kívánsága, ki azt monda: „Azt kívánnám, hogy az én szerzetes pátereim oly alázatosok volnának, hogy az legalábbvaló laikus fráter szavára is prédikációjokat félben szakasztanák.” És tovább úgy mond a szent szűz: Mondom néktek, hogy e prédikátor cselekedetiben sokkal inkább épültem lelkemben, hogysesem ha előttem halottat támasztott volna.

[315]⁶ Egykor kilencedik Gergely pápa némely preláthusok kérésére megtiltá, hogy semminémű egyházi emberek a szűzek klastromához ne mennének, mely tilalmat megértvén Szent Klára, igen visszatetszék néki, látván magát leányival egyetemben megfosztatni a lelki vigasztalásoktól. Mondá azért sok könnyhullatásokkal: Már nem leszen [316] illetlen dolog a mi klastromunknál lakozó frátereket is elküldeni, kik eddig alamizsnát koldultak táplálásunkra. Mert ha megfosztatunk a

⁴ Üres lap.

⁵ Pótlap, szövege a 315. lap szövegébe illesztve található.

⁶ A betoldást követően folytatódik a szöveg.

lelki eledeltől, nem kívántatik a testi táplálás is. És ezeket mondván, legottan mind elküldé az barátokat, kik az klastrom mellett lakoztak, nem akarván, hogy test szerént való gondviselőjök lenne az ő leányinak, ha nincsen lelki táplálások. Megtudá ezt a pápa, hogy Szent Klára anyánk mind elküldte volna magátul a barátokat, legottan megváltoztatá parancsolatját őszentsége, és a dolgot hagyá egészen a szerzet generálisára. Tudni kell azt is, hogy Szent Klára szűz a lelki gondviselés mellett a testi gondviselést sem múlatta el, mert gyakorta éjszaka is felkelvén az ő szerzetes leányit takargatta, és akit a kemény testi sanyargatások miatt elbágyadva talált, azokat nyugovásra intette. Ha valamelyik a szüzek közül a kísértetek miatt gondolkodó, szomorú és keseredett volt, félrevitte azt, és nagy szeretettel vigasztalta, sőt egynéhányszor az olyan bús keseredett személynek lábaihoz esett a szent anya, hogy ilyen anyai [317] kegyesség és szánakodás által inkább enyhíthetné fájdalmát az ő leányának. Nem is voltak haszontalanok az ő efféle alázatos és nyájas cselekedeti, mert mennyivel nagyobb hálaadással vették az ő édesanyjok kegyes szeretetét, annál inkább becsülték őtet, és nagyobb buzgósággal követték jó példaadását, és csudálták tökéletes szent életét.

Következik az kilencedik Gergely pápa levele, melyet még kardinális korában írt Szent Klárának, kihez mindenkor is igen nagy ájtatossággal viseltetett, és magát pápa korában is annak imádságában ajánlotta, és segítségét kérte.

Oh, szép alázatosság és egyszersmind követésre méltó példa!

Krisztus helytartója lévén nem átalotta egy szerzetes szűz előtt magát megálalni, jól tudván ez az anyaszentegyháznak hatalmas pásztora, mely nagy munkálkodása volna az isteni szeretetnek Szent Klárában, és mely szabados járulása lehetne a Szentháromság palotájához, kihez képest egykor ez megnevezett pápa, midőn még kardinális volna, ilyen levelet írta Szent Klára anyáknak:

Az Krisztusban szerelmes húgunknak [318] és az üdvözülendők számát többítő anyának, a Szent Klárának, úgymint a Krisztus Jézus szolgálójának. UgoLinus, egy nyomorult bűnös és ostiai püspök ajánlja magát, és valamiben vagyon, és következendőben lehet.

Az Úrban nekem szerelmes húgom, azon üdőtől fogva, melyben kénytelen-ségből lett távozásom, engem megfosztott a te szent szavaidnak hallásától és azzal minden öröömöm alkalmatosságától, mellyel veled a mennyei kincseket konferáltam. Szomorú azolta az én szívem, és a könnyhullatásoknak bővségét s a fájdalomoknak oly nagy terhét érzem, hogy ha a Krisztus lábainál az ő kegyessége szerént vigasztalást nem lenék, olyan szorongatásban jutottam volna, hogy abban a lelkem is elfogyatkozott volna, és nem is ok nélkül, mivel azon örömtől megfosztattam,

mely származott a mi Urunk Krisztus emberré létére s ez földön való jelenlétére veletek való beszélgetésimből. Midőn veletek konverzálkodnám az húsvéti innepekben, majd hasonlóan lőn dolgom, mint az apostoloknak, kiktől az Úr az ő keserves kínszenvedése és halála által eltávozván, [319] nagy szomorúságra jutának, így én is te távolléted miatt vigasztalás nélkül vagyok. Jóllehet, hogy midőn néha a te tökéletességedről és a te szerzetednek keménységéről elmélkedtem, nagy bűnösnek tartottam magamat. De most megismerem azt is, hogy az én bűneimnek terhe és sokasága oly nagy, hogy azokra nézve nem vagyok méltó az ő választottal társalkodnom, ment lévén a világi foglalatosságoktól, hanem ha a te imádságid és könnyhullatásid nyerek meg bűneimnek bocsánatját, ennek okáért a lelketem tebeled helyeztetem, és azt úgy ajánlom néked, valamint az Úr Krisztus magát, szent keresztfán az ő lelkét szent atyjának ajánlotta, hogy az utolsó ítéletnek napján érettem számadó légy, ha gondos és szorgalmatos nem leszesz üdvösségemről, mert minden kételkedés nélkül elhiszem, hogy a felséges Bíró előtt mindazokat megnyerheted, valamelyeket imádságod és buzgó könnyhullatásid által kívánsz megnyerni. Én mostanság nem megyek Assisium felé, de ha üdöm leszen, reménylem, hogy a te és a te szororid látogatására elmehetek. Köszöntöm [320] Ágnest, a te kedves öcsédet, és mind a több Krisztusban kedves hűgaimat.

Itt kezdetik, mi módon

konfirmáltatott meg a Szent Klára anyánk első regulája

Teljes lévén Szent Ferenc atyánk a Szentlélek malasztjával, annak ereje által regulát avagy életnek formáját szerzé Szent Klárának, és mindazoknak, akik azt követni akarnák. Hogy pedig a dolog jobban menne véghez, a generalis kapitulumban szerzé a regulát, mely hasonló volt a kisebb atyafiak regulájához. Ezen regulát azért a Szentatya az ostiai püspöknek, Ugolinusnak, mint a szerzet protektorának eleiben adá, és ez Ugolinus kardinál azután kilencedik Gergely pápa volt. Ennek azért eleiben adván az összeszerzett életnek formáját, jól megvizsgálá azt a püspök, és látván felettebb való szegénységnek s kemény életnek nehéz voltát, nem konfirmálá azt valamely bullával, hanem csak szóval és auktoritásával. Ezen első [321] regulát pedig a Szent Klára szerzetesi mindaddig megtartották, míg Krisztus Urunk születése után ezerkétszáznegyvenöt esztendőben írának. Ezen esztendőben azért az említett pápa némely preláthusok és azon szerzetbeli némely abbatisszák kérésére megváltoztatá a regulát, és nevezé a második regulát az Szent Demjén házánál lakozó bérekesztett szüzek rendinek. Ezen regulában pedig

kiváltképpen a szegénység fogadása iránt diszpenzált a pápa, megkönnyebbítván azt, és ennek konfirmációja avagy megerősítése az említett 1245. esztendőben lett Franciaországban, Leon városában. Megértvén Szent Klára anyánk a pápának diszpenzációját, igen megszorodék mind az ő leányival együtt, mivel igen nagy buzgósággal viseltettek a szent szegénységhez. Itten pedig nemcsak azoknak adatott a diszpenzáció, akik azt kívánták s kérték, hanem még azok is kényszerítettek felvenni, akik nem kívánták, kire nézve jobban informáltatván a pápa a dolgokrúl, legottan a szerzet generálisát és a provincia pátereit egyben gyűjtvén megparancsolá, hogy a Szent Demjén [322] egyházánál lakozó Szent Klárát és annak apácáit és a következő abbatisszákat semmiképpen ne kényszerítsék az új regulának megtartására, hanem azt akarja, hogy Szent Ferenctúl adatott és kilencedik Gergely pápátúl megerősített első regula minden időben erősen megtartatnék, melynek megerősítésére parancsolatot is adott az ostiai kardinálisnak, úgymint a szerzet protektorának.

*Következik Innocentius pápa bullája, melyet Szent Klára
kérésére adott, hogy az ő szerzetesi semmi tulajdonost ne bírnának*

Innocentius püspök, az Isten szolgáinak szolgálja, Krisztusban kedves leányának, Klárának és mind több szororoknak, kik Assisiumban vannak, és Szent Demjén klastromában lakoznak, és következőben lakni fognak, üdvösséget kíván, és apostoli áldását adja.

Tudva vagyon, hogy ti mindnyájan egyedül az Istennek kívántok megadatva lenni, és hogy még csak a mulandó dolgok gondolatit s kívánságit is teljességgel megfojthatnátok magatokban, minden javaitokat eladván, azoknak árát a szegények közé osztottátok, és eltökélt [323] szándékkal vagytok, hogy tulajdonul semmit ne tartsatok, követvén annak nyomdokát, aki miérettünk szegénnyé lett, aki igaz út, igazság és élet. Ettől pedig, úgy látom, el nem rettent benneteket az mulandó dolgokban való megszűkölködés és fogyatkozás, jól tudván, hogy a ti mennyei jegyestek bal kezét fejetek alatt tartván támogatja a ti bágyadt testeteknek erőtlenségét, kit az ő szerelméért a lélek alá vettetek. Azért az Úr, aki az égi madarakat táplálja, és a mezei virágokat ékesíti, reátok is gondot visel az örökkén valóságban, midőn tikteket jobb karjával általölelvén teljességgel átalváltoztat önnön magában. Mivelhogy azért alázatosan könyörögtetek nekünk, hogy a szegénység megtartása iránt való szándéktokat az apostoli konfirmációval megerősítsenék, íme, kérésteknek eleget teszünk ezen levelünk ereje által, úgy pedig, hogy senki ne kény-

szeríthessen benneteket valamely világi jóknak tartására. Ha pedig valamely szűz ezen eltökélt szándékában meg nem maradhatna, ne lakjék köztetek, hanem vitessék más helyre. Azt is ezen levelünk által mindeneknek tudtára adjuk, hogy tiltjuk mindeneknek, akár [324] minémű rendbéli személyek légyenek is, senkinek ne legyen szabad a ti klastromotokat megkísérteni, megvesztegetni vagy megbántani, és ha valamely személy, akár egyházi, s akár világi legyen, tudván és megértvén ezen mi parancsolatunkat, és mégis vakmerőképpen ellenkezőt merne cselekedni, ez ilyen személy, minek utána háromszor megintetvén, mégis abban nem hagyná a dolgot, és parancsolatunknak illendőképpen nem engedne, tehát efféle személy az ő tisztitúl és becsületitúl megfosztassék, és az Isten ítéletire hagyattassék az ő gonoszsága, és az Úr Jézus Krisztus szentséges testének vételétül megfosztassék, és az ítéletnek napján az Isten bosszúállására valónak ösmertessék. Néktek pedig, és akik ezt a helyt az Úr Jézusban szeretni fogják, adja az Úr az ő szent áldását és békességét, hogy a ti jóságos cselekedetek gyümölcsét elvehessétek, és a kemény ítéletnek napján az örök boldogságot elnyerhessétek. Amen.

Ugyanazon szentséges pápa más bullát is adott

Szent Klára anyánk kérésére az első regulának [325] megerősítésére, mely költ Assisium városában, augusztus havának 8. napján, az ő pápaságának 11. esztendejében, mely ezenképpen vagyon

Innocentius püspök, az Isten szolgáinak szolgálója, a Szent Demjén klastromában lakozó Klára abbatisszának és az több Krisztus Jézusban kedves szororoknak üdvösséget és apostoli áldást kíván.

Minden illendő kívánságokat meg szokott hallgatni az Apostoli Szék, és bővésegesen meg is szokta segíteni a szent dolgoknak véghezviteléhez, megértvén azért a ti alázatos könyörgésteget, kívánván azon első regulának megerősítését, melyet Szent Ferenc adott néktek, kit ti is nagy jó kedvvel felvévén, megegyezett lélekkel a legnagyobb szegénységnek megtartására fogadással köteleztétek magatokat, és ugyanezen életnek formája a mi kedves atyánkfíatúl, a tisztelendő Ugolinus Ostiensis és velitrensi püspök úrtól is approbáltatott, amint kitetszik az ő levelébül, kihez képest illendő, hogy az Apostoli Széktől megerősíttessék. Tekintetben vévén a ti ájtatos esedezésteget, s látván az említett püspök javallását is a regulának megerősítése iránt, azért ezen levelünk által konfirmáljuk az apostoli hatalommal, hozzátévén szórul szóra a feljebb megírt [326] püspök levelét, ki eképpen következik:

„Ugolinus, az Isten kegyelméből Ostiensis és velitrencsi püspök, az ő Krisztusban kedves anyjának s leányának, Klárának, úgymint Szent Demjén klastroma abbatisszájának és mind több szüzeknek, kik mostanság azon helyben laknak, és kövekezendőben lakni fognak, üdvösséget kíván, és atyai áldását adja.

Mivelhogy Krisztusban, szerelmes leányim, a világot minden pompájával és gyönyörűségivel megutáltatok, és a Jézus Krisztus szentséges anyjának nyomdokait akarjátok követni, ez okáért magatoknak test szerént való rekesztet választottatok, hogy az Úr szolgálatjában annál serényebbek lehetnétek. Dicsírjük azért, javalljuk a ti szent igyekezeteket, és atyai áldással kívánságtoknak eleget akarunk tenni, azért kiváltképpenvaló hajlandósággal jóváhagyjuk s konfirmáljuk az nagy szegénységnek s egységnek módját, avagy életnek formáját, melyet néktek Szent Ferenc mind szóval, s mind írásával megtartani rendelt, és annak utána az apostoli hatalom alá bocsátott.”

[327] De térjünk vissza a Szent Klára életének históriájára. Ez a mi édes anyánk oly kiváltképpenvaló ájtatossággal viseltetett a mi Üdvözítőnk keserves kínszenvedéséhez, hogy valamennyiszter arról gondolkodott, mindenkor megáradtak bővséges könnyhullatási, hol a sebek miatt való keserves szánakodásból, hol pedig a szent kereszt nagy hasznait meggondolván, ugyan olvad vala szíve az örvendetes könnyhullatásoktól. Mindenkor a szent keresztet az ő jegyesével együtt szívében hordozta, és mentül mélyebben általhatotta szívét annak emlékezete, annál több fájdalmokat érez vala a Krisztus kínszenvedésén való sok sírása miatt, melyek között gyakorta magán kívül elragadtatott. Az ő szerzetes leányit is igen oktatja vala az édes Jézus szenvedésének elmélkedésére, és amire leányit tanította, azt maga is nagy jó példaadással elkövette, és midőn tanította leányit a titkos jóságos cselekedetekre s a Krisztus kínszenvedésére, gyakorta könnyben fordultak szemei, melyből könnyen észrevehető az ő nagy belső buzgóságát. A több imádságok között legnagyobb ájtatossága volt a sextához és a nonához, mivel azon időben áldoztatott fel az Úrnak. [328] Egykor midőn a szent szűz nonának idején egyedül imádkoznék, eljőve az ördög, és úgy csapá őtet arcul, hogy azontúl vérben fordulának szemei, és az orcáján megmarada jele a csapásnak. Ő mindazáltal félben nem hagyá imádságát, melyben hogy inkább gyakorolhatná magát, megtanulá könyv nélkül a Szent Kereszt Officiumját, aszerént, amint Szent Ferenc atyánk (úgymint a szent keresztnek kiváltképpenvaló szeretője) előiben adta. Szokása volt e szűznek, hogy mezítelen testén egy kötélövet viselt, melyen tizenhárom csomó volt, és a végére egy követ kötött, és ezt mindenkor a Krisztus Jézus sebei fájdalmának emlékeztire hordozta titkon.

Egy üdőben, nagycsötörtökön, midőn egyéb hái[?] szokása felett nagyobb buzgósággal kívánt volna elmélkedni az ő mennyei jegyesének kinszenvedéséről, elmenvén azért, és magát bezárá szintén azon órában, melyben édes Üdvözítőnk tanítványival a végvacsorát megette, és elkezdé a buzgó elmélkedést az ő imádságos kis kamarácskájában, és midőn a Krisztus vérrel veritékezéséről, megfogásáról, ostorozásáról, halálra való ártatlan szentenciáztatásáról [329] s egyszóval minden kínjairól, melyen gondolkodnék, oly igen gyulladoz vala az isteni szeretetnek tüzétől, hogy abban elragadtatván, huszonnégy óráig minden érzékenység nélkül feküdnék, kirül bizonytságot tészén egy szűz, ki őnéki titkosa vala, és azt mondá azon szűz, hogy azon üdő alatt, míg el volt ragadtatva Szent Klára anyánk, valamennyiszer az ő kamarácskájában bétékintett, mindenkor az égben fordított szemmel találta mozdulhatatlanul, s nem különbnek látszott, mintha a megfeszített Jézussal ő is megfeszítettet valna. Azonban elmúlván a nagypéntek, és a nagyszombat éjszakája kezdődvén eljőve megint az említett szűz, mint hív leánya az ő édes anyjának, és gyertyát vivén magával, kezdé nézni, mit mívelne az ő szent anyja, tehát mégis olyan állapotban találá, amint hagyta vala, akkor azért kezdé őtet serkengetni, mondván: Édességes Anyám, térj magadhoz, és vidd véghez a mi Szent Ferenc atyánk hagyását, hogy tudniillik soha csak egy napot se múlass el, melyben egy keveset ne ennél. Ezen szókra magához tére Szent Klára, és látván a gyertyavilágot, mondá: Leányom, mecsez most a gyertyával nappali üdőben? Felele a szoror: Édes Anyám, éjszaka vagyok, és már elmúlt a nagypéntek. Akkor monda a szent anya: [330] Oh, áldott álom, kit most aludtam, és amelyet régen kívánt az én lelkem, most megadta nékem az Úr. Néked pedig, szerető leányom, parancsolom, hogy ez dolgot, még én élek, senkinek ne jelentsed.

Ki mondhatná meg, mely igen tetszett az Úr Istennek Szent Klárának a szent kereszthez való ájtatossága, melyet sok csudákkal is bizonyított, sokakat meggyógyítván e szent szűz a szent kereszt jelével. Egykor a többi között volt egy István nevű fráter, ki nagy szomorúságban és szorongatásban vala. Küldé őtet Szent Ferenc atyánk Szent Klárához, hogy a szent keresztel megáldaná őtet. Kíért midőn a szent szűz imádkoznék, azután keresztet formála reá, és meghagyá néki, hogy az ő imádságának helyén aludnék ki egy álmod, melyet megtévén a fráter, azután felkele, és nagy vigasztalással méne Szent Ferenchez. Ezen dolog pedig abban az üdőben történt, melyben már Szent Klárának édesanyja, Hortulána asszony is apáca volt, mert özvegységre maradván az istenfélő asszony, az ő kedves két leánya társaságában adá magát, bérekeszkedvén a klastromban, mint egy valami drágalátos kertben.

[331] Spoleto városában volt egy Mátyás nevű háromeztendő gyermek, ki magának egy kövecskét tett az orrában, melyet semmi módon azután ki nem vehetett, ki miatt halálos veszedelemben kezdte forogni, ezt azért Szent Klára szűzhöz vivék, ki midőn a szent keresztet reá vetette volna, legottan meggyógyula, kiesvén orrából a kövecske.

Vala egy más gyermek is, kinek hályog lévén a szemén, vitették Szent Klára anyánkhöz, kinek midőn szemét illette volna reávetvén a keresztet, azután monda: Vigyék ez gyermeket az én anyámhoz, hogy ő is keresztet vessen reá. Mely meglévén, leesék szemeiről a hályog, és a gyermek meggyógyula. Mely csudát Szent Klára az anyjának tulajdonított, amaz pedig arra magát méltatlannak ítélte.

Azon klastromban, melyben Szent Klára lakozott, volt egy Beneventa nevű szoror, kinek tizenkét egész esztendeig aposztéma volt a hóna alatt, és öt lyukból folyt belőle a rútság. Ezen szerzetes leányán könyörüle végtére a szent anya, és szokott orvosságát úgymint a szent imádságot elővévén, és azután a szent keresztel megjegyezvén a beteget, levévé sebérül a flastromot, és legottan meggyógyula a szoror.

[332] Egy Amáta nevű szűz vízi betegségekben lévén tovább esztendőnél ugyanazon nyavalya miatt, igen nehéz oldalfájást és hideglelést is szenvedett, ki látván a könyörületes anya, igen ájtatos imádsággal könyörge a betegért az ő édes Jézusának. Annak utána a szent kereszt jelét formálá a betegre, ki legottan meggyógyula.

Más szoror pedig két esztendeig éppen elvesztette vala szólásának hangját, ki miatt csaknem éppen megnémula. Midőn azért egykor Nagyboldogasszony éjszakáján nyavalyás voltáért igen búsulna, jelenést vőn, hogy Szent Klára meg fogná őtet segíteni, alig várja vala azért a napnak virradását, legottan elméne a szent anyjához, kérvén őtet, hogy áldaná meg őtet a szent keresztel, melyet megtévén a szent szűz, legottan megtére szólása a betegnek.

Egy Krisztina nevű apáca sok ideig az egyik fülére nem hallott, ennek is fejére vetvén a szent keresztet és fülét illetvén meggyógyítá.

Volt egy Andrea nevű apáca, kinek midőn halálos torokfájása volna, igen békételenül szenvedte azt, ki bizonyára csudálatos dolog, [333] hogy oly szent gyülekezetben és annyi Istenszerető, buzgó lelkek között is találkozott egy meghűlt lélek. Ez azért egyébkori tűrhetetlensége felett egyik éjszaka kezdé magát fojtani, gondolván, hogy azzal torkának daganata eloszlanék. De oh, hiában valóság, midőn ember magátul az Isten akaratját erővel akarja távoztatni, kit végbe vinni lehetetlen. Úgy lón Andrea szűznek is dolga, mert midőn a daganatot kezdé szorítani, kevésben múlték, hogy magát meg nem fojtá, ki meg is lett volna, ha Isten

Szent Klárának meg nem jelentette volna. Legottan azért egy szorort híva magához a szent anya, hagyván neki, hogy Andrea szorornak sietséggel vinne egy meleg tyúkhasznát, és annak utána vezetné őtet hozzá. Elméne azért a szoror, és ímé a beteget holt elevenen találá, kivel nagy nehezen megitatván a tyúkhasznát, azután Szent Klarához vezeté, monda pedig neki a könyörületes anya: Nyavalyás szoror, valld meg az Istennek, amit akartál vala művelni, és ismérd meg, hogy amely egészséget magad kezei által keressz vala, inkább megadhatja azt néked az Úr Jézus Krisztus. Változtasd azért jobbra gonosz életedet, mert a betegségből, mely ezután reád következik, meg nem gyógyulsz. [334] Ez szók által magában szállván a beteg, megváltoztatá életét, és azon nehéz betegségből meggyógyula, de annak utána megint megbetegedvén, a Szent Klára jövendölése szerint meghala.

Egykor igen sok beteg apácák lévén, kik mind egy helyben ugyan, de különböző nyavalyákban feküdvén, meglátogató őket a szent anya szokása szerint, és az rendelt ovosságokat maga beadja vala nékik, és minek utána ötször vetette volna reájok a szent kereszt jelét, mind meggyógyulának. Ezekből kitetszik, mely nagy tehetsége volt Szent Klárának a szent kereszt ereje által, mely áldott fát mindenkor szívében hordoz vala.

Midőn egykor igen kihíresedett volna, mennyi csudákat tenne Szent Klára anyánk a szent kereszt ereje által, azért nemcsak prelátusok, kardinálisok s egyéb főrendek kívánják vala őtet látni és vele beszélteni, hanem még maga a szentséges pápa is szemben akara véle lenni. Elméne azért egykor Innocentius pápa Szent Klára klastromához, hogy a szent szűztől, mint a Szentlélek szekretáriusától a mennyei titkokat hallgathatná, és véle konverzálkodhatnék. Kezde azért a Pápa beszélgetni az [335] szent szűzzel, és nagy sok vigasztalásokat vőn tőle. Azonközben elkészítettvén az ebéd, parancsolá a szorgalmatos anya, hogy a kenyérnek egy része a szororok számára letétetnék az asztalra rend szerint. Olyan gondolattal vala pedig Szent Klára, hogy a pápa megáldván a kenyeret, azt ő azután eltétetné, és nagy ájtatossággal megtartaná. Elvégeződvén azért a beszélgetés, esék Szent Klára anyánk a pápa lábaihoz, kérvén alázatosan őszentségét, áldaná meg a kenyereket, a pápa pedig mondá: Szerető leányom, nem tészem azt, hanem inkább azt akarom, hogy te áldjad meg a szent keresztnek jelével. Akkor felele a szent szűz: Megbocsásd nekem, szentséges atyám, de a Krisztus helytartójának jelenlétében azt művelnem nagy bátorság volna. Felele a pápa: Nem tulajdonítatik bátorságnak, mert én parancsolom neked, a szent engedelmesség ereje, hogy a kenyereket megáldjad. Legottan felemelé kezeit ez az engedelmes szűz, és keresztet vete a kenyerekre, és ímé, oh, csudálatos történet, mert a kenyéren a kereszt formája épen megmarada mindenek láttára. Ezt látván a pápa igen csudálkozék, és dicséré az

Istent. A kenyérből pedig mind a pápa, s mind a véle lévők elvivének, és annak [336] egy részét ájtatossággal megevék, a többit pedig relikvia gyanánt eltették. Annak utána a pápa megáldván Szent Klára anyánkat mind az ő leányival egyetemben, lakóhelyében méne.

Ez a Krisztus jegyese pedig naponként nevelkedvén a jóságos erkölcsökben és sok nyavalyákat szenvedvén, mindeneket panasz nélkül tűrt úgy, hogy egyéb nem hallatnék az ő szájából, hanem csak az isteni dicséretet, hálaadások. És már eltelvén az ő betegeskedésének huszonnyolc esztendeje, s negyven esztendőt töltvén a sanyarú életben böjtölésekkel s egyébféle gyötrelmekkel, elégségesen megpallérozta volna ártatlan gyenge alabástrom testét, és az egész anyaszentegyházat jó illatú balzsammal bétöltötte volna. Sok hív lelkeket jó példájával a Krisztus Jézus szerelmére hozván úgy tetszék azért a mennyei gazdának, hogy hív szolgálójának sok fáradságát megjutalmazná, annak okáért megsúlyosítá nyavalyáját, és elközelíté végső órája. Minek előtte pedig az meglenne, úgy akará Isten, hogy az ő jegyese a pápától meglátogatatták, ezzel öregbítvén az ő becsületit. Akkorban pedig a Római Szék Franciaországban volt helyheztetve, Leon városában. [337] Napról napra nehezedvén a szent anya betegsége, az ő leányinak szívét általjárja vala a fájdalomnak töre, és igen nagy keserűségben valának mindnyájan.

Történék azért a szent szűz halála előtt, hogy Szent Pál klostromában egy Szent Benedek szerzetebéli szoror látást láta, és úgy tetszék néki, hogy azon klostrom lakosi mindnyájan a Szent Demjén klostromában Szent Klára anyánk látogatására mentek volna, és midőn mindnyájan körülötte volnának, búsulván az ő halálán. Tehát a szoror tekintte Szent Klára ágya felé, és ímé láta egy igen szép asszonyt az ágya fejénél állani, ki mondá: Ne sírjatok leányim, mert ez beteg meg nem hal addig, míg meg nem látogatja őtet az Úr a tanítványokkal egyetemben. És ez látás jelenti vala a pápának az kardinálisokkal együtt Szent Klarához való menetelét. Azonban a római udvar Perusban költözék, az hol már nagy híre vala Szent Klára anyánk halálos betegségének, melyet megértvén az Ostiensis kardinál, ki tiszti szerént is a szent szűznek atyja, oltalmazója és igaz jóakarója volt, elméne azért oly kedves leányának látogatására, akarván őtet a szent szakramentumnak megadásával örvendeztetni és az örök élet útjához készíteni, s egyszersmind a szerzetes szüzeket is ily fájdalmas [338] keserűségekben egy prédikációval megvigasztalni. Ki midőn odaérkezett volna, nagy becsülettel fogadá őtet Szent Klára anyánk, és kéré őtet a Krisztus Jézus szerelméért, hogy el ne hagyná az ő szerzetes nyáját, hanem mindenkor kegyelmesen oltalmazná őket. Azon is kéré a kardinálist, hogy a szentséges pápának is ajánlaná az ő szerzetét, és nyerné meg, hogy a kardinális gyülekezettől erősítették meg az ő rendelése, legkiváltképpen, hogy a szegénység

tőlök minden időben megtartassék. Mindezeket megígéré a kardinál, s híven meg is tartá.

Annak utána csakhamar a pápának is hírévé lőn, hogy Szent Klára halálához közelgetne. Elméne azért mind a kardinálisokkal együtt Szent Demjén klostromában, hogy az Isten kedves szolgáját meglátogatná, tudván már az ő szent életét, kire nézve személye szerént való jelenlétével akará őtet feltisztelni. Odaérkezvén azért a pápa, ki az negyedik Innocentius vala, bémenne azon szobában, melyben Szent Klára fekszik vala, és az ágyához állván kezeit nyújtá néki, hogy megcsókolná, ő pedig a nagy alázatosságtól viseltetvén azon kéré a pápát, hogy engedné lábait is megcsókolni. [339] Látván a pápa ily buzgó kívánságát s nagy alázatosságát, nem akará kedvét szegni, hanem leülvén, odanyújtá lábait, kit midőn Szent Klára nagy alázatossággal megcsókolta volna, kéré töredelmességgel bűneinek bocsánatját. Kinek felele a pápa: Adná Isten, szerelmes leányom, hogy énnékem volna olyan szükségem az bűnbocsánatra, mint tenéked. De hogy kérésednek eleget tegyek, íme, teljes hatalommal oldozlak téged, és atyai áldásomat adom néked. Ezeknek utána elbúcsúzó a szentséges pápa. Szent Klára anyánk pedig fordulván az ő leányihoz, égben emelt szemmel és összetett kézzel monda: Dicsíriétek az Urat, szerelmes leányim, ki e mai napon oly nagy kegyelmét mutatta hozzám, hogy az ő helytartóját személye szerént láthatnám.

Látván pedig a szüzek, hogy az ő édes anyjok napról napra nehezédnek, oh, ki mondhatná meg az ő nagy keserűségeket. Szüntelen azért az ő ágya körül valának, sem éjjel, sem nappal el nem távozván tőle, sem ételekkel, sem italokkal nem gondoltak, csak a sírás lévén minden eledetek. Ezen kesergő lelkek között pedig az ő öccse, Ágnes mindenek felett leginkább kesergett, szüntelenül való keserves könnyhullatásokat öntvén az ő szerel[340]mes nénjének haláláért, ki noha elküldetett volt Szent Klárától Florentiában, de hallván annak halálos betegségét, visszaméne Szent Demjén klostromában, éjjel-nappal szolgálván az ő édes nénjének, el nem távozik vala őtőle, kimondhatatlanul siratván őtet szüntelenül, és azon kéré, hogy ne hagyná el őtet. Szent Klára pedig hozzája fordulván nagy kegyességgel monda néki: Szerelmes öcsém, Ágnes, vigasztaltassál meg, és ne keseregi ily felettébb, mert az Úr akarátja, hogy tikteket elhagyván őhöz menjek. Szűnjél meg azért a sírástól, és én bizonyossá tészlek, hogy az Úr hamar elgyün téretted is, de még haláloed előtt meglátod őtet a testben. Ezen jövendölés pedig be is teljesedett. Szent Klára szűz azért mindenekben a jó anyák szokását akarván követni, nemcsak vigasztalá az ő leányit, hanem meg is áldá őket, ezenképpen mondván:

Az teljes Szentháromság nevében. Amen. Szerelmes néném, adja az Úr nektek az ő szent áldását, és az ő szemeit kegyelmesen fordítsa reátok, könyörüljön

rajtatók, és adjon békességet néktek és mindazoknak is, akik a jövőben a mi [341] gyülekezetünkben jünek, és az ilyen szent szegénységben megmaradnak. Én, Klára, a Jézus Krisztusnak szolgálója és Szent Ferenc atyánknak kised plántája, s néktek méltatlan anyátok, kérem az Istent, a mi édes Megváltónkat, hogy az ő szent anyja és Szent Mihály arkangyal, s mind a több angyalok és mennyei szentek érdemeért, ezen néktek adott áldásomat megerősítse mennyben és a földön. Adván néktek e földön az ő szent malasztját, és mennyben megöregbítvén a ti érdeme-
teket, ímé azért, szerelmes leányim, az én áldomásomat adom tinéktek életében és holtom után is, és azt mindannyira adom, amennyire adhatom, s még inkább, hogysen amint adhatom. Az Úr áldása légyen rajtatók! Amen.

Ilyen anyai áldásnak elvégezése után elközelgete életének utolsó napja. S noha csudálatos dolog volt, hogy tizenhét napig éppen semmit nem évén, mégis annyira megerősítettet az Úrtól, hogy mindeneket, akik látogatására mentek, vigasztalta, és az Úr szolgálatára intette. Meg nem szüntek a kardinálisok, püspökök és egyéb prelátusok látogatni őtet. Azok közül egyik szerzetes ember inti vala őtet a békességes tűrésre, kinek Szent Klára nagy víg [342] kedvvel és hangos szóval megfelelvén monda: Szerető atyámfia, minék utána én az Isten malasztját Szent Ferenc atyám közbenjárása által megemertem, tudjad, hogy attúl fogva nékem semminémű kín vagy penitenciatartó cselekedet és akárminémű súlyos nyavalya is nehézne nem tetszett.

Azonban ez a boldog szűz észreuvé, hogy az Úr már őhöz közele, és az ő lelke már csak a kapuban volna, azt akará, hogy a legszentebb fráterek őhöz menjenek, és őnéki az Úr Jézusról beszélvén, az ő szent szerelmében gerjedezhetne. Elmenének azért hozzá egynéhány fráterek, kik között vala fráter Juniper, ki igen malasztos férfiú lévén csudálatos dolgokat szokott volt mondani az Krisztus kinszenvedéséről, mely fráter Junipert látván Szent Klára igen megörüle, s kérdé őtet, ha tudna-e valamely újságot mondani az Istenről. Akkor szólani kezde az Istent buzgóságosan szerető fráter Juniper, nem különben, mintha az ő szíve égő kemence lett volna, kiből valamennyi szó, mindannyi tüzes szikrák származtak, melyek a beteg szűznek szívét nem kevésse gerjesztik vala, s egyszersmind nagy vigasztalást is vón az ő boldog lelke. Jelen voltak a többi között [343] Szent Ferenc atyánknak két társa is, úgymint fráter Angyal, ki igen szomorú volt, mindazáltal a többit vigasztalta, és fráter Leó, ki igen együgyű férfiú volt, és szüntelen a Szent Klára ágát csókolgatta. Az ő leányi pedig sírnak vala vigasztalhatatlanul, látván, hogy majd árvaságra maradnának, elmenvén tőlök az ő szerelmes anyjok, kinek kegyes vigasztalásit tovább nem vehetnék, kire nézve ugyan meghervad vala orcájok a felettébb való bánat miatt. Látván azért őket oly igen siránkozni az ő édes

anyjok, kegyesen néz vala reájok, és amint lehetett, vigasztalta őket. Végére fordula magához, és az ő lelkének kezdé csendesen szólani magában, mondván: Menj ki, én lelkem, menj ki bátorsággal, mert jó kalauzod léssen, mivel aki téged teremtett, az meg is szentelt, s mindenkor megtartott, inkább szeretvén téged, hogysen az anya szereti az ő gyermekét. Áldott légy azért, Uram, mindenekért.

Ezeket mondván, látá egyik szoror, hogy az szent szűz valamit mondana szájával, kérdé, mit beszél, felele Szent Klára: Az én áldott lelkemmel beszélek. Akkor pedig már közel vala az ő mennyei jegyese, azért monda a szorornak: És te nem látod-é a dücsőség királyát, melyet én látok?

[344] Azon közben egy apáca, ki igen sír vala, tekinté a ház ajtaja felé, és ilyen látást látá, hogy egy igen szép processzió gyűne, mely mindazon szüzekből állott, kik mindnyájan fehér aranyas ruhákban valának öltözve, arany korona lévén a fejeken, a processzió közepin pedig megyen vala a szüzek királynéja, ki a többinél sokkal szebb és ékesb vala. A fején drága császári korona lévén, előtte pedig oly nagy fényesség volt, hogy a sötét éjszakát is nappá változtatta. Ez a szép királyné azért legottan Szent Klára anyánk ágyához álla, és azt mint az ő szent fiának kedves jegyesét mind ágyastúl általölelé igen nyájasan és édesdeden, és ilyen módon marada mindaddig, míg boldog lelkét kiadá, mely augusztusnak tizenkettődik napján volt. Akkor azért a mennyei dücsőségben viteték a mi édes szent anyánknak lelke, és az örök élet koronájával megkoronázták.

Oh, szerencsés általmenetel, oh, boldog halál!

Ki a mulandó életből az örök dücsőségben vitetett, és aki ez a földi szarándokságban kevés étellel élt, most a Krisztus Jézus asztalához ültetett, és az alávaló ruha helyett paradicsomi ékes ruhákban öltöztetett, az ő buzgó óhajtsái s fohászokdái most jutottak céljukhoz, és már színűl színre látván az Istent, az ő országának örököse lett. Nékünk pedig szent élete példáját hagyta, hogy mi is a világ mulandó örömet elhagyván az örökké tartó örömré juthatnánk.

[345] Minek utána már a szent szűz az ő áldott lelkét teremtőjének adta volna, legottan az egész várasban elfutamék híre, és a váras népe seregestül mégyen vala a Szent Demjén klastromához úgy, hogy merő pusztán hagyák a várast. Mindenektől pedig szentnek kiáltaték, és sírás közben egyelledett szóval mondnak vala: Bizonyára igaz Krisztus jegyese vala ez. Látván azért a váras fő tisztei az nagy tolongást, vitézeket rendelének, kik egész éjszaka fegyveres kézzel állanának, félvén, ily nagy kincstől meg ne foszthatnának. Másnap elérkezék a pápa is egész udvarával, kit számlálhat[atlan] sereg követ vala. Menének azért Szent Demjén egyházához az isteni szolgálatnak ideje lévén. Akkor a fráterek szokás szerént halottas misét akarának kezdeni, de a pápa nem engedé, hanem azt akará, hogy a szüzekről való

misét mondanák, mellyel azt akará jelenteni, hogy őtet mintegy megtemetése előtt akarná kanonizálni. Elvégeződvén azért a mise, legottan az ostiensis kardinál egy igen szép prédikációt tőn, kinek témája az vala: Vanitas vanitatum, et omnia vanitas, azaz hívságoknak hívsága és mindenek hívsága, [346] és azon közben igen dicsíri vala ezt a világmegutáló szűzet. Elvégeződvén azért az isteni szolgálat és minden éneklések, nem tetszék a városiaknak, hogy ily drága kincs messze volna a várastúl, azt akarák, hogy bévitetnék a városban. Ily szándéjkokat ezért megjelenték a pápának s mind a kardinálisoknak, kik legottan megegyezvén azon, igen szép processzióval elvivék a szent testet a városban, Szent György mártír templomában. Jelen volt a processzióban az pápa és a kardinálisok, püspökök és egyházi rendek, akik psalmusokat s egyéb isteni dicsíreteket sokféle muzsikák zengési között énekelnek vala. Azt pedig tudni kell, hogy az említett Szent György templomában Szent Ferenc atyánk teste is legelőször tétetett le, azokáért illendő volt, hogy Szent Klára anyánk teste is ott tétetnék le, mivel ez szent atya az élet útját mutatván éltében ez szent szűznek, úgy látszott, mintha holta után is néki helyt készített volna.

Már letétetvén nyilván a szent test a templomban, meg nem mondhatni, mely számlálhatatlan népség [347] gyülekezék oda, még a városokrúl és falokrúl is, kik mindnyájan magasztalják és dűcsóítik vala az Istent, mondván: Bizonynal szent, bizonynal dűcsóséges ez a szűz, ki most az angyalokkal örvendez mennyégben, e földön pedig tiszteltetik az emberektúl. Oh, te áldott szűz, könyörögi érettünk az Úrnak, és nyerj nekünk békességet és üdvösséget!

Holt meg Szent Klára anyánk Krisztus Urunk születése után 1253. Esztendőben, augusztus havának tizenegyedik⁷ napján, töltvén a szerzetes életben negyven esztendőt, maga pedig hatvan esztendős volt. Az ő temetése 12dik Augusti tartatott, az mely nap szokta az anyaszentegyház az ő ünnepét szentelni.

Szent Klára anyánk holta után való csudatételeiről

Jöllehet, hogy ez szent szűznek az ő teljes élete elég bizonytságot adott az ő nagy szentségéről, és holta után is mindenkétül szentnek kiáltatott. Példának okáért, Keresztelő Szent János egy csudát sem tett, mindazáltal nem nagyobb szentek nálánál azok, akik sok csudákat tettek. Ezt meggondolván, ki-ki elhihet vala, hogy Szent Klára is tökéletes életet viselvén [348] ez földön, a szentek számában érdemlett lenni mennyországban. Mindazonáltal tudván Isten a mi gyarlótságunkat,

⁷ A szöveg korábban tizenkettedikét ír.

aszerént akart tenni az ő kedves szolgálójával is. Úgy tetszék azért az isteni felségnek, hogy akit ő ez világnak megvilágosítására adott vala szent élete példájával, holta után is csudatételekkel fényeskednék, hogy azáltal mindeneknél világosan volna ez szent szűznek nyilvánvaló szentsége, nem lévén senkinek alkolmatossága a kételkedésre. Mi is azért a csudatételekből egynéhányat előhozunk.

Volt egy Jakab nevű ifjú, ki nem annyira vala test szerént beteg, mint lélek szerént meg lévén szállva a gonosz lélektől, kitől igen gyötörtetik vala, melyre nézve ez ifjú néha a tűzben, s néha a vízben ugrott, hol pedig hirtelen a földre esett. Néha a köveket úgy harapdálta, hogy a fogai is eltöredeztek, egynéhányszor a fejéből és testéből magának vért bocsátott. Az testét sokszor annyira kétrét hajtotta, hogy a lábát a nyaka körül vetette. Ilyen módon gyötörtetvén nyavalyás ember, volt két erős férfinak gondja véle, hogy megtarthatnák, hogy csupa mezítelen ne vetkőznék, vagy magát meg ne ölné. Ezt azért sok orvos[349]doktorok minden tehetségekkel meg akarák gyógyítani, de mindhiában lőn igyekezetek. Azért az ő atyja, ki Guidalotusnak hívatott, Szent Klára esedezéséhez folyamodék, és segítségül híván őtet monda: Oh, dücsőséges szent szűz, ímé, hozzád jöttem, és kérék téged, nyerd meg az én fiam egészségét. Ezeket mondván elméne teljes bizodalommal, és fiát elhozván, leülteté a szentnek koporsójára, ki legottan megszabadula a gonosz lélektől, és éppen meggyógyula.

Egy Alexandria nevű asszony, ki Perusiában, egy faluban lakott, a gonosz lélektől felettébb gyötörtetvén sok illetlen dolgokat elkövetett, hol madárrá változtatván őtet a gonosz lélek, hol elrepítvén Tebre nevű folyóvíz mellé, egy fára szállította. Ez a nyomorult asszony az ő bűne miatt egyik kezére meg is csonkula, és az egyik oldala éppen érzékenységtelen vala, mellyekre nézve, noha sok orvosságokkal akará magát gyógyítani, de semmit nem használa. Végtére Szent Klára anyánk koporsójához méne, és bűneit teljes szívéből szánván-bánván, nagy töredelmességgel segítségül hívá a szent szűzet, és legottan hármas nyavalyájából meggyógyula, úgymint csonka keze megigyenesevén, oldala [350] érzékensége megtérvén, és az ördög gyötrelmétől éppen megszabadulván. Ugyanazon helyben egy más megszállott asszony is volt, ki is Szent Klára érdeme által megszabadula.

Egykor egy francia ifjú egyebek társaságában a római udvarhoz akara menni. Útjában megbetegedék annyira, hogy eszétől is megváln, egész testében igen utálatossá lett, és oly nagy erővel hányja-veti vala magát, hogy senki őtet meg nem tarthatta. Látván azért az ő társai ily hertelenül esett iszonyú nyavalyáját, igen szánakodnak vala rajta, és kezdének egymás között beszélgetni, hogy mi módon vihetnék őtet szűz Szent Klára koporsójához, melyet hogy végben vihetnének, egy

halottas koporsóban zárak őtet, és úgy vivék a szent koporsóhoz, és ottan letétetvén fejenként imádkoznak vala érette, és ímé, legottan meghallgatták imádságok, mert az ifjú éppen meggyógyula.

Spoletom városában vala egy Valentinus nevű ember, ki is kórságos lévén, mindennap legalább hatszor volt rajta a kórság, mindenszer a földhöz vervén őtet, emellett pedig sebes lábai is voltak, ki miatt megsántult, ezt azért az ő [351] atyafiai egy számarra ültetvén Szent Klára anyánk temetőhelyére vivék, ottan őtet az földre leültetvén, az hol két nap és három éjszaka ülve marada. Történék azonban harmadik nap, midőn senki körüllette nem volna, hogy sánta lábait meg akarván mozdítani, oly nagyot pattant, mintha valamely száraz gerenda hasadott volna meg, melyet az őtőle távol lévők meghallván azt gondolák, hogy valamely gerenda hasadott meg, az beteg pedig azon órában meggyógyula.

Ugyanazon Spoletom városában vala egy asszonynak tizenkét esztendő's Jakab nevű fia, ki mind a két szemére világtalan lévén, mástul vezetett. Egykor azért, midőn aki őtet vezette volna, elmaradván tőle, és ő nem látván, egy árokban esék, egyik karját kitörvén, a fejét is összerontotta. Midőn ez a nyavalyás ifjú egyik éjszaka a verniai hídhöz közel lévén aludnék, tehát álmában egy igen szép szűz jelenék néki, ki úgy mond: Oh, Jakab, mért nem gyüsz énhozzám Assisiumban, és ott meggyógyulnál. Az ifjú azért reggel felkelvén teljes csudálkozással megbeszélé a dolgot más két vak társainak, kik mondanak: [352] Atyámfia, nem régen holt meg egy szűz Assisiumban, amelyről mi azt hallottuk, hogy az ő koporsójánál sok csudák történnek az Úr Isten kegyelmességéből. Ezt hallván az ifjú, sieté a város felé, de minthogy messze volt Spoletomhoz, ott egy éjszaka marada, és újjobban az előbbi látást látta, kire nézve már csak alig várja vala, hogy a szent koporsóhoz érkezhetnék. Reggelre jutván elindula mások segítségével, és juta Szent György mártír temploma ajtajához, de a nagy sokaság miatt bé nem mehetvén igen búslakodik vala, hogy hiában fáradott volna. Azonban béesteledvén, és ő igen fáradt lévén, lefekvék a földre, nyugodni akarván, és ímé, csakhamar harmadszor is szózatot halla, mondván: Az Úr Isten jót téssen veled, Jakab, ha bémégy a templomban. Reggel azért megnyittatván a templom, felemelé szavát az ifjú, könyörögvén, hogy őtet is bébocsátának, ki midőn végtére bébocsátatott volna, leveté ruháit, és az övét nyaka körül tévén nagy alázatossággal mégyen vala a szent szűz koporsójához, ájtatosan imádkozván és tiszteletet tévén, segítségül hívá Szent Klárát, és azonban elaluvék, monda azért néki álmában a szent szűz: Jakab, kelj fel, mert éppen meggyógyultál. Ő pedig felserkenvén, egészségben találá magát, szemei világa is megadatván, [353] kit látván az ifjú, dücsóíté az Istent, az egész népet is a Krisztus jegyesének dücsóítására indítván.

Perusban volt egy János de Buoni nevű városi polgár, ki egykor a több városi polgárokkal kiméne a város eleiben, hogy ellenségekkel szemben szállanának, és már a bajvívásra kelvén János polgár egy kővel meghígíttatván, igen megromlék egyik karja, melynek meggyógyítására noha nem keveset költene, de mindhiában lőn. Annak okáért felettébb megbúsulván, és semmi reménysége nem lévén gyógyulása felől, elszáná magában, hogy elmetszetné a kezét. Lőn azonban, hogy jó barátitúl hallá beszélteni, mi módon az Úr Isten sok csudákat tenne Szent Klára szűz érdemiért, kit hallván János, fogadást tőn erős hittel s teljes reménységgel, hogy a szent szűz koporsóját meglátogatná, melyet nem is halasztott. Oda jutván azért a Szent György mártír templomában, földre borula, és egy viasz kezét offerála, kérvén Istent, hogy Szent Klára érdeméért adná meg előbbi egészségét. Alig végezé el imádságát, még a földről fel sem költ vala, tehát egészen meggyógyula a keze, kiért dücsőíté az Istent, ki ilyen csudálatos dolgokat cselekeszik az ő szolgálójának érdeméért.

[354] Castrovitoliában vala egy Petronius nevű ifjú, aki három esztendeig tartó betegsége miatt annyira megemésztődött vala, hogy merő elszáradott és rothadottnak látszott, melyen az atyja nem kevésbé megbúsulván csaknem minden javait fia orvoslására költé, de semmit nem használa, és látván, hogy az emberi segítség megfogyatkozott volna, folyamodék Szent Klára anyánkhoz, és elvivé fiát a szent szűz koporsójához. Odajutván azért, mindketten ájtatosan imádkozának, és ímé, az Úr Isten az ő kedves jegyesének érdemiért meggyógyítá az ifjút, ki felugorván és tapsolván hálákat ada az Istennek.

Egy tízesztendőös férfigyermek születésétől fogva sánta lévén nem járhatott, és ha leesett, maga erejéből fel nem kelhetett. Ezt azért midőn az atyja Szent Ferencnek ajánlotta volna, kérvén buzgósággal, hogy fiát meggyógyítaná, de meg nem hallgatták az Istennek titkos ítéletiből. Azonban híret hallá azon szegény ember Szent Klára csudatételeinek, kire nézve neki ajánlá nyomorult fiát, ki legottan meggyógyula, hogy akit Szent Ferenc meg nem gyógyított, azt az ő tanítványa, Szent Klára gyógyítaná meg.

[355] Ugobiai Jakab nevű polgárnak volt egy ötesztendőös fiacskája, ki mind a két lábára sánta lévén nagy búsulására vala az atyjának, folyamodék azért szűz Szent Klarához, fogadván néki, hogy ha a gyermeket meggyógyítaná, tehát azt éppen az ő gyermekének fogják tartani. Nem is lőn hiába ily jó szándéka, mert a gyermek egészen helyre gyógyula. Az ő szülei azért fogadások szerint teljes életekben fiokat Szent Klárának nevezték, kit is egészen néki ajándékoztak.

Menania nevű mezővárosban egy sánta asszony volt, ez azért mások segítségével a szent szűz koporsójához vitette magát, és buzgó imádsági után az is meggyógyula, és minden mankó nélkül maga lábain hazájában visszatért.

Perusban lakozott egy ifjú leányzó, kinek sok ideig igen nagy daganatja volt az torkán úgy, hogy az torka nagyobb volt a fejénél, annak felette a testén is sok fokadékok és kelevények voltak. Megemlékezék Szent Klára anyánkról, és magát a szent szűz temetőhelyére vitetvén buzgó imádságot tőn, azonközben izzadni kezdte a torka, és lassan-lassan eloszolván a daganat, kevés üdő alatt teljességgel meggyógyula.

Az spoletomi határban régenten az farkasok sok károkat tésznek vala, emberhússal táplálván magokat. Lakozik vala pedig egy Buona nevű asszony is Galienus hegyén, kinek két gyermeke lévén, midőn már az egyiket elvitte volna a farkas, és még el sem felejthetvén azért való siralmát, újokban ily szerencsétlenség ére őtet, hogy ő az munkában lévén foglalatos, másik gyermekét is elragadá a farkas, és a gyermek sírván, meghallották azt a szőlőmunkások, és megesmervén, kié volna a gyermek, hírt tőnek felőle az anyjának, ki elkeseredvén kifizá veszedelmén, égben emelé szemeit, és nagy kiáltva monda: Oh, dicsőséges Szent Klára, kérlek, könyörülj meg rajtam, és add meg nékem az én fiamat. Az ő szomszédi azonban fegyveres kézzel sietnek vala a farkas után, hogy a gyermeket megszabadíthatnák, és ímé, találák azt a hegyen letétetve. A torka meg lévén sebesülve, és egy eb vala mellette, ki a sebet nyalogatja vala. Elvívék azért a gyermeket, és megadák az ő bús anyjának.

Camerio nevű faluban egykor egy leányka az ő szomszédasszonyának holmi dolgában lévén foglalatos, elgyöve egy farkas, és ebnek esmervén őtet ragadá és széllel hurcolá a fejénél fogva. Meglátván [357] pedig azt a szegény asszony, igen megrémüle, de csakhamar megemlékezék Szent Kláráról, és néki ajánlá a leánykát, és ímé, oh, csudálatos dolog, mert a gyermek megszólamlék a farkas torkában, mondván: Te tolvaj, mi módon vihetsz engem tovább, holott a szent szűznek ajánlottak engem. Mely szókra a farkas mintegy megmerevedvén a leánykát csendes letévé, maga pedig, mint egy tolvaj, elszalada. Az leányka felkelvén siet az anyjához egészségesen és minden sérelem nélkül, melyet látván az anyja, dicsíretet ada Istennek és Szent Klára anyánknak.

Az Isten az, ki csudálatos az ő szenteiben, nemcsak a testi nyavalyák gyógyulásával akará Szent Klárát megdicsőíteni, hanem azt akará, hogy mindenféle szükségben lévők is segítséget vennének őtől, és nem elégedék meg azzal az isteni felség, hogy a gonosz lelkek és oktalan állatok engedtek és hátrátértek Szent Klára esedezésére, hanem azt akará, hogy tenger is engedne néki. Egykor azért, midőn

nagy hajóval számos emberek mentenek volna a tengeren, kik Sardeghma nevű szigeten akarának evezni, azonban éjszakának idején nagy szélvész támadt úgy, hogy magokat utolsó veszedelemben [358] látnák, kire nézve az Isten anyjához és a mennyi szentekhez folyamodának, de meg nem hallgattatának mindaddig, még Szent Klára anyánk eszékben nem juttat, melyről megemlékezvén fogadást tettek, hogy ha Isten őket megszabadítaná, mindnyájan mezítláb, egy ingben, nyakok körül vetvén az öveket, úgy fognának menni Szent Klára koporsójához, mindenik két funtos gyertyát vivén kezében. Ezen fogadások után legottan hármast világosság szállt le az égből a gályának két végére és a közepire, mely világosság által a megtöredett gálya megépült, és ők szerencsésen evezvén jutának a kívánt partra, mindeneket kiszedének, és a gályát üresen hagyák, ki legottan elmerült. Az emberek pedig fogadások beteljesítésére Assisiumban mentek.

Mi módon kanonizáltatott meg

Szent Klára anyánk negyedik Alexander pápától?

Szent Klára anyánk halála után oly rövid ideig élt negyedik Innocentius pápa, hogy a kanonizációt végben nem vihette, a pápa halála után pedig két esztendeig maradván üresen az apostoli szék, [359] azután választaték negyedik Alexander pápa, kiváltképpennvaló jóakarója és tisztelője a szent szűznek és a szerzetesrendnek. Alig helyhezteték Sándor pápa az apostoli székben, legottan hírévé lőn, mely számtalan sok csudákat téssen az Úr Jézus Krisztus az ő hív jegyese, Szent Klára szűz által. Hasonlóképpen kinyilatkozáának napról napra az ő jóságos cselekedeti, melyre nézve mind a világ kívánta az ő kanonizációját, kit látván őszentsége, a kardinálisokkal kezdé arról tanácskozni, annak okáért szavahihető embereket választott, kik a csudatételeket megvizsgálnák, és a szent szűznek megfeddhetetlen életéről elegendő bizonyosságot szednének. Egyik napon azért egyben gyűjté a pápa mind a kardinálisokat, érsekeket, püspököket és prelátusokat, s más egyéb sok tudós egyházi embereket, kiknek őszentsége eleiben adá az dolgot, kívánván érteni az ő javallásokat. Azok pedig mindnyájan egyenlő akarattal azt kívánák, hogy amely szent szűzet a Krisztus Jézus paradicsomban felmagasztalt, itten e földön is kanonizáltassék. Így azért megkanonizáltaték, és a szentek lajstromában írataték halála után három esztendőre.

[360] Az negyedik Sándor pápa birodalmának első esztendejében, mely szent szűznek ünnepét előbb is maga kezdette őszentsége ülleni Rómában, kit az egész anyaszentegyház is követ. Az kanonizáció Agaria városában lett az öreg templomban, Krisztus Urunk születése után ezerkétszázötvenötödik esztendőben.

Kérjük az Istent, hogy Szent Klára érdeméért adja nekünk is az ő szent malasztját, hogy itt e földön igaz követői lehessünk édes anyánknak, és holtunk után az ő társaságában juthassunk, és a teljes Szentháromságot a mennyei királynéval együtt színrűl színre láthassuk, és örökké dicsírhessek. Amen.

Kezdetik Szent Klára anyánk testamentoma, melyet mind az ő életében lévő szerzetes leányinak, s mind a következőknek eleiben adott, amint egy régi írásban találtatott, az Úrnak nevében. Amen.

Minek utána a felséges mennybéli Atyának úgy tetszett volna, hogy engem az ő malasztjával megvilágosítana, hogy az Szent Ferenc példája szerint egyéb nékem adatott szororokkal penitenciát tartanék, kevés üdövel azért az én megtérésem után az szent atya kezében fogadást [361] tettem az engedelmességre, amint engem erre az Úr világosító malasztja vezérelt a mi szent atyánknak csudálatos sanyarú élete által. Látván az Isten embere, hogy noha mi test szerint erőtlenek volnánk, mindazáltal semminémű szegénységtől, szükségtől, nyomorúságtól és szorongatástól nem félnék, sőt inkább minden irtóztató nehéz dolgokat gyönyörűségnek tartanánk az Isten tanítványinak példája szerint. Igen megörüle azért lelkében, mindazonáltal szánakodván rajtunk arra kötelezé magát, hogy mireánk mindenkor úgy akarna gondot viselni, valamint magára és az ő frátèreire. Így azért mink az Isten és Szent Ferenc atyánk akaratjából Szent Demjén klastromában jövének lakni, mely helyben az Úr Isten megtöbbitett, hogy bételjesednék, melyet a próféta által mondott vala. Már ezen szent helyben lakván regulát ír nekünk előnkben a szent atya, kiváltképpen a szent szegénységet ajánlván nekünk, nem is keveset fáradozott abban a szent atya, midőn élt, hogy mind szóval, s mind példaadásával minket a szegénység szeretetire indítana, de ezzel sem elégedvén, írásban hagyá annak megerősítését, hogy az ő boldog kimúlása után is attúl el ne távoznánk, a Krisztus Jézust adván előnkben, [362] az ki teljes életében a szegénységtől el nem távozott. Én azért, a Krisztus Jézusnak és a Szent Demjén klastromában lakozó szororoknak méltatlan szolgálója, megfontolván a mi nagy hivatalunkat és ily szent atyának parancsolatját, ellenben meggondolván a mi nagy gyarlóságunkat, jónak ítélttem, hogy a szent atyának, ki nekünk oszlopunk és minden vigasztalásunk volt, újabb fogadást tennék a szent szegénységnek megtartására, és ezzel gondot akarék viselnem arra, hogy nemcsak az jelen való, de a következőkbeni szerzetes szororok is az én halálom után is a szent szegénységtől el ne távoznának, mivel én azt Isten és a Szent Ferenc segítsége által mindenkor megtartani szorgalmatosan igyekeztem, azt akarom azért, hogy az énutánam következőkbeni abbatisszák s előljárók is

kötelesek legyenek a szent szegénységnek megtartására, és azt az alattok valókkal is igen megtartassák. Mely hogy bátorságosban lehessen, megnyertem a negyedik Innocentius pápától, hogy nyilvánvaló szabadság adatnék az én szerzetemnek a szegénységnek megtartására. Kiben hogy híven eljárjatok, és bátorságos oltalom alatt lehessetek, ímé, lélekkel és testtel térden állva az anyaszent[363]egyháznak, a római pápának és a mi szerzetünk mindenkori gondviselő kardináljának, teljes szívvel ajánlak titeket, hogy az ő kegyes gondviselések alatt a jászolban fekvő és a magas keresztfán mezítelenül függő szegény Jézus nyomdokát követhessétek, és olyformán méltók lehessetek a Krisztus jegyesinek s az Boldogságos Szűz szolgálóinak találni. Kérem az én Istenemet, aki titeket mint kisedet nyáját, kit Szent Ferenc munkálkodása által az anyaszentegyházban szült, az ő malasztja által szegénységben és alázatosságban megtartson benneteket, és ha valamikor úgy történnék, hogy a szororok Szent Demjén klostromát elhagyván más helyben költöznének, kötelesek legyenek mind úgy is a szegénységnek megtartására, és meglássák az előjárók, hogy az új klostromok alkalmatosságával valami jószághoz ne jussanak. Az pedig megengedtetik nékik, hogy kertjek lehessen, de ha azon kívül valamely földekkel bírnának, azokat ne munkáltassák, és hasznát ne vegyék. Kérem és intem az Úrban mind a jelenvaló, s mind a következőbéli szororokat, hogy szorgalmatosok [364] legyenek az együgyűségnek, alázatosságnak és szegénységnek útján járni aszerént, amint az mi megtérésünk után a Krisztustól és az ő szolgáljától, Szent Ferentől ebben megtanítottunk, melynek jó illatja minden felől kiterjedett, nem a mi érdemünkre nézve ugyan, hanem az Isten irgalmasságának malasztja által. Szerelmes néném, szeressétek egymást! Hogy egyebek is látván jelét egymáshoz való szereteteteknek, ők is az isteni és felebaráti szeretetre gerjedjenek. Továbbá kérem és intem a jövődébéli helytartókat, hogy inkább igyekezzenek szent étellel, jó példaadással előjárójok lenni a többinek, hogysem mind tisztel, hogy a szüzek szeretetből engedelmeskedjenek önékik. Okos és csendes legyen az előjáró az ő alattavalóihoz, és mint édesanya mindeneknek szükségét az nékik adatott alamizsnából nagy szeretettel megadja, és mindenekhez közönségesen oly igen kegyes légyen, hogy a szüzek mindennemű szükségeket, lelki-testi inségeket önéki bátorságosan megjelenthessék. Ellenben az alattavalók is megemlékezvén, hogy az Isten kedvéért tagadták meg szabad akaratjokat, úgy engedelmeskedjenek elől[365]járójoknak, mint édesanyjoknak, hogy az anya látván leányinak szereteteket, alázatosságokat, engedelmisségeket és egymáshoz való bizodalmodkat, az ő tisztinek terhe alatt könnyebbíttessék, és az ő együtt való barátságos életek által még a keserű is édessé váljék. Krisztusban szült szerelmes leányim, munkálkodjatok előmenetelt tenni a jószágos erkölcsökben, tudván, hogy keskeny és szoros

az út, mely az örök életben viszen, és kevesen találtnak, kik annak ösvényén járnak. Sokan vannak ugyan a jónak elkezdői, de kevesen maradnak végig abban, a jutalom pedig csak az állhatatosoké. Távul légyen tőlünk, hogy mi, akik az Krisztus útjára léptünk, neki és az ő szent anyjának és Szent Ferenc atyánknak valamely kedvetlenséget okoznánk, és az anyaszentegyháznak kisebbségére lennénk, mert tudjátok, hogy meg vagyok írva: «Átkozott légyen, aki az Úr parancsolatjának nem engedel!» Annak okáért térdre esvén, kérem az Úr Istent, hogy a szentséges Szűz Máriának és Szent Ferenc atyánknak s minden szenteknek érdekéért engedje, hogy ez a szent cselekedet, mely az ő malasztja által ily igen jól kezdetett, napról napra gyarapodjék, és a tökéletességben [366] minden üdőben megmaradjon. Amen.

Vigasztalásul és emlékezetül hagyom néktek, szerelmes néném, ezen írásomat, mind az mostan élő, s mind következőben lévő édes leányimnak, és ezzel anyai áldásom légyen rajtatok. Én, a ti anyátok és szolgálótok.

Mely szent anyánk áldásában engedjen nekünk is részesülnünk az Atya, Fiú, Szentlélek Isten. Amen.

*Szent Klára anyánk egy testvéröccsének,
Szent Ágnes szűznek szentséges élete*

Ennek az ő szerzetessé létéről bőven szólottunk Szent Klára életében, azért mostan azok újban elő nem hozatnak, hanem egyéb emlékezetes dolgai summában vétetnek.

Szent Ágnes szűz, minek utána már a szerzetes életre adta volna magát, nemcsak vérséggel, hanem jóságos erkölcsökkel is igaz öccse akara lenni Szent Klárának. [367]Annak okáért naponként nevelkedik vala a tökéletes életben, melyben hogy magát inkább foglalhatná. Minek utána szerzetessé lett, mindenkor teljes életében ciliciumból csinált egész köntöst viselt mezítelen testén, az ő mindennapi eledele közönségesen kenyér és víz vala, mindenekhez igen kegyes volt. Megesmervén azért Szent Ferenc atyánk Ágnes szűznek Istentől adatott nagy malasztit, tanácskozáék az ő szent nénjével, és javallá, hogy küldené Ágnest más helyre a szerzetnek plántálására. Azért Florentina városában küldé őtet, hogy ottan a Celius hegyén a szegény szüzeknek klastromot építene. Elmenvén azért Ágnes szűz, sok lelkeket téríte az Úr Istenhez, mind szent élete példájával, s mind pedig beszédével, melyek mindenkor oly kegyesek és jóra intők voltak, és oly igen édesdeden s nyájasan folytatnak, hogy azok által rövid nap igen megsokasodának a Krisztus Jézus követői, kik mindnyájan igen megutálván a világot, csak az evangéliumi nagy szegénységben éltek. Azonban Ágnes szűz az ő édes nénjétől való távolléte miatt nagy keserűségben lévén, egykor ilyen levelet íra Szent Klárának: Az én tiszteletes és kedves anyámnak, Klárának [368] és mind az egész konventnek

az alázatos szoror, Ágnes, a Krisztus Jézus legkisebbik szolgálója.

Térden állva és mélységes alázatossággal s ájtatossággal néktek azt kívánja, ami a legdrágább a királyok királya színe előtt, úgymint, hogy az Istentől teremtettet természet magát megismerje, látván, hogy semminémű állapotjában magátül nem állandó, hacsak Isten malasztjával nem vastagíttatik, és az Istennek nagy gondviselő bölcsessége sokszor azt szokta tenni, hogy midőn ember úgy vélekedik, mintha a szerencsének legfelsőbb trónusán ülne, akkor nagy szomorúságban találassék. Ezt pedig azért mondom, szerelmes anyám, hogy tudhasd, mely nagy bánatban és keserűségben vagon az én lelkem és testem, úgy, hogy annak vége sem lehet. Oly igen

fájdalmasan kínoztatom a szomorúságtúl, hogy sokszor a szót is alig tehetem. Csupán csak azért, hogy tőled, én édes anyám, és a több kedves nénéimtől test szerént megváltam, holott én veletek gondoltam vala életemet e földön boldogul elvégezni. Az én fájdalomam nem apad, sőt napról napra nevelkődik, kezdete vagyon, de végét nem érhetem, és csak távozása sincsen keserves gyötrelmemnek, és ami [369] legnehezebb, és azt véltem vala, hogy eloszlás nélkül együtt kell azoknak lenni életekben, akiknek mennyégben is együtt leszen konverzációk, és hogy azoknak egyenlő temetések leszen, akik egyenlő professzió által szerzetessé lettek. De amint látom, megcsalatkoztam, mert igen elhagyatottnak és a szorongatásuktól környülvétettnek látom magamat lenni. Oh, azért szánakodjatok rajtam, szerelmes szent néném, és segítsetek símom, mert ti soha ilyen fájdalmat nem fogtok szenvedni, aminéműt én érzek, látván, hogy távul vagyok azoktól, akikkel a Krisztus Jézus társalkodik. Ez a fájdalom kínoz engem szüntelen, ez a tűz égeti szívemet mindenkor, és mivelhogy mindenfelől környülvétettem a szorongatásuktól, nem is tudom, mit gondoljak. Szükséges azért, hogy a ti imádságtokkal segítsetek engem, hogy az Úr könnyebbítse az én keserűségemet, és adja szent malasztját annak elviselésére. Oh, legszerelmesebb édes asszonyom és anyám, Klára, mit mondjak, avagy mit míveljek, nem lévén bizonyos abban, hogy téged és a több szerzetes édes nénéimet ez életben többször láthassalak? Oh, s miért nincs tehetségemben, hogy az én lelkem belső állapotját eléggé kijelenthetném? [370] Oh, vajha szívemet ezen papíroson kinyilatkoztathatnám, akkor látnátok az én fájdalomomnak nagy voltát. A lélek belsőképpen égvén, a szeretetnek tüzetül kínoztatik, a szív szüntelenül fohászokodik, óhajtván az ti jelenléteteket, a szemek pedig meg nem szűnnek a sírástól, és noha vigasztalást bánatimban nem találok, mindazáltal mégis keresem azt, de hiában, mert mindenek inkább búmra fordulnak, és mentül inkább óhajtom a ti látástokat, annál kevésbé reménylem azt. A bánat megemészt engem, és nincs, aki vigasztaljon ez életben. Egyedül az Úrtól vett vigasztalásnak cseppecskéje élesztget valamennyire, amelyért is dicsírem, áldom és hálákat adok ő szent felségének.

Az én klastromomnak állapotjáról pedig azt írhatom, hogy az nem egyéb, hanem békesség a szent atyánknak áldásából. Oly igen nagy egyességben, békességben és szeretetben vannak ezen házbéliek, hogy azt meg nem írhatom. Mindnyájoktól az édes szororoktól nagy szeretettel fogadtattam, és egyenlőképpen igen engedelmeskednek nekem. Ezek mindnyájan a Krisztus Jézusnak és néked, szerelmes nénémnek és az egész konventnek ajánlják magokat velem együtt, [371] és a ti szent imádságtokat kívánjuk fejünként, és azt akarjuk, hogy valamint a gyermekek édesanyjoknak, úgy legyünk mink is néktek ajánlva, és úgy is emlékezzetek

rólunk, tudván, hogy én is övélek egyetemben, életünknek minden idejében engedelmeskedni akarunk a ti szent parancsolatoknak és intésteknek.

Tudtokra adom azt is, hogy a szentséges pápa a kívánt dolgot, tudniillik, hogy semmit ne bírjunk a ti és a mi kívánságunk szerint, megengedte. Téged pedig azon kérlek, szerelmes anyám, hogy beszéld reá a generálist, hogy minket gyakrabban meglátogasson, és az Úrban vigasztaljon, kinek szent malasztja légyen a te lelkeddel is. Amen.

Ez levelet vévén Szent Klára anyánk, meg nem mondhatni, mely igen megesett szíve az ő édes öccsének nagy szomorúságán, kire nézve bizonyossá tévé őtet, hogy halála előtt visszahozatná őtet Assisiumban, Szent Demjén klostromában. Ezen fogadását bé is teljesíté a szent szűz az ő utolsó betegségében. Szent Ágnes szűz pedig az ő klostromát a jóságos erkölcsökben megerősítvén, visszaméne Assisiumban, az hol is az ő édes nénjétől és mind [372] a többitől is nagy szeretettel fogadtaték. Történék azonban egykor, midőn Szent Klára anyánk éjjel az ő imádságát végezné, látá öccsét, Ágnes elragadtatásban lenni, a föld felett magasan levegni, és hogy egy angyal azon elragadtatásban három ízben három koronát tenne a fejére. Az következő napon azért megkérde őtet Szent Klára, minémű imádságot és elmélkedést tett volna azon éjszaka. Ágnes pedig az alázatosságtól viseltetvén nem akará azt mindjárt megmondani. Akkor azért Szent Klára anyánk a szent engedelmességre parancsolá néki, hogy megmondaná, és legottan monda: Én gondolkodom vala az Istennek nagy kegyességéről és tűrhető voltárul, mellyel a bűnösöket és az ő oly sok s nagy vétkeket látja és eltűri, s ezen gondolkodásban nagy fájdalmat érzettem. Másodszor, hogy minémű nagy szeretettel viseltetik az Úr Isten a bűnösökhöz, kiknek megszabadulásokért kínt és halált szenvedett. Harmadszor, hogy a purgatóriumban lévő lelkek mely nagy kínokat szenvednek magokat nem segíthetvén, kire nézve rajtok [373] szánakodván kérem az én Istenemet, hogy a Krisztus Jézus szent sebeinek érdeméért szabadítaná meg őket. Ez látás után nem sok nappal meghala Szent Klára anyám, az öccse pedig igen kesereg vala érette. Azonban ugyan meg nem feledtkezék az ő Celio hegyén árvául hagyott szerzetes leányirul, mert azoknak küldé az ő szent nénjének egy megviselt fekete vélumját, hogy a Szent Klára anyánk emlékezetire és a magok vigasztalására relikvia gyanánt megtartanak, melyet azon szűzek el is követtek, mert e mai napig oly nagy becsületben tartatik, hogy mintha új volna, most is olyan szépnek látszik. Ugyanazon Celio hegyén való klostromban Szent Ferenc atyánknak is egy palástja vagyon, és az Isten ez két relikvia által sok csudákat téssen mind e mai napig.

Nem sok üdövel Szent Klára halála után Ágnes szűz is a Bárány lakodalmára sieté, mindazáltal elvárá a vigasztalást, melyet az ő nénje néki ígért vala, hogy

tudniillik még kimúlása előtt megjelenik néki az édes Jézus, mely úgy is lőn az ő lelkének nagy vigasztalására, azzal bizonyossá tétetvén üdvössége felől. [374] Eltöltvén immár ötven esztendő t szűz Szent Ágnes, kiszólítá őtet az ő mennyei Jegyese ez nyomorúságnak völgyéből, és elvivé az örök dücsőségben, ahol gazdagon megjutalmazá az ő sanyarú életének bérét, mert az ártatlan Barányt a Sion hegyén követi, és a szűzek énekével dicsíri, kit e világon is, neve szerént is mint egy ártatlan Barány, követett szent és tökéletes életével. Midőn már a szent szűz kimúlt volna a világból, mindenféle kiterjede híre, és legottan sok férfiak s asszonyi állatok Szent Demjén klostromához mentenek, hogy a szent szűz testénél vigasztalást vennének. Az odagyülekezett sok nép pedig mind a klostrom emelős garádicsára áll, azonban igen megnehezdedék a garádics, annyira, hogy a lánc elszakadván, melyen a garádics függ vala, ki miatt az egész népség leesék. Meg kellett volna ugyan romlaniok ily nehéz esésben, de a szent szűzet segítségül híván sérelem nélkül mind talpra állának.

Ez a szent szűz ugyan elsőben Szent Demjén klostromában temettetett, de azután általviteték az ő teste Szent György mártír templomában, az hol az ő szent [375] nénje teste nyugszik, és annak utána az assisiumi polgárok klostromot építének azon templomnál, és abban költözének a szűzek, mivel a váras kívül lakván sok alkalmatlanságokat szenvedtek. Ebben az új klostromban azért sok szent relikviákat vittek a szűzek, a többi között azon feszületet is, mely Szent Ferenc atyámnak megszólamlott vala, és ez kincs mostanság is azon klostromban tartatik, aki Szent Klárának neveztetik, a Szent Demjén klostromában pedig mostan a minoriták laknak.

*Kezdetik a csudatételekről,
melyeket Isten Szent Ágnes szűz érdeméért cselekedett*

Perusban egy leányka lakott, kinek veszedelmes seb vala a nyakán, azért Szent Klára klostromához menvén folyamodék Szent Ágnes szűzhöz, imádkozván az ő koporsójánál, és midőn az apácák feloldozták volna a sebet, imádkoznak vala érette, és legottan a leányka meggyógyula, dücsőítvén az Istent.

[376] Ugyan Perusban egy szerzetes szűz vala, a Boldogasszony klostromában, kinek mellén meggyógyulhatatlan seb lévén az orvosok ítélete szerént, azért folyamodék Szent Ágneshez. Egyik napon a templomban menvén letérdeplék egy oltár előtt, nagy ájtatossággal kérvén az Úr Istent, hogy az ő hív Jegyese érdeme által gyógyítaná meg őtet, és ímé, álom esvén reá, megjelenék néki Szent Ágnes

szűz, kezét a sebre tévén meggyógyítá őtet, ki felszerkenvén dűcsőíté az Istent és az ő szentét.

Velencében volt egy szűz, kinek oly veszedelmes aposztéma vala a mellén, hogy az orvosok kevés üdő múlva halált jövendöltek néki, melyen megbúsulván a beteg, mennyei orvosokhoz folyamodék, úgymint a két egytestvér szüzekhez, tudniillik Szent Klárához és Szent Ágneshez, ezeknek ajánlván azért magát. Meg nem csalatkozék reménységében, mert egykor éjfélnék idején személyek szerint eljövének sok szüzek seregétül környülvétetvén, kik mind igen tündöklő ruhákban valának öltözve. Ez két szűznek pedig, mint mennyei orvosoknak, drága kenetek valának kezekben, hogy [377] azzal a beteg szüzet megkennék. Midőn azért az ágyhoz jutottak volna, mindenek láttára monda Szent Klára szűz: Bizzál, néném, mert az Istennek hatalma és az én szent öcsém, Ágnes érdeméért meggyógyulsz. Az beteg pedig nem veheté észre, ki volna, aki néki szólott volna, mondá azért ismét Szent Klára: Mink Assisiumbúl való orvosok vagyunk. Ezt mondván, legottan Szent Ágnes a magokkal hozott kenővel megkené a betegnek sebet, és azontúl elenyészék, a beteg szűz pedig éppen meggyógyulván dűcsőíté az Istent.

Assisiumban vala ugyan Szent Klára szerzetében egy más apáca is, ki bizonyos nyavalyája miatt tizenhét egész esztendeig feküdt, és látván, hogy semmi orvoslás nem használna néki, folyamodék Szent Ágnes szűzhöz, fogadást is tévén neki, kéri vala, hogy a mennyei királynétül nyerné meg egészségét. Elvégezvén imádságát és fogadását bételjesítvén, megadaték kívánt egészsége.

Egy assisiumi polgárnak lába véletlenül oly igen meghajítotték kővel, hogy azt meg nem gyógyíthatván, nagy kínokat szenvedett, de egykor Szent Ágnes napján, amint lehetett tőle, bément a templomban, és e szent szűz oltára előtt térdén állva könyörge gyógyulásáért. [378] Elvégezvén imádságát, felkele, és látván, hogy semmi gondja nincs a lábának, magasztalá az Istent, és mindeneknek hirdeté ez csudát.

Egy képírónak bátyja gyakorta oly igen beteg volt, hogy holtnak tartatott. Egy éjszaka azért a képíró a bátyjánál lévén látja, hogy szavátul is elvált, reáborula bátyjára, és igen siratja vala őtet. Azonban eszében juta Szent Ágnes szűz, és legottan térdre esvén fogadást tőn, hogy a szent szűznek képét mindenkor úgy fogja írnia, hogy császári korona légyen a fején. Oh, csudálatos dolog, hogy ez kis fogadásnak is oly nagy haszna lőn, mert ímé, azontúl a beteg felüle ágyában ételt és italt kérvén, s annak felette fel is költ, éppen megszabadulván nehéz betegségétül, hálákat ada az Istennek, s megbeszélé mindeneknek, hogy két szűz jött volna látogatására, és azok segítették meg halálos szükségében, meggyógyítván őtet.

Assisiumban egy asszonynek tizenkét esztendőös egyetlenegy fiacskája lévén, kinek mellén meggyógyíthatatlan kilís volt. Látván pedig az ő édesanyja, hogy az

orvoslások nem használnának, folyamodék Szent Ágneshez, és meghagyá fiának, hogy a szent szűz koporsóját gyakorta meglátogassa, kit az ifjú híven [379] megtévén, egykor a templomban egy szegletben megvonván magát imádkozék, azon közben elaluvék, és egész éjszaka ott marada. Másnap felszerkenvén éppen egészségesnek találá magát, és nagy örömmel megbeszélé az anyjának, hogy azon éjjel két szűz ment volna őhózzá, melynek egyike kenetet hozott, s a másik azzal megkente őtet, melyet hallván az anyja, fiával együtt hálákat ada az Istennek.

Perusiában vala egy ember, ki a szüntelen hideglelés és aposztéma miatt nagy fájdalmakat szenvedett. Ki látván, hogy a világi orvoslások nem használnak, fogadást tőn Szent Ágnesnek, hogy ha meggyógyítaná őtet, tehát meglátogatja az ő koporsóját, melyet midőn bételjesített volna, meggyógyula.

Assisiumban Szent Klára klostromában egy szűz éppen megvakula egyik szemére, s a másikkal sem sokat látott. Ez is Szent Ágneshez folyamodék, gyakorta meglátogatván az ő koporsóját, és ottan egykor ilyen szózatot halla: Néném, nyisd fel szemeidet, és látni fogsz! Ki megnyitván szemét, megadaték szeme világi, és mindeneket látott azon kívül, aki néki szólott, innét észrevevé, hogy Szent Ágnes szólott volna néki, és az ő érdeme által gyógyított meg.

[380] 1330. esztendőben történék, hogy Assisiumban egy főasszony fiának egyik sebe a torkán, és a másik a vállán volt, oly igen bűdösök lévén, hogy senki el nem szenvedhetné. Ezt azért az ő anyja semmi módon meg nem gyógyíthatván, Szent Ágnes szűznek ajánlá őtet. Azonban egy éjszaka, midőn fiáért imádkoznék, ímé megjelenék néki a szűz, igen ékesen tündöklő fényes köntösben, arany korona lévén a fején, és a kezében egy arany ágot hordozott. Monda az asszonynak: Vigasztaltassál meg, leányom, és ne kételkedjél, mert a fiad meggyógyul. Ezt mondván elenyészék. Az asszony pedig másnap jó reggel fiával együtt a klostromhoz menvén megbeszélé a látást. Az szűzek azért megmutaták nekik Szent Ágnes tetemét, kit midőn nagy ájtatossággal néztek volna, ottan meggyógyula az ifjúnak nyakán való sebe, azután nem sokára a vállán lévő sebe is, melyért dücsőíték az Istent.

Egykor Assisiumban, midőn egy tizenkét esztendőös gyermek Szent Apollinaris templománál volna, ada néki egy ember egy csészében friss babot, kiből a férfigyermek csak egyet evék, és legottan jelenségét [381] adá, hogy a gonosz lélek belément volna, kit látván az ő szülei, igen megbúsulának, és ajánlák őtet teljességgel Szent Ágnesnek. Másnap elvivé őtet az atyja és atyjafiai Szent Ágnes koporsójához, és ottan ájtatosan imádkozván érte, legottan ordítani és eb módon ugatni kezdé az ifjú, mondván: Lássátok, lássátok, ímé, két ördög már kiment belőlem, s a harmadik is kimégyen, ha egy Ave Mariát mondotok értem. Ezt hall-

ván a körülállók, nagy ájtatossággal elmondák az Ave Mariát, és az ifjú megszabadula.

Fulgoniában vala egy asszony, kiben sok gonosz lelkek voltak, ezt azért Szent Ágnes koporsójához vivék, és midőn egykor Szent Ferenc atyánk napján kilenc óráig fogva vecsernyéig a templomban maradt volna, mind kimenének belőle a gonosz lelkek, és az atyafiai két fontos viaszképet offeráltak a szent koporsóra.

Mindezekből világosan kitetszik, mely nagy érdeme s hathatós ereje legyen Isten előtt Szent Ágnes szószólásának. Kérjük azért mi is őtet, nyerjen oly malasztot, hogy az ő szent életének példáját követvén az Istent buzgón szerethessük, és holtunk után véle együtt az ártatlan Báránnyt követhessük, mellyel engedjen mindnyájunknak az Atya, Fiú, Szentlélek Isten. Amen.

*Egy csehországi király leányának élete,
ki Szent Klára szerzetbéli szoror volt,
és ez is Ágnesnek hivattatott*

Azon időben, hogy Szent Klára anyánk szerzete kezdődnék, a csehországi királynak vala egy igen szép Ágnes nevű leánya, ez azért királyi méltóságban és pompáson neveltetvén, úgy tartatott, amint illendő volt olyan országos király leányához. Ki midőn a férjhez menésnek idejére jutott volna, eljegyzék őtet az második Fridericus római császárnak, és már jegyben lévén Ágnes herceg asszony, hírét hallá Szent Klára penitenciatartó életének, és mi módon hagyta volna el a világot, és hogy az ő szerzetét a szegénység szerzetének hívatná, s mely nagy tökéletes szent életre jutott volna. Mindezekről szorgalmasan gondolkodván meg kezdé utálni a világ csalárd mulandó, [383] rövid ideig tartó gyönyörűségét, és az Istentől felgerjesztetvén elszáná magában, hogy császári jegyesét elhagyná, és magának az Úr Jézust választaná örökös jegyesül, melyet hogy könnyebben vihetne véghez, elvégezé magában, hogy édesatyjának királyi palotáját a klastromi szoros kőfalokért elcserélné, ékes drága öltözetit szörköntösre változtatná, sok gazdag kincseit szegényeknek osztaná, maga pedig csak alamizsnából élne. Végtevére azt is eltökéllé magában, hogy ha eddig őnéki sok főrendek udvaroltak és szolgáltak, ezután ő akarna másoknak szolgálni, és úgy mond: Ha eddig nekem sok úri rendek engedtek, és szerencsésnek vélte magát, aki kedvemben lehetett, ezután már én engedek másoknak, és szerencsésnek tartom magamat, ha másokat az engedelmeskedéssel megelőzhetek. Ilyen módon gondolkodván Ágnes, megjelenté édesatyjának ezen szándékát, kérvén őtet, engedné meg néki, hogy a földi jegyesért a mennyei jegyest választhatná, és hogy klastromban rekeszkedhetnék egyéb szűzekkel. Hallván a király édes leányának ily változását, igen visszatetszék néki, mivel hogy már jegyben volt a római császárral, annak okáért nem akara [384] engedni leánya kívánságának, mondván, hogy a császár igen neheztelné a dolgot. Ágnes pedig mondá a királynak: Bizonyossá tészem felségedet, hogy a császárnak nem lészen semmi neheztelése, mivel nem földi embererért hagyom el őtet, hanem az Istenért. És azután sok szép beszédekkel ugyan reábeszélé a királyt, hogy kérésének engedne, mindazáltal a császárnak tudtára nem adták. Mihelyen azért ez isteni szeretettől felgyulladott király leánya, Ágnes az atyjától engedelmet nyert volna,

ottan sok szép kinceit a szegények közé osztá, és Mainz helyen lakozó kisebb atyafiak szerzetesit magához hívatván, azoktól szorgalmasan oktattatik vala a szerzetes állapotokban, és azután csakhamar ugyanazon szerzetesek által a Szent Klára szerzetének ruhájában fel is öltözteték. A király pedig klostromot építtete néki, melyben bérekeszkedék sok nagy urak leányival együtt, kik mind az ő példája által lettek szerzetesekké, és egyenlő akarattal mindnyájan nagy buzgósággal megtartották a Szent Klára reguláját. Az király azonban sok szép jövedelmeket [385] akara adni a klostromnak, hogy abbúl élhetnének, de az isteni félelemben élő szüzek semmit el nem akarának venni, hanem minden módon Szent Ferenttül és Szent Klárátul adatott regulához szabták magokat, éppen csak a nagy szegénységben élvén alamizsnábúl, mely életnek módját e mai napig is megtartják azon prágai klostromban, melyben ez a király leánya Szent Klára szerzetit elkezdette.

Már apáca lévén a király leánya, értésére esék az ő jegyesének, Fridericus császárnak, hogy az ő jegyese a világot elhagyván nagy szegénységben élne a klostromban, melyen elsőben ugyan megháborodék, de azután gondolkodván, hogy nem emberért, hanem az Istenért hagyta volna el őtet, megcsendesedék, és legkisebb bántására sem lőn a szűznek. Ágnes pedig napról napra nevelkedik vala a jóságos erkölcsökben, és hogy abban tökéletesebb lehetne, követeket küldé Szent Klárához Assisiumban, és levél által engedelmisséget fogada néki mint anyjának és mesterasszonyának. Látván pedig Szent Klára anyánk ennek a hatalmas király leányának ily nagy alázatosságát, tökéletes [386] szerzetességét s a világnak oly nagy elhagyását, melyrül már azelőtt is sokat hallott vala, igen megörüle, és az ő távullévó kedves lelki leányának sok szép tanulságokat, biztatásokat s vigasztalásokat küldé írás által, amellet pedig némely ajándékokat is, úgymint egy kordát, egy vélumot, egy irányaló facsészét¹ és egy tálat, melybül maga szokott volt enni, s ezek mellet egyéb aprólékokat is. Visszamenének azért a követek Prágában, és megadák a Szent Klárátul küldött ajándékokat a király leányának, Ágnesnek. Meg nem mondhatni, minémű nagy öröme volt azokon, látván a szent anyának őhöz való nagy szeretetét, az ajándékokat pedig teljes életében nagy becsületben megtartotta, melyek által az Úr Isten sok csudákat is tett Ágnes hercegasszony nagyobb lelki örömére.

Kiterjede azért híre Ágnes szűznek nemcsak Csehországban, de egész Németországban is, ki által többülnek vala a klostromok, sok hercegi s egyéb főrendű szüzek ellene mondván a világ csalárd pompájának, elhagyják atyjok kő-

¹ „ein hölzene Schalen zum Trincken” (LISBOA, *i. m.*, 1604, 438.) Holzschalen, facsésze, amiből inni lehet.

várait, és klostromban rekeszkedvén az Úr Jézusnak szentelék [387] magokat. Azért ez a Krisztus kedves jegyese, minekutána már igen tökéletes lett volna, és sok csudatételeknek malasztjával is megajándékozott volna, sok klostromokat fundált, s azokban sok személyeket helyeztetett, kik között ő maga mint a Nap a csillagok között, úgy tündöklék vala. Úgy tetszék azért az Istennek, hogy az ő hív szolgálójának fáradságit megjutalmazná, és őtet az örök nyugalomban helyeztetné. Kiszólitá azért e világból az örök dicsőségben, testét pedig sok csudatételekkel ajándékozta.

Az negyedik Carolus római császár és csehországi király ez Szent Ágnes hercegasszony esedezése által két ízben menekedett meg a haláltól, azért utolsó betegségében meghagyta a fiának, Venceslausnak, ki őutána csehországi király volt, hogy Ágnes hercegasszonyt megkanonizáltatná a római pápával, melyet a király végben is vitt volna, ha a sok háború és egyéb alkalmatlanságok meg nem gátolták volna, és noha ezen szent szűz nem kanonizáltott, de bizonyos, hogy az ő mennyei jegyesétül a szentek számában [388] helyeztetett, melyet mind élteben s mind holta után történt sok csudatételek is nyilván bizonyítanak.

Kérjük azért ezt a földi és mennyei hercegasszonyt, Ágnest, hogy nyerjen nekünk is malasztot a világnak megutálására, hogy igazán az Krisztus jegyesei lehessünk, és az örök dicsőséget elnyerhessük. Amen.

*Szent Klára szerzetében lévő
más két szűzrűl*

Ugyan Szent Klára idejében a lengyelországi királynak is egy leánya Szent Klára szerzetét fundálá azon országban, és oly nagy szent életet viselt, hogy holta után Istentűl sok csudákkal dücsőítettett, mivel az ő esedezése által sok szűlő asszonyok segítséget nyertek, sánták, bénák, vakok és halálos sebben lévők meggyógyultak.

Páduához közel vagyon egy Szent Klára klastroma, kit Szent Ferenc atyánk építettett, és Ara Coelinek nevezetett, és ugyanebben a klastromban adta ki lelkét Páduai Szent Antal. Ez helyben azért lakott egy igen szent életű Helena nevű szűz, ki ugyan Páduából való volt. Ezt azért az Úr Isten pró[389]bálni akarván, mint az aranyat a tűzben, sok háborúságokat, ellenkezéseket bocsáta reá, megfosztván őtet tizenöt egész esztendeig a szólástúl, kit ő oly nagy békességgel szenvedett, hogy mindannyi üdő alatt is maga viselésével mindenkor szívének nagy vidámságát esmertette. Sok titkos dolgokat is jelentett Isten e szent szűznek, melyeket jel által a több szűzeknek is kinyilatkoztatott, és midőn errűl kérdeztettek, mi módon érthetnék meg őtet, azt felelték, hogy ők mindnyájan szilenciumnak idején jeladással egymást megértik, nem volna azért nehéz őnékik megérteni ez szent szűzet mindugyan némán is. Ennek holta után az ő teste rothadás nélkül maradt, a haja s a körmei pedig mindenkor megnőttek, amint sokan bizonyították, akik szemekkel látták. Sok csudákat tett az Úr Isten ezáltal az ő hív szolgálója által, és a többi között egykor egy igen nagy gróf úr halálra betegedék, és midőn az orvosok élete felől kétségben estek volna, ajánlá a grófné az ő urát Szent Helenának, és legottan meggyógyula.

Kérjük az Istent, hogy e szent szűz érdeme által [390] minket is az örök haláltúl megoltalmazzon. Amen.

Legyenek mindenek az Istennek legnagyobb dücsőségére!

Magyarázatok

abbatissa apátnő, kolostor vezetője

Absolve Oldozz fel

Ad te levavi oculos (Ps 122, 1.) Hozzád emelem szemeimet..., bevonulási ének, (introitus) advent első vasárnapjára

Adiutorium nostrum in nomine Domini (Ps 123, 8.) Segítségek az Úr nevében

albavasarnap fehérvasárnap, húsvét utáni első vasárnap

Angelus Domini Az *Úrangyala* imádság kezdő szavai

anniverzárיום évforduló

Aperite mihi portas justitiae: ingressus in eas confitebor Domino. (Ps 117, 19.) Tárjátok ki nekem az igazság kapuit, bemegyek, hogy hálát adjak az Úrnak.

Aperuisti credentibus Regna Caelorum. Mennycságot megnyitottad (*Te Deum*ból, ford. Sík Sándor)

apoztéma tályog

aspergálás meghintés (szentelt vízzel)

Aufleger szerzetesi köntös

Ave Maria Üdvözlégy Mária

Ave maris stella Üdvözlégy tengernek csillaga... Himnusz Szűz Máriához

Averte oculos meos, ne videant vanitatem; in via tua vivifica me. (Ps 118, 37.) Fordítsd el tekintetemet, hogy ne nézzek hiábavalóságra, a te utadon éltessem engem!

Beati immaculati... (Ps 118, 1.) Boldogok akiknek útja szeplőtelen

Beati, qui habitant in domo tua, Domine, in saecula saeculorum laudabunt te. (Ps 83, 5.) Boldogok, akik házádban laknak, téged örökké magasztalnak.

Benedicamus Mondjunk áldást

Benedicite Mondjátok áldást

Benedictio áldás

Benedictio Spiritus Sancti Szentlélek áldása

Benedictus áldott

Benedictus, qui venit in nomine Domini! Áldott, aki jön az Úr nevében!

Christus factus est oboediens usque ad mortem crucis. Krisztus engedelmes lett a kereszthalálig.

cilicium vezeklés eszköze, durva szövetből készült ing; szögekkel kivert öv vagy lánc

Confiteor Gyónom... a latin liturgia általános bűnvalló imája, a közgyónás első szava

Credo Hiszek... a Hiszekegy kezdőszava

Crucem tuam adoramus Domine. A keresztedet imádjuk Uram.

crucifixum feszület

Cuius festum colimus, ipsa Sancta Margarita akinek az ünnepét ünnepeljük, az Szent Margit

Cuius festum colimus, ipsa Sancta Mater Clara intercedat pro nobis ad Dominum. Akinek éppen az ünnepét tartjuk, Szent Klára anyánk járjon közben értünk az Úrnál.

Cuius festum colimus, ipse Sanctus Stephanus intercedat pro nobis ad Dominum. Akinek éppen ünnepnapját tartjuk, Szent István járjon közben értünk az Úrnál.

Cuius festum etc. ipsa Beata Elisabeth etc. Akinek ünnepét épp stb., Szent Erzsébet stb.

Cuius festum... akinek az ünnepét...

De profundis (Ps 129, 1.) A mélységből... a zsoltár kezdőszava

Deus in nomine tuo salvum me fac! Isten, szabadíts meg engem a Te nevedben!

Deus veniae largitor Isten, a kegyelemnek adója... a halottak zsolozsmájából való könyörgés kezdőszavai

devotio tisztelet, hódolat, áhítat

Dextera Dei Patris, defendat nos ab omnibus malis. Az Atyaisten jobbjá védjen meg minket minden bajtól.

diffinitor a rendi előjáró asszisztense

dioecesanus egyházmegyes

disciplina vezeklés (jelent még: tanulmány, rendtartás)

discretia tanácsadónő

discretorium tanácsadói testület

dispenzáció felmentés

dispenzál felment

Domine non sum digna... Uram, nem vagyok méltó...

Dominica In excelso throno január 6-át (Epiphania Domini) követő első vasárnap

Dominica Judica Nagyböjt ötödik vasárnapja (feketevasárnap)

Dominica palmarum virágvasárnap

Dominus det nobis suam pacem. Az Úr adja nekünk békéjét.

dormitorium a terem, ahol a szerzetesek alszanak

Ecce crucem Domini, fugite partes adverse, vicit leo de tribu Juda, radix David! Alleluja, alleluja!

Íme az Úr kereszttje, távozzatok, ellenségek, győzött az oroszlán Júda törzséből, Dávid gyökere! Alleluja, alleluja!

Ecclesiasticus Sirák fia könyve

egyledett szóval elegyedett szóval

elementum diafanum átlátszó elem (helyesen: diaphonum)

eleváció szentmisében Úrfelmutatás; ereklyefelemelés

emendál javít

emtet szoptat, táplál

exercitium lelkigyakorlat

exkommunikáció kiközösítés

felofferál feljárnál

fertály óra negyedóra

feszturn ünnep

Fidelium Deus omnium Conditor et Redemptor Isten minden hívőnek Teremtője és Megváltója

flastrom tapasz

fluxus szálla lábaira gyengeség lett a lábaiban

forgás tisztség, a zárt ajtón lévő nyílás felügyelője

fundáció alapítás

fundátorné alapítónő

funtos gyertya félkilós gyertya

garádics lépcső, lépcsőfok; létra

Gaude Dei Genitrix Lehet antifóna; karácsonyi szekvencia is, ha ez a folytatása: *Gaude, Dei genitrix, quam circumstant obstetricum vice concinentes angeli ...* Örülj, Isten anyja, kit körülállnak szent bábák módjára dalolva az angyalok ... (ford. Babits Mihály)

Gloria in excelsis... Dicsőség a magasságban Istennek, a Szentháromságot dicsőítő nagy doxológia, a szentmise állandó része

Gloria Patri... Dicsőség az Atyának...

Gloriosa passio crucifixi, perducit nos ad gaudia paradisi. A Megfeszített dicsőséges szenvedése vezessen el minket az Éden örömeire.

Gratias Deo gratias, Istennek legyen hála. Nagyszombaton a Lumen Christi! (Krisztus világossága) háromszor elhangzó felkiáltásra adott válasz: *Deo gratias!*

gubernátor kormányzó

gvardián a kolostor előljárója, házfőnök

habitus szerzetesi ruha

Haec est virga, in qua nec nodus originalis, nec cortex actualis culpaе fuit. Ez a vessző, amelyen nem volt sem az eredendő bűnnek csomója, sem az elkövetett bűnnek kérge. (A szeplőtelen fogantatás ünnepén (dec. 8.) ad vesperas mondandó antifónák egyike.)

harmadfél forint két és fél forint

In bonis operibus confortet nos omnipotens Deus. A jócselekedetekben erősítsen meg minket a mindenható Isten.

indulgencia búcsú

intenció szándék

intimatoria vagyis *litterae intimatoriae*, értesítő levél, rendelkezvény, tudatvány

Inveni, quem diligit anima mea. Megtaláltam, akit szeret a lelkem.

Ipsi sum desponsata vele lettem eljegyezve, antifóna kezdősora a zsolozsmából

Ite, missa est szentmise záróformulája, magyar megfelelője: a szentmise véget ért, menjetek békével, szószerint: menjetek, elbocsátás van

Jesu Sancte Sanctorum, duc nos ad regna polorum. Jézus, Szentek Szentje, vezess minket a mennyek országába.

Jesus rex angelorum, perducet nos ad regna polorum. Jézus, az angyalok királya vezessen el minket a mennyek országába.

Jesus sponsus amabilis, sit nobis propitius clemens et placabilis. Jézus, szerető jegyes, légy hozzánk jóságos, kegyes és elnéző.

kalapódia fatalp, fapapucs

kántor (kántorböjt, kántornap) negyedévi böjtnap (quattuor=négy, innen ered a kifejezés)

kapitulum káptalan, szerzetesi gyűlés

capucium szerzetesi ruha (caputium, csuklya jelentésű szóból)

katarrus hurut

keressz vala keresel vala

kerubimok kerubok, a Paradicsom és frigyháza őrei, szeráfokkal Isten közvetlen környezetét alkotják

klenódium nemesfémből készült értékes tárgy

kommunikálás áldozás

konfesszárius gyóntató

konstitúció regulát kiegészítő szabálygyűjtemény

korda szerzetesi öv

korporálé fehér, négyszer összehajtott, négyzet alakú gyolcs v. vászonkendő, melyen az Oltáriszentség van

kuriozitásból furcsaságból, kíváncsiságból

*kusztosz ő*r

kvietancia nyugta

Laetatus sum in his quae dicta sunt mihi: In domum Domini ibimus. (Ps 121, 1.) Öröm töltött el, amikor jelezték: Indulunk az Úr házába!

lamentáció zsolozsmában nagycsütörtök, nagypéntek és nagyszombat első olvasmánya Jeremiás próféta Sírálmaiból

Laudate Dominum de coelis (Ps 148, 1.) Dicsérjétek az Urat a mennyből

lekció olvasmány

Limbus valaminek a széle, szegélye; pokol tornáca az a hely, ahol azok az igazak tartózkodtak, akik Krisztus előtt meghaltak, de az ő kereszthalála előtt nem juthattak be az üdvösségre

Magnificat... Magasztalja lelkem az én Uramat... Szűz Mária éneke

makula nélkül való fogantatásnak feszuma Szeplőtelen fogantatás ünnepe, december 8.

Mandatum novum Új parancs, lábmosáskor énekelt antifóna kezdősóra

Mater Dei, memento mei. Isten anyja, emlékezz meg rólam

mezzesz a gyertyával? mit teszel a gyertyával?

megexamináltatni megvizsgáltatni

Memento... Emlékezzél meg Istenünk, imádság a szentmise kánonjában, megemlékezés élőkről és holtakról

minoriták Szent Ferenc első rendjének egyik ága, Konventuális Kisebb Testvérek Rendje, Ordo Fratrum Minorum Conventualium; a ferences család első rendjének egyik ága

Miserere Miserere mei, Deus Könyörülj rajtam, Istenem (Pünkösöd utáni 16. vasárnap bevonulási éneke)

missale misekönyv

mortifikáció sanyargatás, kínzás

NB. Nota Bene Jól jegyezd meg!

Non horuisti virginis uterum. Szűzi méhet nem utáltál (*Te Deum*ból, ford. Sík Sándor)

Non intres in iudicium cum servo tuo, quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens. (Ps 142, 2.) Ne menj ítéletre szolgáloddal: az élők közül senki sem igaz színed előtt.

Nos cum prole pia, benedicat Virgo Maria. Szent Fiával áldjon meg minket Szűz Mária.

Nos cum prole pia, benedicat Virgo Maria. Áldjon meg minket kegyes fiával együtt Szűz Mária.

nótária írnoknő

nyolcadfél órán hét után fél órával

O gloriosa Domina... Ó dicsőséges Úrnő, a zsolozsmában laudesre mondott himnusz első sora

O sapientiáján dec. 17-én este

offerál felajánl

officiatrix az a szerzetesnő, aki a zsolozsmát mondja

officium kötelező zsolozsma

Ora pro nobis, Beata Mater Clara Könyörögj érettünk boldog Klára anya

oráció imádság, könyörgés

Ordinarium Rendtartás

palást szerzetesi köpeny

pálmavasárnap virágvasárnap

Pange lingua Zengjed nyelv, himnusz kezdőszavai

párta apácafőkötő része, erre borul a fátyol

Per signum crucis de inimicis nostris, libera nos Deus noster. A kereszttel jellel ellenségeinktől szabadíts meg minket, Istenünk.

Per suam sanctam passionem, det nobis Dominus suam, gratiam et benedictionem. Amen. A te szent szenvedésed által adja meg nekünk az Úr kegyelmét és áldását. Amen.

Placebo Domino in regione vivorum (Ps 114, 9.) És újra az Úr színe előtt járhatok az élők földjén (Temetést kezdő ének)

póka pulyka

pösfő apácafőkötő

prebenda praebenda, javadalom

*prioris*za előjárónő

professzió szerzetesi fogadalom

prokurátor helytartó

promoveál előléptet

Protectione perpetua, benedicat nos, Trinitas Sancta. Örökös oltalmával áldjon meg minket a Szentháromság.

provinciális tartományi előjáró

provizió élelmiszerkészlet, ellátmány

psalterium zsoltároskönyv

purifikátorium az a kendő, amivel a pap kitörli a kelyhet

Quaesumus, Domine... Kérünk Uram, Úristen...

Quem terra... *Quem terra, pontus, sidera...* Akit a föld, a tenger, csillagok... Mária himnusz kezdősora

Qui natus est de Maria Virgine, dignetur nos benedicere. Aki született Szűz Máriától, méltóztassék minket megáldani.

Qui tecum... *Qui tecum vivit et regnat* Aki veled él és uralkodik...

Quinquagesima vasárnap ötvenedvasárnap, hetedik vasárnap húsvét előtt

Quorum festum colimus, ipsi sanctorum apostolorum Petri et Pauli intercedant pro nobis ad Dominum. Akiknek az ünnepét éppen ünnepeljük, a szent apostolok, Péter és Pál, járjanak közben értünk az Úrnál.

Quorum festum colimus, ipsi sanctorum Innocentium intercedant pro nobis ad Dominum. Akiknek az ünnepét üljük, maguk a szent ártatlanok, járjatok közben Istennél értünk.

Regina coeli Mennynek királyné asszonya, húsvéti Mária antifóna kezdősora

relikvia ereklye

Respice quaesumus... Tekints ránk, könyörgünk... a 14. stáció könyörgésének kezdősora, A nagyheti imaórák befejezése

reszignál lemond

reverencia tiszteletreméltóság

Salus et benedictio veniat nobis ab omnipotenti Deo. Szálljon ránk üdvösség és áldás a mindenható Istentől.

Salve Regina Üdvözlégy királyné, Mária antifóna

Sanguinis Jesu Christi aspersio, sit nobis salus et protectio. Jézus Krisztus vérének hullása legyen megváltásunk és védelmünk.

sellyes székekben zsöllye, kényelmes karosszék

Semiduplex az egyházi liturgia szó szerint: félkettős ünnepei (duplex és simplex között helyezkedik el)

Septem Psalmi hét (bűnbánó) zsoltár (psalmi, többesszámban)

Septuagesima vasárnap hetvenedvasárnap, húsvét előtt hetven nappal, hamvazó szerda előtti harmadik vasárnap

Sexagesima vasárnap hatvanadvasárnap, hamvazó szerda előtti második, húsvét előtti nyolcadik vasárnap

Si consistant adversum me castra, non timebit cor meum. (Ps 26, 3.) Ha hadsereg áll is velem szemben, szívem akkor sem remeg.

skapulár szerzetesi vállruha

Spiritus Sancti gratia illuminet sensus et corda nostra. A Szentlélek kegyelme világosítsa meg értelmünket és szívünket.

Spiritus Sancti gratia. A Szentlélek kegyelme.

statútum szabályzat

Subvenite Sancti Dei Jöjjetek Istennek szentjei, temetési ének kezdősora

Surge, prospera [amica mea, columba mea, formosa mea, et veni.] Kelj föl, kedvesem, gyere szépségem! *Énekek éneke*, 2, 10.) Szó szerint: Kelj fel, siess!

szatisfakció elégtétel

Szent János hava június

szentencia ítélet

szereáfínok szeráfok, hatszárnyú szent angyalok, az Úr trónusának őrzői, az angyalok rangsorának élén állnak

szolemmitás ünnepélyesség

szólobhely világiak fogadására szolgáló helyiség

szuperior előljáró

Te Deum laudamus... Téged Isten dicsérünk... Szent Ágostonnak és Ambrusnak tulajdonított hálaadás

Te Ergo [quaesumus, tuis famulis subveni] Téged azért, Uram, kérünk, mi Megváltónk, maradj velünk! (*Te Deumból*, ford. Sík Sándor)

Te gloriosus apostolorum [chorus] Téged ... Apostolok boldog kara (*Te Deumból*, ford. Sík Sándor)

Te Martirum [candidatus laudat exercitus] Jeles mártírseregek magasztalnak tégedet. (*Te Deumból*, ford. Sík Sándor)

Te per orbem terrarum [sancta confitetur Ecclesia] Vall tégedet világszerte szent Egyházad ezerszerte (*Te Deumból*, ford. Sík Sándor)

Tibi omnes angeli Téged minden szép angyalok (*Te Deumból*, ford. Sík Sándor)

transzláció ereklyék átvitele temetkezési helyről liturgikus helyre, vagy egyik templomból a másikba

trónusok test nélküli, tiszta szellemi, üdvözült személyek

Tu nos sancta Anna pia, benedic cum prole Virgo Maria. Te áldj meg minket, kegyes Szent Anna, leányoddal, Szűz Máriával együtt.

Tu rex gloriae Christe [Tu Patris sempiternus es Filius] Krisztus, Isten egyszülöttje, Király vagy te mindörökre (*Te Deumból*, ford. Sík Sándor)

tyúkhaszna tojás

vale Élj boldogul! köszöntés-, illetve búcsúzásformula

velum szerzetesi fátyol

Venerabilis Matris Franciscae Csáki Natae Comitissae Ordinis S. Matris Clarae Conventus Poseniensis Sanctimonialium Clarissarum quondam Abbatissae Manuale propria manu scriptum A Tisztelendő Anya, Csáki Franciska grófnő Szent Klára anyánk rendjének pozsonyi konventje kolostorának egykori apátnője saját kézzel írt manuáléja

Veni Creator... *Veni Creator Spiritus* Jöjj teremő Szentlélek... Szentlélek-himnusz kezdősora

Veni Sancte Spiritus Jöjj Szentlélek

Vespere autem Sabbati Estéjén pedig a szombatnak... nagyszombati gregorián kezdősora

vox szavazat, voks

voxolással szavazással

